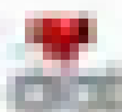
Romain Gary

YILDIZYİYİCİLER

RomainGary

YILDIZYİYİCİLER

1914-1980 yılları arasında yalayan *Romain Gary,* aynı zamanda *Emile Ajar* takma adıyla da kitaplar yazmış ve her iki kimliğiyle iki ayrı Goncourt Ödülü sahibi olmuştur. Çok renkli bir kişiliğe sahip olan *Ajar,* yazarlığı yanında bir diplomat ve Fransa'nın İkinci Dünya Savaşındaki kahramanlarından biriydi. Litvanya'da doğdu. 14 yaşında Fransa'ya geldi, hukuk öğrenimi gördü, 1940 yılında 'Fransa'ya Özgürlük' ekibine ve savaşa katıldı. Legion d'honneur nişanına layık görüldü. İlk romanı *Polonya'da Bir Kuş Var*'in yayınlanmasıyla Dışişleri Bakanlığında göreve başlaması aynı zamana rastlar. Görevle dünyanın çeşitli kentlerinde dolaştı. 1961 yılında diplomatlık yaşamından ayrıldı ve peş peşe kitaplar yayınlamaya başladı. E;! ünlü Fransız oyuncusu *]ean Seberg*'in 1970'teki trajik ölümünden sonra *Gary,* 1980 yılında yaşamına kendi eliyle son verdi.

Sacha Kardossisoeff

BİRİNCİ KISIM

Yeni Sınır

1. Bölüm

Uçuş hoş bir biçimde, kazasız belasız sona erdi. Dr. Horwat hayatında ilk kez Amerikan olmayan bir hattın uçağını deniyordu ve gördükleri yardımın son derece az olmasına karşın, bu insanların her şeyi son derece hızlı öğrendiklerini kabul etmek zorunda kaldı. Miami'den yola çıkarken, insanın bir Boe-ing'in kumandasından çok, bir Aztek piramidinin tepesine yakıştıracağı pilotu gördüğü zaman, belli bir kaygı duymuştu gerçi ama sarsıntısız inişler, öğle yemeğindeki *hamburger* ler ve *Ic-mon pie*İar, son derece düzgün bir İngilizceyle yolculara kimi zaman bir volkanın, kimi zaman bir kentin adını bildiren, çoğunlukla da onlara bilgi veren uçuş ekibinin kibarlığı içini çabucak rahatlattı.

Zapotzlan Yarımadasındaki bir askeri bölgede beklenmedik bir mola oldu ve omuzlan güreşçilerinki gibi olan tuhaf görünüşlü, ufak tefek, bodur bir kadın, üzerinde Amerikan Hava Kuvvetlerinden kopya edilmiş bir üniformayı taşıyan subayın saygı dolu yardımlarıyla uçağa bindi. Kadın kırmızı-yeşil dibalara, rengârenk kurdelelere bürünmüş bir Kızılderili putuna benziyor, sanki bir folklor gösterisinden fırlamış gibi duruyordu; kafasında da, Dr. Horvvat'ın turistik broşürlerde görüp hayran kaldığı o gri melon şapkalardan vardı. Özenle örülmüş kömür karası saçlarının arasındaki pişirilmiş toprak rengi yüzü, sersemliği andıran tam bir ifadesizlik içinde donup kalmıştı. Elinde son derece zarif bir deri çanta tutuyor, bir yandan da ağzındaki bir tutam tütünü çiğneyip duruyordu. Hostes saygı dolu bir mırıltıyla *sefiora* nın General Almayo'nun annesi olduğunu ve oğlunu görmek için her yıl başkente gittiğini anlattı. Rahip havayolu şirketinin Almayo'nun mülkiyetinde olduğunu biliyordu, bu beklenmedik duraklamayı iyi niyet içinde hoşgörüyle karşıladı.

Yanında mavi ipekten zarif bir takım elbise giymiş, dolgun omuzlara ve zeytuni bir tene sahip, durmadan altın dişlerini göstere göstere gülümseyen genç bir adam oturuyordu. İngilizceyi çat pat geveleyebiliyordu; rahip de onun üzerinde üç kelimelik İspanyolcasını denedi. Anlaşılan genç adam bir sanatçı, iş için başkente doğru gitmekte olan bir Küba vatandaşıydı. Dr. Horwat genç adamın yeteneklerini sanatın hangi soylu alanında icra ettiğini anlamak üzere kendini zorladığında, komşusu rahatsız olmuş gözükerek, tuhaf şey, *Superman'* andıran İngilizce bir sözcük telaffuz etti. Bir adım olsun ileriye gitmiş olmamasına karşın misyoner onaylayıcı bir baş hareketi ve dostça bir gülümsemeyle yetindi, genç adam da buna derhal, tombul dudaklarının arasından taşan gerçek bir altın patlamasıyla yanıt verdi.

Vaizin ülkeyi ilk ziyaret edişiydi **bu.** Ülkeye, **oralarda** *lider maximo* olarak adlandırılan Başkan'ın kişisel konuğu olarak gi**diyordu.** Dr. Horwat, henüz otuz iki **yaşında olmasına** karşın Kilise'nin önde gelenlerinden biriydi, Tanrı'mn düşmanlarına karşı çarpışan yılmaz ve esinli bir savaşçı olarak ünü, Birleşik Devletler sınırlarını **çoktan** aşmıştı. **Yaygın** ününü, kalabalıklar üzerindeki etkisini, dinlerini değiştirmelerini sağladığı insanları hep imanının gücüne, ama ayrıca bir de, bunu biliyor ve bundan hiç utanmıyordu, bir **cür** kişisel manyetizmaya ve kürsüde görülmeye alışılmış olanın epey dışında, hiç istememesine karşın **ona** 'sarı melek' lakabını

kazandıran **dış** görünüşüne borçluydu. Bazen *\ovmen* yönüne, temaşa anlayışına ve kesintisiz dramatik etki arayışı dedikleri şeye eleştiriler yöneltilirdi. Kimi zaman, İblis’e karşı yürüttüğü savaşı simgelemek üzere bir boks ringinin ortasında vaaz verdiği olurdu. Bu eleştirilere pek kafa yormazdı. İnsanların hayal güçlerini sarsmak bütün kiliseler tarafından meşru bir **yol** olarak kabul edilmişti. Papa VI. Paul’ün ‘barış havarisi’ olarak Birleşik Devletler’e yaptığı ani ziyaret de bunun göstergesiydi. Meydanı Katoliklere bırakmak için hiçbir haklı neden göremiyordu. İki *Vsz Ali American'z* seçilmiş eski bir üniversite rugby şampiyonu olarak, verdiği Protestan içerikli mücadeleye, eskiden onu Birleşik Devletler’in en saldırgan hücum oyuncularından biri haline getirmiş olan aynı yenme azmini ve aynı sertliği katıyordu. Her toplantının sonunda titreyerek, projektör ışıklarının ondan ayırdığı salonun karanlıklarının üzerine kanat gibi gerilmiş kollarını açarak ayağa kalkarken, alkışları izleyen sessizliğin içinde kadınlar ve erkekler kalabalığın içinden sıyrılır, gelip çevresinde diz çöker ve yemin ayinine katılırlardı. Özveri ve benliklerinin tüm varlığıyla Tanrı gerçekliğine hizmet etmeye yemin ederlerdi. Kötülüğe karşı yürüttüğü bitmek bilmez savaşta, kendisinin de bir *lider maxi?no* olup çıktığını söyleyebilirdi.

Dr. Horwat, gazetelerde büyük sinema yıldızlarından daha çok boy gösteriyordu. Rakibin ve uşaklarının tepkilerinden haberdar olmak için dikkatle okuduğu yorum yazılarında acı olaylar, zehir zemberek sözler ve kin eksik olmuyordu. Protestan rahip, hakaretlere hiç aldırmıyordu. Tanrı’nın kendisi bile sövgülerden payını alıyordu. Önemli olan tek şey, sonuçtu. Tüm bunlarla beraber, bir ay kadar önce, New York *Polo Grounds*’da vaaz verirken, gerçek bir zafer ânı yaşamıştı. Katılım, Patterson-Cassius Clay maçındakinden bile daha fazlaydı, gelir ise, *Grounds* tarihinde kaydedilmiş en yüksek gelirdi. Dr. Hor-wat ülkenin en fazla hasılat yapan yıldızı olma yolundaydı.

Dr. Horwat, Kilisesi’ne, vergiden muaf tutulmak üzere yılda yaklaşık bir milyon dolar kazandırıyordu. Paranın tümü hayır işlerine aktarılıyordu. Kendisi de olağan rahip maaşının dışında bir şey almıyordu. İki yıldan beri büyük bir reklam ajansı, adının insanlara yedikleri ekmek kadar tanıdık gelmesi için uğraşıyordu. Gerçekliğin kendisi de temel bir gereksinimin ürünü değil miydi; yayılmasını güvenceye almak için modern yöntemleri

kullanmakta duraksanmalı mıydı? Kuşkusuz, ruhların fethini pazarların fethiyle karşılaştırmak söz konusu olamazdı ama, rekabetin acımasız olduğu bir dünyada, Tanrı'nın kalabalıkların yönlendirilmesinde usta geçinen uzmanların öğütlerinden kendini mahrum etmesi aptalca olurdu. O'nu rakiplerinin karşısında, bir başka çağın gelenekleri ve önyargılarıyla eli kolu bağlı bir durumda bırakmak söz konusu bile olamazdı. Gerçeklik, uyum sağlamanın reddedilmesi ya da başarılamaması nedeniyle sürünmeye, yıkılmaya doğru giden aile şirketlerinin yazgısına mahkûm edilmemeliydi.

Televizyon stüdyolarında saçları yapılıp yüzü boyanırken, Katolik kiliseye mensup olmadığına yerindiği oluyordu. Koyu mavi takımı, ağırbaşlı kravatı onu, kentli kıyafetleriyle ezberden Shakespeare okuyan aktörlere benzetiyordu. Roma Kilise-si'nin tasarladığı elbiselerin olanca görkemiyle ekranda boy gösteren Chicagolu Piskopos Shean'i kıskanıyordu. Renkli televizyon çıkalı beri, Katoliklerin etkisi iyice belirgin hale gelmişti. Renkli televizyonu sevmiyordu; siyah-beyaz daha dramatikti, İyilik ve Kötülük arasındaki savaşa daha uygundu.

Etkilerini önceden tasarlamakta, karşıtlarının edepsizce 'numara' diye adlandırdığı şeyin sunumuna özen göstermekte hiç sakınca görmüyordu. Halkı Rakip'in onlara sunduğu şiddet ve cinsellikle zehirlenmiş programlardan koparmak için kendi payına her yolu denemeliydi. İki yıldan beri başarısı artmaktan başka bir şey yapmıyordu; üstelik en güçlü ticari kuruluşlar, haftalık 'Tanrı'nın Saati'ne para sağlamak için birbirlerine giriyordu. O da minnetini, yanında karısı ve yedi çocuğuyla ateşli dualar ederek dile getiriyordu. Farklı programların izlenme payını gösteren Nielssen bülteni her hafta eline geçiyordu. Zirvenin hemen yakınındaydı, kendisi sayesinde Tanrt'nın *Beverly Hillbillies'm, Dokunulmazlar'm* ve *Chrysler Comedy Show'\ın* hemen ardından anketlerdeki ilk beş yerden birini işgal ettiğini düşündükçe, hafif bir gurur ürpertisi duymaktan kendini alamıyordu. İzlenme payında en ufacık bir düşüş olduğunda, insanların yüreklerini ve onlara dokunmanın yolunu Madison Ave-nue'deki bütün uzmanlardan daha iyi Bilen'le arasındaki kişisel ilişkiyi yeniden kurmak için saatlerce tapınağın yalnızlığına gömülüyordu. Arkasından 'zevksiz', 'ruhani Don Juan', 'stereo sesli, renkli film makinesi' denmesi Dr. Horwat'a vız geliyordu; bu uğultuların içinde o, karanlıklar üzerindeki

hâkimiyetini güvenceye almak için insanların dikkatlerini dağıtmaya çalışan amansız Rakip’in düş kırıklığına uğramış sesini duyuyordu.

Çünkü İblis, rahip için yalnızca bir konuşma tarzı, bir üslup çalımı değil, yaşayan bir gerçeklikti: Kötülük yalnızca ‘bir şey’ değil, her şeyden önce ‘birisi’, daima tetikte bekleyen, hiçbir zaman hazırlıksız yakalanmayan, her an hareket halinde olan dinamik bir güçtü. Dr. Horwat onu insanların tüm işlerine burnunu sokan, Küba ya da Vietnam olaylarını açıktan açığa yönetebilecek, Ku Klux Klan kukuletasının arkasına gizlenebilecek ve Üçüncü Dünya’da Amerikan karşıtı propaganda yayabilecek bir örgütçü olarak değerlendiriyordu. Kelimenin tam anlamıyla bir *manager*’dı ve Peder Horwat kendisinin de: Tan-rı’nın çıkarlarının bir tür *manager*’ı olmasında yüz kızartıcı ya da alçakça bir taraf göremiyordu.

Kısacası hakaretler bir kulağından girip öbüründen çıkıyordu; bu konular üzerinde kafa yorarken kollarını göğsünün üzerinde çaprazlamak alışkanlığı vardı. Orta Amerika’nın volkanlarının üzerinde salınan uçağın içinde çantasında getirdiği gazete kupürlerine soğuk bakışlarla çabuk çabuk göz atarken de öyle yaptı. ‘Peder Horwat din dünyasına Coca-Cola’nın reklam yöntemlerini getiriyor; gizli düşü Tanrı’yı şişelemek ve az gelişmiş ülke pazarlarını bu her derde deva ilaçla istila etmek olmalı,’ diye yazıyordu sözde ‘ilerici’ bir gazete. ‘Dr. Horwat’da kuşkusuz drama ve gösteri duygusu var, inancı da eksik değil; sorulması gereken tek şey kullandığı yöntemlerin kutsal görevinin ağırbaşlılığına uygun olup olmadığı ve gösterilerinde hatırı sayılır bir gurur ve benmerkezciliğin de yer alıp almadığı.’ ‘Avan-gard’ Dominiken bir derginin yorumu da buydu işte. Toplantılarının her birinden sonra din değiştiren insanların sayısı, Katolik çevrelerin kuyruk acısını açıklamaya yetiyordu. Kollarını iki yana açarak müritlerin üzerinde yükseldiği ya da son cümlenin söylenmesinden, ellerin son salınışından sonra, içinde yüzdüğü aydınlığın ondan ayırdığı karanlık sıralardan çılgınca alkışlar duyulduğu zaman, bazen belli bir sanatsal sarhoşluk ve ustalık duygusunun onu sardığı olmuyor değildi kuşkusuz. Ama bu ateşin Tanrı’ya yakıştığını asla aklından çıkarmıyordu. ‘Kendini beğenmişlik’ diye adlandırılan gurur, sarhoşluk ve mükemmeliyet duygusuyla dolduğu anlar, yalnızca onun da diğerleriyle aynı eğilimlere sahip sıradan bir insan olduğunu kanıtlıyordu. Bir gün Birleşik Devletler başkanı bile olsa, bunu asla aklından çıkarmayacaktı. ■

Amerikan ulusunun seçimle gelinen en üst makamına göz dikmek hiç aklından geçmemişti, ne var ki Tanrı’nın bu kilit mevkiye sahip olmasının zamanının çoktan gelmiş olduğu apaçık ortadaydı.

Son kupürleri de dalgın dalgın gözden geçirdi. ‘Hayran olunası bir iman, kimsenin ilgisiz kalamayacağı bir dünyayı kurtarma arzusu...’ ‘Tam Greta Garbo’luk profil görünümleri... Ne yazık ki Dr. Horwat sineması kesinlikle sessiz değil...’ Tirajı düşük, bu yüzden de hiçbir önemi olmayan bir gazeteydi söz konusu olan. Eleştirilerin büyük çoğunluğu açıkçası dış görünüşüyle ilgiliydi: ‘Uzun sarı saçları, korkusuz ve şikâyet nedir bilmeyen kahraman yüzüyle Peder bizlere, hileli bir dövüş sırasında hain Black Bill’i bozguna uğratan Beyaz Melekler güreşçilerini düşündürüyor.’ Ama Dr. Horwat, çizgilerinin göze hoş görünen ya da kadınlara etkileyici gelen taraflarına çare bulsun diye kendini bir estetik cerrahın eline teslim edecek değildi; eğer yandan görünüşü, dünyayı arşınlamaktan vazgeçmeyen karanlık serseriye karşı savaşında ona yararlı olabilecekse, onu değerlendirmekte tereddüt etmezdi. Kupürleri çantasına tıkarak onları unutmaya çalıştı.

Bu ülkeyi ilk kez ziyaret ediyordu, ama yardımına en fazla orada gereksinim duyulduğunu biliyordu. Başkent, batı yarıküre günahlar tarihinin en uğursuz ününe sahipti. Orta Amerika’nın, ekonomik yönden olduğu kadar ahlaki yönden de az. gelişmiş bu kayıp parçası, tüm kıta için bir utanç kaynağıydı. Uyuşturucu trafiği açıktan yürüyordu. Ana caddedeki genelevlerin sayısı, kumarhanelerinki kadar çoktu; en korkuncu da, si-. nema salonlarında uluorta iğrenç filmlerin gösterilmesiydi. Bu pisliğin yalnızca aklından geçmesiyle bile, ringe fırlayıp dövüşe girmek için sabırsızlanan büyük bir şampiyonun zor zaptedilen sabırsızlığı ve öfkesi içinde Peder Horwat’ın yumrukları sıkılıyor, savaşçı kasları geriliyordu.

Ona yapılan resmi daveti kabul etme kararı, kimilerinde şok etkisi yaratmıştı. Kokuşmuşluğu, ahlaksızlığı ve kötülüğü apaçık meydanda olan bir düzeni varlığıyla onurlandırmaması gerektiği öne sürülüyordu. Dr. Horwat bu görüşü pek ikna edici bulmuyordu. Rakibin iğrenç olduğu gerekçesiyle dövüşü reddetmek, iğrençliği serbest bırakmak anlamına gelirdi. Onun kafasını kurcalayan daha çok dil sorunuydu, ama bu insanlar, ta oralara kadar Maya kalıntılarından ve fatihlerin izlerinden çok daha

başka şeyler aramaya gelen turistler sayesinde biraz İngilizce öğrenmiş olmalıydılar.

Konu olarak gene Şeytan'ı, onun aramızdaki gerçek, fizik-;el varlığını seçmişti. Düşman'ın sınırsız becerisi, varlığından kuşku duyulmasını bile sağlayabiliyordu. Peder Horwat birkaç sözcükle, kadınlar üzerinde bazen gerçek isteri krizlerine yol . çan bir telkin gücüyle, insanların yalnızca arkadaşlığına fazla r.lıştıkları için artık tanıyamadıkları kişiyi gözle görülür hale getirmeyi başarabiliyordu. Genç vaiz, on yıldan beri tüm enerjisini ve tüm yeteneğini, İblis'i aslında olması gerektiği ve tanrıtanımaz kuşkuculuğun onu uzaklaştırdığı yere, bir numaralı halk düşmanı konumuna yeniden oturtmaya adamıştı.

Kampanyaya gelen tepkiler son derece cesaret vericiydi. Dört bir yandan maddi yardım yağıyor ve Ahlaki Silahlan-ma'yla ilgili çevreleri kıskançlıktan çatlatıyordu. Las Vegas'ta İblis'i öyle bir çarpıcı bir gerçeklikle gözler önüne getirmişti ki, halk neredeyse kendinden geçmişti. En büyük zaferi olarak nitelendirilebilecek bu olayın ardından itfaiyecilerin çağrılıp salonun tahliye edilmesi gerekmişti. İnsanlar sarılıyor, birbirini kutluyor, heyecandan ve coşkudan ağlıyorlardı. Ertesi gün, kentteki son derece kötü niyetli gazetecilerden biri, Karanlıklar Prensi'riin Peder Horwat'a özel bir madalya vermesi gerektiğini bildiren gülünç bir makale yazmıştı: 'İyi yürekli peder, hayranlık uyandıran bir yetenekle, insan ruhuna kaybettiğini sandığı umudu yeniden kazandırıyor: Ruhunu satabilmek umudunu.' Rahip edepsizliğin doruğuna ulaşmış bu ulumaları ve diş gıcırtılarını omuz silkerek geçiştirmişti. Ama gene de, General Almayo'nun Birleşik Devletler'de halkla ilişkilerle sorumlu şirketi tarafından hatırı sayılır miktarda para 'iyi işleri için' ona sunulduğunda, biraz rahatsızlık duymadı değil.

Diktatör, Amerikan basınında sürekli saldırıya uğruyordu; Trujillo'yla boy ölçüşebilecek kanlı bir diktatör olduğu öne sürülüyordu; bu söylentilerin genelde, kendileri de iktidardayken işledikleri cinayetler nedeniyle kovuşturmaya uğramış siyasi sürgünler tarafından çıkarılmış olmasına karşın, rahip bu parayı kabul etmekte gene de bir parça çekinmişti; hatta bu ülkeyle ilgilenen bakanlığın ağzını bile aradı. Ona Almayo'nun Birleşik Devletler'deki ve Amerika Ülkeler Topluluğu'ndaki

temsilcilerinin daima Washington'ın görüş açısını desteklediği ve birtakım önemli oylamalar sırasında, özellikle Dominik'e müdahale

Yıldızyiyiciler 17/2 sırasında belirleyici bir oy katkısı sağladığı söylenmişti. Zaten bir Hıristiyan'ın, diktatör bile olsa bir adamı Tanrı'nın gözünde tümden kaybedilmiş, tüm kurtuluş olanaklarının dışında görmesi alçakça olurdu. Dr. Horwat çeki Kilisesi'ne iletti. Bu beklenmedik olay, tıpkı ardından gelen davet gibi, sesinin yankılarının duyulmaya en çok ihtiyacı olan yere ulaştığını ve bir adamın kuşkusuz korkunç, ama derin bir imana sahip Kızılderili katmanların bulunduğu yüreğinde kim bilir hangi rahatsızlığı, hatta belki de pişmanlığı uyandırdığını kanıtlıyordu. Dr. Horwat daveti de kabul etti.

Havaalanında alışılmış formalitelerin hiçbiri olmadı ve rahip emrine tahsis edilmiş olan Cadillac'ın yanına dek saygıyla götürüldü. Genç Kübalı *Superman'ın* de içlerinde bulunduğu birçok yolcunun da aynı öncelikli muameleden yararlandığını ve kendisininki gibi siyah ve üniformalı şoförlerin kullandığı başka Cadillacİarın onları beklediğini gördü.

Arabayı çelimsiz, çok uzun boylu, saman rengi saçları, solgun, neşeli mavi gözleri olan sevimli bir adamla paylaşıyordu. Adamın kocaman bir adem elmasıyla donanmış upuzun boynunun üstünde duran; köşeli, canlı ve şakacı hatlar bulunan yüzünde, sempatik, dostça, atlannkini andıran bir çirkinlik vardı. Yolcu kendini ona tanıttı. Adı Agge Olsen'di; Kopenhaglı bir Danimarka vatandaşı. Dr. Horwat'ın kısa bir süre için bulunduğu o tertemiz kent hakkında bir-iki laf ettiler. Vaiz, yanındaki-nin ayaklarının dibinde tuhaf biçimli, aynı anda hem bir keman kabını, hem de bir tabutu andıran kocaman bir kutu bulunduğunu fark etti; kutu ortalıkta kalabalık ediyordu ve yanındaki adam onu arabanın bagajına koysa daha iyi ederdi; bu herkesin daha çok rahat etmesini sağlardı. Genç Kübalı da onlarla birlikteydi; o da alçakgönüllülükle şoförün yanına yerleşmişti.

Havaalanıyla başkent arasında tam bir saatlik yol vardı. Ülkenin başta gelen turistik güzelliklerinden olan yanardağlar, dört bir yandan çevrelerini sarıyordu; Dr. Horwat ani bir göğüs sıkışması ve soluk alma güçlüğü hissetti. Daha önce başına hiç gelmemiş olan tuhaf bir sıkıntı, gerçek bir panik duygusuydu bu. Büyük olasılıkla yükseltiden ve kapalı alan fobisinden kaynaklanan bu sinirlilik halinden pek zorlanmadan kurtuldu;

ama, kendi payına hiçbir rahatsızlığı yokmuş gibi görünen sevimli DanimarkalIyla sohbet etmeyi sürdürmekte zorlandı. Araba şimşek hızıyla gidiyordu. Kızılderili şoför direksiyonu ani hareketlerle yönlendiriyordu. Bu insanların dünyanın en tehlikeli sürücüleri oldukları ayan beyan ortadaydı. İki bin yedi yüz metre yükseklikteydiler ve gereksiz hiçbir fiziksel harekette bulunmaması konusunda uyarılmıştı. Bununla beraber, insan da birtakım devasa felaketler uyandıran manzaranın görkemi, duyduğu rahatsızlığı unutturmuştu. Taşlaşmış lavın içinde elmas parıltılarıyla, kırmızı ve beyaz çiçekli dev kaktüslerle donanmış, kara, kireçli bir manzaraydı bu. Kaktüslerin içinde yalnızca bazen yaklaşık on metre yüksekliğe ulaşan Arizona kaktüsleri Dr. Horwat'a tanıdık geliyordu. Yanardağların kara konileri, önceden belirlenmiş ve açık birtakım Tanrısal imgeleri akla getiren simetrik bir düzenle alabildiğine uzanıyordu; Dr. Horwat bu manzarayı sadık bir abonesi olduğu *National Geog-raphic* dergisindeki fotoğraflardan tanıyordu, ama kayalıkların, sanki patlamanın nefret dolu son buruşukluğunu sonsuzluğa taşıyan, kapkara, ta§laşmış renklerinin içinde hem ölü, hem de tuhaf bir canlılıktaki bu canavarların fiziksel, gerçek varlığında, toprağın bağrına gömülmüş kim bilir hangi krallığı çağrıştıran jeolojik bir güç vardı. Zirvelerin arkasında görülmez olan güneş gökyüzüne, bakışları bir pislik gibi geri yansıtan bir aydınlık kazandırıyordu. Dr. Horwat And Dağları'nın üzerinden uçakla geçmişti, ama hayatı boyunca olay ânının ve sürekliliğin damgasını böyle taşıyan bir yıkım manzarası hiç görmemişti. Başkent yanardağ patlamaları ve depremler tarafından defalarca yıkılmıştı; 1781 yılındaki patlama sırasında Guatemala'ya bağlı olan kral naibi Sanchez Domingo ve onun hemen tüm Cizvit uyruklarını, özel askerlerini, tiyatrocuları, soytarı cücelerinin hemen hepsini yer yutmuştu; hayatta kalabilen nadir kişilerden olan Peder Domenico'nun anlatıları, bulunabilen biricik vücutların 'hayat kadını tiyatro oyuncusu Rosita Lopez'le, çıkıntıları Tan-rı'ya saygı bile göstermeyen kambur cüce Camilo Lopez'e ait olduğunu, bunun da felaketin esin kaynağının Tanrısal değil, şeytansı olduğunu kanıtladığını' aktarmakta. Bununla beraber sevgili Cizvit, bizzat kendisini hangi gücün korumuş olduğunu anlatmıyordu. 1917'deki son deprem daha önemsizdi, halkın şöyle böyle üçte biri kurtulmuştu. Onca acının sorumlusu olan yanardağ şimdi Dr. Horwat'ın karşısındaydı. Jeologların ortak görüşünce bugün tümden sönmüş olmasına karşın, dağın görünüşünü fena halde kötü bulmaktan kendini alamadı. Karlarla kaplı tırtıklı zirvesi hâlâ donmuş, vahşi

bir sırıtışla dişlerini gösteriyordu sanki; ama kuşkusuz düş gücünün de bunda payı vardı. Yanardağ her dönemeçte sevimsiz bir inatla yeniden beliriyordu; görünmeyen başkent onun ötesindeydi; vadi genişliyor, iki yakanın hemen hemen dikey kenarları birbirlerinden gitgide ayrılıyordu. Araba kara lav kayalarıyla kaplı, yüzlerce kilometre genişliğindeki bir ovaya girdi; şurada burada, cılız çalılıkların ve köylünün *peyotl'*u, onun için hem bir gelir, hem de unutma kaynağı olan uyuşturucuyu elde ettiği kaktüs plantasyonlarının arasında hepsi aynı kireçli taştan inşa edilmiş, hepsi aynı renkte birkaç kulübecik göze çarpıyordu. Asfalt yol son derece bakımlı ve çok iyi durumdaydı. Cadillac’ın soğutması vardı. Ovada, gökyüzünden düşmüş izlenimi veren taş yığınları vardı. Sağda, yanardağın etekleri henüz çok yakında, olsa olsa birkaç yüz metre uzaklıktaydı; *desgigos* denen iğneli bodur kaktüsler, kıvrık sarı yeşil gövdeleriyle kırık kayaların kenarlarında tüy yumakları gibi birikmişlerdi; Dr. Horwat ömrü boyunca bundan daha az Hıristiyan bir manzarayı pek nadir gördüğüne ve lavın ıskaladığını güneşin kavurduğu bu kuru, taşli ve tozlu alanlarda yılanların kaynıyor olması gerektiğine karar verdi.

— Çıkarın beni buradan, dedi bir ses birden.

Dr. Horwat irkildi ve yol arkadaşlarına doğru döndü; kaşları belli bir şaşkınlıkla yukarıya kalkmıştı; ama Danimarkalı komşusu sevecenlikle gülümsedi, genç Kübalı da şaşkınlıkla Li-muzin’in içine doğru dönmüştü.

— Tanrı aşkına, çıkarın beni buradan, diye yineledi ses sinirli sinirli. Boğulmak üzereyim.

Dr. Horwat pek yakından gelen, ama besbelli ne Danimarkalıdan, ne şoförden kaynaklanmayan bir öksürük duydu, genç Kübalı da, altın dişlerini göstererek gülümserken, biraz korkmuş gibiydi.

— Lanet olsun, diye yeniden başladı ses. Soluk almama derhal izin vermezseniz, bir daha ağzımı bile açmam, siz de açlıktan ölürsünüz.

— Bu da nedir böyle, diye sordu Dr. Horwat.

Danimarkalı şaşırmış görünüyordu.

— Ben de mtfrak ediyorum, dedi.

— Merak mı ediyorsunuz, diye bağırdı ses alaycı bir tonla. Dinleyin, Mr. Horwat -umarım isminizi yanlış söylemiyorum-dur, sevgili bayım, adınızı valizinizin üzerinden okudum-, şunu bilmenizi isterim ki, yıllardan beri beni sömüren ve deyim yerindeyse sırtımda taşıdığım bir zorbanın yanında oturmaktasınız. Bu köleliktir, sevgili bayım, üstüne üstlük eşi benzeri olmayan bir yeteneğin utanmazca sömürülmesidir. Buna karşı bir yasa olmalıydı. Özüm de bir, sözüm de.

DanimarkalInın dizlerinin üzerinde duran kutu birden açıldı, içinden oturur vaziyette bir kukla çıktı, gövdesi dimdikti, çizgili bir pantolon giydirilmiş bacakları, kutunun menekşe rengi kadifeyle kaplı, kıtık dolu tabanına uzatılmıştı.

‘Bir vantrilok!’ diye aklından geçirdi rahip, bir parça ürpe-rerek.

— Size dostum Ole Jensen’i takdim ederim, dedi Danimar**kalI.**

— Vantriloklardan iğrenirim, diye homurdandı kukla. Hepsi asalaktır onların. Neyse, memnun oldum.

Dr. Horwat’ın yüzünde zoraki bir gülümseme belirdi. Şakalardan, aldatmacalardan tiksinirdi, mizahın bu türünü hiç beğenmezdi. Ama gene de iyi bir oyuncu gibi davranmaya çalıştı, hatta kuklanın ona uzattığı eli bile sıktı. Kukla şimdi sahibinin dizlerine yerleşmiş, yüzünde, nedendir bilinmez, tüm vantrilokların bebeklerinin yüzüne sabitlemekle kendilerini yükümlü saydıkları o edepsiz ifadeyle, cam gözleriyle vaizin yüzünü süzüyordu. Ole Jensen’in kızıl saçları, pembe yanakları, son derece alaycı ve küçümseyici bir havası vardı, dudaklarının arasına da bir puro tutturulmuştu. Üzerinde bir ceket vardı, bir eliyle de, bacaklarının üzerine konulmuş bir silindir şapkayı tutuyor, bazen sahibine, bazen de hitap ettiği kişiye doğru başını çeviriyordu. Tüm bunlar açıkça büyük beceri ürünüydü, sabahın ikisine üçüne doğru, şöyle birkaç sıkı martiniden sonra, kuşkusuz çok da eğlenceliydi. Bunlar, büyük olasılıkla, insanları iki striptiz gösterisinin arasında sabırsızlandırmaya yarayan bir yığın açık saçık anıştırma ve göz kırpmalar türünden numaralardandı. Peder Horwat aklından, bir an için kötü şeyler geçmesini engelleyemedi. Kuşkusuz

soytarılara, Çingenelere ve müzikhol palyaçolarına karşı o alışılmış önyargılardan yoktu onda, yalnızca adamın devletin resmi bir konuğu için uygun bir yol arkadaşı olmadığını düşünüyordu.

Danimarkalı ona başkentteki bir gece kulübüyle anlaşmasının olduğunu söyledi; *El Senor,* kendi türünde dünyanın en iyi kuruluşlarından biri olarak ünlenmişti, sık sık, Paris'in *Li-do's* unu ya da Las Vegas'ın *Flamingo'%* unu bile sollayarak yepyeni, olağanüstü gösteriler sergilerdi. Rahip ömrü boyunca ne Paris'in *Lido'*suna, ne de Las Vegas'ın herhangi bir batakhanesine adım atmıştı, 'ünü' ne olursa olsun, sözü geçen gece kulübüne de gitmeyeceği kesindi. Gene de Bay Olsen'e, yaptığı gösteri ve yolculukları sırasında gördüğü ülkeler hakkında kibarca sorular sordu.

— Kopenhag'da bir aylık dinlencenin ardından, tam bir yıldan beri dünyayı dolaşıyoruz, dedi vantrilok.

— Evet, diye ekledi kukla çatlak sesiyle, canıma yetti. *Karısının* yanma dönmek için sabırsızlanıyorum. He he he!

Rahip şakayı biraz yersiz buldu. Bebek, camsı bakışları, purosunun çevresini sonsuz gülümsemeyle süzmeye devam ediyordu. Kukla her konuştuğunda gülümseme de, puro da kımıldıyordu. Sesinin, çarpıcı bir gerçekçilikle dudaklardan geliyormuş gibi durduğunu da kabul etmek gerekiyordu. Kukla çok güzel yapılmıştı. Dr. Horwat bu noktada sanattan ya da yetenekten söz edilip edilemeyeceğini düşündü kendi kendine, ama ustalık kesindi. Genç Kübalı, kuklaya hayranlıkla bakarak gülüyordu. Kulak tırmalayan bir İngilizceyle kendisinin de sanatçı olduğunu anlattı. Bay Olsen ona *El Sefior'lz* anlaşmasının olup olmadığını sorunca genç adam başını sallayarak:

— Hayır, dedi.

— Peki ne tür bir gösteri sizin yaptığınız, diye sordu Dr. Horwat sırf kibarlık olsun diye.

Genç adam bildiği İngilizceyi de sanki birden unuttu. Belli bir yeteneği vardı, ülkesinde son derece tanınmış biriydi, ama Fidel Castro'nun devrimi, turizmi ve Havana'mn gece hayatını sona erdirmişti. Acapulco'da geçen bir

sezonun ardından şimdi de burada iş bulmuştu... Söyleyecek başka söz bulamıyormuşca-sına kafasını çevirdi.

Dr. Horwat, ona yolculuklarından söz eden vantriloku dalgın dalgın dinlerken, kukla da edepsiz ve sevimsiz bir havayla, bakışlarını üzerine dikmişti.

— Sizin de bir sanatçı olduğunuzu sanıyorum, diye bir cümle duydu birden. Durun, bana hiçbir şey söylemeyin, bırakın tahmin edeyim. Ben biraz fizyonomist geçinirim de. Hemen her zaman, sırf görünüşüne bakarak bir meslek erbabının ne tür bir numara yaptıklarını tahmin etmeyi başarırım. Bakalım...

Rahip önce karşı çıkamayacak kadar kızdı. Sonra, vantrilo-kun bakışlarının düşünceli bir havayla yüzünde dolaştığım görünce, birden, New York'taki son ve başarılı seferinden sonra gazetecinin birinin'onun hakkında yazdıkları aklına geldi: 'Yandan görünüşü ve saçları, Liszt'in gençliğinde doğaçlama yapar-kenki hali... Dr. Horwat ipleri, imandan çok sanat gerektiren bir ustalıkla oynatmayı biliyor...'

— Bir illüzyonist, dedi sonunda Danimarkalı, büyücü ya da belki de bir hipnotizmacı. Yanıldığımı sanmıyorum.

Dr. Horwat tükürüğünü yutarak vaiz olduğu yanıtını verdi. Kukla başını sahibine doğru çevirdi; gövdesi gitgide artan alaycı bir kahkahayla iki büklüm oldu.

— Gerçekten de bir fizyonomist, diye bağırdı. Sen aptalın tekisin, Agge Olsen, sana hep söyledim bunu.

Danimarkalı özür üstüne özür diledi. Bu arabalar kervanında bir rahiple karşılaşmayı beklemiyordu, kafası da tümden karışmıştı; yalnızca özür oluşturabilecek bir durumu dile getirme cüretini gösteriyordu:

— Burada biz hepimiz müzikhol sanatçılarıyız, diye anlattı eliyle peşlerinden gelen dört Cadillac'ı göstererek.

Uçaktaki yolcuların büyük çoğunluğu *El Senor* daki yeni gösteri için tutulmuşlardı, pederin onu bağışlayacağını umuyordu.

Dr. Horwat yol arkadaşlarının büyük çoğunluğunun soytarı olduğuna, hele de, tıpkı kendisi gibi, General Almayo'nun kişisel konukları olmalarına son derece şaşırmıştı. Kendini incinmiş ve şaşkın hissetti. Kendi kendine her şeyin bir rastlantı mı olduğunu, yoksa tüm bunlarda kötü niyetli bir mizah olup olmadığını düşünüp duruyordu. Kendilerini verdiği savaşımın hedefi olarak görenlerin yönelttiği gezgin soytarı suçlamalarına karşı çok hassastı. Müşterek bahisçiler, pezevenkler, şantajcılar, karanlık işlerle uğraşan adamlar, karanlıklarla yaşayan kim varsa, horgörüyle 'numara'sından söz etmekten vazgeçmezdi hiç. Alçakgönüllülükle dişlerini sıktı ve Hıristiyan bir şaire ait, sık sık söylediği dizeleri yardıma çağırdı: *'Bir taşa takılıp tökezleyen kişi, onu korkutmaya uğraşan nefret ve borgörü dolu çığlıkları duyduğunda, tam iki yüz bin yıldan beri yürümekteydi...'* Her şey bir yana, onu hedef alan bu hakaretler, bu alaylar, meydana getirmekte olduğu esere istemeden yapılan saygı gösterileriydi; Düşman'ın saflarında hiçbir şey niyetlerin saflığı ve iyilik yapma arzusu kadar nefret ve hırçınlık uyandırmaz, özellikle elle tutulabilir sonuçlarla, az gelişmiş bilinçlere getirilen ruhani ve maddi yardımlarla dile geldikleri zaman. Bütün Amerika, tıpkı onun gibi bu çirkef sıçramalarına maruz kalıyordu, Rakip'in öfkelenmesine yol açmadan meşaleyi yukarıda dimdik tutmak olanaksızdı.

Kuklanın sol gözü yarı yarıya kapandı, bunun çok komik bir şey olarak algılanması bekleniyordu. Bu oyun zevksizliğin en mükemmel haliydi, ama kuşkusuz vantrilokta da, kötü niyetten çok, bir tür mesleki şekil bozukluğu söz konusuydu. Numarasını yapmaktan kendini alıkoyamıyordu, hepsi bu. Dr. Horwat kibarca gülümseyerek kafasını çevirdi.

2. Botum

İkinci Cadillac'ta, ister istemez düelloları, aldatılan kocaları, melodramı, birtakım özel odaları, 'son derece yakışıklı bir adam' deyiminin gayet güzel özetlediği her şeyi akla getiren görkemi ve sivri uçlu sakalı bıyığıyla, dış görünüşü 'Belle Epo-que' afişlerini, resimlerini anımsatan kırk yaşlarında bir adam, hüzünlü bir havayla yol arkadaşıyla sohbet ediyordu; yol arkadaşı geometrik bir belirginlikle tam ortadan ikiye ayrılmış dalgalı saçları yalnızca şakaklarda birkaç gri gölge kalacak biçimde beceriyle boyanmış,

farklı olmak peşinde koştuğu açıkça anlaşılan, iyi giyimli ufak tefek bir adamdı.

— Bu boş bir kişisel böbürlenme sorunu değil, diyordu yolcu. Kuşkusuz, gerçek bir sanatçı daima gelecek kuşaklan da dü. şünür biraz; alkışların, kalabalıkların dalkavukluğunun ne kadar boş olduğunu, adınızın sonsuza dek yaşayacağını bilmenin ne kadar az avuntu sağladığını biliyorum gerçi... Ama işte Fransa'ya bunu kazandırabilmek isterdim, bunu ülkemin yüceliği adına yerine getirebilmek isterdim. Ne yazık ki, eskisi gibi dünya çapında bir güç değiliz artık: Fransız dehası adına, her alanda kendimizi aşmamız için bir neden daha. Bunu başarabileceğimi, içimde bunun olduğunu, bir ilham kıvılcımının bunu gerçekleştirmeye yeteceğini hissediyorum, ama neden bilmem, son anda, bir türlü olmuyor işte. Ama canım, insanlık tarihinde bunu başarabilmiş olan yok ki zaten.

— 1905'te, Saint-Petersburg'da çarın gözlerinin önünde yapılan özel bir gösteride Gürcü Zarzice'nin bunu başardığını öne sürenler var, dedi arkadaşı.

— Bu bir efsane, diye yanıtladı diğeri kesin bir tonla; yüzü gücenmiş bir anlatıma büründü. Kimse asla kanıtlayamadı bunu. Hâlâ hayatta olan yaşlı Fransız palyaço Bourricaud da topluluğun içindeydi ve söylenenlerin tek bir kelimesinin bile doğru olmadığını bildirdi bana. Zarzice asla Rastelli'den daha iyi olmadı, hepimiz onun başarının doruklarındayken, kalbi kırık bir biçimde öldüğünü biliyoruz; yeteneklerinin son sınırlarına ulaşmıştı çünkü. Beni aşırı milliyetçi sanmanızı istemem, gene de bir şey söyleyeceğim size: Günün birinde on üç topla gösteri yapabilen bir hokkabaz çıkarsa, bu bir Fransız olacak; nedeni de basit, çünkü o kişi ben olacağım. Yurtdışında Fransa'nın kültürel alanda yükselmesi uğruna verdiğim eşsiz hizmetler ve ulusal dehamızın dünya çapında sergilenmesine getirdiğim katkılar nedeniyle, iki yıl önce, bizzat General de Gaulle tarafından L6-gion d'honneur nişanıyla ödüllendirildim. Bir sefer, tek bir sefer, ne zaman, nerede, hangi sahnede, hangi seyircilerin karşısında olduğunun hiç önemi yok, bir kerecik kendimi aşabilsey-dim, şu lanet olasıca alışılmış on iki topumun yerine on üç topla hokkabazlık yapabilseydim, ülkemin yüceliği adına gerçekten bir şey yapmış sayardım kendimi. Ne var ki zaman ilerliyor, istediğim kadar kırk yaşımda, gücümün doruğunda olayım,

örneğin bugünkü gibi, kendimden kuşku duymaya başladığım zamanlar oluyor. Gene de her şeyi, hatta kadınları bile, sanatımın uğruna feda ettim. Aşk insanın elini titretir.

Arkadaşı sinirli sinirli kelebek boyunbağının düğümüyle oynayıp duruyordu. Adı Charlie Kuhn'du. Birleşik Devletler'in en büyük artist ajanslarından birinin müdürü olarak, yaşamının otuz beş yılından fazlasını olağanüstü numaralar, yeni yetenekler peşinde dur durak bilmeden dünyayı arşınlayarak geçirmişti. Mesleğine ve pistlerde, sahnelerde, arenalarda, ayyaşlarla dolu dumanlı gece kulüplerinde ellerinden geleni yaparak yüceliğe susamış insanların olanaksızlığın olabilirliğine inanmasını sağlayanlara karşı derin bir sevgisi vardı. *Lido*'nun Paul-Louis Gu-erin'i, Hamburg'daki *Adria'nm* Kari Haffendeck'i, Tokyo'daki *Miza*'nın Tsetsume Magasuşi'siyle birlikte kuşkusuz en yorulmak bilmez yetenek avcılarından biri, tüm dillere geçmiş profesyonel Amerikan terimiyle söylenecek olursa bir *talent sco*-«î'tu; dünyanın hiçbir köşesinde, bıkmak bilmez insanüstülük arayışı içinde ziyaret etmediği bir tek sirk, bir tek müzikhol, bir tek gece kulübü yoktu. Onun için bir Meksika batakhanesinde, bir Japon *kabaka'*sında, İran'da, Brezilya'nın taşrasında, insan gözünün o güne dek daha önce görüp de hayran kalmadığı bir numarayı keşfetmek kadar büyük sevinç olamazdı. Midesi bilinmedik yerlerde yenilen adı sanı belirsiz yiyecekler yüzünden iyice bozulmuştu. Özel yaşamı yoktu. İki kez evlenmiş, o sonsuz yokluklarını ve olağanüstünün peşinde bir kutuptan diğerine koşturmalarını mücevherler, kürkler ve Rolls Roy-ce'larla gidermeyi asla becerememişti. En güzel sevgililerin yeri, onun gözünde, duyulmamış bir yeteneğe sahip olduğu söylenen uzaklardaki bir soytarıdan sonra gelirdi. Görüşüne başvurduğu bir ruh çözümlemeci, yetişkinlerde çocukluğun psikanalizi biçimindeki tipik bir vakanın, mükemmeliyet peşindeki çocuksu bir düşün söz konusu olduğunu anlatmıştı ona. Charlie Kuhn sorun üzerinde fazla kafa yormamıştı ama, gene de psikiyatra Tanrı gereksinmesinin de aynı şekilde çocukluğun yetişkinlikteki bir kalıntısı olup olmadığını ve onun bunu iyileştirip iyileşti-remeyeceğini sordu. Doktor bu noktada son derece mahcup oldu, ama Charlie Kuhn insan ruhunun kimileri meşru, kimileriyse bir anlamda gitgide yoldan çıkan birtakım gereksinmeleri olduğunu anlar gibi oldu. İkna olmadı. Duygusal yaşamı, gerçekte birbirlerinden farkı ya da ilginç yetenekleri olmayan profesyonellerin birbirini izlemesinden ibaret olup çıktı. O konuda da iyi

numaralar nadirdi. Kuhn, uzun zaman önce mesleğinde zirveye ulaşmıştı, şimdi emrinde başka yetenek avcıları vardı, ama, orman yollarının çağrısına karşı koyamayan ihtiyar bir av köpeği gibi hâlâ dere tepe taban tepmeye devam ediyordu. Geçen yıllar onu biraz kuşkucu, biraz açıkgöz biri yapmış, hiçbir beklentisinin olmadığını, olasının sınırlarının biricik, eşsiz bir yeteneğin itkisi altında gürültüyle uçmaksızm olsa olsa milim milim, zar zor ilerleyebileceğini ileri sürmekten hoşlanır olmuşsa da, o ilgisiz ve kuşkucu maskenin altında merakı ve özlemi eskisi kadar canlıydı. Yüreğinin derinliklerinde bir yerde, dünyanın uzak bir köşesinde benzersiz, insanüstü bir yeteneğin birdenbire kendini göstereceğine ve o zaman artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağına ilişkin gizli bir umut beslemeye devam ediyordu. Uçağa atlayıp Tahran'daki *Mtıg*'da tramplen kullanmadan ve toprağa hiç dokunmadan beş cambaz taklası atabilen bir adamın gerçekten varolup olmadığını görmek için dünyanın bir ucuna gitmeye her an hazırdı; ya da Hong Konglu genç bir akrobatın, tüm yerçekimi ve denge yasalarını altüst ederek serçe parmağının üstünde, ama Knee Sirki'nden İsviçreli Roll gibi işaret parmağının üstünde değil, serçe parmağının üzerinde amuda kalkıp kalkmadığını, insan adını taşımaya layık herkesin yüreğini daha hızlı çarptıran, türümüzün bu dünyada başarabileceklerinin gerçekten de sınırsız olduğunu, insanlığın ham hayal peşinde koşmadığını kanıtlayan gerçekten heyecan verici bir becerinin, böyle büyük bir başarının gerçekten varolup olmadığını öğrenmek için...

Hokkabazın adı 'Bay Antoine'dı, Marsilya'dan geliyordu; eski bir tanıdık, özgün bir 'kişilik'ti, ama Charlie Kuhn, yaş kırkı bulmuşsa, en iyisinin o on üçüncü topu akıldan çıkarmak olduğunu biliyordu.

- Sicilyalı Santini kendini içkiye vermese mucizeler yaratabilirdi.

Fransız alınmış gibiydi.

- Gayet iyi biliyorsunuz ki, Santini yalnızca altı topla oynardı ve 'çelik çember' dediği şeyi asla kıramadığı için alkolik oldu.

Arkadaşı kabul etti.

- Doğru, dedi. Ama ne durumda hokkabazlık yaptığını unutmamak gerek. Sinir buhranına yakalanmasından bir ay önce Buenos Aires'te gördüm onu.

İnsan olmanın ötesine geçtiğini söyleyemem size, ama gene de... Bir insanın ulaşabileceği en uzak yerdeydi. Bir topun üzerindeki bir şampanya şişesinin üzerinde ayakta duruyordu, bileğinin çevresinde durmadan dönen beş halka bulunan diğer bacağı arkaya doğru kıvrılmıştı, başının üstünde de, birbirinin üzerine konulmuş üç tenis topunu taşıyan bir başka şişe vardı; burnunun üstünde ise, ucuna bir silindir şapka geçirilmiş topuzlu bir çubuk vardı; işte bu pozisyonda atıp tutuyordu altı topu. Size bir kere daha tekrarlamak isterim ki insan kabuğundan sıyrıiabilmiş değildi, ama gene de burada, insan dehasının neler başarabileceğine ilişkin unutulmaz bir hayal vardı. Olağanüstü ve son derece yüreklendirici bir numaraydı, çünkü hiçbir şeyin olanaksız olmadığım, her şeye hazırlıklı olmak gerektiğini kanıtlıyordu. Küp gibi içmeye başladığı doğrudur, ama karısının onu terk edip âşığıyla gittiğini de unutmamak gerek. Kadının canına yetmişti artık. Adam günün on-on bir saatini o şişenin üzerinde dikilerek geçiriyordu. Anlarsınız artık...

— Bana kalırsa, diye tekrar söze başladı Fransız açıkça Güneylilere özgü tumturaklı bir tavırla; tüm o şişeler hikâyesi, olanaksız gibi gözüken bir pozisyonun böyle bilerek seçilmesi, aslında bir mazeretten başka bir şey değildi. Tek amaç, Santi-ni’nin asla altı toptan fazlasıyla oynayamadığı gerçeğinden dikkatleri uzaklaştırmaktı. Söylemek istediğim, numarasını, olanaksıza ulaşıldığına ve bunun gerçeklendiğine ilişkin genel bir izlenim vermek için, her biri kendi içinde tamamıyla mükemmel farklı farklı becerilerin üst üste yığılacağı şekilde ayarladığıydı. Seçkin bir meslektaşı eleştirmek istemem, ama bana öyle geliyor ki, Santini bir dolandırıcıdan başka bir şey değildir, o karışık tarzı da derin ve doğuştan gelme bir yetenek yokluğunun üstünü örtmektedir. Göze atılan bir avuç toz, bir ara nağme, gerçekle yüz yüze gelmekten kaçınmanın bir yoluydu yaptıkları. Benim açımdan numaramı aksesuarsız, hiçbir şişeden yardım almadan yaptığım doğrudur, yalnızca, yalnız, işte: ben on iki topla oynarım. Dünya yüzünde bunu yapabilecek tek bir isim daha sayabilir misiniz? Onu tanımaktan mutluluk duyardım. Benim yaptığım, halkın gözünü gerçek güçlükten uzaklaştırmayı amaçlayan ve gerçekte kolaycı olan o İtalyan usulü aldatmacalardan ve süslemelerden hiçbirinin olmadığı, en saf tarzda gerçekleştirilen klasik sanattır. Aldatmacalar, gerçek yüceliğe ulaşmayan ucuz alkışlar elde etmenizi sağlar. XVIII. yüzyıl Fransız geleneğinde bir klasiğim ben. Önemli olan tarzın saflığıdır, ‘çelik çemberİe dürüstçe,

doğruca karşı karşıya gelmektir. Savaş adil olmalıdır, yoksa zaferden söz edilemez. Ama itiraf edeyim ki, son topu da ele geçirmeden kendimi tatmin olmuş hissetmeyeceğim. O burada, içimde duyuyorum onu. İçimde bir şeyler, bir gün ülkeme bu zaferi kazandıracağımı söylüyor. Fransa'nın sanatsal alanda diğer bütün ülkelerden daha çok No-bel Ödülü aldığını biliyor olmalısınız.

- Kuşkusuz bugün en büyük sizsiniz, dedi insanlığın yüceliğine ilişkin tüm belirtilere ulusal sorunlara kafa yormayacak kadar sevgi besleyen arkadaşı.

Fransız içini çekti. 'Bugün' sözcüğünde, her sanatçının yüreğinde günün birinde birinin utkuyla çıkıp, minnet ve hayranlıkla kendilerinden geçmiş kalabalıkların karşısında daha da mükemmel bir numara gerçekleştireceğine ilişkin o hep yaşayan korkuyu uyandıran haince bir vurgu vardı. Napolyon bile tacından olmuştu. Üstünlüğün, yeteneğin, sahip olmanın uçucu, kuşkulu bir doğası vardı, istediğiniz kadar en büyük olun, büyüklük asla bir milimetreden daha yakınınıza gelmezdi. Başka, üstün bir ırktan geliyor olsaydık insan olmak ne zevkli olurdu, diye düşündü Charlie Kuhn, arkadaşına kardeşlik dolu bir sevecenlik içinde bakarak.

— Sanıyorum bugün yeni bir deneme yapacağım, dedi Fransız. Bilir misiniz, en büyük saplantılarımdan biri, o büyük başarıya yalnız başımayken ulaşmak ve gösteriyi tanıklar karşısında yineleyememek. İnsanların ne kadar kuşkucu olduklarını bilirsiniz. Her şeyi kendi gözleriyle görmeseler olmaz.

— Bir gün başaracaksınız bunu, söylüyorum size, dedi Charlie Kuhn. İçinizde bunun olduğunu hissediyorum.

Mösyö Antoine'ın gözleri, kara lav bloklarına, kaktüs tarlalarına, karlı zirvesiyle gökyüzünde bir köpek başı resmi çizen yanardağa dalmıştı.

3. Botum

Charlie Kuhn'un gerçek adı Mecid Kura'ydı. Halep'te doğmuştu. Kırk yıldan fazla bir zaman önce Amerika'ya geldiğinde, gösteri dünyasıyla ilk ilişkilerini kurduktan sonra adını Charlie Kuhn olarak Amerikanlaştırmışsa

da, bu adın pek o kadar da tipik bir Amerikan adı olmadığını kısa süre sonra fark etmişti. Ama artık çok geçti. Ne ondan, ne de her yere peşinde sürüklediği bir yığın şeyden; şimdi onu, artık asla sahip olamadığı bir oğulun çizgileriymiş gibi düşündüğü güzel Doğu Akdenizli çizgilere sahip o tığ gibi delikanlıyla bütün bağlarını koparmaya zorlayan hasta bir yürekten ve çizgilerinin, siluetinin yavaş yavaş içinde kaybolduğu semirmeden kimse kurtaramazdı artık. En önemlisi de; özlem mi, yoksa merak mı, tam bilemiyordu bunu; onu daima kaygılı bir bekleyiş, kesintisiz bir kararsızlık halinde tutan, her yönüyle eşsiz ve üstün bir numaranın, benzersiz bir Güç'ün kendini göstermesini aramaya iten, kimi zaman acı veren o tuhaf umut vardı. Bir yerlerde keşfedilmeyi bekleyen işitilmemiş ve gizli bir yeteneğin saklı olduğu düşüncesi kafasında saplantı haline gelmişti. Kırk yıllık meslek hayatının ardından, uykusuz ya da yorgun olduğu zamanlarda, bazen, yetenek avcılığı kariyerinin henüz yeni başladığına gönülden inanarak 'gözü açık gitmemesini' sağlayacak o aydınlanma ânını yaşamanın ona nasip olup olmayacağını düşündüğü oluyordu. Her sabah kalemle özenle kararttığı gri bıyığının altından küçük, alaycı bir gülümsemeyle sergilediği kuşkuculuğa karşın, kariyeri boyunca gördüğü ve her türlü hilelerini tanıdığı hilebazlara, şarlatanlara, illüzyonistlere karşın, insan yüreğinin en derin, en kutsal gereksinmesinin tüm bu asalaklarına karşın, onu dünyanın en iyi gece kulübü simsarlarından biri yapan inancı ve keşfetme zevki hâlâ bozulmamıştı.

İşte bu yüzden ona hırslarını, başarısızlıklarını anlatan, neredeyse şakıyan büyük Fransız hokkabazın sırlarını sevecenlikle dinliyordu. Binlerce kez dinlediği bir öyküydü bu; kusursuzluk ve mutlaklık isteyen bir adamın itirafları. Hokkabazlarda umutsuzluk krizlerine kapılmaya karşı özel bir eğilim olurdu, çünkü içlerinden hep daha ileriye gitmek gelirdi ve tüm vakitlerini numaralarına uygulayabilecekleri yeni değişiklikler icat etmekle geçirirlerdi. Sinirlerine tamamıyla hâkim olmalarını gerektiren bir meslekte, sinirleri tepelerinde yaşarlardı. Fransızın Güneyli aksam, sesindeki abartı, insan sınırlarının 'çelik çembe-ri'ne karşı verdiği uzun savaşta uğradığı bozgunları itiraf eder-kenki gücenmiş ifadesi, açıklamalarına hafifçe gülünç bir hava katıyordu, ama insanlara ellerinden gelenin en iyisini vermekten vazgeçmeyenlere karşı hoşgörülü olmak gerekirdi. Charlie Kuhn zaman zaman saatine sabırsız bakışlar fırlatıyordu. Hava-alanıyla başkent arasındaki yol uzundu; en azından bir yarım saati daha hesaba katmak

gerekirdi, oysa Kuhn'un acelesi vardı. Bir nevi patronu olan kişiye verilecek önemli haberleri vardı; onu finanse eden, Beverly Hills, Sunset Bulvarı'ndaki on iki katlı binasını dikmesine yardım eden ve ajansının hisselerinin yüzde yetmiş beşini hâlâ elinde tutan Almayo'ydu. Charlie Kuhn diktatörle olan ilişkileri nedeniyle çok eleştirilmişti; 'yetenek avcısı'mn büyük miktarlarda kadın tüketen General'e gencecik yıldızlar sağladığı ileri sürülmüştü hemen. Ne var ki kızlara inci bir kolye ya da bir Thunderbird armağan etmekten çekinmeyen Almayo'nun Hollywood'da hiçbir 'yetenek avcısına' gereksinimi yoktu; ünü öylesine büyüktü ki, ünlü bir artistin Almayo'nun başkentinde bir süre kalmasının ardından, Hollyvvood'da Thunderbird'ünün direksiyonuna kurulmuş güzel bir sarışın, arka camda da şu yazı görülebilirdi: 'Bu araba Almayo'nun armağanı değildir.' Başka tanınmış bir artist aynı yolculuğun dönüşünde birdenbire duvarlarında beş dışavurumcu ustanın tablolarını sergileyiverdiğinde öyle yorumlar yapılmıştı ki, tamamen yıkılan kadın sonunda gazetecileri çağırarak, onlara Hollywood'un yıldızlı tarihinin kuşkusuz en güzel açıklamalarını yapmıştı: 'Dışavurumcuların ne olduğundan zerre kadar haberim yoktu; bilsem, kesinlikle kabul etmezdim.' Gazeteciler bu tabloların halkın alın teri, acıları ve sefaleti pahasına elde edildiğini belirttiklerinde ise, zavallı kadın hıçkırıklara boğulmuş ve coşkun bir insanlık sevgisiyle: 'Durum böyleyse,' demişti, 'onları bir dakika daha duvarlarımda tutmak istemem. Hepsini satacağım.' Bu öykülerin sayısı, Charlie Kuhn'un, rakiplerinin ona yakıştırdığı imrenilmeye değmeyecek rolü gerçekten oynamakla suçlanamayacağı kadar çok ve ünlüydü. AI-mayo dünyanın tüm ülkelerinde elçilikler ve konsolosluklarla temsil edilirdi; temsilcileri de Almayo'nun zevklerini bilirlerdi; başkentteki bir İngiliz diplomatın dediğine bakılırsa: 'Eğer General bacaklarının arasına fırlatılan tüm kızlarla yatmaya kalksa, ülke epey zaman önce ondan kurtulmuş olurdu.' Diktatörün Birleşik Devletler'in en iyi artist ajanslarından birine dikkatini yöneltmesinin nedeni bambaşkaydı: 'Ortağıyla' bu konuyu ele almaya asla cüret etmediyse de, Charlie Kuhn nedenin ne olduğunu gayet iyi biliyordu. Tüm bu gazeteciler, diplomatlar ve politik gözlemciler arasında, sefaletin derinliklerinden, cehaletten ve Kızılderili umutsuzluğunun içinden çıkıp, otuz yedi yaşında, olabilecek en yanlış biçimde 'Latin Amerika' diye adlandırılmaya alışılmış olan yerin en korkulan, en uğursuz güçlerinden biri haline gelmiş olan adamın sırrını bilen kuşkusuz tek kişiydi. Charlie Kuhn'un kafasında 'Latinliğe' ilişkin

son derece bulanık bir fikir vardı, ama bu sözcükle dile getirilmek istenen İspanya ya da Hıristiyan uygarlıklarıysa, bu kuşkusuz hayatında duyduğu en tuhaf şakalardan biriydi. Ayrıca bu, Will Ro-gers, W.C. Fields ve Jack Benny'nin seyircilerini güldürmek için bulduklarının hepsinden daha da gülünçtü.

Cadillac kafilesinin arkasından gelen motosiklet eskortuna dalgın dalgın baktı ve ilk kez, havaalanından ayrıldıklarından beri yolda hemen hemen hiç hareket görmediğine dikkat etti; oysa bu yol, büyük olasılıkla bölgenin en işlek yoluydu. Fark edebildiği tek akış, yeşil üniformaları ve Alman kasklarıyla ülkenin her yanını dolduran çok sayıda askerle dolu kamyonla-rınkiydi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, sürgündeki Alman subaylar Ordu'ya talim yaptırmışlardı, bu kendilerinin de talim yapmasına olanak sağlamıştı; son kırk yılda meydana gelen tüm siyasal çalkantılar ve değişimler boyunca üniformalar değişme-

Yıldızyiyiciler 33/3 mişti, gruplar hâlâ kaz adımıyla yürüyordu. Kızılderili suratlarını Kayzer ya da Hitler kaskı altında, üzerlerinde Avrupa'nın en yüksek uygarlıklarından birinin en seçkin ve evrensel anlamda en tanınmış izini taşırken görmek çok tuhaftı doğrusu. Başkentte büyük bir *fıesta* vardı herhalde ya da siyasal bir toplantı: Bu toplantılara katılmak zorunluydu, bu da tüm ülkeyi bir günlüğüne felç ederek taşrayı ister istemez boşaltırdı. Charlie Kuhn bir sigara yakarak düşüncelerini topladı; kendi kendine Alma-yo'ya getirdiği ne zamandır beklenen haberin nasıl bir etki yaratacağını sorup duruyordu; basit bir oyuncak mı, yoksa bir bomba mı taşıdığını bilemiyordu.

Mösyö Antoine ise, köşesinde kollarını göğsünde çaprazla-mış, içinde yatan muhteşem saplantıyı ateşli ateşli dile getirmeyi sürdürüyordu. Ülkesi ve tüm insan soyunun zaferi uğruna hiçbir insan elinin henüz gerçekleştiremediği bir başarıya ulaşma isteğini.

fy. Bölüm

Üçüncü Cadillac'ta, Almayo'nun Birleşik Devletler'deki işleriyle -bir oteller zinciri, petrol kuyuları, bir havayolu şirketi, İsviçre'de vekâlet edilen kalın bir iş portföyü, bir parmak darbesinin hareket ettirmeye yeteceği henüz 'emekleme döneminde[5] olan bir düzine başka iş de cabası- ilgilenen

John Sheldon (Glass, Wittelbach ve Sheldon) koltuğunu, ‘yele’ biçimli uzun kahverengi saçları ve muhteşem elleri dışında silik ve sıradan görünümlü bir delikanlıyla paylaşmaktaydı. Avukat Alma-yo’yla iş konuşmak için çok az zamanının olduğunu, diktatörün her zamanki gibi kâğıtlara bakmayı reddedeceğini, onları her zamanki ‘O.K.’iyle sabırsızlıkla iteceğini, sonra, akşam yemeğinin izleyeceği hızlı bir martini dizisi için bara geçileceğini, bunu, General’in sonradan adlarını asla anımsamayacağı, daha çok göz alıcı bir dostluk gösterdiği birtakım kızların eşliğinde *El Senor*’da bir akşamın izleyeceğini biliyordu. Sabah saat ikiye doğru, Almayo’yla o bildik sahne yaşanacaktı, apayrı bir sevimsizlikteki alaylar ve şakalar -birçok Kızılderili gibi, Almayo da kafayı bulduğunda ya küfürbaz ve saldırgan olur ya da sersemce bir aptallığa bürünürdü-; çünkü avukat iki ya da daha fazla sayıda kız tarafından özel dairelerde sunulan ‘küçük bir gösteri’ye katılmayı reddedecekti. Ertesi sabah, iyi bir demokrat, iyi bir aile babası, dindar bir Luther Kilisesi mensubu olarak, sırf iş uğruna sövgü dolu, akıldışı bulduğu bir konuma, bir yarenliğe, sohbetlere, davranışlara katlanmak zorunda olmaktan dolayı küçük düşme duygusu uyanacak ve gidecekti. Mr. Sheldon bu nedenle, firmasının baş müşterisinin sabrını taşırmadan işi çabucak bitirmek üzere, Almayo’ya söylemesi gereken her şeyi birkaç basit sözcüğe indirgemeye çalışırdı. Bu pek kolay değildi.

Arabayı başka bir yolcuyla paylaşmak zorunda olduğunu görünce kendini biraz sinirli hissetti. Söyleyeceklerinin üzerinde yoğunlaşmaya gereksinimi varken, sohbet etmek, sevimli görünmek gerekecekti şimdi. Ama Latin Amerika’da yolculuk yaparken, yabancılar üzerinde daima iyi bir izlenim bırakma ve ülkesine ilişkin sevecen bir görünüm sunma gereksinimi duyardı; dünyanın bu bölgesinde bulunan her Amerikalıya, istesin istemesin, Birleşik Devletler’in elçisi gözüyle bakılırdı. Böylece konuşmayı ilk başlatan o oldu ve komşusuyla birbirlerine birkaç sıcak söz söylediler. Diğeri kendini tanıttı: ‘Mösyö Manu-lesco’ ve avukatın yüzüne coşkulu bir tepki göstermesini beklermiş gibi baktı. Sheldon hiç de özel bir heyecan göstermeyince, arkadaşı ekledi: ‘Anton Manulesco, ünlü virtüöz.’

Avukat seçkin bir sanatçının kendi kendini ‘ünlü’ diye tanıtma gereksinmesi duymasını biraz garipsediyse de, kibarca başını eğmekle yetindi. Konuşmayı bitirip çantasının üzerinde duran kâğıtlarına kendini vermek için acele ediyordu. Maest-ro’nun başkentte, ünlü bir Brezilyalı

mimar tarafından inşa edilmiş olan yeni konser salonunda bir resital'verip vermeyeceğini sordu.

Mösyö Manulesco biraz sıkılmış gözüktü ve derin derin iç çekerek kafasını çevirdi. Hayır, bir gece kulübünde, *El Senor*[1] da çalacaktı. Avukat aşırı bir şaşkınlık göstermemeyi başardı ama, kaşlarını biraz kaldırmaktan kendini alamadı; virtüözün yüzü de birden karardı. Sheldon sabırsızlıkla Maestro'nun hangi aleti çaldığını sordu ve 'dünyaca ünlü büyük bir virtüözün' bir gece kulübünde çalmasını son derece doğal bulduğu izlenimini vermeye çalıştı.

— Kemancıyım, dedi Romanyalı.

New York ve Las Vegas'taki bir dizi konserden geldiğini ekledi. Vivaldi'den Prokofiev'e uzanan gerçekten farklı bir programdı. Olağanüstü bir numaram var, diye itiraf etti ani bir gurur dalgasıyla. Evet, başka türlü dile getirilemezdi, olağanüstüydü. Doğruyu söylemek gerekirse, asla benzeri olmamıştı. Pa-ganini bile bunu asla denememişti. Onun gibi müzisyen olan anne babasının himayesinde, sıkı çalışmalarla geçen yılların sonucunda başarmıştı bunu. Bugün, dünyada tepeüstü keman çalarak büyük bir klasik müzik konseri verebilen tek virtüöz oydu.

Avukata gururla, açıkça hayranlık ve saygı belirtileri bekleyerek baktı. Mr. Sheldon birkaç dakika boyunca, yüzüne yayılan sersemlikle savaşmayı bile denemeden sabit bakışlarla süzdü onu, sonra tükürüğünü yutarak birkaç hayranlık dolu sözcük gevelemeyi başardı.

Mösyö Manulesco bunları en doğal hakkıyrmş gibi kabul etti; ardından, numarasını en ince ayrıntılarıyla tarif etmeye girişti. Keman çalarken kafası için hiçbir özel destekten yararlanmamasının üzerinde özellikle duruyordu: tüm konser boyunca kafatasının üzerinde dengede duruyordu. Koşullar onu elinden gelenin en iyisini yapmaya ittiğinde -örneğin Prenses Marga-ret'in karşısında ya da büyük bir hayır kurumu için çaldığında-, elbette bir parça bitip, alkışlarına teşekkür etmek üzere halkın karşısında eğilmek gerektiği zamanlardaki kısa aralar da hesaba katıldığında bir saatten fazla bu pozisyonda durduğu olmuştu. Açıkça dünyada ona rakip olabilecek kimse yoktu. Tabii, Heifetz'den, Menuhin'den ya da birkaç Rustan söz edilebilirdi, ama en sert eleştirmenler her zaman onun sanatında benzersiz

ve eşsiz bir şey olduğunu kabul etmişlerdi, hatta içlerinden biri -kupür de cebindeydi-, insanoğlunun bedensel sınırları üzerindeki daha büyük bir zaferini hayal etmenin zor olduğunu yazmıştı. Kuşkusuz, bu yalnızca bir denge, bir akrobasi sorunu değildi: önemli olan müzikti. Tabii halkın yalnızca akrobatlık gösterisini alkışladığını savunanlar daima vardı: her yer kıskanç insanlarla doluydu. Seyirciler tam anlamıyla farkına varmasalar da, onları alt üst eden, ruhlarının en derin yerine dokunmak yoluyla coşkuyla bağırarak, alkışlayarak ayağa fırlamaya iten şey, onun müzisyen dehası, sanatının soylu niteliğiydi. Büyük Enesco'nun öğrencisi olmuştu ve kendini günümüzün en fazla alkış alan virtüözleriyle boy ölçüşebilecek durumda hissediyordu. Ne yazık ki halkın zevkleri soysuzlaşmış ve ticarileşmişti. O da gösteri dünyasının kimi isteklerine boyun eğerek gereken uzlaşmaları kabul etmiş, ama sanat anlayışı konusunda asla uzlaşmaya yanaşmamıştı; ne var ki karanlıktan kurtulmak için yeni ye çarpıcı bir şeyler gerekiyordu; bu numarayı da o yüzden devreye sokmuştu zaten. Ama henüz yalnızca yirmi dört yaşındaydı, sanatsal ünü iyice yerleşir yerleşmez, ki şu anda oluşmakta olan da oydu zaten, yeniden klasik yorum tarzına geri dönecek ve onlara tepe üstü dikilerek ayaklar havada keman çalmayı içeren salt teknik virtüözlüğe başvurmadan gerçekte neler yapabileceğini gösterecekti. Öte yandan büyük Menuhin'in de tekniğine tutulduğu çalınmıştı kulağına. Yunanistan'daki evinde onun da yoga yaptığı ve şimdiden kafasının üstünde epey bir zaman durmayı başardığı söyleniyordu. Sonuç olarak, diye bağladı sözünü, maddi başarı buradaydı. Kendine bir Stradivarius alabilmek için yetecek kadar para atabilmişti bir köşeye.

Avukat, Jose Almayo'yla yapacağı iş görüşmelerinin hazırlıklarını tamamen unutmuş, şefkatle karışık bir şaşkınlık içinde virtüözün yüzünü inceliyordu. Kafasının üzerinde, ayaklan havada dengede durmaya kendini alıştırarak, 'sivrilmek' ve dünyanın dikkatini üzerine çekmek uğruna, bir gece kulübü ahalisinin karşısında o halde iyi müzik yapan bir adam düşünmek, yüreğini burkuyordu. Doğrusu üzülmüştü. Modern kalabalıkların, özellikle Amerika'dakilerin her şeyden bıktığını, durmadan yenilik istediklerini, kiliselerin bile, müşterilerini dört bir yana çekiştirip duran inanılmaz çeşitlilikteki eğlencelerle tıka basa doymuş bir gençliği yeniden Tanrı'ya doğru götürmeyi denemek için'röck'n'roİl konserleri vermek zorunda kaldığım gayet iyi biliyordu. Ama müziğe ve genelde kültüre karşı büyük saygısı vardı, kendini biraz sanat hamisi sayardı, hele

hele müzelere, operaya, müzik merkezlerine yapılan yardımlar hayır hizmetlerinden sayıldığı ve vergi indiriminden yararlandığı bir zamanda. Stradivarius çalabildiğine göre herhalde büyük yeteneği olan bir adam, sıradan kaygılardan korunmalı ve sanatına yaraşmayan sansasyonel bir sahneleme anlayışıyla halkın merakını uyandırmak zorunluluğundan kurtarılmalıydı.

Delikanlı açıklamalarına devam ederken, avukat, derin bir merhamet ve sevecenlikle sanatçının modern dünyada karşılaştığı zorluklar hakkında derin düşüncelere dalmıştı. Ressam, kendini kabul ettirebilmek için durmadan yeni oyunlar icat etmek zorundaydı; Amerika'da öyle bir yetenek ve yaratıcılık bolluğu vardı ki, dikkat çekmek için hepsi az çok tepe üstü durmak ve birtakım parlak numaralar icat etmek zorundaydılar. Anlaşılan Mösyö Manulesco bir harika çocuktu; profesyonel müzisyen olan anne babası dört yaşından itibaren ona keman çalmayı öğretmişlerdi; altı yaşındayken, Amerika'da konser turnelerine çıkmaya başlamıştı bile. Sekiz yaşına geldiğinde, artık ünlüydü. Sonra, nedendir bilinmez, halkın ilgisi kaybolmaya başlamıştı. Dokuzla on bir yaş arasında, emprezaryoların ilgisizliğine ve boş salonlara karşı zorlu bir savaş vermek zorunda kalmıştı. Çok geçmeden aile zor bir dönemle tanışmıştı; babanın reklam konusunda büyük çaba harcamasına karşın, gitgide daha az iş çıkıyordu; çocuk sahneye üzerinde payetli, beyaz ipekten bir kostümle giriyordu, meleksi bir havası olsun, hem de genç göstersin diye saçlarını sarıya boyamışlardı. Afişler yedi yaşında olduğunu belirtiyordu, oysa on ikisindeydi. Asla ağzını açmıyordu, çünkü sesi değişmeye başlamıştı. Aile, büyümesini engellemenin bir yolu olup olmadığını öğrenmek üzere çocuğu Vancouver'lı ünlü büyüme ve salgı bezleri uzmanı Dr. Wrenn'e götürmüştü. Kuşkusuz tüm bunlar kaba gelebilirdi insana, ama XVIII. yüzyılda bile, İtalya'da, sesleri saf hallerinde kalsın diye çocukların hadım edildiğini unutmamak gerek; her şey bir yana, *castrato'lar,* en büyük kiliselerde Tanrı'ya övgüler düzerlerdi, ses tellerindeki tüm saflığın korunmaya çalışılması da gayet doğaldı. İnsanoğlu, güzellik uğruna her zaman her şeyi kurban etmiştir. Onlara unutuluşa gömülmekte olan çocuğun yokuşu yeniden tırmanmasını sağlayan, herkesin mükemmel bulduğu bu fikri veren ise, merhametli ve kafası iyi çalışan bir artist simsarıydı. Tek sorun on bir yaşında olmasıydı, ama henüz ne olursa öğretilebilirdi; babası ve simsarın bulup getirdiği beli kırık yaşlı bir akrobat onu günde on iki saat çalıştırmaya

başladılar. Müzik yoğun ve neredeyse soluk almadan çalışmayı gerektirir. Birkaç ay içinde, dikkate değer ilerlemeler göstermişti bile; yavaş yavaş, ondan önce hiçbir kemancının kullanmadığı yeni bir icra tekniğinin ustası olup çıkıyordu. Ama gene de tekniğini tam olarak oturtması için iki-üç yıl daha gerekti; pek öyle acısız, gözyaşsız yürümedi bu dönem; başlangıçta, günde yüz kez düştüğü oluyordu. Yalnızca en saf sanatsal bir idealin ve müziğe karşı tutkulu bir aşkın harekete geçirdiği insanlara özgü bıkmaz usanmaz bir sabırla, babası onu tekrar kafasının üzerinde dengeye getiriyordu; asla zaferi gerçekten tanımamış olan bu adam, oğlunun sırtından alkışların, başarının sarhoşluğunu tatmak istiyordu. ‘Benim oğlum yabamı boyunca bir baltaya sap olamayacak,’ diye yineliyordu her düşüşten sonra, iyice yıpranmış olan oğlu yerde kemanının yanında ağlarken. Evet, her şeyi babasına borçluydu; onun sevecenliği ve enerjisi olmasa, bugün genç virtüözün adını anımsayan çıkmazdı. Sonunda, hiçbir sanatçının rakip olamayacağı, dünyada kesinlikle tek olan tekniğini oturtmuş durumda halkın karşısına çıkabileceği gün gelip çattı; müzikhollerde, sirklerde, gece kulüplerinde tepe üstü keman çalıyordu. Tabii ki bu geçici bir dönemdi yalnızca — şimdi halkın sevgisini tekrar kazanmışken ve dünyanın tüm yetenek avcıları ilgilerini yeniden üzerine yöneltmişken, er ya da geç New York’ta Carnegie Hall’de, Paris’te, Pleyel salonunda çalardı, hem de bu sefer hiçbir sahneleme hilesi olmaksızın, iki ayağının üzerinde, tanıtım amaçlı o kurnazlıklara, numaralara hiç başvurmaksızın.

Avukat kendi kendine genç Manulesco’nun, kendi söylediklerine gerçekten inanıp inanmadığını sorup duruyordu. Öyle bir havası vardı sonuçta. Açık olan, akrobasi sanatına, belki de daha fazla esneklik ve direngenlik isteyen bir başkasını daha eklemiş olmasıydı. Olaylarla yüzleşmeme sanatını. Gerçeklerden kaçmayı biliyordu. Çok büyük bir sanatçı olduğu su götürmezdi, çünkü yaşadığımız dünyada bundan daha büyük bir sar nat ve yetenek yoktur. Avukat artık yol arkadaşına biraz kıskançlıkla bakıyordu. Yüzündeki o hassas ve mutlu ifadeye, ayaklarının dibinde coşkularını haykıran müziksever kalabalıkları daha şimdiden seyredercesine büyüyen gözlerine bakılırsa, bilgiç bir maymun olduğunun bile farkında olmadığı açıktı. Mr. Sheldon delikanlıya konser günü, resitalini alkışlamak üzere Carnegie Hall’de olmak için durumunu ayarlayacağını söyledi.

Bay Manulesco, değerli çalgısını bu az çok egzotik turneye getirmekten doğal olarak kaçındığını anlattı. Yerel halkın bir çalgının tüm inceliklerini kavrayabilecek yetenekte olduğundan kuşkuluydu; dolayısıyla Stradivarius'u New York'ta bir banka kasasında bırakmıştı; ona, altından daha güvenli bir tür yatırım gözüyle bakıyordu, tüm birikmişlerini de kemana yatırmıştı; gösteri sırasında özel bir keman, minyatür bir keman kullanıyordu.

Halk bundan dolayı herhangi bir kayba uğruyor değildi, tam tersine; çünkü bu aleti çalmak büyük ustalık istiyordu, örneğin Enesco'nun CoKcerto'sunu ya da Paganini'nin yiğitliğe dair bir parçasını; ayrıca gece kulübü müşterileri müziğin kendisinden çok teknik beceriden, daha açıkçası akrobatik başarıdan etkilenirlerdi hep. Kemanı burada, valizin içindeydi, parmağıyla ayaklarının dibinde duran, kostümleri gibi göz alıcı bir yolculuk çantasına dokundu. Hayır, konserlerin geleneksel giysisi, beyaz kravatlı frakı değildi giydiği kostüm; genellikle sarı çoraplar, ponponlu dans ayakkabıları, şişkin pantolonlar ve yeşil, kırmızı, sarı payetlerle işlenmiş muhteşem bir ceket giyerdi.

Müzikle uğraşan bir palyaço, diye hüzünle düşünen avukat, zavallının tüm bu çabalarının, gerçeği gizlemek, düşüşü itiraf etmemek, kuşkusuz içinde hâlâ taşıdığı gerçek büyüklük düşünün en azından bir parçasını koruyabilmek için başvurduğu tüm bu acıklı kaçamakların karşısında içi biraz cız ediyordu.

Son Cadillac'ın içinde şoför, dikiz aynasından saygıyla General Almayo'nun annesinin kırışık yüzünü seyrediyordu. Taştan oyulmuştu sanki bu yüz; şoför bir korku refleksiyle yutkunarak onda bizzat General'in çizgilerini, sırf fiziksel bir görünümden kaynaklanmayan, kısa bir araba gezisinin ardından uçurumlara atılan ya da ailelerinin gözlerinin önünde katledildiği muhalefet yanlılarının acımasızca gerçeğini öğreniverdikleri bir senliğe sahip olan o çizgileri keşfetti. Yarımadanın güneyinden, tropikal bölgenin sıcak vadilerinden gelen, ne okuması ne yazması olan bir Cujon Kızılderilisiydi kadın. Yüzünde hafifçe alıklaşmış bir memnuniyet ifadesi vardı; dizlerinin üzerinde duran, kuşkusuz oğlunun armağan ettiği Amerikan malı bir el çantasında taşıdığı *mastala* yapraklarını çiğniyordu durmadan. Arada bir çantayı açıyor, içinden bir avuç yaprak alıyor, salyayla

karışık akan çiğnenmiş yaprakları yere tükürdükten sonra kuru uyuşturucu tomarım ağzına tıkıyor ve yumrudan dolayı şişen yanağıyla, yeniden ağır ağır çiğnemeye koyuluyordu. Şoför, sivil bir kıyafet, rütbesiz bir şapka taşımasına karşın, General'in özel korumasını sağlayan Özel Güvenlik Gücü'nün üyesiydi; General Almayo'nun yılda bir kez, 'demokratik devrim'in ve iktidara geçişin anısına düzenlenen şenlikler sırasında, beraber fotoğraf çektirmek üzere annesini başkente getirttiğini biliyordu. General fotoğraflarda, geleneksel Cujon giysilerine bürünmüş, yaklaşık yüzyıl önce, ilk İngiliz satıcıların gelmesinden sonra kabilelerce benimsenmiş olan gri melon şapkalardan takmış bu Kızılderilinin omuzlarına kolunu atmış olarak görülürdü; bu fotoğraflardan her tarafta vardı ve mutlak güce sahip bir adamın alçakgönüllü köylü köklerine bu kadar sadık olması, yükselişine yardım etmiş olan Birleşik Devletler'in pek hoşuna gidiyordu. General hakkında akla gelebilecek her şey söylenebilirdi, ama halkın içinden gelen köklerine asla ihanet etmemişti; bu Cujon Kızılderilisinin ülkenin başındaki varlığı, kalay madenlerinin diplerinde halkın kanını emen İspanyol kökenli toprak sahiplerinin yirmi yıllık iktidarının ardından demokrasinin zaferinin bir kanıtıydı. Almayo devriminden bu yana, her köylü, şansı yardım ederse belki bir gün diktatörü devirip yerine geçebileceğini biliyordu. Gerçekten de Almayo, basit, yoksul insanların umutlarının canlı bir örneğiydi. Şoförün içinde efendisine karşı yeni bir coşku ve hayranlık dalgası kabardı. Her şeyiyle bağlıydı ona. Zaten onun yanında-çok iyi bir konumu vardı; ne var ki, devrimin daha da demokratik bir evresi için ona albay rütbesi vaat eden Almayo düşmanlarıyla gizli ilişkiler yürütmekten de geri kalmıyordu.

— Evet, beni bir savaşçı olarak adlandırabilirsiniz. Ama şampiyon terimi, son raundun olmadığı sonuçsuz bir maç için uygun düşmez, diyordu Dr. Horwat Danimarkalı yol arkadaşının sevecen bir yorumuna yanıt olarak. Farz edelim ki ben Kö-tülük'e karşı savaşan bir adamım. Gerçekte, Şeytan'la yapılan bir maç ve eğer gelip beni dinleme lütfunu gösterirseniz, benim için Şeytan'ın güzel bir üslup figürü olmadığını göreceksiniz. Yaşayan ve korkulacak bir düşman o; gücünü ve becerikliliğini küçümseyecek en son insan da benim. Gardım asla indirmeyen ve rakibinin en küçük bir hareketini bile gözden kaçırmayan bir boksöre benziyorum biraz.

Vantrilokun dizlerinde oturmakta olan kukla, dünya yüzünde gözü açılmış tüm edepsizlikleri alaycı parıltısında yakalamış ve sabitlemiş gibi duran cam gözleriyle vaizi süzüyordu.

— İlk rauntta nakavt, dedi kukla cansız ve boğuk sesiyle. Sana iyi bir tüyo verebilirim Agge. Bu maçta kimin üzerine bire on bahse gireceğini söyleyebilirim sana.

Dr. Horwat numaralarını çok zevk alan gece kulüplerindeki sarhoş müşterilerine saklamaya davet etmek üzere soytarıya birkaç içten söz söyleyecekti, ama Hıristiyan merhametiyle kendini tuttu; öte yandan, bir profesyonel için, sonunda ikinci doğası olup çıkan o kendiliğindenlikten sakınmanın ne kadar zor olduğunu bilirdi; kendisi bile bu bakımdan belli bir biçimsizleşmeden uzak değildi, zaman zaman, olur olmaz her bahaneyle kutsal vaaz sellerine kapılmamak için, kendini zorlaması gerekiyordu.

Araba kafilesi yolun biraz ötesindeki bir kafeye doğru yaklaşıyordu; üzeri yer yer boz renkli gri kaktüslerle kaplanmış taşlı toprağın dağa ve lav kayalarına doğru tırmanmaya başladığı yerde, kerpiçten ve tahta parçalarından inşa edilmiş pis, yıkık dökük bir yapıydı bu. Duvarların üzerinde, Coca-Cola'nın yarı yarıya silinmiş adı hâlâ okunabiliyordu; tüm bu çölün içinde insana rahatlık veren tek görüntüydü bu. Yolcular kafeyi çoktan geçmişken, birden şoför Cadillac'ı öyle sert durdurdu ki, Dr. Horwat cama doğru fırladı; kendini topladığında, Cadillac kafilesinin motosikletli askerler tarafından çembere alındığını gördü, motorlar pat pat etmeye devam ederken, birtakım jipler de yolun karşısından ve iki yanından yarım daire biçiminde yayılıyordu. Radyo anteniyle donanmış bir jipten bir subay indi, tabancasının kılıfını açarak onlara yöneldi. Misyoner şaşkınlıkla tüm askerlerin elinde makineli tüfekler olduğunu ve silahları onlara doğru çevirdiklerini fark etti.

5. Bolüm

'Kafe'; kapının üzerindeki bir tahta parçasına yazılmış olan *pulcheria* adını bile hak etmeyen bu kulübeye kafe denirse tabii, o kadar pisti, bir sonraki çöp gününde yok olmaya açıkça o kadar meyilliydi ki, Dr. Horwat tezgâhın üstünde yepyeni bir telefon görünce şaşırdı. Bina boştu, ama misyoner dip taraftaki bir pencereden, dağın yamacındaki kayalara doğru

tabanları yağlamakta olan bir adamla bir kadını seçti; Kızılderili olan erkek, sırtına bir yaylım ateşi yemekten çekiniyormuşçasına, dönüp dönüp kafeye ve başıboş dolaşıp duran askerlere göz atıyordu; çıplak ayaklı kadın, panik içinde iki kere sendeleyip düştüyse de, hemen ardından kalkıp var gücüyle yola koyuldu; kollarının arasında bir şey tutuyordu, pasaklı paçavra bohçasını anaç bir havayla göğsüne bastırmasına bakılacak olursa, bu bir bebek olmalıydı.

Bu davranış, yol üstünde onları aniden, hatta kabaca durdurup, tek kelime açıklama yapmaksızın kafenin içine utanç verici bir biçimde tıkan askerlere tarzlarından dolayı zaten çok kızgın olan Dr. Horwat'a çok ilginç geldi. Askerler açıkça çıldırmışlardı ve kuşkusuz karşılarındakilerin kim olduğunu bilmiyorlardı, yolcuları kafenin içine girmeye 'davet etmek' için silahlarını kullanırkenki tehditkâr durumlarının olası tek açıklaması buydu; onu gorillere benzeten uzun kollara, zeytuni renkli çiçekbozuğu yüzünde de karanlık ve itici bir anlatıma sahip bodur bir adam olan müfreze komutanı, gene de belli ölçüde terbiyeli davranıyor, yolcuları sakinleştirmeye, kızgın protestolarını yatıştırmaya çalışıyordu. "Yalnızca radyodan aldığım emirleri yerine getiriyorum," diye açıkladı; adı Garcia'ydı, Askeri Güvenlik'ten Yüzbaşı Garcia ve onlara ülkeye hoş geldiniz diyebilmekten dolayı mutluydu; iyi bir yolculuk yaptıklarını umuyordu. Askerleri hoş görmek gerekiyordu, önemli konuklarla ilgilenmeye alışkın değillerdi, bir taraftan da hepsi, 'olaylardan' dolayı biraz sinirliydiler. Kendisine sorulan sorular karşısında sükûnet isteyerek kolunu kaldırmakla yetindi, ama 'olaylar' konusunda herhangi bir açıklama yapmayı reddetti. Ondan derhal konukların yolunu keserek konvoyu durdurması istenmişti; yakında yeni bilgiler de verilecekti. Yolculardan biraz sabretmelerini rica ediyordu; emirler neredeyse gelirdi, ama şimdilik... Bir askerin, kulağında kulaklıklarla antenin altındaki mikrofona durmadan çağrı yaptığı jipe doğru donuk bir bakış fırlattı. Şimdilik, ya alıcı çalışmıyordu ya da daha akla yatkını, aniden susmuş olan bölge vericisinde bir sorun vardı. Bunun üzerine Garcia yolcuları yolda bırakacağına buraya getirmeye karar vermişti; şimdi de, radyo çalışmadığına göre telefonla üstlerine ulaşmaya çalışırken, onlardan sabretmelerini, hükümet hesabına bardan bir şeyler içmelerini rica ediyordu. Değerli zamanlarını harcamalarına neden olduğu için üzgündü; basit bir teknik sorundu ortadaki; ama bu ülkede işleyen ve herkesin haklı olarak gurur duyduğu bir şey varsa, o da yakın zamanda bir

Amerikan şirketi tarafından kurulmuş olan telefon şebeke-siydi; konuşmalar otomatikti ve Garcia da derhal bilgi isteyecekti. Bunun üstüne, tezgâhın arkasına geçerek büyük bir bardağa koyu, sarı bir likör doldurdu ve bir dikişte içti. Sonra, çok nazik bir teknik çalışma yürütüyormuşçasma, son derece önemli ve doygun bir havayla telefonu eline alarak, pis tırnaklı işaret parmağıyla bir numara çevirdi.

- Ben bu işten hiçbir şey anlamıyorum, dedi rahip; bıyığı kalemle özenle boyanmış, boynunda da mavi noktalı bir kelebek boyunbağı taşıyan kır saçlı ufak tefek bir adam olan komşusuna - yolcu, yanı başında, tezgâhın üstüne dirseklerini dayamıştı.

— Yol üstünde, daha uzakta, bizim göremediğimiz ufak tefek olaylar oluyor olmalı, dedi Charlie Kuhn. Üniversite bizimle başkentin arasında bir yerde; belki bir öğrenci eylemi vardır, bu da daima yetkililerin canını sıkar, çünkü polis bu gibi durumlara son derece sert bir biçimde müdahale eder. Yabancıların operasyon sırasında orada bulunmasından hoşlanmazlar. Bu hep kötü bir etki bırakır. Amerikan gazeteleri sonra bunu yansıtırlar. Gösterdiğimiz tüm çabalara karşın, buranın demokratik bir ülke olduğu tam olarak söylenemez.

— Çok iyi biliyorum bunu, dedi rahip.

Kafenin kapısı açıktı; Dr. Horwat, yanında iliklerine kadar silahlı altı motosiklet bulunan ve içinde önemli birinin olduğu anlaşılan bir başka Cadillac’ın binanın önünde durduğunu gördü. Erlerin üzerinde Alman kaskları ve uzun, siyah asker ceketleri vardı; kaskların ve kol uçlarının üzerindeki son derece belirgin kızıl şimşek deseni, tuhaf bir biçimde Hitler’in SS kısaltmasını anımsatıyordu.

— Bunlar özel güvenlik gruplan, sıradan polis değil, dedi Charlie Kuhn; misyoner arkadaşının biraz rahatsız gözüktüğünü fark etti. Bizzat General Almayo’nun kumandası altındalar. Havada bir şeyler var, bana inanabilirsiniz. Ülkeyi tanırım.

Cadillac’tan genç bir kadın indi, askerlerden biriyle yaptığı kısa, ama ateşli bir tartışmanın sonunda, adam kadını dirseğinden yakalayıp kafeye doğru itti. Kadın kapıda durdu, sigarasını dışarıya attı ve askere İspanyolca

birkaç kelime söyledi; pek öyle askeri pohpohlayan sözler değildi herhalde bunlar, çünkü adam silahıyla tehditkâr bir harekette bulundu, ama ardından kendini dizginledi. Genç kadın omuzlarını silkerek adama boş verdi. Dr. Horwat, daha ilk bakışta genç kadının bir Amerikalı, olduğuna karar verdi. Açıkça bir Anglo-Sakson yüzüydü bu. Rahibin çizgilerinde, bir Amerikan *horneu*, saçları kısacık kesilmiş sarışın erkek çocukları, üniversitenin spor alanlarını çağrıştıran dürüst ve açık bir sevimlilik ifadesi vardı; dosdoğru *cam-pus*'ten geliyordu sanki; en azından ilk verdiği izlenim buydu, çünkü, biraz daha dikkatli baktığında, hatta sempatiyle gülümsemeye başlamışken, misyoner onun sarhoş olduğunu, bu nedenle de düşmemek için duvara yaslandığını fark etti. Kadın elini kapıya dayayıp, herkese meydan okurcasına bakarak bir süre kapının girişinde dikildi, sonra son derece hesaplı bir adımla bir masaya yaklaştı, oturdu ve bir sigara yaktı. Dengeliliği doğanın bir rastlantısından değil de, birtakım yaratıcı tasarımlardan kaynaklanıyormuş gibi duran zarif çizgileriyle çok güzeldi. Hayran olunacak etli bir ağız; kıvrımlarında ilginç bir kırılganlık vardı: çocuklarınkileri andıran, korunmasız bir ağızdı. Burnu biraz kalkıktı ve üzerinde açık renk pırıltıların olduğu kestane rengi saçları, yüzünün çevresinde yumuşak ve tatlı bir hale oluşturuyordu. Cebinden gözlüklerini çıkarıp, çekinmeden herkesi birbiri ardından süzdü, sonra gözlükleri gene cebine soktu. Yaşı yirmi dörtten fazla olmamalıydı; Dr. Horwat genç bir Amerikan kızını burada, böylesi açık seçik bir çakırkeyiflik hali içinde, bacak bacak üstüne atmış büyük bir aldırmazlıkla sigara tüttürürken görmekten dolayı derin bir üzüntü duydu. Kendi kendine ilk fırsatta onunla konuşmaya, ona ailesi ve böylesi bir durumda böylesi bir yerde bulunmasına neden olan koşullar hakkında birkaç soru sormaya karar verdi.

Yüzbaşı Garcia onu epey iyi tanıyor gibiydi, bir şişeyle bir bardak kapıp barı terk etti, kadının masasına yaklaşarak, açık ve beklenmedik bir saygıyla ona İspanyolca birkaç kelime söyledi. Genç kız adamı yanıtlamaksızın omuzlarını silkti, ama şişeyi alarak bardağı, Dr. Horwat[s]ın kaşlarını havaya kaldırtacak bir seviyeye dek doldurdu. *Pulche'ye* alışkın gözüküyordu, küçük yudumlarla bardağın yansını boşalttıktan sonra, hiç ilgi göstermeden, besbelli sırf sıkıntıdan, kafedeki herkesi yeniden teker teker süzdü. Charlie Kuhn'u yeni fark etmiş gibi davranarak, dostça ve samimi bir hareketle elini havaya kaldırdı.

— *Hello tbere,* dedi. Hangi cehennemden çıktınız siz?

Charlie Kuhn masaya yaklaşıp, kısık bir sesle onunla konuştu.

— O konuda hiçbir şey bilmiyorum, benim zavallı dostum, dedi genç kadın ilgisizce. Büyük bir şey değil gibi görünüyor, hem ayrıca, her koşulda, Ordu Jos£'nin elinde olduğu sürece... Kavga falan çıkmıştır büyük olasılıkla, Jos£ de bizi korusunlar diye adamlarını yollamıştır, onlar da her zamanki sakarlıklarıyla yerine getiriyorlar görevlerini. Bu herifler gelip o pis ağızlarıyla onlarla gitmemi söylediklerinde, arkadaşların yanında, Bastujos'daki bir *finca'*da[1] hafta sonunu geçiriyordum. Eşyalarımı alacak vaktim bile olmadı. Jos^'ye yirmi kez dedim ki, adamlarını Birleşik Devletler'e staja yolla da biraz görgü öğrensinler, ama onu bilirsiniz. Çevresini iriyarı hödüklerle doldurmaya bayılır, en sevdiği sözü de bilirsiniz: Tfalnız köpekler ihanet etme7..' Neyse, çok geçmeden durumu halleder.

'finca: Malikâne, konak. (Çcv.)

m

Charlie Kuhn, o sırada telefonla meşgul olan Yüzbaşı Gar-cia'ya bir göz attı. Jos£ Almayo'nun kişisel korumasından sorumlu olan, diktatörün güvendiği adamlardan biriydi. Ve şu anda burada, Saray'dan uzakta olması, her ne olursa olsun, başkentte hiçbir şey olmadığını gösteriyor olmalıydı. Simsar, genç kadının masasını terk edip Yüzbaşı'nın üstleriyle yaptığı konuşmayı yakalayabilme niyetiyle Dr. Horwat'a doğru ilerledi. Garcia talimatları dinlemekteydi; Kuhn, adamın yüzünde önce sınırsız bir şaşkınlığın, ardından esaslı bir korkunun dile geldiğini fark etti.

— Kim bu genç kız, diye sordu rahip.

Charlie Kuhn dalgın dalgın masaya göz attı; kulak kabartmış, hattın öbür ucundaki sesi duymaya uğraşıyordu.

— General Almayo'nun... nişanlısı.

‘Nişanlı’ sözcüğü kısa bir duraksamadan sonra, apaçık bir inançsızlıkla sarf edilmişti; Dr. Horwat ‘sevgili’ teriminden, yönelimleri göz önünde bulundurularak bile bile kaçınıldığını anladı. İyice bunaldığını hissetti.

— Amerikalı mı, diye sordu sonunda, olumsuz ve ferahlatıcı bir yanıt alacağına dair bulanık bir umutla.

— Amerikalı, dedi Charlie Kuhn.

Hattın öbür ucundaki birileriyle konuşan Yüzbaşı Gar-cia’yı dinlemekteydi.

— Beni bağışlayın, diyordu subay. Sanırım iyi duyamadım. Lütfen tekraplar mısınız? Evet, elbette albayım, ama gene de bunu bana bir kere daha tekrarlamanızı isterdim. Bu rütbedeki birinin yapabileceği türden hatalardan değil bu.

Bir an susarak, donup kalmış bir yüzle yutkundu. Bir anda gözleri yuvalarından dışarı uğradı sanki.

— Onları kurşuna dizmek mi? Gerçekten de hepsini derhal kurşuna dizmemi mi istediniz?

— İspanyolcam gerektiği kadar iyi değil, diyordu Dr. Hor-wat komşusuna, ama arkadaşı birdenbire taş kesilmişti sanki; yüzü hafifçe yeşermekteydi.

Her tür yanılgıyı önlemek üzere, Yüzbaşı Garcia sesini yükseltmiş, genç kız da onu duymuştu. Kız, sesinde bir sıkıntı tonuyla:

— Daha başka neler var?

— Tam şöyle mi dediniz: hepsini derhal kurşuna diz, diye bir kere daha yineledi Yüzbaşı Garcia.

Albay Morales’in sesini gayet iyi tanırdı, ama şefinin adamakıllı sarhoş olmadığından emin olmak istiyordu.

— Evet, hepsini kurşuna dizin.

— Beni bağışlayın albayım, ama, aralarında Amerikan vatandaşları var.

— Bak Garcia, size ne söyleniyorsa onu yapın.

— Peki cesetlerini ne yapayım?

— Dışarıdan belli olmayacak şekilde dağda bir yere gömersiniz. Ama yeri iyice belleyin ki, sonradan çıkartabilsinler. Anlaşıldı mı?

— Çok iyi anlaşıldı, albayım, harika. Anlaşıldı.

Bir kere daha yutkundu ve kucağında Amerikan malı zarif el çantasıyla bir masaya oturmuş *mastala* yaprağı çiğneyen kömür saçlı Kızılderili kadına yan gözle baktı.

— Peki General'in annesini ne yapayım, diye sordu, saygıyla sesini alçaltarak. Onun da burada olduğunu biliyor musunuz?

— Bir dakika bekleyin.

Kafedeki herkes, hatta sahibinin kucağında oturan kukla bile, gözlerini Yüzbaşı Garcia'ya dikmişti. Ispanyolcayı gayet iyi konuşan avukatın yüzü - en iyi işlerinden bazıları Orta Amerika'da yürüyordu- kül rengine dönmüştü. Birkaç dakika boyunca Charlie Kuhn hararetle tüm bunların yalnızca Almayo'nun alışılmış şakalarından biri olduğunu umut etti, ama kendi kendini ikna etmeyi başaramadı. Garcia'mn halini görmek, ortada şaka falan olmadığını anlamak için yeterliydi. Mendilini alıp, yüzünü ıslatan soğuk terleri sildi.

Dr. Horvvat'ın Ispanyolcası aniden gözle görülür derecede ilerlemişti, ama konuşmalardan anladığını sandığı şeylerin tümüyle olanaksız olduğunu çok iyi biliyordu. Kuşkusuz yanlış anlamıştı. Yabancı dillere karşı fazla yeteneği yoktu zaten.

Yüzbaşı gene dinlemedeydi.

— Evet, albayım?

— *General Alnıayo annesini de kurşun layabıleceğınizi söylüyor.*

Garcia kasketini çıkarıp, yeniyle alnını sildi. Saygı dolu bir sesle konuşmaya devam ederken, boş eliyle duvardan bir şişe kavrayıp bir bardağa boşalttı.

— Özür dilerim, albayım, ama, böylesi önemli bir emir için, bizzat General'in kendisinden bir doğrulama duymak isterdim.

— Size ne söyleniyorsa onu yapın, Garcia. General'in kaybedecek vakti yok. Şu anda ilgilenmesi gereken daha önemli işler var.

Yüzbaşı havayı derin derin içine çekti. *Mastala sm* çiğnemekte olan kadına bir kere daha göz attıktan sonra, bardağına sarılıp, içkiyi bir yudumda boşalttı.

— Daha önemli işler mi, albayım?

— Evet.

Garcia yeniyle ağzını ve yüzünü sildi. Yüzünde hem korkmuş, hem de saygılı bir hava vardı.

— Albayım, eğer General'in annesini kurşuna dizeceksem, bu emri bizzat General'in ağzından duymak isterim.

— General başka bir hatta konuşuyor.

Garcia dokunsalar ağlayacak gibiydi.

— Peki, çok güzel, dedi. Başka bir hatta meşgulse, General'in annesi tamam. Emirleri yerine getireceğim. İhtiyarı kurşuna dizeceğim. Hem sonuçta kendi annesi, bu durumda sorun yok. Ama ya Amerikan vatandaşları için?

— Hepsini duvara yapıştıracak ve derhal kurşuna dizeceksiniz. Anlaşıldı mı, Garcia? Derhal!

— Bunu yapacağım, albayım, içiniz rahat olsun, diye bağırdı Yüzbaşı Garcia. Şimdiye kadar hiçbir emre itaatsizlik etmiş değilim, gayet iyi bilirsiniz bunu. Yalnız, insan öz annesini kurşunladığında, bu öylesine bir

şeydir, ama Amerikan vatandaşlarını kurşunladığında, bu çok önemlidir ve ulusal planda bu kadar önem taşıyan bir emir için, şunu söylemek istiyorum: Amerikan vatandaşlarını kurşuna dizmek gibi siyasi bir eylem için, bizzat General Almayo'nun ağzından bir doğrulama duymak isterim. Sizinle açıkça konuştuğum için beni bağışlayın albayım, seve seve adam kurşunlarım, ama sonradan sıkıntı olsun istemiyorum. Sonradan alt kademelerdeki bir hatadan söz edilmesini istemiyorum. Bizzat General'in kendisinden bir onay bekliyorum.

— Garcia, başınıza bela alacaksınız.

— Zaten şu anda epeyce var. Fazla bir şey istemiyorum. General'in tek bir kelimesi bana yetecek.

— Çok güzel, aptal herif, ama şimdi General başka bir hatta konuşuyor. Bir dakika bekleyin.

Garcia bekledi, almacı kulağına öyle bir bastırıyordu ki, kulağı bembeyaz kesilmişti. Öbür eliyle gene şişeyi kavrayıp dudaklarına götürdü.

— Birleşik Devletler'inkinden sonra en iyi telefon şebekesi, işte yaptığımız iş bu, dedi genç kadın, gözlerinin umutsuz bir ifadeye büründüğü ince yüzüne hiç yakışmayan sarhoş bir sesle. Neden söz ettiğimin farkındayım. Telefon şebekesi benim eserim. Onu ben kurdurttum. Onu Brezilya'da bile olmayan yollar, konser salonu, ulusal kütüphane yaptırmaya ben zorladım. Ve şimdi... Ve şimdi...

Sesi çatlaklaştı. Sanki doğrudan onunla konuşuyormuşçası-na, yaşla dolu gözlerle Dr. Horwat'a bakıyordu.

— Gerçekten de iyi bir serseridir o, biliyor musunuz...

Şimdi hepsi tam bir sessizlik içinde ayakta dikilmekteydiler. Vantrilokun kuklası bile dilini yutmuştu sanki; donuk gözlerini Yüzbaşı Garcia'ya dikmişti. İşte o anda Dr. Horwat boşandı. Arkadaşlarının tepkisi, duyduklarını çok iyi anladığını kanıtlamıştı ve duydukları tüm zamanların, edilgen ve itaatkâr bir kurbanı olmayı kesinlikle reddettiği en korkunç

katliamlarından biriydi. Öylesine güçlü bir sesle gürlemeye başladı ki, Yüzbaşı Garcia irkildi ve eliyle yatıştırıcı hareketler yapmaya koyuldu.

— Sessizlik, sessizlik, dedi. Duyamıyorum.

Öfke, Dr. Horwat'ı daima havaya sokardı. 'Uluslararası yasalar', 'insanlığa karşı bir katliam', 'duyulmamış hayvanlık', 'Tüm Amerika', 'korkunç misilleme', 'Castrocu haydutluk' gibi sözcükler dudaklarından yağmur gibi dökülüyordu, hatta, Yüzbaşı Garcia sinek kovalarmış gibi yüzünü gözünü buruşturur, elleriyle birtakım hareketler yaparken, hiç âdeti olmadığı halde adamın hakkında 'saygısız herif' diyecek kadar ileri gitti. Vantrilokun şefkatle kollarında taşıdığı kukla Ole Jensen, başını sahibine doğru çevirdi.

— Bu adamda gerçekten yetenek var, dedi. Başarı kazanacağına eminim.

Başının yeni bir hareketiyle, purosunu Charlie Kuhn'a doğru çevirdi.

— Onunla sözleşme yapmalısınız, Charlie, diye sonuca vardı.

Yüzbaşı Garcia, allak bullak olmuş bir surat, sarımtırak dişlerini açıkta bırakan mavimsi bir çeneyle, diktatörün 'önemli konukları'nın üzerinde sıkıntılı bakışlarını gezdirirken, almacı koca pençesiyle kulağına bastırarak hâlâ bekliyordu. Meydana gelecek olayların tarihsel öneminin tamamıyla farkındaydı ve bir tür vatansever gurur ve heyecanla, önccden kestirilemeyen sonuçların kaygısı arasında gidip geliyordu. Ülke tarihinde ilk kez Amerikan vatandaşları kurşuna dizilecekti. Ülke anarşinin pençesinde olduğu ve yolların yolcular için güvence taşımadığı zamanlardaki gibi, birtakım cinayetlere kurban gitmeyecek, üstten gelen bir emirle, kurallar çerçevesinde resmen kurşuna dizileceklerdi. Bunda, onun gibi küçük, silik bir yüzbaşıyı tüm dünyanın adını öğreneceği önemli bir insan haline getirecek kahramanca, şanlı şerefli bir şeyler vardı açıkça. Ama, Saray'ın, olur da Saint-Dominique'te, Guatemala'da ya da Bolivya'da olduğu gibi işler tersine dönerse,, hareketin sorumluluğunu Birleşik Devletlerce ilişkilerin kopmasını provoke etmek için 'bölücü unsurlar'la işbirliğine giderek, emir dinlemeden hareket eden bir astın sırtına bu eylem yoluyla yıkma pahasına giriştiği, Üçüncü Dünya'nın, Castrocu ve Çin yanlısı unsurların gözünde Amerikan emperyalistlerine karşı bağımsızlığını

kanıtlayacak ödlek bir hamle de pekâlâ söz konusu olabilirdi. O zaman, hiç kaçarı yok, bizzat Garcia kurşuna dizilirdi. Yüzbaşı Garcia kendini yol ayrımında hissediyordu: ya ulusal bağımsızlığın bir kahramanı olacaktı ya da bir günah keçisi. Böylesi tarihsel koşullarda yapabileceği tek şey, ülke tarihinde görülmemiş derecede kafayı çekmekti. Pençesini bardaki yeni bir şişeye doğru uzatmıştı bile ama, hattın öbür ucundan gelen bir sesle birden öylece kalakaldı.

Hazırola geçti.

— Evet, General'im, dedi. Emrinizdeyim. '

Ve bu sefer, kuşku yoktu. Bizzat Almayo'nun sesiydi karşıdaki.

— Beni iyi dinleyiniz, uğursuz salak herif! Hepsini kurşunlayın ve bunu derhal yapın! Duydunuz mu, Garcia? Derhal! Sonra cesetleri dağa doğru götürün, ama fazla uzağa değil. Ve Morales'in size söylediğinin tersine, onları gömmeyin. Bulunmalarım istiyorum. Yoldan birkaç kilometre uzaklaşın ve cesetleri iyice göz önünde bir yerde bırakın. Sonra gelip bana rapor vereceksiniz. Tekrar edin.

— Baş üstüne, Generalim, diye haykırdı Garcia. Hepsini derhal kurşuna diziyorum. Cesetleri yolun birkaç kilometre uzağına, dağa bırakıyorum. Anlaşıldı, Generalim. Yaşasın Devrim!

Hattın öbür ucunda kapatılan telefonun o kuru tıklamasını duyana dek hazırolda kaldı. Ardından, son derece saygılı bir zarafetle, küçük parmağını havaya kaldırarak almacı yerine koydu. Sonra, yenini alnında gezdirerek yolculara döndü. Daha şimdiden epey sarhoşlamıştı ve şimdi açıklananlarda, Amerikan emperyalizminin boyunduruğunu kırmaya doğru atılan İlk adım falan türünden, o âna dek muhalefete ait olan bir dille oynayacağı rol, daha beteri, aslında kendisinin de Amerikan askeri ataşeliğinin hizmetinde olması ve bu sonuncuya zaman zaman Saray hakkında ufak tefek tüyolar ulaştırması sarhoşluğunu ve şaşkınlığını iyice artırıyordu. Hem ayrıca Almayo'nun ve yönetimdeki herkesin, Birleşik Devietler'den gelen ve onların cebe attığı resmi yardımların dışında, Amerikan firmalarıyla yapılan her alışverişten yüzde yirmi kazandıklarını biliyordu. Bu dulumda, Yankee itlerinin, ülke yöneticilerini bunca zamandır

çürütüp kokuşturmalarının hesabını er geç verecekleri açıktı. Bu son derece mantıklı ve doğaldı, ama gene de vatanseverlik ateşinin onu bu kadar çabuk sarmasından dolayı iyice sersemlemişti; Amerikan emperyalistlerine doğru döndüğünde, yüzüne sınırsız bir sersemlik ifadesi oturmuştu bile,; Ama o anda karşısında bulduğu o kadar beklenmedik bir şeydi ki, gözleri kelimenin tam anlamıyla yuvalarından uğradı.

Çünkü, dehşete kapılmış solgun yüzlü yolculardan oluşan grubun önünde, şimdi pembe, sarı, yeşil pullarla pırıl pırıl yanan, beyaz renkli kocaman, şişkin bir pantolon, beyaz çoraplar ve ayakkabılar giyinmiş, küçük, sivri, beyaz bir şapkanın altındaki suratı beyaz pudrayla kaplanmış, bir elinde yay, diğerinde minyatür bir keman tutan, beyaz bir hayalete benzer bir şey vardı. O âna dek bir-iki kez *delirium tremens*[1] krizi geçirmiş olan Yüzbaşı Garcia, bu gibi durumlarda genelde kımıldayan sıçanlar ve yılanlar görürdü; ama bu hayaletimsi varlık, en keskin krizlerinde bile boy göstermemişti. Geriye doğru sıçrayarak korkulu bir çığlık kopardı.

— Bu da neyin nesi böyle, diye havladı.

Postu kurtarmaya çalışan ünlü ‘virtüöz’ Mösyö Manules-co’dan başkası değildi bu. Payına düşen yazgı sonunda kafasına dank edince, ilk andaki bir inanamazlığın ardından kapana kısılmış bir fare gibi çılgınca dönüp durmaya başlayan zekâsı, sonunda ona bir kurnazlık esinlemişti. Bir yerlerde bir hata, inanılması güç, fakat şimdi anladığı kadarıyla hayatına mal olma riski taşıdığına göre derhal son verilmesi gereken olağanüstü bir anlaşmazlık olduğunu biliyordu. Kim müzikle bir palyaçoyu bir infaz mangasının karşısına itmeyi ciddi ciddi aklından geçirebilirdi? Diğerleri pekâlâ casus olabilirlerdi. Ama o, zavallı bir soytarıdan başka bir şey değildi, asla siyasete karışmamıştı, bunu da subaya kanıtlayacaktı. Onu yenecek, ona kim olduğunu gösterecekti. Tüm sirkler tarihi boyunca, palyaço kurşunlayan biri asla çıkmamıştı, hatta Ekim Devrimi sırasında Ruslar, Bela Kun sırasında Macarlar bile yapmamıştı bunu. Hiç kimse. Tüm dünya palyaçolara saygı gösterirdi. Bu işten yakayı sıyırmanın tek yolu, bu üniformalı ilkelin yüreğindeki birtakım kutsal duygulara dokunmak, dünyanın en zararsız yaratığı, insanlığın tüm kargaşalarından uzak tuttuğu tek yaratık olarak karşısına çıkarak onu yumuşatmaktı.

Böylece yolculuk çantasına yapışmış, ayaklarının ucuna basarak kafenin arkasında *caballsros* yazılı yere süzülmüş ve alelacele sirk kıyafetlerini üzerine geçirmiş, korkudan allak bullak olmuş suratını titreyen elleriyle boyamıştı. Ve şimdi, yüzünde içe dokunur türden olması için çaba harcadığı bir gülümseme, elindeki minicik yayıyla minyatür kemanını havaya kaldırarak, canavarın karşısına dikilmişti.

— Bakın bana, Generalim, bakın bana! Ben müzikal bir palyaçoyum yalnızca. Hiçbir zaman siyasete bulaşmadım. Beni kurşunlamak niye? Çocuklarınızı düşünün, Generalim. Beni görseler ne kadar mutlu olurlardı. Gülerlerdi, ah, nasıl da gülerlerdi! Çocuklarınızı çok mutlu ederdim, Generalim. Size beleş biletler vereceğim. Sizin için kısa bir şeyler çalmamı ister misiniz? Ben tepe üstü çalarım, biliyorsunuz. Bakın, Generalim, bakın!

Külahını yere attı ve gerçekten de olağanüstü bir hız ve esneklikle, artık iyice bitkin düşmüş olan Yüzbaşı'nın karşısında, görünürde hiç çaba harcamadan, ayaklan havada, tepe üstü di-kiliverdi; ikinci dakikada da, dramatik koşullarda insanın yapabileceklerine ilişkin şaşırtıcı bir görüntü ortaya koyarak, kafatasının üzerinde mükemmel bir denge tutturup, kemanıyla Cesar Franck'ın sonatının birinci akorunu çalmaya koyuldu.

Bay Manulesco'nun gösterisi, yolcuların içine dalmış olduğu kâbuslara özgü büyüyü çözmüştü. Garcia'nın çevresini alarak hep bir ağızdan konuşmaya başladılar.

— Uluslararası üne sahip büyük sanatçılarız bizler, diye bağırıyordu Mösyö Antoine. Bu işten asla paçayı kurtaramazsınız, zavallı ilkel herif! Bize dokunacak olursanız tüm dünyanın nasıl bir tepki göstereceği hakkında en ufak bir fikriniz yok.

— Derhal Birleşik Devletler büyükelçisini bağlayın bana! diye kükrüyordu Dr. Horwat. Bu iş böyle gitmez! Göreceksiniz gününüzü! Ben bir kültür elçisiyim, tüm dünya bilir adımı, ben Protestan Kilisesi'nden ünlü Dr. Horwat'ım; ve Amerikan vatandaşlarını kurşuna dizmeye cüret edecek olursanız, bombalarımız tepenize yağar; lanet olasıca ülkenizde uluslararası ahlak yasaları ve biraz olsun utanma duygusu gözetilene dek, taş üstünde taş bırakmayız!

— Bizi kurşuna dizmeye cüret edecek olursanız, asılmanızı sağlarım, diye haykırıyordu Mr. Sheldon bir avukat için epey şaşırtıcı bir mantık hatasıyla.

— Dinleyin, Garcia, bırakın Jose Almayo'yla konuşayım, diyordu Charlie Kuhn. İyice kafayı bulmuş olmalı. Ya da şu her zamanki bunalım ve sıkıntı krizlerinden birine yakalandı. Onu bu aptallığı yapmaktan alıkoymak gerek. Umarım, aklı başına geldiğinde tüm bunları sizin sırtınıza yükleyeceğini anlıyorsu-nuzdur... Hem ayrıca, beni bekliyor. Ona verilecek çok önemli haberlerim var. inanın bana, gerçekten çok önemli. Onu iyi tanırım. Bu her şeyi değiştirir.

Sirk ve müzikhol dünyasının ünlüleri arasındaki alçakgönüllü yerinin ve önemsizliğinin kuşkusuz bilincinde olan genç Kübalı, sessiz sedasız, hem yalvarır, hem de kaderine razı olmuş bir havayla diğerlerinin biraz uzağında bekliyordu. Bardağının üzerine eğilmiş, dirseklerini masaya dayamış, mermeri kaplayan tozların üstüne parmağıyla ufak desenler çizmekte olan küçük Amerikalı da kafasını hiç kaldırmamıştı. Dr. Horwat gümbür-tülü beddualarının doruğuna yükseldiğinde, kadın üst üste attığı bacaklarının durumunu hiç değiştirmeden omuz silkerek misyonere doğru döndü ve donuk bir sesle ona:

— Neye yarar? Ülkeyi tanımadığınız hemen belli oluyor.

Sonra olup bitenlerle ilişkisini tümden kesmiş görünerek,

yaşlı Kızılderili kadına bir göz attı, ona gülümsedi, bardağını alıp masasına yaklaşarak kadının yanına oturdu.

— Beni hatırladınız mı, *Senora* Almayo, diye sordu kadına akıcı bir biçimde, ama kuvvetli bir Amerikan aksanıyla konuştuğu İspanyolcayla. Birkaç ay önce Jose'yle beraber ziyaretinize gelmiştim. Onun nişanlısıyım ben, hatırladınız mı?

Kadıncağız, sakin sakin geviş getirerek, hem dalgın, hem de ışıl ışıl bir gülümsemeyle dosdoğru önüne bakıyordu. Bacaklarını ayırmış, güzel çantasını sıkı sıkı göbeğinin altına doğru yapıştırmıştı. Tamamıyla başka yerlerde, etkisi And Kızılderililerinin aynı amaçla kullandığı koka

yapraklarınınkinden kat kat fazla olan *mastala* yapraklarına verilen isimle ‘yıldızların’ yarattığı cennetsi bir sersemlik hali içindeydi; yapraklar, Meksika’da dinsel törenlerde kullanılan ‘sihirli mantarlar’la aynı gizemli ve mutluluk verici görüntüleri yaratıyordu. Genç kadın diğerinin eline dokundu, sonra elini yarı açık çantanın içine daldırarak bir avuç yaprak alıp baktı.

— Oh Tanrım, dedi göğüs geçirerek. Ne kadar da zor ve karmaşık bir ülke! Ama olsun, tapıyorum ona. Evet, tapıyorum bu ülkeye, buradaki insanlar iyi bilirler bunu. Onlar için çok şey yaptım, elimden gelen her şeyi...

Yaprakları bıraktı ve bir *yudum pulcbe* içti.

— Göreceksiniz, bir gün adımı bir sokağa verecekler, belki de Devrim Meydam’na adıma anıt dikilecek, tıpkı Evita Peron için olduğu gibi. Bu ülkeye ve halkına bayılıyorum. Gırtlaklarına kadar böylesi pisliklere batmış olsalar bile! Beni hatırlamadınız mı? O çantayı ben hediye ettim size. Sacks’ın dükkânından, Fifth Avenue’den geldi.

Elleriyle gözlerini kapatarak ağlamaya başladı.

Yüzbaşı Garcia, buyurgan bir ifadeyle kollarını havaya kaldırdı. General Almayo’nun emri altında, Özel Güvenlik Gü-cü’ndeki bunca yıllık hizmetine karşın henüz mesleğinin tekdüze tarafına yenik düşmüş değildi; bir infaz mangasına her kumanda edişinde, epey coşku verici bir itibar duygusuyla dolardı. Sadist olduğundan ve insan öldürmeyi sevdiğinden değil; ama son emirden önceki o sessizlik ânı, o son eli kulağındalık ve sonuç dakikası vardı ki, o anda birden kendini son derece zengin hissederdi. Duyduğunun ne olduğunu tam olarak bilemiyordu, ama sanki diğerlerinin hayatlarını, tüm topraklarıyla, güneşi, kırları, ağaçları, yanardağları ve hatta havası beraber miras alıyordu biraz. Hatta, infaz mangasının karşısına dizilmiş bekleyen kurbanlara karşı tuhaf bir sevecenlik duyardı: onu bir şekilde kendi mirasçıları haline getiriyorlardı. Babasıyla büyükbabası yol kesen haydutlar, çapulculardı; bir atı ele geçirmek ya da bir yolcunun cebini boşaltmak için adam öldürürlerdi. Ama o, Yüzbaşı Garcia, böylesi önemsiz işlerle yetinmezdi: infaz ettiklerinden tüm dünyayı alırdı o. Görkemli ve çaresiz doğasıyla hep kanının daha hızlı akmasına neden olan, asla

bıkmadığı bir coşkuyla son emri haykırdığında, öyle bir an gelirdi ki, manganın yaylım ateşiyle başkalarının yaşamları birden üstüne akın eder, dost canlısı, ateşli, baş döndürücü bir şarap gibi göğsünü kabartırlardı.

Halk düşmanlarını ciddi bakışlarla süzdü. Bu insanlarda açıkça hiçbir yücelik duygusu yoktu ve herhangi bir çobanın bile gereken şatafatla karşılamasını bileceği bir tören karşısında, tam bir ağırbaşlılıktan yoksunluk örneği oluşturuyorlardı.

— Hepiniz kurşuna dizileceksiniz, diye bildirdi onlara.

— Reddediyorum, diye kükredi rahip.

Yüzbaşı Garcia kuru bir tavırla kılıfı açarak tabancasını çıkardı, silah Amerikan polislerinde de olan Colt'lardandı. Genç Amerikalı kadın Dr. Horwat'ın yanına yaklaşarak, yatıştırıcı bir tavırla elini adamın koluna koydu.

— Dinleyin, onları anlamak ve hoşgörülü davranmak gerek, dedi hafif bir üstünlük edası içinde, bir çocukla konuşan öğretmen gibi. Burası bizimkinden çok farklı bir ülke. Onları eğitmeyi henüz başaramadık, hatta bu konuda ciddi bir çabada da bulunmadık. *Peace Corps* var tabii. Buraya geldiğimde, ben de kuruluşun üyesiydim. Ama bu gerçekten yeterli değil. Gene de elimden ne geldiyse yaptım...

Yüzbaşı Garcia tezgâhın arkasından çıkarak hafifçe eğildi. Kibar ve terbiyeli davranmaya kararlıydı. Her şey bir yana, damarlarında İspanyol kanı vardı.

— Önce Amerikan vatandaşları, dedi, alkol yüzünden epey dumanlanmış kafasına karşın Amerikan devletleri arasındaki geleneksel iyi komşuluk ilişkilerini sonuna kadar gözetmeye istekliydi.

Ama *gringo*'larda gerçekten de hiç tören duygusu yoktu. Kokarcalar gibi, hem de bu kez daha da beter bağırıp çağırmaya koyuldular, bu sefer, İspanyol kökenli tüm devrimlerde kurşunlanan ve kurşunlayan arasında yürürlükte olan adetlerin böylesine hiçe sayılmasından dolayı derinden hakarete uğrayan, öte yandan hakkı olan o ciddiyet ânının kendisinden

çalındığını varsayan Yüzbaşı Garcia, tiksinti ve gücenme içindeydi. İspanyollara özgü tüm görgüsü, bu domuz yavruları yüzünden heder olup gitmişti. Birkaç kuru emir Verdi, askerler ‘önemli konukları’ makinelilerinin dipçikleriyle çıkışa doğru itelemeye başladılar. Agge Olsen, beline yediği birkaç sıkı darbeye karşın, kakla Ole Jensen’e sıkı sıkı sarılmaya devam etmekteydi. Kukla o kargaşada purosunu kaybetmişti, ama vantrilok puroyu bulma zahmetine katlanarak, alıp takırdamasınlar diye manevi oğlunun dişlerinin arasına yerleştirdi.

— Sağ ol, iyi adam, dedi kukla, minnetle. Haydi bakalım, sahneye! Sahne sıramızı kaçıracak zaman değil. Sonunun kötü olacağını hep düşünmüşümdür, Agge. Zaten sonunda senden kurtulduğum için yeterince mutluyum. Vantriloklardan tiksinirim ben.

Mösyö Antoine lafla biraz daha direndiyse de, çok geçmeden kendini diğerleriyle beraber kafenin arkasında, kirli beyaz duvarları özellikle bu tür törenler için inşa edilmiş gibi duran güneşe boğulmuş avluda buluverdi. Ölümün karşısında alınacak çok iyi bir tavrın hem işaretini, hem de örneğini veren, tartışmasız Fransızcanın kendisi oldu.

— Sefil vahşiler sizi, diye bağırdı. Adımı çok duyacaksınız, başka hiçbir şey söylemiyorum size. Size gerçek bir sanatçının nasıl öleceğini göstereceğim.

Diğerlerine döndü.

— Beyler, kuğu şarkımızı başlatalım artık. Son ve en güzel temsilimizi vermenin zamanıdır şimdi. Devlet polisinin sümüklü bir memuru mu büyük bir sanatçının sonuna dek elinden gelenin en iyisini yapmasını engelleyecek... Yaşasın de Gaulle! Yaşasın Fransa!

Genç Kübalı ağlıyordu, ama karşı çıkmadan, Batista’nın kurşunladıklarından Castro’nun kurşunladıklarına kadar hepsine tanık olmuş bir vatandaşın mutlak boyun eğmişliğiyle. Cahildi kuşkusuz, ama gene de tarih eğitiminin başta gelen öğelerini kaptığına kuşku yoktu. Yapılacak hiçbir şeyin olmadığını, yalnızca ağlanabileceğini, aynı tarihsel gelişmelerin geri dönüşünün olmadığını biliyordu. Dr. Horwat, beyni kalın bir dumanın içinde dalgalanıp duruyorduysa da, bu çocuğu avutup, aynı

zamanda da karşısında bir cesaret ve onur örneği oluşturmasının hem bir Hıristiyan, hem de bir Amerikalı olarak görevi olduğu düşündü; kendini düşünmek bile istemiyordu; bu yeniyet-meyle ilgili hiçbir şey bilmediği aklına geldi, barbarlığın darbeleri altında beraberce düşecekleri anda ona sıcak ve dostça bir ilgi göstermek gerekliliği hissetti.

— Haydi haydi, dedi ona. Düşüncelerinizi Tanrı'ya yükseltin.

Askerler, hiçbir canayakınlık belirtisi göstermeksizin hepsini kafenin duvarına dizerlerken Charlie Kuhn'a döndü:

— Kim bu zavallı çocuk?

Charlie Kuhn görüntüyü kurtarma kaygısına düşebileceği ve başkalarının duygularını tartıp biçeceği evreyi çoktan geçmişti.

— Ünlü Kübalı üstün insan.

Rahip yanıtı tuhaf buldu.

— Bir üstün insan mı?

— Evet, hemen hemen hiç ara vermeden, üst üste defalarca aşk yapabiliyor, dedi simsar makine gibi, umutsuzluğun çatlak-laştırdığı boğuk bir sesle. Deyim yerindeyse hiç aşağı inmez.

Cinsellikle dolu bu yaratıklar, pornografi çevrelerinde çok sevilir, bilirsiniz.

Dr. Hor\vat öylesine deh§ete kapıldı ki, gözlerini çabucak Kübalı canavardan çekip, neredeyse rahatlayarak yüzünü infaz mangasına döndü. İnsanlığın alçaklığı ve iğrençliği dibe vurmuştu artık; toprağın ayaklarının altından kayacağı o anda, sonunda saflığa ulaşılabilecekti. Yaşamı boyunca hangi hataları yapmış olursa olsun, üzerinde hiç yanılgıya düşmediği en azından bir noktanın bulunduğunu biliyordu: Şeytan gerçekten de vardı, şimdi elinde maddi kanıtlar da vardı artık, yalnızca Yüzbaşı Garcia'nın kıllı pençesiymiş gibi görünse de, misyoneri duvara doğru iten onun eliydi.

Darbelerden sarhoş olduğunu hissediyordu, evet öyle, bir boksör gibi, darbelerden sarhoş olmuştu. Rakibi onu iplere sıkıştırmıştı ve üst üste öyle güçlü darbeler indirmeye devam ediyordu ki, çevresindeki her şey gerçekliğini kaybetmeye, bulanıklaşmaya başlamıştı. Darbelerin altında düşmemek, düşmanının ayaklarının dibine yuvarlanmamak, başını dik tutmak için tüm enerjisini harcıyordu. Yüzbaşı Garcia’nm tabancasını havaya kaldırdığını gördü. Askerlerin tüfeklerini kavrayıp nişan aldıklarını gördü. Yanı başındaki genç Amerikalının elini tutarak ona birkaç yatıştırrcı söz söylemeyi denedi, başını ona doğru çevirdiğinde, sakız çiğneyerek konuştuğunu duydu: '

— Bu onun suçu değil, gerçekten. Çocukken o İspanyol rahipler kafasını çelmişler onun. Onu gerçekten inançlı biri yapmışlar... Tek üzüldüğüm, bu zavallı ülke için daha çok şey yapmamış olmak. Ne kadar olumsuz olsa da, ölmek benim için önemli değil. Oh Tanrım, hayatta dikiş tutturamamış biriyim ben yalnızca.

- Büyük bir Fransız sanatçısı nasıl ölürmüş, görün serseriler!

Dr. Horwat Mösyö Antoine’a doğru hem sersemce, hem de hoşnutsuz bir bakış fırlattı ve adamın ölümle burun buru-nayken, bir tür soylu ve vatansever de Gaullecü taşkınlıkla hokkabazlık yapmaya koyulduğunu gördü. Fransa tarihinin en güzel görüntüleri, ünlü Fransızın kafasında ve yüreğinde, delicc bir hızla birbirini izlemekteydi besbelli. Askerler emir gelmesini beklerken, Dr. Horwat’ın gözleri bir bir kader arkadaşlarının üzerinde dolaşıyordu. Hâlâ elinde Amerikan malı çantasını sıkı sıkı tutup, infaz mangasına mutlu bir gülümsemeyle bakarak yapraklarını çiğneyen General Almayo’nun annesini gördü: ya uyuşturucu ona, bu dünyaya ait hiçbir gerçekliğin artık bo-zamadığı bir keyif vermişti ya da oğlunun onun için düzenlediği resmi bir hoş geldin töreninin söz konusu olduğunu düşünüyordu. Avukat Mr. Sheldon’u, mükemmel bir meydan okuma havasıyla üç tane sakinleştirici yutarken gördü; yaşamak için önlerinde birkaç dakika kalmışken, Dr. Horwat bu hareketi, geleceğe ve Adalet’le İyi’nin zaferine duyduğu güvenin içinde o kadar iyimser, o kadar Amerikan işi buldu ki, güneş dolu sapsarı yelesini savurarak başını kaldırdı; vatandaşının yuttuğu sakinleştiriciler bir kardeşlik mucizesiyle kendi üzerinde etkili olmuşlar gibi, tuhaf bir şekilde güvende ve sakin

hissediyordu kendini. Bakışları gene, parıl parıl palyaço giysileri içinde orada bulunan sanatçıların ölüme yönelttiği meydan okumada kendi yerini koruyan ve minicik sirk kemanıyla Besarabya ovalarına özgü hafif bir Yahudi havası çalarak, bir yönüyle kültürün barbarlığı yeneceğine duyduğu baş eğmez güveni dile getiren Mösyö Manulesco'ya kaydı. Yüzbaşı Garcia'nın bağıra çağıra emir verdiğini duydu... Bakışları son olarak vantrilokun kollarında tuttuğu kukla Ole Jensen'inkilerle karşılaştı; alaycı sesiyle:

— İlk rauntta nakavt, peder. O sizden daha güçlü. Söylemiştim size bunu, diye gıcırdadığını duydu.

Uykudan uyanmak için çılgınca çaba harcadı, çünkü olsa olsa bir kâbustu bu; büyük bir Amerikalının, Tanrı'nın ve İyi-lik'in bir hizmetkârının bu şekilde, yalnızca Amerikan yardımıyla yaşamını sürdürebilen az gelişmiş bir ülkenin yollarında, toz toprak içinde yaşamının sonuna ulaşması akıl alır gibi değildi; çocuklarının yüzlerini, zavallı sarışın başlarını hatırlamaya, düşüncelerini öfke ve kinden uzak bir biçimde Tanrı'ya yükseltmeye çalıştı; ne var ki gözleri, ülkesinin zaferi için, gelecek kuşaklar için, adı Tarih'e yazılsın diye hokkabazlık yapan kaçık Fransızdan, Yahudi kıyımlarına alışkın ırkının tipik meydan okuyan havasıyla, hem sürükleyici, hem de hüzünlü Yahudi ezgisini, silahlarını onlara doğrultmuş askerlere verilen bir yanıt gibi çalıp duran, suratı badanalı küçük, müzikli palyaçoya kayıyordu sürekli; bir kez daha; hangisi olduğunu bilemiyordu tık; kuklanın ya da vantrilokun açıkgöz vurgularla dolu sesini duydu:

— Hem her şey bir yana, ölüm nedir ki, Agge Olsen? Yalnızca bir yetenek eksikliği!

Ve birden aklına, içlerinde başına gelen her şeye karşın insanın üstünlüğünü mükemmel bir biçimde ortaya koyan numarasını yapmayan tek sanatçının Kübalı seks canavarı olduğuna ilişkin iğrenç ve korkunç derecede edepsiz bir düşünce saplandı; dünya yüzündeki son düşüncesinin bu olması doktoru öyle bir dehşetle, öyle bir alçalmışlık hissiyle doldurdu ki, şaşkın, yenik, evet yenik, başka bir sözcüğü yoktu bunun, alaycı gülüşünü hemen hemen duyabildiği iğrenç düşmanı tarafından yere serilmiş durumda, yaşlarla dolu gözlerini, yazgısını sonuna kadar hak ettiğine ilişkin dehşet verici bir duyguyla infaz mangasına çevirdi.

— Uğur getirir, dedi Jose Almayo. İş olacağına varır.

Churchill’inin külünü, kocaman cinsel organıyla külü, izmaritleri, ezilmiş puroları toplayan, sırtüstü yatmış çıplak bir kız biçimindeki bir küllüğe silkeledi. Castro’yla ilişkiler iki yıldır kopmuş durumdaydı, ama Havana purolarının kaçakçılığı özel servisler tarafından güvenceye alınmıştı.

- Şansımın buna ihtiyacı var, dedi Jos£ Almayo. Bedelini ödetiyor. Orospunun teki o.

Eski günlerde işe ilk adımlarını attığı yer olan Santa Cruz Limam’nın argosuyla konuşuyordu. Resmi görüşmelerinde, İs-panyolcayı zor konuşuyormuş gibi yapar, konuşmasını Maya dili kökenli Cujonca sözcüklerle doldururdu; bunda da, tıpkı kolları kıvrılmış, terden sırılsıklam olmuş gömleğinde olduğu gibi, gene ‘halk çocuğu’ yönüne vurgu yapmaktı amacı.

Kocaman masasının arkasında, Kurtarıcı’ya ait bir portrenin altında oturmaktaydı; General rütbesine ulaşıp, uzun ömründen bıkan yoldaşları tarafından 1927’de alaşağı edilmişti Kurtarıcı. Almayo’nun Dior marka kravatı çözülmüştü, yakası bağrı açıktı; ona saygısız davranmaya cüret edebilen tek yaratık olan sevgili maymunuyla oynayarak puro içiyordu. Maymunları severdi. Birçok insan onlarda insansı bir şeyler bulurdu. Ama maymunlarla tekeleri cehennem tanrısı Tapotzlan’ın gözde yaratıkları olarak gösteren o çok bilinen kabile resimleri, gerçeği yansıtmaya daha yakındı.

Odanın diğer ucunda -otuz metre mermer vardı arada-, tavana değen bir kuşhanenin içinde kuşlar çırpınıyor, cıvıldaşıyordu. Pencerelerin karşısında, duvar boyunca, *ara* lar ve *caca*-toej’ler tüneklerinden, Radetzky’nin son derece iç gıcıklayıcı bulduğu tiz çığlıklar atıyordu.

Masa beş metre uzunluğundaydı; üzerlerine konulan her bir bardağın izini taşıyor görünen kâğıtlar, puro kutulan ve *Playboy* sayılarının arasına fildişi renkli yedi telefon dizilmişti. Almayo pek telefon kullanmazdı, onları da, Amerikalı ziyaretçilerini etkilemek ve onlara Birleşik Devletler’in maddi yardımlarının bir işe yaradığını göstermek için görünecek biçimde koymuştu masasının üstüne; ama bu kez ilk defa, Konut’ta daha fazla hat

olmadığına yeriniyordu. Masanın üstünde bir de, üçü çoktan boşalmış olan beş şişe içki vardı. Almayo'nun asla sarhoş olmadan içmede üstüne yoktu. Jose istediği kadar şişelere yüklensin, bu onu hiçbir yere, daha doğrusu ulaşmak istediği yere götürmezdi. Radetzky içkiye karşı böylesine dayanıklı biri görmemişti, oysa yaşamı boyunca inanılmaz sayıda bar ve içmeyi bilen insan tanımıştı; kendisi de sıkı içerdi doğrusu. Bu gerekliydi de zaten: Almayo'nun arkadaşlık anlayışına göre, çevresinde bulunup da sarhoşluğa direnci olmayan biri, er ya da geç kendini ele vermeye, kendisi üzerindeki denetimini kaybederek, onu çok uzaklara, dönüşü olmayan yenlere götürebilecek içten bir görüş dile getirmeye zorlanırdı.

— Dinleyin, dedi Radetzky, biraz boğazı sıkışarak.

İlgisizce, soğuk soğuk, en küçük bir heyecan, en küçük bir duygululuk göstermeden konuşmaya çalışıyordu.

— Şans getirsin diye annenizi kurşuna dizdirebilirsiniz, bu lanet olasıca ülkede bu iş kimsenin canını sıkmaz. Ama, sizin gibi batıl inançları olan bir ilke! bile...

Dostlarıyla içerken, Jos6 kendisine herkesle eşitmiş gibi davranılmasına izin verirdi.

— ... ama sizin gibi batıl inançlara sahip biri bile, sırf patronunuz Şeytan'ın hoşuna gitsin diye Amerikan vatandaşlarını kurşuna dizme lüksünü kendine hak göremez. Bu son demek, gerçekten son. Diyeceksiniz ki Castro da Amerikalı kurşunladı, ama önemli insanlar, hele de ülkenin resmi konukları değildi söz konusu olanlar: muhbirler ve gizli ajanlar vardı ortada.

Almayo kaşlarını kaldırdı. Baygın gözlerin üzerinde görülmeye alışılmış incecik kaşlar: bu Cujon yüzünde bir Latin kam damgası. Doğup büyüdüğü eyalette, 'Şeytan' sözcüğünü, *Carra-jo*'yu telaffuz etmek uğursuzluk getirirdi. Ülkeyi eğitmeye ve onu paganizmin karanlığından çekip çıkarmaya uğraşan Cizvit rahiplerinin yüzyıllardan beri korkulası gücünü anlatıp durduğu kişinin adını telaffuz etmek saygısızca, bu nedenle de tehlikeli olarak kabul edilirdi. Kızılderililer, Cujon lehçesinde bile, onu daima İspanyolca *El Sefior* sözcüğüyle belirtirlerdi. Bu gelenek, fatihler

zamanına, Kızılderililerin, üzerlerinde yaşam ve ölüm yetkesi olan herkese bu sözcükle seslendiği zamanlara dayanıyordu kuşkusuz.

— Sarhoş olduğunuzu zannetmiyorum, dedi Radetzky dizginlemeye çalışmadığı bir öfkeyle, ama deli olduğunuzu biliyorum. Kendi ellerinizle kendi boğazınızı kesmektesiniz. Bu sizin hakkınız, ama benim boğazımın da işin içine girme tehlikesi olduğundan, size bunu söylemek istiyorum. Şu anda içinde bulunduğunuz konumda Amerikan vatandaşlarını kurşuna dizdirmek, gerçekten de olsa olsa Şeytan'ı kışkırtmak demek... onun hoşuna gitmeye çalışıyor olsanız bile.

Maymun, son derece iğrenç bir cıyaklama kopararak, Almayo'nun omzundan Baron'un dizlerine sıçradı. Bütün herkes tarafından alkol yüzünden taşlaşmış olarak kabul edilen Baron, gözünde monoklü, yarı açık İngiliz usulü ceketinin altında güneşten parlayan kanarya sarısı yeleği, yakasındaki taze çiçeğiyle, her zamanki haliyle baston yutmuş gibi oturmaktaydı. Her zamanki gibi, bu -kavganın üzerinde- ağırbaşlı tutumla, evrimin ona yetişmesini bekliyordu. Bir tek eskiden aristokratik Prusya'nın seçkinlerine sunabildiği özenli bir eğitim ve son derece soylu esinler, onu yanında Goethe, Nietzsche ve belki Keyser-Iing gibi yol arkadaşlarıyla, çok ilerilere, son derece ileri bir insancıl evreye ulaştırmıştı. Burada, İskoç viskisine gömülmüş, evrimsel bir mucizeyle, insan türünün geri kalanının onunla buluşmasını bekliyordu. Gene de, şu anda insanlığın içinde bulunduğu tarihöncesi durumu göz önüne alarak, bu güzel aile toplantısının birkaç milyon ışık yılından önce gerçekleşebilmesinin son derece kuşkulu olduğunu tahmin ediyordu. Hal böy-leyken, yapabileceği tek şey, koşulların onu içine attığı iğrenç ve kesinlikle insanlık evresine ulaşamamış serüvenlerin kendini lekelemesine izin vermeden, başına gelen her şeye tam bir küçümseme ve eksiksiz bir aldırmazlık, ayrıca Stoacılara özgü bir acılara katlanma gücü ve en azından giyim kuşam konusunda örnek bir kişisel temizlik ortaya koymaktı. Yıllardan beri, insan dilini kullanarak kirlenmeyi reddedişine ya da en ufacık bir yaşam belirtisi göstermemesine bakarak sınırsızca eğlenen her tür zengin ya da güçlü adam tarafından korumaya alınarak, elden ele dolamıyordu. Böylece krallar gibi yaşıyordu, pantolonu daima güzelce ütülü olurdu, ayakkabıları da pırıl pırıl cilalı. Her türden serüvenci ya da sonradan görme; soyu, daima cebinde taşıdığı ve aslında düş ürünü soyağacının da kanıtladığı gibi Haçlılara, Töton

şövalyelerine dek uzanan bu aristokratik oyuncağı birbirlerine sunmayı seviyorlardı. Bir koruyucu bulmak için, ‘klas’a delice susamış bir Yunan yat sahibinin ya da Amerikalı milyonerin merakını çekene dek bir barda oturup kımıldamadan beklemesi yeterliydi. Dünyada horgörüsü sayesinde refah içinde yaşayan tek adanı oydu herhalde.

Maymun, dikkatini çekmek üzere Baron’un yüzünü çimdikleyerek arkasını adamın dizlerine çarptı, o da mekanik bir hareketle hayvanın kulağını okşadı.

Baron, Darwin’in insanın soyunu maymuna dayandıran o karaçalıcı teorisinden her zaman kuşku duymuştu; Tarih’in ve modern dünyanın kimi görüntülerini, nükleer silahları, gaz odalarını ve Jose Almayo’yu göz önüne getirmek, bunun hem maymunlara hakaret, hem de insanlığa verilmiş yeni bir yalancı umut anlamı taşıyan, gülünç ve aşağılayıcı bir kuram olduğunu hemencecik fark etmek için yeterliydi. İnsan, hayvanlar aleminin bir parçası değildi, o konuda hayale kapılmasının hiç anlamı yoktu. Baron maymunun kulağını gıdıkladı, o da onun burnunu öptü.

- Daha şimdiden, varolan en iğrenç korkuların ve tam
- 8. Bölüm
- 12. Bölüm
- 74- Bölüm
- Baron ise, hayran olunası ilgisizliğini koruyordu
- 23. Bölüm

1

İçki bağımlılığında görülen titremeli sayıklama. (Çev.)

Daha şimdiden, varolan en iğrenç korkuların ve tam bir sinirsel yıpranmanın tutsağı olduğu açıkça görülen Diaz, dudakları titreyerek, telefonlardan birinde hiç durmadan konuşup duruyordu; o paniğin içinde, kuşkusuz ona söylenenlerin tek kelimesini bile dinlemiyordu; bu sırada, Güvenlik Gücü'nün -Almayo'nun emrindeki son sadık birlikler- ikinci komutanı olan Albay Morales de, diktatörün birkaç saat önce özel konutuna gitmek üzere terk ettiği Hükümet Sarayı'na ve durum geliştikçe kararsızlıkları daha da belirginleşen Genelkurmay başkanına telefon üstüne telefon ediyordu.

Radetzky, masanın karşısında, hafif sağında bulunan derin bir koltukta oturmaktaydı; büyük olasılıkla kendisini bekleyen kaderi ona unutturan bir büyüyle Jose Almayo'yu seyretmekteydi. Gece boyunca tükettiği onca alkole ve son kırk sekiz saatin ürkütücü gerilimine karşın, Jos£ Almayo'nun yüzü gençliğini, insanı aptallaştıran tazeliğini, hatta bir tür masumiyeti, saflığı koruyordu. Onda yıkılmaz bir doğallık, kuşkuculuktan tam bir uzaklık, hiçbir şeyin asla yıkamayacağı bir inanç vardı. Gömleğinin kollarında, omuzlarının iriliğini iyice ortaya çıkaran pantolon askıları, çözülmüş kravatı, yanı başında duran Colt'uyla bir puroyu çiğneyip dururken, ülke tarihini tıka basa dolduran *pistoleros'\&r dun* ilk bakışta hiç farkı yoktu. Başarıya ulaşmış bir haydut her zaman sıra dışı bir adam gibi görülür; ama hemen her seferinde, sıra dışı olan adam değil, başarıdır. Ne var ki, Almayo'nun kişiliğinin uyandırdığı fiziksel etkinin, ulaşmayı başardığı konumla hiçbir ilgisi yoktu. İnsan ona elinde bir bıçakla cangılda yalınayak dolaşırken rastlasa bile, üzerinde aynı altüst edici, bir yönüyle de efsanevi etkiyi hissederdi. Bu adam bir şeyleri somutlaştırıyordu; kara lav kayalarından yapılmış gibi duran bu büyük ve sağlam siluet, bu zulüm, sefalet, bo-şinançlar ve İspanyol rahipler tarafından paramparça edilmiş, ama köylülerin sakat yüzlerine, daima göklere bakan gözlerine hâlâ saygı ve sevgiyle baktığı taş tanrılar ülkesinin gerçek bir suretiydi. Eğer, kavim bir adamda yaşayabiliyor, eğer yüzyıllar bir yüze kavuşabiliyor, eğer acılar bir şeyler yaratıp biçimlendi-rebiliyorsa, Jose Almayo'nun bunda kendini suçlu görmesi için hiçbir neden yoktu. Uzun zaman önce kaybolmuş ve sulanmış bir damla fatih ya da kösnül *kardeş* kanı, bıçakla oyulmuş gibi duran çizgilerine bir parça kurnazlık ve incelik katıyordu. Daima tetikte duran gözleri grimsi-yeşil bir renkteydi, bakışlarında en ufak bir edepsizlik,

mizah ya da alay izi yoktu; yalnızca dikkatli bir ciddiyet ve bazen bir sabırsızlık. Onun içini kemiren yiyip bitiren bir sabırsızlıktı bu. İnsan ruhunun en eski düşü onda yaşıyordu.

Otto Radetzky yaklaşık on sekiz aydır bu adamın ayrılmaz yoldaşıydı, belirlediği görevin artık sona erdiğini söyleyebilirdi: onu keşfetmişti; insan bedeninde ve ruhunda iğrençlik, sömürü ve karanlık yüzyılların damgasını taşımadan ne kadar anlayabilirse, o kadar anlıyordu onu. Gerçekte Almayo'yu o kadar iyi tanıyordu ki, ülkeyi terk etmek için gerekli önlemleri almıştı. Ama artık kuşkusuz çok geçti.

İşler birkaç gün önce bozulmaya başlamıştı, ama durum pek o kadar tehlikeli görünmüyordu, çünkü Almayo ordu ve polis üzerinde mutlak bir hâkimiyete sahipti, su gibi de Amerikan yardımı akıyordu. Castrocular tarafından kışkırtılan başkaldırı girişimlerine, basının verdiği isimle 'haydutluğa', uzak ve zor erişilen bölgelerde, tek tük olaylar halinde hep görülürdü. Bu sefer de, güneydeki bazı genç subaylar ayaklanmışlardı, çok kesin değildi ama, adamları da peşlerinden gidiyorlardı galiba. Beyinleri Hukuk Fakültesi öğrencileriyle girdikleri ilişkiler nedeniyle zehirlenmiş yeni mezun subayların tipik, gülünç girişimlerinden biriydi işte. Daha bir gün önce, Almayo bir hükümet toplantısına katılmıştı; Genelkurmay başkanı, isyanlarla hükümete bağlı güçlerin tam konumunu harita üzerinde kendisine göstermiş ve güneyde kaybedilen küçük garnizonun çoktan çembere alındığına ve yirmi dört saat içinde yok edileceğine ilişkin söz vermişti. Uçaklar iki köyü bombalamıştı bile, ama anlaşılan isyancılar oraları çoktan terk etmişti ve artık olsa olsa sivil halka zararları dokunabilirdi. İsyanın çıkış yeri kesinlikle belliydi; ama iş Amerikan basınına kadar gitmeden orayı çabucak ortadan kaldırmak zorunluydu; tersi bir durumda, Almayo'nun yeni bir kredi başvurusunda bulunduğu Ülke Masası rahatsız olabilirdi. Dikkatlerini çekmeksizin ve ülkede bir şeyler olup bittiğini itiraf etmeksizin basın ajanslarına sansür uygulamak zordu; böylece Morales Amerikan 'emperyalistlerine' karşı bir gösteri düzenlemeye karar vermişti; sözde öğrenciler olan kendi adamları, teleksleri tahrip etmiş, Birleşik Devletler'e ait Enformasyon Merkezi'ni yağmalamış, hatta, başkent gazetesine göre 'Yankee emperyalistleri tarafından yayılan yeni uydurmaları protesto etmek' amacıyla 'telekomünikasyon' araçlarını sabote etmişlerdi. Böylelikle yabancı

muhatapların sesi kesilmişti; operasyon ayrıca Almayo'nun üniversiteyi kapatıp, muhalefetin temel dayanakları olan yüz kadar gerçek öğrenciyi, 'müttefik bir ülkenin temsilcilerini tehdit ettikleri' gerekçesiyle tutuklamasına da olanak sağladı.

Almayo büyük bir gönül rahatlığı içinde konutuna ulaşmış ve henüz tanımadığı iki kızla sakin bir gece geçirmişti. Ertesi akşam birkaç arkadaşını ve Birleşik Devletler'deki işleri konusunda bilgi vermeye gelen avukatını akşam yemeğinde ağırlayacaktı; onların şerefine kendi evinde, *El Senor*'da yeni başlayacak olan gösterinin özel bir temsilini düzenlemişti. Geceyi sabırsızlıkla bekliyordu: hokkabazlara, akrobatlara, vantriloklara, sihirbazlara, olağanüstü bir yeteneği olan ve sanki doğa yasalarının gözünden kaçmış herkese karşı büyük bir tutkusu vardı.

Sokaklarda silahlar patlayıp, telefon deli gibi çalmaya başladığında daha yeni yatmıştı. Polis isyan etmiş, emniyet müdürü de hadım edildikten sonra diri diri yakılmıştı. Özel Güvenlik Gücü, saldırıda bulunduğu polis kışlasında canlı bir direnişle karşılaşıyordu; aynı zamanda, kollarında Özgürlük Cephesi'nin sarı siyah kolluklarıyla birdenbire çatılarda beliriveren yüzlerce öğrenciyle de kapışmaktaydı. Sabah üçe doğru başkentte kışlası bulunan tüm silahlı kuvvetler kendi aralarında savaşmaktaydı: zırhlı birlikler güneyli isyancıların safında yer alırken, Piyade Alayı hükümete sadık kalıyordu. Başkent sokaklarını bombalamak gerekiyordu, bu da savaşın gidişatını Hava Kuvvetleri'nin eline bırakmak demekti: son derece tehlikeli bir durum, çünkü Hava Kuvvetleri "Komutanı General Santa'nın komünist eğilimli unsurların safına geçmesi olasılığı çok düşükse de, General onun bunun maşası olup kendi hesabına operasyon yürütmeye son derece eğilimliydi.

Almayo'yıı şaşırtan ve keyfini kaçıran Ordu'nun ayaklanması değildi: rütbelerinin değersizliğinin ve belirsizliğinin içinde beklemekten bıkan açgözlü ve hırslı genç subaylardan bol bir şey yoktu. Bu son derece doğaldı: Ordu iktidarı almak için vardı, başına en sadık dostlarını geçirmesi de onlara güvendiğinden değildi: yalnızca, asla birbirleriyle uyuşamayacaklarını biliyordu. Yani onu şaşırtan ne subaylar, ne de öğrenciler değil, halkın kendisiydi: çarşı köylüleri, işçiler, *martojado'\zr*, 'hiçbir beklentisi olmayanlar', bu işten hiçbir kazancı olmayanlar. Hemen

hemen hiç silahları yokken -buna daima özen göstermişti-, bıçağa, taşa ya da palaya sarılıp, hatta sadık silahlı kuvvetlerin üstüne boş ellerle yürüyerek, göğüsleriyle, bir tüfek ya da tabancaları olanları koruyarak Almayo'ya karşı cephe almışlardı. Tam bir çılgınlıktı bu, olası hiçbir açıklaması yoktu: bu insanlar onun kan kardeşleriydiler, onda ve Cadillac'larında, gücünde ve kötülüğünde tüm düşlerinin somutlandığını görmüşlerdi hep. Almayo onlara yeniden umut vermişti, içlerinden birinin en güzel kadınlara, en büyük saraylara ve en büyük arabalara sahip olabileceğini göstermişti; yaşamalarına yardım etmişti. Kuşkusuz öncekinden daha iyi durumda yaşamıyorlardı, ama onun sayesinde daha iyi hayal kuruyorlardı: Almayo, halkın hayallerine geleceğin kapılarını açmıştı. Ne var ki bugün bu orospu çocukları alayı, pek şaşırmadığı bir nankörlük, ama bir türlü anlayamadığı bir kararlılık ve öfkeyle karşısına dikiliyordu. Hatta var gücüyle Konut'a ulaşmaya çabalarken, el ele tutuşmuş, şarkı söyleyerek ve uluyarak yürüyen binlerce adam görmüştü. Her ne kadar bir düzen kurmaktan ve tasarlanmış bir eyleme girişmekten kesinlikle acizseler de, gene de onlara karşı Güvenlik Gücü'nü kullanmak gerekmişti; bu da, Piyade unsurlarından ve Hava Kuvvetleri'nden yalnızca birkaç birimi ayaklanan polisle ve zırhlı birliklerle yüz yüze bırakmak demekti.

Konut dağın yamacına, halkın oturduğu mahallelerin üç yüz metre yukarısına inşa edilmişti, havalandırmalı odaların pencereleri kapalıydı, buna karşın Almayo, mitralyöz tarakala-rının arasından öfkeli bir deniz gibi kabarıp alçalan uğultuyu, açıkça duyuyordu. Halkın sesiydi bu. O âna dek, onları yalnızca şenlik ateşlerinin ve alkışların sevinci içinde, çatapatların, *macumbalarm* ateşli müziğinin ve Devrim renklerindeki kırmızı, yeşil ve sarı maytapların neşeli patırtısının içinde görmüştü. Görünen oydu ki, bu köpeklere fazla hoşgörü göstermişti; kötü, nankör olduklarını, en ufak bir zayıflık işaretini bağışlamadıklarını bilirdi: onları küçümsediği asla söylenemezdi. Yalnızca, her zaman halktan biri saymıştı kendini. Onlarda yüzyıllardan beri kan dökücü, acımasız tanrılara saygı gösterme alışkanlığı vardı, o da güvenlikte olduğunu sanmıştı, çünkü onların gözlerinde en eski hayallerini somutluyordu: korkunç bir güç hayalini. Kuşkusuz kendilerini aldatılmış ve öfkeli hissediyorlardı, çünkü, o gün karşısına çıkan güçlükler onlara göre, hiçbir doğaüstü gücün Almayo'yı korumadığını kanıtlıyordu. Kanlı ve neşeli bir taşkınlık içinde, kırılan hayallerini ona pahalıya

ödetmeye hazırlanıyorlardı. O, içlerinden biriydi. Asla bağışlanmayacak bir şeydi bu.

Şimdi homurdanmaları memnuniyetle dinliyordu. Sevilmek uğursuzluk getirmişti.

— Bu işi bana bırakın Otto, dedi. Ne yaptığımın farkındayım.

— Amerikan vatandaşlarını kurşuna dizmekle paçamızı nasıl kurtaracağımızı anlamış değilim, dedi Radetzky.

— Tamam, tamam, dedi Almayo, yaramaz bir çocuğu ya-tıştırırcasına ellerini kaldırarak. Size ufak bir tablo çizeceğim. Birbirimizi iyi anlayalım: masum Amerikalıları idam eden ben değilim. Onlar... isyancı ordu ve Castrocu ajan provokatörlerle ‘yeni’ Santa Cruz hükümeti tarafından kışkırtılan ayak takımı. Jose Almayo’nun ülkeye yeni gelmiş olan birkaç Amerikalı arkadaşını ele geçirdiler ve hemen kurşuna dizdiler. Bunun Amerika’da yaratacağı öfkeyi hayal edebiliyor musunuz? Amerika uygar ve demokratik bir ülkedir. Uyruklarını korumak için, yirmi dört saat içinde deniz piyadelerini göndereceklerdir... Do-minique’te yaptılar bunu. Şimdi anlıyor musunuz? Güzel, anlamış gibi bir haliniz var.

Radetzky’nin soluğu kesildi. Birkaç dakika boyunca, yüzünden duygularını belli etmemeye çabalayarak, öfkesiyle savaştı; bir yandan da, artık çok geç olduğunu, infazın en azından çeyrek saat önce gerçekleştirildiğini bile bile, mükemmel olarak değerlendirmek zorunda olduğu kurguda boşu boşuna zayıf bir nokta aradı. Uzun zamandır Cujon’un huyunu bildiğini sanıyordu ve bu hem ilkel, hem de şeytanca kurnaz yaratığın izlediği inanılmaz derecede dolambaçlı yollara alışkındı; ama, neredeyse masalsı tuhaflığını şimdiye dek asla bu kadar açıkça görmemişti. Kurgudaki mantık son derece güçlüydü, ama Radetzky, gerçekleştirilmiş olan insan kurbanının gerçek açıklamasının başka yerlerde olduğunu çok iyi biliyordu.

— Sizi yalanlayacaklar, dedi, bu işi sizin yaptığınızı kanıtlamaları da çok zor olmayacak.

Almayo başını salladı.

— Yanılıyorsunuz, *amigo.* Bir kez tanık yok... Garcia işini bilir. Sonra, Birleşik Devletler gibi uygar bir ülkeyi öz annemin ve nişanlımın kurşuna dizilmesi emrini verdiğime ikna edebile-çeklerini gerçekten sanıyor musunuz? Güldürmeyin beni. İnsan yaşlı annesini kurşuna dizdirmez... siyasette bile.

Koltuğuna gömülmüş olan Radetzky, Pizarre’nin, Cor-tez’in, fatihlerin ve onları izleyen, Kızılderililerin topluca öldü-rülebileceğini ve oniara hayvan gibi davranılabileceğini, çünkü onlarda ruh olmadığını söyleyen Cizvit rahiplerinin ellerinden kaçmış gibi duran; dış görünüşüyle İspanyollar tarafından kırılan taş tanrılarla çarpıcı bir benzerlik gösteren ve zaman zaman kendini yüzünde çekiç izleri ve çatlaklar ararken yakaladığı bu adamın yüzünden gözlerini ayıramadan sessizliğini korudu. Almayo’nun az önce verdiği sırların onu doğrudan diktatörün yazgısına bağladığını da biliyordu. Bunlar, size söyleyen kişinin ardından yaşama şansınızın pek az olduğu türden itiraflardandı. İsveç Büyükelçiliği’ne ara sıra yaptığı birkaç ziyaret pek bir işe yaramayacaktı. En ufak bir kuşku belirtisinin ani bir ölüm anlamına geleceği bu dikkatli bakışların altında, elinden geldiğince kişiliğine benzemekten başka yapabileceği iş kalmıyordu geriye: Hitler’in son korumalarından biri olan, Skorzeny’nin paraşütçü subaylarından biri; en çok kim verirse onun hizmetine giren biri olup çıkmış vatansız bir serüvenci, diktatörün askeri danışmanı ve iyi içki arkadaşı.

— Ya sonra, diye sormaya zorladı sonunda kendini. Bir ‘sonra’ olduğunu farz edersek?

— Yapacağım tek şey Birleşik Devletler büyükelçiliğine telefon etmek, dedi Almayo. Şapa oturduğunu anlayınca Sanc-hez’in Saint-Dominique’te yaptığı gibi... Amerikalılar yirmi dört saat içinde geldiler, burada da öyle yapacaklar. İsyancıları bombalayacaklar ve bu genç köpekler unutamayacakları bir ders almış olacaklar... Ben de geri döneceğim. Şimdi daha iyi anladınız mı?

— Böyle olacağından pek emin değilim, dedi Radetzky. Amerikalıları nerede beklemeyi hesaplıyorsunuz?

— Yarımadada, dedi Almayo. Orada üç bin adam ve General Ramon var. O benim yanımda. Onu az önce duydunuz. Bizzat kendiniz konuştunuz

onunla. Her açıdan dürüstçe davranıyor, çünkü diğerlerinden bir çıkarı yok: o zaten zengin.

— Yarımadaya nasıl ulaşmayı tasarlıyorsunuz?

— Hâlâ Hava Kuvvetleri'ne güvenebilirim, dedi Almayo. En azından birkaç saat daha. Oraya ulaşmam çok zor olmaz. Ama bu Amerikalıları, Birleşik Devletler desteğiyle geri döneceğime emin olmak için kurşuna dizdiriyorum. Birleşik Devletler önemli. Kurgumda bir eksiklik görüyorsanız, bunu söylemenin zamanıdır.

Maymun, Radetzky'nin dizlerine atlamış, sevilmek istiyordu. Radetzky, kırmızı, edepsiz kıçı ve utanmaz yüz buruşturmaları olan bu pis hayvandan tiksiniyordu. Hint tapınaklarında sunguları kabul eden maymun-tanrıların gözü dönmüş mevkilerini, insan yazgısı üstünde hüküm süren güç imgesi olarak saçmalığın akla getirdiklerine borçluydular. Ara'lardan bir başka tiz çığlık koptu; beyaz duvarlara karşı sarı, mavi, kırmızı tüyleri, pembe ibikleri, boncuk gibi gözleriyle onlar da hoplayıp zıplayan birtakım barbar putların egemenliğini akla getiriyorlardı. Radetzky güleç yüzlü ve görünmez bir tanrının zıplamalarıyla taklalarının gerçekten de şimdi bir yol kenarında uzanmış yatan cesetlerle dile geldiğine ikna olamıyordu bir türlü. Bu hoş görülebilir bir şey değildi. Bu inanılmaz çılgınlığı, daha doğrusu bu mükemmel mantığı durdurmanın hâlâ bir yolu olmalıydı. Zaman kazanmaya çalıştı.

— Bir kereliğine sözümü dinleyin, Jos£, dedi. Durum henüz umutsuz değil. Bekleyin ve kentteki çarpışmaların nasıl gelişeceğini görün. *Gringo*'ları kurşuna dizdirmek çılgınlık. Bu sizin son kartınız; onu gömleğinizin kolunda saklayın. Kavga sert geçiyor, yalnızca dinleyin. Ne Piyade Gücü, ne de Hava Kuvvetleri henüz sizi terk etmiş değil; kazanma şansınız hâlâ yüksek.

— Elbette ki kazanacağım, dedi Almayo. Bunun için ne gerekiyorsa yaptım. Kazanacağım. Ondan sonra, bu köpekleri, Amerikan vatandaşlarını, annemi ve nişanlımı katlettikleri için tüm dünyanın basın muhabirlerinin gözü önünde yargılatacağım, bu pis hayvanların neler yapabileceği anlaşılsın diye. Suçlarını itiraf edeceklerine emin olabilirsiniz... Kesinlikle emin olabilirsiniz.

Radetzky hiç sesini çıkarmıyordu. Kanıtları tükenmişti artık. Hâlâ bulabileceği biricik itirazlar ahlaki boyuttaydı, onlardan söz etmese daha iyi olurdu. ‘Şeytanca’, ‘çok kötü’, ‘köpekçe’ gibi sözcükler sarf etmek, yararsız olmakla kalmazdı: bu sefer de Jose’yi insanların yazgısına hükmeden mutlak gücü pohpohlamaya adanmış insan kurban etme geleneğini canlandırmaya iten, en karanlık ve içinde en derinde yerini bulmuş düşüne dokunarak adamın niyetlerini onaylamış olurdu. ‘Şansım yaver gidiyor’, ‘bu uğur getirir’le beraber Jose’nin en sevdiği deyimlerden biriydi, Kızılderili inançlarıyla Cizvitlerin eğitimi imanına hiçbir şeyin sarsamayacağı bir sağlamlık kazandırmıştı. Hepsinden önemlisi de, kızgın görünmemek ve çok ağır sözlerle karşı çıkmamak gerekiyordu. Kendini ele verecek zaman değildi. Belki de İsveç Büyükelçiliği’ne dek süzülmeyi başarabilirdi hâlâ. Öğleden sonra bir kez denemişti bile bunu ama, asiler kendi deyimlerince ‘köpeğin arkadaşı’nı tanımışlardı, hayatını yalnızca sakinleri az önce kurşuna dizilmiş olan bir evin açık kapısına borçluydu. Cesetlerle dolu evi bir uçtan bir uca geçmiş ve çatıları kullanarak dağa tekrar ulaşabilmişti.

— Gene de bunun zamansız olduğunu düşünüyorum, dedi. Kartınızı çok çabuk oynuyorsunuz. Bekleyin. Onları daha sonra idam ettirme şansınız hep var. -

Almayo neredeyse üzgün bir havaya büründü.

— Emri verdiğimi duydunuz, öyle' değil mi? Ben bir emir verdiğimde neler olur, bilir misiniz?

— Geri alıp iptal edebilirsiniz, dedi Radetzky.

Jose başını salladı.

— Hayır, dostum. Jose Almayo hakkında kafamda canlanan bu değil, dedi ciddiyetle. Ayrıca, Jose Almayo hakkında halkın kafasında canlanan da bu değil. Emri verdim bir kez. Şimdi gayet şirin ve gayet ölüler. İş olacağına varır. Masum Amerikan vatandaşlarına böyle davranılamaz; katliamın sorumluları da çok geçmeden fark edecekler bunu. Uluslararası yasa diye bir şey var sonuçta... Babaya güvenin ve bir puro daha alın. Tamam mı?

Maymun bağırıp çağırarak zıplamaya koyuldu; Otto Radetzky saçlarında bit arayan o soğuk ve kıllı küçük pençeleri hissetti. Kupkuru, düğümlenmiş boğazındaki bir kasılmayla hava yuttu biraz, gözlerini kapadı.

7. Bölüm

Radetzky birkaç ay önce başkentin birkaç kilometre uzağındaki San Miguel Manastırının bahçelerinden geçmekteydi; güllerin kokusu o kadar keskindi ki soluk almakta güçlük çekiyordu, hava neredeyse katılaşacak kadar ağırlaşmıştı. Sarı, kırmızı ve beyaz gül ağaçları, mermer kuyuların, ermiş heykellerinin çevresinde ve duvar boylarında kümelenmişti; adlarını bilmediği birtakım bitkiler, taşlardaki çatlakların içinde büyüyor, sütunların çevresinde kümeleniyor, kırmızı ve mor renkli dokunaçlarını, sinekkuşlarının şeffaf kanatlarındaki ışık huzmelerini andıran pırıltılarla vızıldayıp durdukları kaktüslerle agave-lerin üzerine doğru sarkıtıyorlardı. Başrahip tarafından kabul edilmeyi talep etmiş, söz konusu izin de hemen verilmişti. Savaşçı yüzlü bu ziyaretçinin kimliğinin manastırda bilindiği açıkça belliydi... ya da en azından bildiklerini sanıyorlardı. Her şey, bir gün içerlerken Almayo’nun, pek de üzerinde durmadan ortaya attığı bir açıklamayla başlamıştı. Radetzky çok içmiş, belki de fazla soru sormuştu. Hâlâ bir şeylerin eksik olduğunu, Almayo hakkındaki gerçeğin eliyle erişebileceği bir yerde olduğunu, onu yakalamasına ramak kaldığını hissediyordu. Jose Almayo, kuşkusuz güvensizlikle dostluk arasında bocalayarak, masanın bir ucundan karanlık bir havayla ona bakmıştı. Belki de sırf bu sert adam yüzünden bir hayalin gelip geçmesi ona bir anlık bir kırılganlık kazandırdığı için birden ilginç bir çocuksuluk izinin beliriverdiği o inatçı yüz ifadesiyle ona doğru eğilmişti.

— Başardım, çünkü anladım, işte o kadar...

Bir an duraksadı.

— Ayrıca, bunun nasıl olduğunu, beni büyük bir adam yapan şeyin ne olduğunu gerçekten öğrenmek istiyorsanız, gidin San Miguel Manastırı’ndan Peder Sebastien’e sorun. Belki size söyleyebilir bunu. Belki de söyleyemez.

Bir süredir, bir-iki servinin taş nöbetçiler gibi dikildiği çorak ovayı seyretmek için tonozların arasında durarak, iç avluda beklemekteydi. Kızılderililer Tanrı'nın Parmakları derdi bu servilere, ama Tanrı'nm parmaklarını böyle Kendisi'ne doğru çevirmesi düşünülemezdi kuşkusuz. Radetzky buraya, masalsı bir geçmişten çıkıp gelmişe benzeyen, bir ülkenin benzersiz ve kötü tarihini, umutsuz ve kızgın öğrencilerin özgürleştirmeye çalıştıkları o tarihi, belki de Kızılderili Amerikası'nın tüm 'kader adamları'ndan daha iyi temsil eden bir adamın ruhunu daha iyi anlayabilmek için yeni ipuçları bulmaya gelmişti. Şiddete karşı daima hayranlık duymuştu ve belki de şiddet onun üzerinde, ele geçtiğinde yaşamına mal olabilecek ve üzerlerine gizlice kargacık burgacık bir şeyler çiziktirilmiş bir sürü kâğıtla büyüsüne kapılmaya çalıştığı gizli bir çekime sahipti. Eskiden birileri cinayeti 'idealizmin sol eli' diye adlandırmıştı; onun gözünde ise, ele geçirilemeyen mutlaklığa karşı insanoğlunun bir intikamıydı; insanoğlunun özlemiyle hesaplaştığı bir noktada bir iktidar düşünün yıkılmasıydı; varolmadığı sürece ya da hiçbir biçimde dokunulamadığı, cezalaridırılamadığı, yalvarıp yakarılamadığı sürece iyice korkunçlaşan bir güce karşı savaşanların kinci bir 'madem öyle' sözüydü. Varlığının benzerlerinden intikam almaktı bu: yaşayan, bilinçli ve ölümlü bir besinin öfke çığlığı. Cinayette fizikötesi bir arzunun yıkılışı olan bir nihilizm vardı ve en akıldan yoksun haydutların bile, bir insanın ense köküne kurşunu sakin sakin oturtabilmesi, güle oynaya boğazını kesebilmesi için, öncelikle insanın bir hiç olduğuna, hiçten de öte, kimse olmadığına ilişkin az çok bilinçli bir inanç beslemeleri gerekirdi. Radetzky kendi zamanının en büyük serüvencilerinden birkaçını tanımıştı: kötülüğün ve şiddetin gücüne ilişkin derin inançları onu hep eğlendirmişti. Katliamların, kötülüğün ve 'erk'in sizi bir yerlere götürebileceğini hayal edebilmek için epey saf olmak gerekirdi. Özünde hepsi inançlı insanlardı, hiçbirinde kuşkuculuğun zerresi yoktu. Başlarına ödül konan adamlar, isteklerine uygun olarak durmadan söylenen şu cümleden hiç hoşlanmazlardı: 'Şu ölümlü dünyada yapabileceğiniz tek şey, iyi bir aile babası olmak; istediğiniz kadar Mahşer Günü'nün atlılarını oynayın, insan olmanın ötesine geçemeyeceksiniz.' Dünyalarını, inançlarını, tüm yasaların üzerine zaferle yükselme isteklerini temelinden yıkıyordu adamların. 'Siz hiçbir şeye inanmıyorsunuz,' demişti içlerinden biri, Kolombiya'nın en ünlü katliamcılarından biri, samimi Rio Chiquito devrimcilerinin, dağlarda

geçen ve üç yüz binden fazla ölüye neden olan üç kanlı ve çetin savaş yılından sonra kendi elleriyle öldürdükleri Ruiz Deleda.

Bir ayak sesi duyuldu ve Başrahip avluda belirdi; ışığın, bitkilerin ve hava değişimleri yüzünden bozulmuş eski tabloların derin düşüncelere dalmak için gezintilere çıkılan yüzyılları anımsattığı tonozun altında yürüyordu. Ya Alman ya da Hol**landalI,** diye düşündü, çizgileri anlaşılmaz hale getiren aynı sepya boyasıyla yüzleri ölgünleşmiş ermiş portrelerinin sıralandığı kireç badanalı koridorlar boyunca manastırın tarihinden söz ederek yürürlerken rahibi gözlemleyen Radetzky. Başrahip kapıyı açtı: İspanyol usulü eski bir masayla duvarda, mekânın çıplaklığıyla boşluğunu iyice belirginleştiren bir İsalı haçın bulunduğu kocaman, beyaz bir oda. Yalnızca açık pencere, bahçenin tropikal yeşilliğini taşıyan bu sertliği zedeliyordu; belki de gül fidanlarının arasından sesi gelen görünmez bir çeşme şırıltısı yüzünden mekânlardaki huzur, İsa'nın evininkinden çok bir cami-ninkini andırıyordu.

Başrahip şimdi masasının arkasında oturmaktaydı. Sarı bir yüzü, soluk mavi gözleri ve Rembrandt usulü kızıl bir sakalı vardı. Keldi ve papaz tıraşının yapıldığı eski yuvarlak hattı hâlâ izleyen birkaç tel saçı da bembeyazdı. Yüzündeki kırışıklıklar öyle derin ve o kadar belirgindiler ki, hiçbir ifade değişikliği onları kımıldatmayı başaramıyordu. Yaşı doksana yakın olmalıydı.

Evet, dedi ve Radetzky hemen adamın tetikte olduğunu anladı, evet, yirmi yıl kadar önce, on beş yaşlarında bir çocuk olduğu zamanlarda General Almayo'yu tanımıştı. Tropikal vadilerin Cujon Kızılderililerindendi - Amerika kıtasının en eski sakinlerinden olan, son derece gururlu, baş eğmez bir halktı bu: [el]nologlar kökenlerini Azteklere, hatta Mayalara dayandırıyordu, ama daha da eski bir kökenden geliyor olmalıydılar, eski zamanlarda epey gelişkin bir uygarlığa sahiptiler; konu, insanın kurban edilmesine dayanan putatapar bir kült olduğunda uygarlıktan ne derece söz edilebilirse elbette. Gene de sonuç olarak arkeologlar her yıl topraktan çıkardıkları bir yığın yeni tanrı karşısında şaşkınlıktan donakalıyordu; üstelik, gerileme dönemleri için tipik olan idol bolluğuna bakılacak olursa, şimdilik yalnızca çöküş dönemine aitti ele geçirilenler. Almayo'nun köyünden bir rahip, Peder Chrysostome, ona okuma yazma

öğretmiş, sonra da onu San Miguel Manastırı'nın Cizvitlerine emanet etmişti: kabilesinin hemen her zaman zihinsel yeteneklerdeki gerilemelerle el ele giden süreğen yetersiz beslenme durumu göz önüne alındığında, son derece şaşırtıcı canlılıkta bir zekâ vardı çocukta; bu çocuk, tamamıyla istisnai birtakım çalışmalara yönelik bir isteğe, bir yeterliliğe sahipti; bunun yanında umut verici bir bir tinsel meraka: Peder Chrysostome çocuğun belki günün birinde papazlar sınıfının iyi bir üyesi olabileceğini düşünüyordu. Birlik, çocuğun başkente kadar yol parasını ödedi ve onu barındırdı. Ne var ki, genç Cujon'un epey çetin ceviz olduğu çok geçmeden anlaşıldı. Çelişkilerle dolu bir kişilik: belki de bu karşıtlıkları, kabilesinin içinde yaşadığı sefalet ve yoksulluk haline, onu diğer Cujon'lardari daha duyarlı kılan birkaç damla İspanyol kanma bağlamak gerekirdi. Örneğin, içten bir dindar gibi görünüyordu, ama, pederlerden biri Tanrı'nın hepimizin efendisi olduğunu ve tüm insanların O'nun çocukları olduğunu anımsattığında, kim bilir hangi nedenle darılıyor ve inanılmaz bir öfkeye kapılıyordu. Arkadaşları karşısına geçip, Tanrfnın dünya yüzünde olup biten her şeyi gördüğüne ilişkin son derece basit ve açık gerçeklikten söz etmeye her cüret ettiğinde, onlarla vahşi bir kedi gibi kapışıyordu: bu masum açıklamayı Ya-ratıcı'ya yönelik bir karaçalma olarak görüyordu anlaşılan. Karşısına Tanrı'nın her şeyi bildiğini ve gördüğünü söylemek, insanın suratının ortasına bir mürekkep hokkası yemesi için yeterliydi. Derdini anlatmayı reddediyordu ama, ilginç, tuhaf bir biçimde, Tanrı'ya olan saygısından ötürü böyle davranıyormuş gibi görünüyordu. Öğretmenleri onu sertçe azarlardı, ama yapılacak hiçbir şey yoktu. Son derece inatçıydı, şimdiden bir yığın konuda kemikleşmiş düşüncelere sahipti; ne zaman Başrahip azarlamak için onu yanına çağırsa, tamamıyla ifadesiz bir yüzle elimdik adamın gözlerinin içine bakarak, tek kelime etmeden sakin sakin dururdu: bir Cujon'u konuşturmak asla kolay değildir. Tek bir sefer, neredeyse bir arkadaşının gözünü çıkaracağı iyice şiddetli bir olaydan sonra, açıklamada bulundu; buna ne derece açıklama denebilirse elbette.

— Tanrı iyi, dedi, dünya kötü. Hükümet, .politikacılar, askerler,-zenginlet, dünyaya sahip olan kim. varsa lıepsi... *fıentas.* Tanrı'nın onlarla hiç işi yok. Onlarla ilgilenen, onların patronu olan başka biri. Tanrı yalnızca Cennet'tedir. Dünya O'nun de-

S[iL] . . .

Unutmamak gerekir ki, oralarda, vadilerde yaşayan Kızılderililer hiçbir zaman rahat bir yaşam sürmemişlerdir; Ispanyol istilasına karşı direnmekle geçen yüzyılları izleyen katliamlar da cabası; hiçbir hükümet, yazgılarını değiştirmek için kılını bile kıpırdatmamıştı. Ama genel olarak boyun eğmeyi öğrenmişlerdi, din de onlara avuntu ve daha iyi bir yaşam umudu getirmişti. Her şey bir yana, bu genç çocukta özel bir acı vardı. Eğitmenleri onun için ellerinden geleni yapıyorlardı: hâlâ kurtarılabilirdi. Evet, ellerinden geleni yapmışlardı. Ne yazık ki, çok geçmeden birtakım korkunç dostluklar edinmişti...

Cizvit biraz sıkılmış gibiydi, Radetzky, Başrahip’in birdenbire gösterdiği apaçık dünyasal tepki karşısında gülümsemek ten zor alıkoydu kendini. Doksan yaşında olunca, bu epey dokunaklıydı zaten, herhalde kişisel güvenliğinden çok, tarikatının çıkarlarıydı söz konusu olan.

Neyse, Jose kısa süre sonra ortadan kayboldu. Boğa güreşine karşı gerçek bir tutkuya kapılmış gibiydi ve o arena senin, bu arena benim dolaşarak bu sanatta ustalaşmaya çalışıyordu. Kendine bir tür koruyucu bulmuştu; son derece zengin ve ülkede ünü çok yaygın olan, ama kesinlikle iğrenç bir yaşam biçimi süren, ders vermeleri için en iyi *torero*’lardan birkaçına para vererek JosĞ’nin çıraklık dönemini kolaylaştıran bir adamdı bu. Ne var ki bu sebat onu hiçbir yere götürmedi, çocuğun *to*-ro’lara karşı hiçbir doğal yeteneği yoktu. Peder Sebastien zaman zaman haberlerini alıyordu. Üçüncü sınıf *torrero*’lar, küçük taşra arenalarının sahipleri, koruyucusunun para yedirdiği dikiş tutturamamış emprezaryolar, bir erkeğin düşlerinin çevresinde dört dönen ve az çok sebeplenmekten de asla geri kalmayan o bildik, acınası *picaro* ayak takımının arasından kendine yeni arkadaşlar ediniyordu. Bir-iki kez pederi görmeye gelmişti; Peder Söbastien de ilişkileri, tüm o asalaklar ve kötü öğütler veren herkes konusunda onun kulağını çekmeyi denemişti, ama çok genç ve hırslıydı; üstelik yakışıklıydı da; hiçbir şeyi yoluna koymuyordu bu; ya da belki de tam tersine, birtakım işleri fazlasıyla hale yola sokuyordu.

Başrahip gözle görülür bir rahatsızlıkla, ama ayrıca bir de derin bir üzüntüyle başını gene önüne eğdi; eski günlerde korumasında olan genç adam hakkında konuşurken duyduğu üzüntü ve pişmanlık, tüm diplomasi ya da sakınım kaygılarının kuşkusuz üstündeydi.

"Tüm bunlar çok zaman önce olup bitti elbette," diye ekledi gene de, besbelli diktatörün en iyi arkadaşıyla konuştuğunu anımsayarak ve bu olsa olsa bir insanın her şeye karşın önemli bir konuma ulaşmak için tüm güçlükleri ve tehlikeleri aşabileceğini gösteriyordu... ne kadar yüce ve güçlü görünürse görünsün, bu aşağılık dünyada herhangi bir konumun önemli olarak kabul edilebileceğini farz edersek tabii.

Peder Sebastien delikanlıyı yalnızca bir kere daha görebilecekti, karşılaşmalarını gayet iyi hatırlıyordu, çünkü çok tuhaf ve beklenmedik bir biçimde olmuştu bu. Karnaval zamanıydı, haftalardan beridir başkent, yılın o zamanlarının alışılmış bayram sevincine kapılmıştı; boğa yarışları, maskeli geçit alayları, coşkusu ve ateşi ancak sabahın ilk ışıklarıyla, son çatapat gürültüsünün, son şenlik fişeği patlamasının, son füze ıslığının ardından tükenen sürekli bir *fıesta* vardı. Sokaklardaki şehvetli taşkınlığın, pencerelerden sarkan maskelerin üzerine kazınmış edepsiz yüz ifadelerinin, çılgınca dansların ve kadınların fazla keskin gülüşlerinin rahip yüreğini biraz sıktığı anlardan biriydi ya da belki yalnızca fazla yaşlıydı artık. Dualarla geçen bir gecenin ardından daha şafak sökerken kiliseden çıkmış, boş sınıfta ödevleri düzelterek oturuyordu. Kapı açıldı ve içeriye genç bir Kızılderili girdi. Pahalı, beyaz bir ipekli takım giymişti, saçları ve omuzları konfetilerle kaplıydı. Ama yüzü son derece ciddiydi. Bir an tek kelime etmeden, ihtiyar eğitmenine bakarak eşikte öylece durdu, sonra ona doğru ilerledi. Ancak o zaman tanı-vahildi Peder Sebastien onu. C'nk değişmişti. Kızılderililerin yüzlerinden çocuksu izler asla tam olarak kaybolmazdı gerçi ama, çizgileri gene de, yeniyetmelikten kopuşun açıkça okunabildiği bir güç ve sertlik kazanmıştı.

— Şu işe bak, Jos£, ne güzel bir sürpriz bu, dedi Peder Se-bastien.

Genç adam tek kelime etmeden onu süzmeye devam etti. Çok içkili olduğu ayan beyan ortadaydı. Duruşunda, bedeninin donuk, hayvansı kıpınısızlığmda düşmanca, hatta tehdit eden bir şeyler vardı; Peder Sebastien’e bu sözüm ona Hıristiyan topraklatın, dalıa beteri sakinlerinin üzerine hâlâ gölgelerini düşüren taş idollerden birini anımsatıyordu.

— Benimle alay ettiler, dedi genç adam. Üzerime avuç avuç toprak ve çürük hintkirazları attılar. Beni arenadan kovdular.

— Oh, anlaşılan tüm torero'ların başına geliyor bu, dedi Peder Sebastien dostça. Bunun da mesleğin bir parçası olduğu söyleniyor. El Cordobes'in bile bu yollardan geçtiğine kalıbımı basarım...

— Olabilir, ama ben başka hiçbir şeyle karşılaşmadım, dedi genç adanı. Asla. Hep aynı şey. Kötüyüm, gerçek bu işte. Beş para etmem. Her tür tehlikeyi göze almanı boşuna... yetenek, yetenek yok bende... Oysa...

Cizvit papazına neredeyse tehditkâr bir havayla baktı.

— Oysa ben dua ettim. Yeteneğim olsun diye o kadar dua ettim. Ama sıfır. Her zaman sıfır. Çevremde gülüşmeler görmediğim bir kahve bile yok artık.

Peder S6bastien'in gurur duyduğu bir şey varsa, o da keyifsizliklerinin ve ilerlemiş yaşının yumuşatamadığı, öfkeli HollandalIlara özgü o ani kişilik değişimlerinin önüne geçmeyi bil-mesiydi. Ama bu sefer, sesini boğuk bir homurtuyla yükseltmekten kendini alamadı; her kendinden geçtiği ya da sinirine boyun eğdiği zaman olduğu gibi, Hollandalı aksam Ispanyolca-sının altından kendini gösterdi.

— Dua bir pazarlık değildir, dedi, insana hiçbir şey sağlamaz. Burada sana yeterince söylendi bu.

Biraz yumuşadı.

— Belki de *torero* olmak için yaratılmadın, insanın hayatını kazanabileceği daha başka onurlu yollar da var.

Genç adam bir an düşünür gibi göründü, sonra başını salladı.

- Anlamıyorsunuz. Sizin bir Kızılderili olmadığınız, bunun ne demek olduğunu bilmediğiniz hemen belli oluyor. Bir Kızılderili olarak doğduysanız, burldan kurtulmak için yetenek gerekir ya da savaşmak. *Torero*, boksör ya da *pistolero* olmak gerekir. Yoksa hiçbir yere gelemezsiniz. İlerlemenize izin vermezler. Kendinize bir yol açmak için hiç şansınız yoktur. Her yol kapalıdır, geçmenizin olanağı yoktur. Tüm bunları kendilerine saklarlar. Onlar kendi aralarında anlaşmışlardır. Yetenek varsa,

altı üstü bir Cujon bile olsanız, geçmenize izin verirler. Onlar için bir şey fark etmez, çünkü milyonlarcasının içinden böylesi bir tane çıkar ve sonra elinizden tutarlar, bu onlara kazandırır. Geçmenize izin verirler, yükselmenize izin verirler, tüm güzel şeylere sahip olabilirsiniz. Hatta karılarına bile, karşınızda bacak açarlar, krallar gibi yaşayabilirsiniz. Yalnız, yetenek sahibi olmak gerek. O yoksa, sizi Kızılderili bokunuzun içinde çürümeye bırakırlar. Yapılacak hiçbir şey yoktur. Bende var bu, biliyorum. Yetenek var bende, onu şurada, *cojo*-«eİerimin içinde hissediyorum... Kumun içine sağlamca yerleşmiş ayaklarla, *muleta'yh*[2] arenada ayakta dururken... orası benim yerim. Bir anda bir Cujon değilim artık, bir *hombre*'yim.[3] Çamurun içindeki bir solucan değilim artık. Üzerimde yürüye-miyorlar artık. Bir adamım ben de.

Sesi titriyordu; yumruklarını sıkıyordu.

- Ama bu çıkış yolu değil. Bu hiçbir şey çözmüyor. Hemen ardından kahkahalar ve küfürler geliyor. Buna karşın, asla kaçmıyorum. Kimse beni koşarken görmedi. Bedenim boynuz izleriyle kaplı. Bütün tehlikeleri göze alıyorum ama, bende bir şey eksik... *Protecciön*[1] yok bende. *Protecciön* olmadan hiçbir şey yapılamaz burada.

Peder Sebastien metal çerçeveli gözlüklerinin üzerinden ona bakıyordu. Çok derin bir üzüntü duyuyordu, altüst olmuştu.

— Boğalarla güreşirken gördünüz mü beni, Peder? Cesurum ben.

— Ne yazık ki bir *afıcionado*[1] değilim, dedi Cizvit buruk bir sesle, ama sesteki acılık bu sefer derin bir şefkati gizliyordu.

— Büyük bir *torero* olacağım, dedi Jose Almayo meydan okurcasına, rahibin yüzüne ona bir haber veriyormuşçasına bakarak. Yeteneği bulacağım. Bana neye mal olacağının hiç önemi yok. Bedelini biliyorum. Ödeyeceğim. Bu yüzden geldim sizi görmeye. Sizi uyarmak istedim.

Peder Sebastien anlamamıştı, yaşlı adam gözlerini yere eğerek açıkça kendi kendine birtakım suçlamalar yöneltirken, Radetzky hâlâ daha anlayamadığını sezdi.

— Anlaşılan kötü bir eğitmenmişim.

Genç adam gülümsedi; üst dudağı birden bir beyaz diş parlaklığıyla kıvrıldı, yüzü koruyucu, neredeyse bağışlayıcı bir üstünlük ifadesine büründü.

— Siz iyi bir eğitmensiniz. Bana bildiğiniz her şeyi öğrettiniz. Ama pek bir şey bildiğiniz yok işte. Siz iyi bir adamsınız ve anlayamazsınız. Dünya körii 'oir y**r; başarmak istiyorsanız onun kurallarıyla oynayacak, kötü olacaksınız, gerçekten-kötü, gerçek bir şampiyon; bu olmadan istediklerinize asla sahip olamazsınız. Dünya Tanrı’ya ait değil, ihtiyar. Bu durumda size gerekeni veremez. Burası onun değil. Gereken yeteneği o veremez size. Onu başka birinden istemek gerek. Burada patron odur. *Protecciön*’u sağlayan odur.

Sırtını dönüp gitti.

Peder Sebastien elinde kalemi, Jose Almayo’nun arkasından kapanan kapıya gözlüklerinin üstünden bakarak uzun süre oturup kaldığını anımsıyordu. Yaklaşan şafağa karşın, sokakta hâlâ karnavalın son sıçrayışları yankılanıyordu; çığlıkların, ulumaların, müziğin, çatapat patırtılarının arasından, kâğıt füzeler alaycı, hatta edepsiz ıslıklarla, yırtılmış gökyüzünde yükseliyordu. Fiesta kaldırımların, yolların üzerinde solup gidiyordu; gece, araba kapılarında, avlularda, duvar boylarında yüzleri alçı izleri içinde, boyunlarına, kafalarının çevresine serpantinler dolanmış, konfetilere sarınmış çiftler bırakarak kayboluyordu. Cizvit papazı acı bir başarısızlık ve neredeyse bir suçluluk duy-£usu içindeydi; işinin yüceliğine ulaşamadığı, bu çocuğu ne anlayıp, ne de ona yardım edemediği, belki de yeterince sabır ve cesaret gösteremediği için kendini suçluyordu. Ama Jose bir yıldan az bir süre onun öğrencisi olmuştu, o kadar zor, düşmanca ve sert görünmüştü ve yardım edilmesi, yön gösterilmesi, aydınlatılması gereken daha başka o kadar çok delikanlı vardı ki! Daha sonra, çok daha sonra, o gece, dışarıda neşeli fiesta kafasını önüne eğmiş, haçın altında oturan ihtiyarın üzerinde sanki zaferini kutlarken ihtiyarın hissettiği önseziyi olaylar tamı tamına doğruladıkları zaman, nasıl olup da mantıktan o derece yoksun olabildiğini ve korku, öfke ya da bıkkınlıktan kaynaklanan hangi anlaşmazlık yüzünden Jos£’yi o akşam ona doğru iten umutsuzluk, cesaretsizlik ya da yardım gereksinmesini de-şemediğini kendi

kendine sık sık sormuştu. Evet, kendini suçlamaktan kaçınmıyor ve zayıflığının nedeninin, son derece basit, bağışlanmaz olduğu kadar insana özgü bir küçüklükte olduğunu biliyordu: sokakta çok fazla gürültü vardı; fiesta'nın putata-pan, edepsiz çınlamaları, kadınların keskin kahkahaları ve çığlıkları onu korkutmuş, öfkelendirmiş, hoşgörüye pek az eğilimli, anlayışlılığa pek az açık bir hale sokmuştu. -

"Hayır, Jose Almayo'yu bir daha hiç görmedim," dedi, yeterince konuştuğunu ve görüşmenin bittiğini göstermek için ayağa kalkarak; sonra gözlerini yere eğdi ve balmumu renkli ellerini aba giysisinin üzerinde kavuşturarak, narin uzun silueti', sanki hiç kımıldamayan gölgelerle çoktan oyulmuş ve hayatla artık hiçbir alıp vereceği kalmamış yüzüyle, manastırın mahzenlerinde bulunan otuz centavo'ya görülebilen mumyalan çağrıştırarak bir an sessizce durdu. Hayır, Jose'yi bir daha asla görmemişti. Ama tabii herkes gibi, eski öğrencisinin hakkında konuşulduğunu çok duymuştu.

Radetzky yeni bir muzurluk yapmasını önlemek üzere maymunun ellerini sıkı sıkıya tutuyordu, hayvan da öfkeden buruşmuş suratıyla onu ısırmaya, dişleriyle saçlarını yolmaya uğraşarak acı acı sızlanıyordu.

— İnanın bana, hâlâ zamanı geçmedi. Düzeni tekrar kurabilirsiniz. Bir kereliğine öğüdümü dinleyin. Allah kahretsin, Jose, alın telefonu ve canınızı kurtarın.

— Çıldırmayın, *amigo.* Bu sabah neyiniz var sizin, bir türlü anlamıyorum. Her şeyin gayet güzel geçeceğini söylüyorum size. İşi babaya bırakın. .

— Dinleyin beni, Jose. Kimse böylesi bir pazarlıkla başarıya ulaşamadı bugüne kadar. Dünya kurulalı beri hiçbir insan, daha iyi bir şeyle değişmek üzere derisinin içinden canlı çıkmayı beceremedi. Sunabileceğiniz şeyin alıcısı yok...

— Anlamıyorum, amigo. Bana söylemeye çalıştığınız şeyin tek kelimesini bile anlamadım. Ben yalnızca bir Cujon'um. Basit insanlarız bizler, hatırlayın. Namuslu köylüler. İşin gayet güzel yürüyeceğini söylüyorum size. Her şey yolunda, okey. Kaygılanmayı bir kenara bırakın

ve kendinize bir bardak daha doldurun. Bu midenizi yoluna koyar. Tamam mı?

Maymun yüzünü gözünü buruşturmaya devam ediyordu ve Radetkzv'nin içinden birden hayvanı yakalayıp boynunu kırmak geldi: hiç kuşkusuz insanın batıl inançlar edindiği bir ülkeydi burası ve hayvanın burnu, saçma sapan yüz göz hareketleriyle, insanların yazgısıyla oynayan ve şimdi Jose Alma-yo'ya yardım ve *protecciön* sağlamak için öldürülmüş yedi cesedin üzerine hoşnutlukla eğilmiş olması gereken hayvansı gücü çağrıştırıyordu fazlasıyla.

1

Afıcionado: Dünkün, deli. (Çev.)

8. Bölüm

Misyoner sonunda hâlâ yaşamakta olduğunu anladı. Gözlerini açar açmaz göğsüne çevrilmiş tüfeklerle karşılaşmıştı gene ama, bir şeyler infazlarını geciktirmişti anlaşılan ve askerler nişan almış, bir türlü gelmeyen bir emri beklemekteydiler. Garcia denen o korkunç ilkele doğru bir göz attığında onun yol tarafından koşarak gelen bir askerle hararetli bir tartışmaya giriştiğini gördü. Tartışma birkaç dakikadır sürüyor olmalıydı, ama Dr. Horwat kafasında bu dünyadan çoktan elini eteğini çekmişti, öyle ki dünya yüzünde olup bitenlere dikkatini yöneltmesini kimse isteyemezdi ondan. Yüzbaşı Garcia bağırarak bir emir verdi, askerler de silahlarını indirdiler, sonra kaba saba bir gangstere böylesi bir unvan vermek doğru olursa subay, tutsaklara doğru özür dileyen bir harekette bulundu.

"Un momentico\” dedi terbiyeli terbiyeli, onları rahatlatmak ve onlara yalnızca anlık bir kesintinin söz konusu olduğunu, biraz sabrederlerse, birkaç dakika içinde infazlarının nihayet gerçekleştirileceğini işaret etmek istercesine. Bundan sonra tabancasını kılıfına sokarak hızla uzaklaştı ve onu almaya gelen askerle hararetli hararetli tartışarak kafenin arkasında gözden kayboldu.

Misyoner mendilini çıkarıp alnını silerek yarı yarıya boğazlanmış bir tavuğunkilerden pek farklı olmayan bakışlarını çevresinde dolaştırdı.

İlk gördüğü şey, o andaki komşusu Mösyö Antoine’ın hokkabazlık yapmaya devam ettiği oldu. Yaptığı numaraya kendini o kadar vermiş, yurtseverlik ateşi ve sanatsal ustalığını ortaya koyduğu gösterisi tarafından öyle çarpılmıştı ki, tıpkı kahramanlıkları ve katıksız cesaretleri okullarda çocuklara ders diye okutulan, anlı şanlı tarihteki muzaffer selefleri gibi, ölümü zaferle aşmış gibi görünüyordu. Büyük bir Fransız yazarının sözlerini kullanırsak, sanatın insanın ölümlülüğü üzerindeki zaferini oynuyordu. Kukla ise hâlâ, yüzü infaz mangasına dönük, purosu da düşmana çevrili bir durumda, Agge Oİsen’in kollarında taşlaşmış bir biçimde duruyordu. Şimdi, kafasını vantriloka doğru kaldırıyordu.

— İnsanın canının sıkıldığı söylenemez burada, dedi.

Mösyö Manulesco canla başla keman çalmaya devam ediyordu. Yüzünü kaplayan kalın beyaz tabakanın altından utkulu bir gülüş kendini belli ediyordu şimdi: infazlarının durdurulması, hatta canlarının bağışlanması emrinin hiç kuşkusuz kendi sanatsal dehasına ve müziğinin yarattığı büyü, hayranlık ve coşkuya bağlı olduğuna emindi galiba. Siyasal düzen ne olursa olsun, büyük sanatçılar öldürülmez. Onların önünde saygıyla eği-linir; gerçek sanatın en ilkel ruhlarda bile içgüdüsel bir saygı yaratan gizemli, ama tartışmasız bir yönü vardır. Bu askeri ilkellerin yüreğindeki insancıl bir yere dokunduğu kesindi. Belki de en büyük Yahudi virtüözler vakti zamanında Hitler'in karşısında çalmak için Berlin'e koşmuş olsalar, toplumlarının tüm yazgısı değişebilirdi.

Her ne kadar Dr. Horwat özenle gözlerini kaçırıyorduysa da, Kübalı canavar ona acıklı gülücükler yöneltiyordu, ama misyoner kafasını sertçe başka tarafa çevirdi, o kadar da değildi artık; bu soysuzla senli benli olacak hali yoktu.

İçinde bulunduğu büyük sersemliğin içinde Avukat Mr. Sheldon'un ilk aklına gelen, şansı yaver giderse sakinleştiricinin etkisini gösterebileceği kadar zamanının olacağıydı. Sonra şimşek hızıyla ayakta düş gördü, bir dakikadan fazla sürmeyen, ama, Amerikan bombalarının kaldırdığı kara kara duman bulutları içinde bu lanet olasıca ülkenin başkentini, tek canlı kalmamacasına harabeye çeviren bir düştü bu. Şu anda bile Viet-kong'la barış yapılmasını talep eden on binlerce öğrencinin varolduğu düşünülürse, sözde aydınların Üçüncü Dünya'daki durum konusunda ne kadar da cahil oldukları hemen anlaşılıyordu. İnanılmaz bir konuşkanlıkla tüm bunları Dr. Horvvat'a söylerken, bir yandan da, korkudan kaynaklanan bir dengesizliğin işareti diye yorumlanmasından çekinerek kendini koyvermeyi reddettiği dayanılmaz bir işeme gereksinmesine karşı savaşıyordu.

Yaşlı Kızılderili kadın yerinden kımıldamamıştı. Onu nereye diktilerse orada durmuş bekliyor, ülkeye o kadar emeği geçmiş olan mucizevi uyuşturucuyu büyük bir mutlulukla çiğnemeye devam ediyordu. Birden Dr. Horwat'a Arizona Kızılderililerinin *Katchina* denilen bebeklerini anımsattı, giysileri bile, Flagstaff Müzesi'nde gördüğü o küçük putlara (divinit6) benziyordu.

Charlie Kuhn kir pas içindeki yüzünü mendiliyle sildi. Şimdi canını kurtardığından, Almayo denen orospu çocuğunun onlara o ünlü şakalarından birini yaptığından hemen hemen emindi; kesinlikle tehlikeden uzaktılar, gerçi yüreğinin durumu ve süre söz konusu olduğunda insanlığın genel yeteneksizliği göz önüne alındığında kendisi de 'kesinlikle'nin ne anlama geldiğini pek iyi bilmiyordu ya...

Ama, tiyatro konusunda burnu çok iyi koku alırdı; ihtiyar gösteri sezgileri ona bu sefer aktörlerin sahneyi kesinlikle terk etmeyeceğini söylüyordu. .

Genç kadın altın bir çakmakla sigarasını yaktı. Şimdi, sanki hayatta kalmak ona nasıl çözeceğini bilemediği bir yığın sorun çıkarmışçasına, az öncekinden daha heyecanlı, hatta sıkıntılı gö^ rünüyordu.

— Ya işte, bu sefer gerçekten iş tamam diye düşünmüştüm, dedi vaizin gücenik bakışlarını üzerine çeken bir yerinme havasıyla. Gerçekten de hiç şansım yok. Genellikle bu kadar olumsuz düşüncelere koyvermem kendimi, ama ne yapayım, burama geldi artık, bundan sonra ne yapacağımı bilemiyorum şimdi. Jo-se'yle hep böyle olur işte. Durmadan fikir değiştirir ve asla sözünde durmaz. Özel bir adamdır, ama sorunları var. İnanabiliyor musunuz, bu ülkede bir tane psikanalist yok, bir tane bile. Üniversitede bir psikanaliz kürsüsü kurmak istedim ve bir Macar doktor getirttim, ama o da gitti polis örgütünde albay oldu, çünkü ülkenin kadrolara gereksinimi var ve ülke, seçkin insanlar yaratmayı asla beceremedi. Oh, size bunları niye anlatıyorum ki... Artık beni istemiyor, işte bu kadar basit. Ona uğursuzluk getirdiğime inanıyor.

Yüzbaşı Garcia'nın koşarak onlara doğru geldiğini gördüler; taşların üzerinde bir tekerlek gıcırtısı duydular, aynı anda Cadillac'lar ve jipler de küçük taşları havalandırarak olanca görkemleriyle boy göstererek, toz bulutları ve fren gıcırtıları arasında tam önlerinde durdular. Yüzbaşı Garcia elini kolunu sallayarak yeni emirler homurdandı, askerler de, düşmanlıktan çok aceleden kaynaklanan bir kabalıkla onları arabaların içine iteklemeye başladılar. Dr. Honvaı ülkeye o kadar çabuk ayak uydurmuştu ki, kaburgalarının arasında bir dipçik hissettiğinde karşı çıkmak aklına bile gelmedi. Arabanın içine atladı ve kendini Kübalı canavarla küçük Amerikalı kadının arasında sıkışmış bir halde, şoförün yanında oturan

sahibinin omzundan ona doğru sarkmış olan bebeğin alaycı ve ona kalırsa haince bir hoşnutluğa sahip yüzüyle burun buruna buldu. Yüzbaşı Garcia'nın, goril pençelerinin uzunluğuyla bile orantısız gözüken bir şişe yığınını kollarında şefkatle tutarak kafenin eşiğinde belirdiğini gördü; o insan müsvettesinin sallanıp duran bir antenle donanmış olan jipe seğirttiğini, şişeleri astlarına verdiğini ve şoförün yanına atladığını gördü; ardından jipler, motosikletler ve dört Cadillac tüm görkemiyle, tüm hızlarıyla yoldan uzaklaşıp dağlara doğru vurarak, üzerinde en ufacık bir araba izinin görünmediği çakıllı yolda hareket ettiler. Misyoneri kâh düşmesin diye onu tutan korkunç Kübalının kollarına, kâh küt diye uyuyup kalmadan önce hıçkırığı tutan zavallı Amerikalının üstüne savuran anlamsız sarsıntılarla bir çeyrek saat kadar yol aldıktan sonra, ülke koşullarında yol diye adlandırılabilecek, az önce tamamladıkları çekilmez güzergâh düşünüldüğünde halı kadar düz denebilecek bir yere ulaştılar. Misyoner, kafası geriye düşmüş, gözleri kapalı, cinsel soysuzun sıcak baldırları kendi baldırlarına dayanmış, sarhoş kızın sarışın başı dizlerinde, tüm güçlerinden arınmaya çok benzeyen bir boşluk ve uyuşukluk haline kendini bıraktı; öyle ki daha rahat etmek, hatta avunmak için bir kolunu Kübalının omuzlarına atmakta, diğerini de, o yaşta ailesini ve ülkesini asla terk etmemesi gereken zavallı çocuğun bedenine dolamakta hiç duraksamadı.

Baştaki jipte bulunan Yüzbaşı Garcia, *tequila* başını güzel güzel döndürmeye devam ediyorsa da, yıllardır içinde yaşadığı, emirlerden ve infazlarından oluşan rahat dünyayı olduğu gibi altüst eden inanılmaz haberi sindirmeye çalıştı gene. Çavuşu koşarak ve hâlâ korkudan ve heyecandan titreyerek gelip genel merkezle iletişim kurmayı başardığını, başkentte isyan çıktığını, Ordu'nun baş kaldırdığını ve tüm stratejik noktalan tuttuğunu duyduğunu bildirdiğinde pek o kadar şaşırmamıştı; böyle bir şeyi beklediğinden değil; yalnızca askeri ayaklanma daima ulusal mirasın, zenginliklerin ve görevlerin dağıtımının bir parçasını oluşturduğu, bu da onu meşrulaştırdığı için. Bir gün işkence görmeye ve infaz edilmeye (kendi kendini infaz etmeye) hazırlamıştı kendini hep, mesleğin bir parçasıydı bu da, yaşamdan ve işlevlerinden yararlanmayı başarmış olduğu için, ölüme karşı özel bir korku duymuyordu. Ama belirsizlikten ve kendi başına sonuçları belirsiz kararlar almaktan ödü kopardı. Emirleri yerine getirmekle yetinen bir ast olmuştu hep, ama işte şimdi, hayatında ilk kez, eylemiyle bir hain olabileceği kadar bir kahraman da olabileceği bir siyasal kargaşada

girişkenliğini kanıtlayarak, hiçbir bilgi almadan derhal harekete geçmesi gerekiyordu. Genel merkezin mesajı son derece karamsar, hatta çılgınca olsa da, Almayo düzeninin sonunun geldiğini sanmıyordu; Jos£ Almayo gibi bir adamın, her ortamda casusları varken ve kimselere güvenmezken düşmanlara yenik düşeceğine ya da bir tezgâha kurban gideceğine inanmıyordu. Ama bu dünyada olmayacak iş yoktu ve en itoğlu it herifler bile, yazgının ani darbelerine karşı korunmasızdılar; en beter heriflerin bile birden şanslarını yitirip, çevrelerinde oluşturdukları boşluğa karşın yerlerini bir halefe bırakmak zorunda kaldıkları görülmüştü. Korunma içgüdüsü Yüzbaşı'ya son derece sakınımlı olmayı öğütlüyor-du, vardığı ilk sonuç da, bu kadar karışık, o nedenle de rüzgârın ne yöne döneceğinin belli olmadığı bir ortamda Amerikan vatandaşlarını kurşuna dizmenin delilik olacağı oldu. Eğer Jose Almayo diğerlerinin hakkından gelir, haberler açıkça şansının hâlâ yaver gittiğini gösterirse, o zaman Amerikalıları sakin kafayla vurabilirdi; bir süreliğine emre itaatsizlik ettiğini ve infazı ertelediğini de kimse bilemezdi. Ama olur da askeri hareket başarıya ulaşırsa, canını kurtarmanın en iyi, belki de tek yolu, *gringo*'ları Sierra'nın uzak bir köşesinde rehin tutmak, kanlı diktatörün emirlerini yerine getirmeyi reddettiğinin öğrenilmesini sağlamak, sonra da Birleşik Devletler Büyükelçiliği'nin de yardımıyla, kendi kurtuluşuyla rehineleri takas etmekti.

Yüzbaşı Garcia'nın arkasında birçok haydut kuşağı vardı, bu iş de özünde, kanunsuz atalarının fidye isterken yaptıklarından pek farklı değildi; ayrıca, şaşkınlığının içinde, beyninin içinde yüzmeye devam ettiği karanlığı delebilen tek şey olan aile geleneğinden aldığı esinle tutsakları Cadillac'lara tıkıştırmış, dağa, daha önceden bildiği, efsaneye göre büyükbabasının da birtakım işler yaptıktan sonra sığındığı bir köşeye doğru hızla ilerliyordu. Birkaç günden fazla fark edilmeden kalamayacağım ya da kendini unutturamayacağını biliyordu, ama bu kendine bir yön çizmesi ve duruş alması için fazla fazla zaman sağlardı. Asiler onu ele geçirirse, tutsakları infaz etme tehdidini savurarak, böylece de yeni hükümetle daha ilk ayakta, içten içe sığınmayı hesapladığı ve daima son günlerini geçirmeyi hayal ettiği büyük Amerikan demokrasisiyle ciddi sorunlar çıkartarak, kendi kurtuluşu için görüşmelerde bulunabilirdi gene de. Kurtarıcı doktrininin ve esininin en önemli bölümünü oradan almıştı, Garcia da Birleşik Devletler'e karşı büyük bir hayranlık beslemekteydi. Şimdi kendisiyle, kavrayışındaki

çabukluk ve incelikle gurur duyuyordu; jip uçurum boyunca kaçakçıların kullandığı yolu tırmanırken bir şişe kaparak radyonun düğmelerini çevirmeye başladı; şişenin ağzını dudaklarına dayayarak, ömrü boyunca en çok hayranlık duyduğu adamlardan biri olan Frank Sinatra'dan *Lovely Youyu* büyük bir hoşnutlukla dinlemeye koyuldu.

Cadillacİar yoldan ayrılalı yaklaşık bir saat olmuştu. Genç kadın uyanmıştı, makyajını tazelemekle meşguldü; Dr. Horwat kendini tanıttı. Kadının onu tanıyor olmasına hiç şaşırmadı. Kadın süslenmeyi kesti, dudak boyasını havada tutmaya devam ederek, merakla misyonere baktı.

— Ah, evet, dedi, hakkınızda çok şey duydum, Dr. Horlat. Jose sizi çok beğeniyor. Yaptıklarınızı dikkatle izlediğini biliyorum. Hatta, Birleşik Devletler'de onu temsil eden halkla ilişkiler şirketini makalelerinizin ve vaazlarınızın çevirilerini °na göndermekle görevlendirdi. Şeytan hakkında söyledikleri-n›zi çok seviyor ve bu konuda çok iyi propaganda yaptığınızı düşünüyor. Çok imanlıdır da... tüm Kızılderililer öyledir. Çok imanlı bir ülke burası.

— Öğretimden yararlandığı pek söylenemez, dedi Dr. Hor-wat asık suratla. Yaşamakta olduklarımızı deneyimlerime dayanarak yargılayacak olursam, yaşamım boyunca karşılaşma şanssızlığına uğradığım katillerin hiçbiri bu iğrenç diktatör kadar Şeytan'a yakın gelmiyor bana.

— Josğ bir diktatör olarak nitelendirilemez, dedi genç kadın gücenmiş bir havayla. Yalnızca bizimkinden çok farklı bir ülke burası ve bizimkinden farklı siyasal geleneklere sahipler, hepsi bu. Onları bizdeki kıstaslarla yargılayamazsınız, Jose birçok iyi iş de yapmıştır, inanın bana.

— Bu konuda kuşkuluyum, dedi misyoner.

— Yalnızca batıl inançları var işte o kadar, dedi genç kız içini çekerek. Son derece saftır. Şunu da söylemek gerekir ki Dr. Honvat, sizin gibi insanlar, lütfen mazur görün, kafasına bin türlü düşünce sokarak onu cesaretlendiriyorlar.

Misyoner ona hiç de canayakın olmayan bir bakış fırlattı.

— Bir açıklamada bulunmanızı rica ediyorum, dedi buz gibi bir sesle.

— Oh, açıklayacağım, Dr. Horwat, dedi hiç de etkilenmiş görünmeyen genç kadın. Yüzyıllardan beri, cahil ya da sonuç olarak en ufacık bir anlayış ve hoşgörü kırıntısından yoksun Ispanyol keşişleri, sevdikleri her şeyin, tüm geleneklerinin, yaşam tarzlarının onları kesinlikle Cehennem'e göndereceğini öğretiyordu. Kızılderililere. Bakın, burada son derece büyük bir cinsel özgürlük vardı, bunu biliyor olmalısınız, ama onlara cinselliğin Şeytan'ın bir icadı olduğu anlatıldı. Ve de İspanyol efendilerine karşı ayaklanmanın bir cinayet olduğu. Kısaca, her şey kötüydü, ba^ eğmekten, bağımlılıktan, yazgılarını sessizce kabullenmekten ve yetersiz beslenme ya da sağlık koşullarının yokluğu, hekim ya da ilaç yokluğu yüzünden ölen çocuklarının ruhlarının huzura kavuşması için dua etmekten başka iyi bir şey yoktu. Kızılderililerin yapmak istedikleri her şey: zina yapmak, biraz daha az çalışmak, efendilerini öldürüp topraklarına el koymak, tüm bunlar çok kötüydü, öyle değil mi? Bu düşüncelerin arkasında Şeytan vardı, onlara aralıksız olarak bunlar anlatılıyordu. Sonunda anlayanlar ve tam da onlara öğütlediğiniz gibi, büyük bir ciddiyetle Şeytan'a inanmaya başlayanlar oldu. Bunlar batıl inançları olan ilkel insanlar ve burada insanları ilkel kılan neyse onu değiştirmeye çalışan kimse olmadı. Çok akıllı olmasına ve son derece mantıklı bir akıl dizgesine sahip olmasına karşın, Jose'nin bile eğitimi yoktur. Evet, hatta fazla mantıklıdır. Ve kör cahil bir köy papazı ya da bir *chucbo*, bir panayır sihirbazı olmayan, uygar bir ülkenin saygı gören, alkışlanan bir kişiliği olan siz ya da Billy Graham gibi bir adam Şey-tan'ın gerçekten varolduğunu ve hemen her yerde dünyayı yönettiğini söylediğinde, Jos£ yeniden güven kazanıyor, içi rahatlıyor ve size son derece minettar kalıyor. Batıl inançları konusunda ona cesaret verdiniz. Kendinizden utanmalısınız.

— Sevgili çocuğum, ben hiç de böyle bir şey yapmadım, diye tepki gösterdi misyoner kırgınlıkla. Bu bir hakaret.

— Kızmanıza gerek yok, dedi genç kadın hafif bir alayla, hatta haince; yalnızca olup biteni biraz daha iyi anlamaruzı istedim.

— Bu adama karşı büyük sempatiniz var anlaşıldığı kadarıyla, diye gözlemlerini belirtti kuru bir tonla rahip.

Genç kadın esnedi.

— Orası açık zaten, diye yanıtladı rahatça, üç yıldır metresiyim işte.

Dr. Horwat bu itirafı kadına ahlak dersi vermeden geçiştirmeye karar verdi.

— Bu onun kurşuna dizilmeniz için emir vermesini engellemedi ama, diye belirtti.

Genç kızın yüzünde son derece hoşnut bir gülümseme belirdi.

— Evet, sık sık benden kurtulmaya çalışmıştır, ama yapamaz. Yapamaz, çünkü beni seviyor. Kabul etmekten ödü kopuyor ama, böyle. Hem görüyorsunuz, bir karşı emir verdi. Sık sık böyle sahneler yaşarız biz, âşıklar arasında doğaldır. Gene ■ Üşkileri koparmayı denedi ama, başaramadı, gördünüz işte. Emri hemen iptal etti.

— İşte düşünülmesi gereken de bu, dedi misyoner iç kararcı bir havayla. Pekâlâ bir sonraki dönemeçte bir çukura atılabilir ve kurşunlarla kalbura dönebiliriz hâlâ. Belki de bunun için götürüyorlar bizi dağlara. Hem bir erkek sevdiği kadını öldürmeyi niye denesin ki?

Genç Amerikalının ifadesinde gene bir zafer ve üstünlük havası vardı. Bir zafer kazandığını düşünüyor gibiydi. Her şeye karşın besbelli akıllı ve iyi bir eğitim görmüş bir kızdı. Bu, işi daha acıklı bir hale sokuyordu. Misyoner, ilk kez yüzüne dikkatle baktı. Gençliğine karşın, haylaz bir kişiliğin tartışmasız çizgileri okunuyordu orada. Çok güzeldi ama fazla boyanıyordu.

— Neden? Böylesi bir soruyu soracak son insan siz olmalıydınız, Dr. Horwat. Aşk konusunda Şeytan’ın ne düşündüğünü bilirsiniz. Aşk Tanrı’ya fazla yakındır. JosĞ sevmenin ya da sevilmenin uğursuzluk getirdiğine inanır. Sizi gücendirmek istemem ama, sizin gibi insanlar, sonuç olarak fatihlerden bu yana tüm Ispanyol ruhban sınıfıdır onu karanlıkların gücüne ve Kö-tülük’ün yeterliğine inandıran; durum şu ki, JosĞ’nin bu dünyadan beklediği, şiddetle istediği ne varsa, bizzat makalelerinizde kullandığınız terimlerle söylersek, yalnızca Kötülük’ün dehası bunları ona sunabilir: güç,

sefalet yıllarının intikamı, sonsuz zenginlik ve zevk, tüm zevkler ya da isterseniz şehvet.

— Yani sapkınlık denen şey, dedi kısaca misyoner.

— Elbette. Eskiden bu yüzden insanları yakarlarmış. Engizisyon insanlara işkence edermiş. İki yıl boyunca Iowa Ünivei-sitesi'ndeydim, buraya gelmeden önce bilgi edindim. Kızılderililerin tarihi hakkında az bilgiye sahip değilim. Onlara ne öğretildiğini, rie gösterildiğini ve insanların buna nasıl kandığını biliyorum. Yüzyıllar boyunca onlara sözü edilen Tanrı'nın onlar için hiçbir şey yapmadığını, onlara Tanrı'dan söz edenlerin de bir şey yapmadığını, sefalet içinde süründüklerini görüyorlardı. Böylece Jose başka bir yere başvurdu. Aydınlık düşmanlığını iyileştirmek için elimden geleni yaptım.

Dr. Honvat dişlerini sıktı. Bu kıza İspanyol ruhban sınıfının verdiği zararlardan sorumlu tutulamayacağını kanıtlamak için açıklamalar yapmaya girişmeyecekti. Katolik Kilisesi'yle hiçbir ilgisi yoktu ve ilerleme için çalışan modern ve aydınlık bir kiliseye mensuptu.

— Evet, denedim, diye yineledi kız. Sizin de saptayabileceğiniz gibi, pek bir şey başaramadım. Kendimi yıpratmaktan başka.

Dr. Horwat derhal yelkenleri suya indirdi.

— Sevgili çocuğum... sizin yaşınızda...

— işte böyle, diye onu dinlemeden yeniden başladı genç kadın pek ikna edici olmayan bir umursamazlıkla omuz silkerek. İşte. Bana karşı duyduklarına karşı büyük korku duyuyor. Aşk iyi, güzel, temiz bir şeydir, Jos£ Tanrı'nın gözünde bunun kötü olduğuna inanıyor. Evet, bu dünyanın ait olduğu kişinin gözünde. Beni sevdiğini biliyorum, ama bunu gayet iyi gizliyor, çünkü korkuyor, bunun korkunç bir zayıflık olduğunu sanıyor, onu sevdiğim ve ne olursa olsun onu sevmeye devam edeceğim düşüncesinden iyice nefret ediyor. Hatta, beni kurşuna dizdirmeye kalkmasının nedeninin, Cennet'e gidince, orada onun lehine, bu dünyada başarıya ulaşmasını engelleyecek bir şeyler söylememden korkması olduğunu bile söyleyebilirim size.

Bu herhalde Dr. Honvat'ın ömrü boyunca duyduğu en korkunç şeydi; böylesi iğrenç dolapların ona, işi gücü ortalık yerde iğrenç cinsel beceriler sergilemek olan başka bir lanetlinin yanında otururken, durmadan sırıtan bir kuklanın camsı ve edepsiz bakışları altında, belki de bir sonraki dönemeçte ölüm pusu kurmuş onları beklerken aktarılması, tüm bu olup bitenlere apayrı bir kâbus ve cehennem havası katıyordu. Bu yoldan çıkmış kızın az önçe ona söyledikleri, diktatörün gerçekten de şeytansı art düşünceleri, yalnızca bir Roma Katolik ruhunda doğabilecek sapkınlıklardı. Bu, Roma Kilisesi'nin ne noktaya dek karanlıkların içine gömüldüğünü gayet güzel gösteriyordu. Protestanlık, böylesi inanç sapkınlıklarını ortadan kaldıran bir öğretiydi. Birleşik Devletler başkanlığına bir Katoliğin seçilmesine her zaman karşı olmuştu ve işte şimdi ne kadar haklı olduğunu daha iyi görebiliyordu. Protestanlık Amerikancılıktan ayrılamazdı ve yalnızca bu iki güçlü ve dinamik unsur Amerika kıtasının az gelişmiş ülkelerini, ilerlemelerini engelleyen geçmişe ait çürümüş artıklardan çekip çıkarabilirdi.

— O şaşkınla konuşma fırsatım olmadığı için üzgünüm. Kuşkusuz mucize yaratmıyorum, ama gene de dikkate değer birtakım dönüşümler sağladım. Bunun marijuana'nın, L.S.D.'-nın ve tüm diğer uyuşturucuların benim sözlerimden daha çok başarıya sahip olduğu bir üniversitede kullanılan dil olmadığını biliyorum, ama belki de ruhunu kurtarabilirdim.

Genç kız uçurum boyunca üzüntüyle, Sierra'nın çıplak ve hüzünlü manzarasını seyrediyordu.

— Öyle sanıyorum ki, Jos£'nin ruhu üzerine maalesef başka planlan var, dedi.

Gece üzerlerine çöküyordu, gerçek bir düşüş, kara bir uçuş halinde. Kübalı canavar horluyordu. Dr. Honvat, hayatta aklına gelmeyeceğini sandığı bir şeyi merak etti: kendi kendine adamın düşünde ne görüyor olabileceğini sordu.

— Kim bu çocuk, diye sordu kadın.

— Hiç bilmiyorum, diye alelacele yanıtladı misyoner.

Kadın gene pencereden dışarıya, Astactivatl Yanardağı’nın üstünde gökyüzüne dokunan son aydınlık izlerine baktı. Yanardağın karlarla kaplı zirvesi, bir köpek başı biçimindeydi.

— Jose o kadar büyük bir adam olabilirdi ki, dedi. Halkı demokrasiye ve ilerlemeye götürmek için gereken her şey var onda gerçekten. Bir tür karşı konulmaz güç... bir çekim alanı. Kalabalıklar daima onun büyüsüne kapılırlar. Ona karşı koyulamaz... Oh, suratınızı asmayın öyle. Onu söylemiyorum. Eh, tabii, bütün kızlar da peşinden koşuyor.

Misyoner öksürerek ellerine baktı.

— Onu o kadar iyi tanıyorum ki, .dedi genç kadın. Onun hakkında her şeyi anlatabilirim size... her şeyi.

Paylarına düşen ani yazgı, bir iğrençlikler, cinayetler vere-, zillikler listesinden başka şey olamayacak bir şeyi dinlemeye heves edemeyeceği kadar kafasını kurcalıyordu Dr. Honvat’ın; eğer yaşamını bu uzak dağlarda bırakacaksa, son dakikalarını geçirmek için pornografik ve kanlı bir film gösterimini izlemekten daha başka yollar olmalıydı. Çünkü o âna dek duyduklarıyla yargılayacak olursa, başka bir şey olamazdı. Ama kız konuşmaya başladı, Cadillac’lar kervanı karanlığın gitgide daha derinlerine dalarken, misyoner dinlemeye koyuldu: bazen, bir insana yardım etmenin tek yoludur dinlemek.

9. Bölüm

Hava Kuvvetleri’ne kumanda eden albay, durumdan haberdar olmak ve mutlak sadakati konusunda Almayo’ya güven vermek için her yarım saatte bir telefon ediyor, ülkeyi terk etmeye -bir süreliğine elbette- karar verirse diye *lider maximo’mn* emrine bir aracı hazır tuttuğunu bildiriyordu. Almayo ona asileri bombalama emrini bildirdi: Ordu’nun genel merkezini, tankları, radyo istasyonunu, sokaklardaki ayaktakımını; sonra ulusal kütüphaneyi, yeni üniversiteyi ve filarmoni merkezini de bombalamasını söylemek üzere adamı geri çağırdı. Albay bir soru sorma cüretinde bulundu: son üç hedefin önemli olduğunu zannetmiyordu; bu yıkımların büyük bir pratik getirisi olmaz gibi geliyordu ona.

- Öğrenciler onların içlerine mevzilendiler, dedi Almayo, sonra telefonu kapattı. Bu doğru değildi, ama onun da kendince nedenleri vardı.

Yaylım ateşinin yoğunluğu azalmış gibiydi ve telefon da hükümet kontrolünde kesintisiz çalışmaya devam ediyordu. Telefon santralına üç saldın düzenlenmişti ama, güvenlik kuvvetleri iyi dayanmışlardı. Almayo, sokak çatışmalarının gelişimi hakkında bilgi alma emrini vererek Albay Morales'i alelacele kente yolladı; sonra da masasının üstünden bir şişe alarak özel dairesine gitti. Genç Kızılderili kızı tam bıraktığı gibi buldu: bir döşeğin üstünde çırılçıplak oturmuş saçlarını tararken. Her zaman bunlardan bir-iki tane olurdu konutunda, ama bu diğerlerinden daha yetenekliydi; işe kendini veriyormuş gibi yapıyordu; oysa diğerleri inek gibi becerilmeyi beklerlerdi. Almayo ona giyinmesini söyledi; çıplaklığı sevmezdi, çıplaklık onu hep biraz çarpardı; çıplaklık ona çocukluğundaki yoksulluğu, bin-

lerce yıllık bokluklarn içinde açlıktan geberen Cujon'ların çıplak kıçlarını anımsatırdı.

Sonra gücünün kuvvetinin yerine gelmesini bekleyerek, sırtüstü yatıp kaldı. Acapulco'dan getirttiği Kübalı tuhaf adamı düşünüyordu; adam sansasyon yaratmıştı orada; olağanüstü yeteneği de, Meksika'daki büyükelçisi tarafından Almayo'ya bildirilmişti. İsyana kafa yormuyordu artık. Ezeceğini biliyordu: İçlerinden bazılarını çok iyi niyetlerle harekete geçen aydınların oluşturduğu başkaldırı önderlerinin güzel açıklamaları dürüst olduklarını, çıkar gözetmediklerini, bu durumda da başarıya ulaşmak için hiç şanslarının olmadığını gayet güzel gösteriyordu. Gereken*protecciön'\x* elde etmeleri söz konusu bile değildi. Almayo, en güzel anlarını geçirdiği, onu gerçekten coşkulandıran tek şey olan gece kulübünü düşünüyordu. On yıldan fazla zamandır kuruluşun sahibiydi; şimdi konumu gereği, adını kullandığı bir kukla adamı vardı, ama kulübün her şeyiyle kendisi ilgileniyordu. Dünyanın en iyi artistlerini, en iyi gösterilerini ayarlıyor; çoğunlukla da salonda bulunuyor ya da onları Saray'a getirtiyordu. '*Lider maximo'nnn* her türden soytarı ve şarlatandan -bunlardan birkaç tanesi çevresine kadar sokulmuş durumda- aldığı zevk, elçiliklerde pek çok gülüşmeye neden oluyor.' Bunu bir Amerikan dergisinde okumuştu.

Kafasında kuşkular uyanmaya başladığı ya da güvenini yitirdiği zor anlarda, hemen o artistlerin bazılarını aklına getirirdi.

Karnına kılıç saplayıp ucunu öbür taraftan çıkaran bir HollandalI vardı; sonra kılıcı çıkarır, selam verir ve ertesi sabah gösterisine yeniden başlamak üzere gülümseyerek çeker giderdi. Halkın tüylerini diken diken eden, birçok hekimin de tanıklık ettiği bir yetenekti bu. Hollandalı, gösterisinde bir şeylerin ters gittiği bir gün Hamburg'da ölmüştü; belki de sakarca bir harekette bulunmuş ve kendine zarar vermeden kılıcı saplayabildiği belirli noktayı birkaç milimetreyle ıskalamıştı. Müzikhol dünyası uzmanlarının görüşleri böyleydi, ama Jos£'nin bu konuda başka fikirleri vardı. Yalnızca şansı Hollandalıyı terk etmişti; adam yararlanmakta olduğu *protecciön*'u yitirmişti.

Bir anda yüzlerce insanı hipnotize ederek, onlara yüzyıllar önceki tarihsel olayları gösterip, sonra da bunları ayrıntılarıyla tanımlamalarını sağlayan Kruger vardı sonra. Çok etkileyiciydi, ama birileri Almayo'ya hipnotizmanın hastanelerde uygulanan bilimsel bir olay olduğunu anlatmıştı; bu da Jose'yi öyle tiksin-dirmişti ki, Almanın gösterisini durdurup, para falan da vermeden adamı sınırdışı etmişti. Daha önce insan gözünün değmediği bir şeyler görmek için ne olsa verirdi. *El Senor*'da en büyük dansçıları, hokkabazları, gözbağcıları, akrobatları ve sihirbazları izlemişti birbiri ardından; son olarak da, Haitili bir zenci olan ve davuluyla izleyicileri gerçekten kendinden geçiren, çarpıcı bir *kararsızlık* yaratan Küçük Louis'yi dinlerken, apayrı bir ate§le dolu bir umut ânı yaşamıştı: nihayet bir şeylerin olup biteceği hissediliyordu. Almayo sarhoş olarak, tam olarak ne olduğunu bilmediği bir şey bekleyerek onu dinlemekle geceler geçirmişti. Zenci, bir Vodu rahibinin kölelerin ve mutsuzların en derin gereksinmesini sömürüşündeki önsezilerle yarattığı ve acımasızca uzattığı bir eli kulağındalık duygusunu nasıl sömüreceğini gayet iyi bilerek, kurnazca bir hainlik ve incelikle oynadıkça, daha da büyülü hale gelen bir bekleyişti bu.

Haitili yorulmak nedir bilmiyordu, kollarına kesintisiz hareketin sırrım kazandıran bir soluk ve güce sahipti. Davulunun yanında, terden sırılsıklam olmuş çıplak gövdesiyle kara mermerden döşemenin üzerine oturuyor, yüzünü bembeyaz, eğri büğrü bir çatlak gibi yarıp geçen değişmez bir

gülümsemeyle Almayo'yu olduğu yere çiviliyordu. Almayo aralarında hem rezilce, hem de dostça bir yakınlığın kurulduğunu hissediyordu; Zenci gerçekten bir şeyler biliyor, *o noktaya ulaşabilir* biçiminde bir izlen m edinmişti. Elleri davulu öyle bir hızla dövüyordu ki, sonunda görünmez oluyorlardı; ezgiler asla yinelenmiyordu; insana şaşırtıcı çeşitlilik sonsuza kadar sürüp gidecekmiş gibi gelirken, gece solup gidiyordu; Almayo, dudağının kenarında sönmüş bir puroyla bomboş gece kulübünde öylece duruyor, arkalarında kölelik ve alçaklık dolu yüzyıllar bulunanların neleri hayal ettiklerini gayet iyi bilen o pis zencinin gözlerine dalmış bakışlarla, vaadi bekliyor, dinliyordu.

Smithsonian Enstitüsü'nün başkentte çok güzel bir İnsan Müzesi kurmasına, üniversitede de bir antropoloji ve sosyoloji kürsüsü olmasına karşın, davulun yanında duran çok renkli tüylerden yapılma, iğrenç yüzlü bir kuşadam fetişi, hâlâ capcanlıydı.

Ama hiçbir şeyin olup bittiği yoktu, işaret yoktu, kimsecikler çağrılara yanıt vermiyordu, kandırmacaydı bu. Haitili yalnızca dünyanın en iyi davulcusuydu, başka hiçbir şey değil. Belki de Trujillo bu yüzden kovmuştu onu Saint-Dominique'-den, öldürülmesinden az zaman önce. O da kendini terk edilmiş hissediyordu herhalde.

Jose, sanat ve sanatçılar hakkındaki yanılsamalarını yitirmeye başlamıştı. Soytarıydı bunlar. Arkalarında da kimse yoktu: yalnızca kendilerinden, kendi beceri ve kurnazlıklarından güç alıyorlardı. Büyücülere karşı kampanya başlattığı dönemdi bu; ilerici seçkinler arasında sevenlerinin sayısının artmasını sağlamıştı. Kırlık alanda çok sayıda büyücüyü öldürtmüştü; köylerde fetişleri, maskeleri yaktırıyor, tavuğa taparken yakalananları cezaevine attırıyordu. Yüzlerce ölüyle dile gelen acımasız bir çağdaşlık hastalığına tutulmuştu. Çocukluğundan beri onu aldatmaktan başka iş yapmayanlarla gerçek bir kişisel hesaplaşma oldu bu. Okullarda din eğitimini yasakladı ve tüm yabancı rahiplerin sınırdışı edilmesini emretti. Kendilerine eğitimli havası veren ve dünyadaki temsilcisi olduklarını ileri sürdükleri bir gücü kullanan dolandırıcılar, şarlatanlardı hepsi; ama gerçek güç başka bir yerdeydi, onlar ona ulaşamazlardı. Onlarda gereken şey yoktu, pek aşırı buldukları bedeli ödemekten korkuyorlardı. Ama Batista ödemişti bu bedeli, Trujillo da ve daha başkaları da:

Venezuelah Jimenez de, Haitili Duvalier de. Pintilik etmeksizin ödemeye devam ettikleri sürece, hepsi de tüm düşmanlarını alt etmelerini sağlayan bir *protecciön*’dan yararlanıyorlardı. Ama, hepsinin korkmaya başladıkları bir an geliyordu hep: sırf yumuşamaya, eski huylarını bırakmayı denemeye, ‘iyilik’ yapmaya başladıkları için, iktidar ellerinin arasından kayıp gidiyordu. Bu durumda derhal kovuluyor, güçlerini, hatta yaşamlarını yitiriyorlardı. Bedelini ödemeden iktidarı korumak kesinlikle olanaksızdı, Almayo ise bedel ödemekten asla vazgeçmemişti. Daha on sekiz yaşındayken, kötülüğü ve eksiksiz utanmazlığıyla ün yapmış, parmakla gösterilen itoğlu itin teki olup çıkmıştı; birkaç yıl içinde bu alandaki yetenekleri iyice duyulmuş ve ona belirleyici siyasi destekler kazandırmıştı; ünü büyük bir hızla ülke sınırlarını aşmıştı; ‘canavarlıklarıyla, gerçekleştirdiği kitlesel katliamlarla, işkencelerle, -muhalefet üyelerinin yol üzerinde topluca uçuruma itilen aileleriyle- ilgili öyküler, ‘ilerici’ Amerika’nın kızgın basını tarafından her Allah’ın günü yayımlanıyor, o sıralar yalnızca siyasi polis müdürü olan Almayo da, purosunun ucundaki külü uzatarak, zevkle bunları okuyordu: eylemlerini sarmalayan ün ve açıklık, yönetmekte oldukları dünyada erklerini yaymaya istekli hiçbir ciddi ve olağandışı yetenek avcısının gözünden kaçamazdı. Almayo’nun inancı, alt edilmez, ateşli ve her tür kuşkuculuktan uzak, derinlemesine kemikleşmiş bir inançtı. Genç Kızılderilinin köyünü terk edip, UNESCO’nun ve Birleşmiş Milletler Sağlık Komisyonu’nun raporlarına göre yetersiz beslenmenin ve sağlıksız koşulların yüzde yetmiş beşlere varan çocuk ölümlerine neden olduğu, frenginin nüfusun yüzde seksen beşini pençesine aldığı, çocuk fahişeliğininse, tüm soruşturma komisyonları tarafından resmen açıklandığı ana yurduna alıcı gözle baktığı günden beri, dünyayı kimin yönettiğini biliyordu. Daha on iki yaşındayken anlamıştı bunu; nesnelere karşıdan bakmayı ve bunlardan sonuçlar çıkarmayı öğrenmişti. O umutsuz bedensel sefaleti, İspanyol kökenli seçkinlerin, Ordu’nun ve polisin sıkıca elinde tuttuğu erkin sömürüsünü, adaletsizliğini ve alabildiğine çürümüşlüğünü, yazgılarını unutmak için Kızılderili köylülerin durmadan çiğnediği *mastala, teoenanacatl, peyotl, olo-lıucjui* yıldızlarının yarattığı aptallaşmayı görmüştü; dünyanın, gerçek efendisini tanımanın pek zor olmadığı kötü bir yer olduğunu biliyordu. Tanrı yalnızca Cennet’te olduğuna göre, gerçek efendiye ona yaraşır biri olduğunu göstermek için her şeyi yapmıştı. Ne var ki, yeteneklerini kabul edenlerin ona emanet ettiği gücün doruğunda, başarı ve huzurla geçen yılların

ardından, bir şeyler ters gitmeye başlamıştı; istediği kadar uğraşsın, kendini aşmaya çalışsın; göstermeye devam ettiği inancı, kesintisiz çabaları göz ardı ediliyordu. Belki de, her şeye karşın ve kötü, yeterince hain olamamıştı. Kendini kızgın, hatta gücenmiş hissetmeye başlıyordu artık. Kendi annenizi kurşuna dizdirmiş olmanız, bu ülkede iktidarda kalmanız için gereken desteği size sağlamaya yetmiyorsa, daha fazla ne yapabileceğini, inancını daha iyi nasıl gösterebileceğini bilemiyordu. İnancını yitirmiş değildi, ama gene de kendi kendine, onu yetiştirmiş ve inancını pekiştirmiş olan rahiplerce aldatılıp aldatılmadığını; dünyanın, onu koruyup kollayan Kişi tarafından terk edilmiş olup olmadığını soruyordu, iktidar mücadelesinde örnek aldığı Trujillo’nun katledilmesi zaten çok etkilemişti onu; ama yaşlı diktatör yaşamının sonlarında zayıflık belirtileri göstermişti; Amerika’nın etkisi de ona ayrıca uğursuzluk getirmişti. Amerikan yardımı insana kesinlikle felaket getiriyordu, ne var ki ondan vazgeçmek de zordu.

Ayağa kalktı, pencerenin kenarına giderek gökyüzünde uçak kollamaya başladı. Gecikmişlerdi, emrettiği bombardıman da henüz başlamamıştı. Başkentin göbeğindeki yepyeni büyük binaları, parlak camdan gövdesiyle diğerlerine tepeden bakan üniversiteye ait gökdeleni karanlık bakışlarla süzdü. Küçük Amerikan orospusu, diye geçti aklından. Tüm bunlar onun marifetiydi. Zamanında sakınmasını bilememişti ondan. Kadın Almayo’nun başardığı her şeyi, iyi niyetine ilişkin gösterdiği tüm kanıtları büyük olasılıkla geçersiz kılmıştı. Almayo da fazla önem vermeden, onun tüm bu kültür merkezlerini, tüm felaketlerinin kaynağı olan yeni üniversiteyi inşa ettirmesine göz yummuştu. Kadın ülkeye iyilik yapmak istemişti; jimdi, başardığı söylenebilirdi. Gerçekten iyiliği dokunmuştu; Almayo da hesaplan ödüyordu şimdi. Ondan sakınmalıydı. Kadın o kadar iyi niyetliydi ki, Almayo onun kendisine uğursuzluk getireceğini baştan hissetmeliydi.

Purosunu bitirip yatağının üzerine oturdu; bir yandan da için için şimdiki zamanın tüm dikkatini alması gerekirken kafasına üşüşen bu anı akımının kötü bir işaret olup olmadığını, geçmişe bu kadar gömülmenin bir yorgunluk ve enerjisindeki bir gevşemenin işareti mi, yoksa kabullenmekten kaçındığı bir belirti mi olduğunu merak ediyordu. Yükselişinin tüm evreleri, köyündeki rahibe ve San Miguel’in papazlarına bakılacak olursa, avcılarının her şeye hazır yeni yeteneklerin, ateşli ruhların peşinde durmaksızın taban teptiği karanlık Efendi’nin dikkatini hak

edebilmek için genç bir Cujon'un göstermek zorunda kaldığı tüm çabalar, bir bir gözünün önüne geliyordu.

Yine o şişko adamın yüzünü görüyor, yine ona güven veren sesini açıkça işitiyordu: 'Bir dahaki sefere daha şanslı olacaksın, oğlum.'

Yine o iğrenç elin yanağına değdiğini duyuyordu. Kocaman, pis bir iguana gibi her tarafa koşturan, yumuşak, ama ağır bir eldi bu; Jose iyi tanıyordu onu bir gün intikamını acımasızca alacağına yemin ettiren bir kin, bir utançla nefret ediyordu ondan.

Üzerinde, o şişko adamın parasını verdiği parlak giysi vardı yine; başka birçok şeyin de parasını o ödemişti zaten: bütün elbiselerinin, evinin, incecik purolarının, on iki çift ayakkabısının parasını. Ama Jose şişko adama artık inanmıyordu, artık ona güven duymuyordu. Elbette ki iğrenç bir herifti, soluk yüzünde, gözlerinde lanetli ve korku dolu bir şeyler vardı; ama Jose ona benzeyen, yeterince önemli, güçlü olmayan, büyük olasılıkla gereken ilişkilere sahip olmayan milyonlarca adamın varolduğunu biliyordu.

Sokak köşelerinde mırıldanılan yakarışlar arasında adam ona her türlü sözü vermiş, ama iş yürümemişti. İki yüzlünün, yalancının biriydi, hiçbir dayanağı yoktu. Arenayı her terk edişinde, kalabalığın gülüşleri, hakaretleri, alaylı sözleri JosĞ'ye eşlik ediyor ve günler boyunca yanı başından ayrılmıyordu. Onları unutabilmesi için bazen haftalar geçmesi gerekiyordu; geceleyin, arada bir yalvaran gözlerle gökyüzüne bakmak için kalkarak gözünü kırpmadan şişko adamın yatağında yatarken, gözlerini her kaldırdığında yıldızları değil, sakar ve yeteneğin kırıntısının bile görülmediği *novillero'ya* kahkahalarla gülen halkın alaycı suratlarını görüyordu. Şişko adam ona yalan söylemişti. Bedenini ve ruhunu satmak yeterli değildi, en zoru, karşılık görmekti.

Son kez baktı. Gene de umut verici bir yüzdü: karanlık halkaların üzerindeki ağır, sarımtırak gözler, biçimini yitirmiş hem gevşek, hem de kötü bir ağız; hayvan pençesine benzeyen, yakutlarla, elmaslarla bezenmiş tombul eller. Tam da orada, köyde Peder Chrysostome'un ona 'alevler ve sürüngenler içinde kıvranan bedenlerle dolu, günahkârların zevk ve ahlaksızlıkla geçen yaşamlarını pahalıya ödedikleri ateşlerin karanlığının

dipsiz derinliklerinden' çıktığını söylediği adamlara benziyordu her şeyiyle. Jos£ ödemenin pek pahalı olmadığını düşünüyordu. Kızılderililer, yüzyıllardan beri dünya yüzünde aynı ölçüde yüksek bir cefa bedeli ödüyorlardı, karşılığında ise hiçbir şeyleri, ne zevkleri, ahlaksızlıkları, hatta ekmekleri bile yoktu.

ftoviliero: Küçükbaş hayvan çabası. (Çev.)

Böylelikle güvenmişti ona. Ama şişko adam açıkça iki yüzlünün tekiydi; işleri biraz yoluna sokarak, on dört yaşındaki çocuğun doğru yolda adım atmasına yardım etmişti yalnızca. Jose hiçbir şeyden pişman değildi, ama başarmak istiyorsa şimdi uzaklara, çok daha uzaklara gitmesi gerekiyordu. Bu çok kolay değildi, çünkü başkent sokaklarında sürünmeye başladığından beri, bir dayanak arayan diğer Kızılderili çocuklar arasında kıyasıya rekabet olduğunu biliyordu.

— Seni bir daha görmeyeceğim, dedi ona.

Şişko adam ağzının kenarında duran purosunu eline aldı. Çenesi, yağ dalgalarının içinde titremeye başladı. Bir elini kalbine bastırdı ve birden gözleri yaşlarla doldu. Gene de yaşların akması olağandışı, diye düşündü çocuk.

— Sana yardım etmek için her şeyi yapacağım, dedi, her şeyi. En iyi çalıştırıcıları tutacağım. Pedro Ramirez'le konuştum bile: sana ders vermeye söz verdi. En iyi boğaları vereceğim sana. Çiftliğime gideceğiz, sen de gelecek mevsim için hazır olacaksın. Sonra sana yeni bir araba da alacağım, bir Mercedes.

— Bir daha birbirimizi görmek yok, dedi Jose. Sen 'bıldır-cın'ın tekisin.

Arena argosunda 'bıldırcın', kalabalığın içinde cepçilik yapan hırsız demekti.

— Sen küçük bir esnafsın, benim için hiçbir şey yapamazsın. Yeterince güçlü değilsin. Olur olmaz her şey için söz veriyorsun, ama sözlerini tutamıyorsun. Yeterince önemli değilsin.

Koca adam ağlıyordu.

— Meksika'ya gideriz, dedi, Arrozo ve Pancho Gonzalez'i tanırım; seni çalıştırırlar. Büyük bir matador olacaksın, en büyüğü. Yetenek durup dururken gelmez, çok uğraşmak gerek, zaman gerek. Beni bırakmayacaksın değil mi, söyle... Senden vazgeçemem.

— Bu akşam köyüme dönüyorum, dedi Jose.

— Ne yapacaksın orada, diye sordu koca adam. O götü boklularla vakit kaybedemeyecek kadar iyisin.

— Orada, söyleyecek iki çift lafımın olduğu biri var, diye yanıtladı Jose.

Soyunmaya başladı, şişko adam da titreyen ellerle ona yardım etmeye çalıştı. Jos6 karşısında çırılçıplak kalınca, şişko adam onun bacaklarına, baldırlarına baktı ve ağlamaya başladı.

— Belki de yarın sabaha kadar kalabilirim, dedi Jose alaycı bir sesle, ama yüzüklerini ver bana, ikisini de, elması da, yakutu da.

Şişko adam yüzüklerini çıkarmaya başladı.

— İstediğin her şey senin olsun, yeter ki beni terk etme.

— Seni terk edeceğim... yarın sabah. Seni tanıyorum artık. Yeterince önemli değilsin. Benimle alay eden o geri zekâlıların sesleri hâlâ kulaklarımda... Bak, boğanın boynuzlarını hissediyorum hâlâ... şurada ve şurada. Görüyor musun, kanıyor. Sende güç yok.

Şişko adam cebinden bir mendil çıkarıp gözlerini sildi. Sonra başını salladı:

— Seni anlamıyorum oğlum, dedi, neyin var bilemiyorum. Sana en güzel elbiseleri aldım, kızlarla gönül eğlendirmek istediğinde tek kelime etmedim. Benden her istediğini alabilirsin. Yarın Mercedes'i de alacağım sana. Yeter ki beni terk etme.

— Sana ihtiyacım yok, dedi Jose, işimi biliyorum ben. Yolu biliyorum.

Sabahleyin otobüsle kenti terk etti, üç gün sonra köyüne dönmüştü. Köylülerle, arabanın tepesindeki tavuk ve keçilerle dolu pis arabadan indiğinde, vadiler karanlığa gömülmüştü bile; o çok iyi tanıdığı serviler, son bir çabayla gökyüzünü işaret ederek, insanı sersemleten gecenin içinde silikleşiyor ve kayboluyordu. Uzaklaşan arabanın tozlarının içinde bir başına kaldı; sonra ıssız patikaları izlemeye koyuldu: hayal ettiğinden o kadar farklıydı ki, doğduğu yere böyle sessizce, bomboş ellerle dönmek: utkulu *torero'yz* yönelik alkışlardan, gürültülü karşılamadan ne kadar da uzaktı; bir tek uzaklardan köpek sesleri geliyordu.

On yedi yaşındaydı, köyü terk edeli üç yıl olmuştu. Karnı <*Çtı, ama evine gidip annesini tekrar görmeye utanıyordu ve öfke içinde gitgide büyüyordu; Trujillo ve Batista gibi başarılarıyla hayallerini süsleyen adamları ateşlerle dolduran o gücün kapısını çalmak için bir gereksinim, bir sabırsızlık büyüyordu.

Göle doğru yöneldi; ağlara sarınmış gemilerin arasından sudaki son yansımaları ve suyun orta yerindeki adada bulunan, daha o dünyada bile yokken orada olan Kurtarıcı'nın granitten yapılma heykelini seyrederek, çalılıkların arasından köye doğru yürüdü. Uzaklarda dağlar, Ispanyollar tarafından yıkılmış, gözleri köylülerin her sabah sofuca tavırlarla yerleştirdiği çiçek yapraklarıyla kapatılan eski tanrı heykelleri vardı; haçla donanmış beyaz adamlar tarafından tahtlarından indirilen gerçek sahiplerinin elinden alındığından beri Kızılderililer için çok zor bir hal alan bu dünyayı görmelerini engellemek için, taze taç-yaprakları tanrıların açık gözlerinin üzerine yerleştirmekte sık sık babasına yardım etmişti.

Gölü geçtikten hemen sonra, sola dönerek eve yöneldi. Ev yaşlanmış, çatıya kadar çalılıklarla kaplanmıştı. Kerpiç duvarlar çatlaklarla doluydu ve küf kokuyordu. Kapı her zamanki gibi açıktı, içerde yağ lambasının ışığı usulca yanıyordu. Kendi kendine yaşlı rahibin hâlâ yaşayıp yaşamadığını, yerini bir başkasının alıp almadığını sorarak içeri girdi; ama daha kapıdan yeni adım atmıştı ki, onun tıpkı eskisi gibi dimdik, sessizce, düşüncelerinin içinde kaybolmuş bir durumda aynı masada oturduğunu fark etti.. Masanın üstüne çiçek ve otlar serpiştirilmişti ve Jose ne anlama geldiklerini iyi bilirdi. Bereket için yeşil, sağlık için kırmızı, kem gözlere ve şeytana karşı beyaz. Her zamanki gibi, ertesi sabah da köylüler gidip bunları kiliseye,

köyün ermişinin ayaklarının dibine koyacaklardı. Sonra, kapaksız gözlerine başka çiçek yaprakları yerleştirmek için, hâlâ dönmelerini bekledikleri tanrıların heykellerine gideceklerdi.

Peder Chrysostome kafasını kaldırarak sanki ona baktı; ama küçük yağ lambasının çevresi olduğu gibi geceyle örtülüydü; Jose'yi tanımış gibi bir tavır takınmadı. Jos£, aydınlığın yüzünü aydınlatması için bir adım öne çıktı; yaşlı adam gözlüklerini takarak onu baştan ayağa süzdü.

— Sonunda geri geldin, dedi. Kent seni yiyip bitirmedi demek. Yoksa polisten mi kaçıyorsun? Gençler köye geri dönii-yorlarsa, bu genelde hep birileri peşlerinde olduğu için. Bu işler artık böyle.

— Geri geldim, dedi Jose. Ölmeden önce seni bir kez daha görmek istiyordum, ihtiyar. Çok zaman kalmadı artık bunun için. Seninle bir kez daha konuşmak istedim.

— Ölmeme daha yedi ay var, dedi rahip hoşnutlukla.

— Nereden biliyorsun?

— Gönderdikleri yeni rahip daha önce gelemiyor.

Jose oturup yaşlı adama baktı. Derin çatlaklarla oyulmuş, gerçekten de eski bir yüzdü bu; rengi bir Cujon'unki gibi koyuysa da, saçlar ve sakal İspanyollarınki gibi bembeyazdı. Ne kadar ilginç, diye düşündü Jose; bir Cujon'un saçları asla ağar-mazdı. Ak saçlı bir Cujon varsa bu, annesinin başkentte orospuluk yaptığı, çocuklarının da, damarlarında İspanyol kanı olduğu için yönetimde ya da polis örgütünde görev almak ya da belediye başkanı seçilmek için geri döndükleri anlamına gelirdi.

— Büyük kentte hayat nasıl?

— Şansım yaver gitmedi.

— Belki de bunu hak etmiyordun.

Jose masanın üstündeki kırmızı beyaz çiçeklere, otlara baktı.

— Söyle bana, en büyük günah nedir?

— Hepsi büyüktür, dedi yaşlı adajm. Seçim yapılamaz. Hepsi kötüdür ve insanı Cehennem’e götürür.

— Ama hepsinden daha ciddi olan bir günahın olması gerek...

— Bilmem, dedi yaşlı adam yorgun bir sesle. Bu tartışılır. Seçim yapmak zor. En kötüsü insanın annesini öldürmesi bence. Oğlancılık da çok kötüdür. Bu aşağılık dünyada hedefi asla tam on ikiden vuramazsın. Kötü bir yerdir dünya.

— Ama senin tüylerini gerçekten de diken diken eden günah hangisi, ihtiyar?

— Tüylerimin diken diken olmayacağı kadar yaşlıyım ben. Derim çok sert.

— Cinayetin iyi bir yeri var mı?

— Evet, cinayet en önemlilerinden biri. Ensesi de çok kötü.

— Bu sözcüğü bilmiyorum. Nasıl söyledin?

— Ensest.

— Peki ne bu?

— Bir erkekle kız kardeşi ya da bir babayla kızı zina yaptığı zaman oluyor. Ölümcül bir günahtır. Onlara sık sık söyledim, ama yapıyorlar. Yaptıklarını biliyorum.

— Çok mu kötü? En kötüsü bu mu?

— Bunun için doğrudan Cehennem’e gidilir, dedi yaşlı adam. Dosdoğru gidersin, Şeytan da ellerini ovuşturur. Ama niye soruyorsun bana bunu?

— Biri gelip de Şeytan’ın hoşuna en çok ne gider diye soracak olsa, ona ne derdiniz?

Yaşlı rahip uzun uzun düşündü. Başını salladı.

— Bilmiyorum, dedi. Her şey onun hoşuna gider. Yaptığımız her şey. Yaptığımız her şeyi sever, evet. Sefaleti, hastalığı, iktidarda bulunan insanlarımızı sever. O insanları çok sever. Onları oraya yerleştiren O'dur, çünkü onlar O'nu memnun etmek için ne gerekiyorsa yapmışlardır. Burada egemen olan Şey-tan'dır; işte bu yüzden umut yoktur. Şeytan orada durup günahlar içinde debelenmemizi seyretmekle yetinir ve güler. Güldüğünü duyarım sık sık.

— Ama gene de, onu diğerlerinden daha fazla memnun eden bir şeyler olmalı, öyle değil mi?

— Söyledim sana, ensest kötüdür, dedi yaşlı adam. Bu yüzden Cehennem'e gidilir. Ensest, Şeytan'ın sevgili kulu damgasını vurur insana. Sonra, ben gençken Meksika'da yaptıkları gibi kiliseleri yakmak, rahipleri öldürmek de öyle. Ama bana niye soruyorsun bunu oğlum? Tüm yolu sırf bana bu soruyu sormak için mi aştın?

Yeniyetme, gergin ellerini kavuşturarak bir süre sessizce durdu.

— Buralara kadar gelmene değmezdi. Kime sorsan söylerdi aynılarını.

— Güvendiğim tek insan sizsiniz, dedi delikanlı, tek insan-Siz bir ermişsiniz.

Yaşlı adam ona sert sert baktı.

— Bu bir küfür. Ben zavallı bir köy papazıyım, hepsi bu. Elimden geleni yaptım ama, pek de bir şey yapmadım. Bağışlanmam gerek. Öldüğüm zaman arkamdan dua edilmesi gerek.

Lambanın küçük, portakal rengi ışığı, sivrisineklerin ve böceklerin içinde cızırdadığı kara, dumanlı bir dil yayıyordu. Delikanlı dimdik, kıpırtısız silueti, kupkuru dizlere dayanmış uzun elleri seyrediyordu.

— Bana ne söylediğinizi hatırlıyor musunuz?

— Hayır, artık pek bir şey hatırlamıyorum. İhtiyar köpeğim de geçen hafta öldü, onun adını da anımsayamıyorum. Sen içeri girdiğinde, onu hatırlamaya çalışıyordum.

— Pedro, dedi genç adam.

— Evet, dedi yaşlı adam, yüzü aydınlandı. Hatırladığına memnun oldum. Pedro, evet, buydu.

— Bana hep derdiniz ki, iyiler Cehennem'i miras olarak alacaklar, kötülerse yeryüzünü.

— Evet, şimdi hatırladım, dedi yaşlı adam, çok doğru üstelik. Yeryüzü kötü bir yerdir, gittikçe daha da kötüleşiyor. Eğer Cennet'e gitmek istiyorsan bunu asla unutma. Sen iyi bir çocuksun. Adını unuttum ama, seni gayet iyi hatırlıyorum. Adın ne senin?

— Jos£. Jos£ Almayo. Bende de, tıpkı sizdeki gibi, İspanyol kanı var.

— İşte bu Jose. Kente gitmiştin sen.

— Geri geldim.

— Gördün mü bak, anımsıyorum seni, oysa dualarımı bile hatırlayamadığımı, ayin bile yapamadığımı söylüyorlar; bir de yerimi alacak yeni bir rahip getirtiyorlar. Hatırlıyorum. Küçükken boğa güreşçisi olmak isterdin.

— Evet. Denedim ama, iyi değildim. Yeteneğim yok.

— Belki de baban gibi iyi bir balıkçı olursun. O sık sık balık getirir bana.

Genç adam ayağa kalktı.

— Neydi o sözcük?

— Hangi sözcük? Ben o sözcüğü söylemedim. Onu bilmiyorum. Gidip eski putlarına sungular yapan köy halkı gibi, batıl inançlara kapılmamak gerek. Bilmediğimi sanıyorlar. Bir tek sözcük var, o da Tanrı.

— Hayır, diğeri. Günahların en korkuncu anlamına gelen. Şeytan'ı mutlu kılan.

— Şeytan'ı **düşünmemelisin.** Şeytan'ı **bizi yönetenlere bırak. Tanrı'yı düşün.**

— Hoşça kal, ihtiyar. Huzur içinde öl.

— Hoşça kal Pedro. Gelmiş olmandan dolayı çok mutluyum. Belki de, her şeye karşın, bilmeden iyilik ettim.

Jose tabancasını cebinden çıkardı. Lambada azıcık yağ kalmıştı; Jose, yarı yarıya kör olduğu için rahibin hiçbir şey görmeyeceğini biliyordu. Böylesi daha iyiydi.

Ama belki de hata buradaydı, diyordu şimdi kendi kendine, onca yıldan sonra; sonra gözlerini yine pencereye çevirerek gökyüzünde uçak aramaya koyuldu. Belki de bu yüzden her şey başarısızlığa uğrayacaktı şimdi; yaşlı adamın onu öldüreceğini bilmesini istemediği andaki zayıflık ve şefkat yüzünden.

Elinde tabancasıyla birkaç dakika bekledi; sonra özenle nişan aldı ve tetiğe bastı. Yaşlı adam, sanki hiçbir şey olup bitmemiş gibi, iki eli baldırlarında, kıpırtısız ve dimdik oturup kaldı; belki de gerçekten de hiçbir şey olup bitmemişti, hiçbir zaman bir şeyin olduğu yoktu, hiçbir şey hesaba katılmıyordu, kimseler yoktu ve günah, cinayet, tıpkı İyi ve Kötü gibi yoktular, hiçbir anlamları da yoktu.

Şakaklarında buz gibi bir ter hissetti, çünkü, tüm ülkenin zayıflıktan ve kaygıdan uzak olduğunu sandığı bu adamı her zaman korkutan bir şey varsa, o da, yeryüzünün insanlara ait'ol: ması, onların yeryüzünün biricik efendileri olmaları, başka yerlerden yardım gelmemesi, güç ve yetenek için gizli birtakım kaynakların olmaması, varolanın, *El Sefior* da ona birkaç hayal ânı yaşatan soytarılar, sihirbazlar ve sahtekârlardan ibaret olmasıydı.

Almayo, orada, içinde bir kurşunla sakin sakin oturan adama nasıl da baktığını anımsıyordu; devrilmiyordu. Belki de düşebilecek kadar ağırlığı

kalmamıştı, yeterince ağır değildi. Bir tek kafası biraz yana sarktı, hepsi o kadar.

Genç adam kulak kabartarak uzun süre gölgelerin içinde bekledi, ama gece kuşlarının gürültülerinden, böceklerin ateşte cızırdamalarından, rüzgâr estiğinde göldeki bir geminin çanlarının çalmasından başka bir şey duyulmuyordu. Bekliyordu. Kesinkes bir belirti, onamayı, beğeniyi gösteren herhangi bir işaret alacaktı. Daha iyisinin yapılamayacağını seziyordu. Tanrı'mn bir adamını, O'nun daima sevdiği ve kolladığı, daima dinlediği ve inandığı bir adamı öldürmüştü; eğer JosĞ'ye her zaman söyledikleri doğruysa, eğer gerçekten iyiler Cennet'i, kötüler Yeryü-zü'nü miras olarak alıyorlarsa, kesinkes seçilirdi.

Çevresine bakındı ve bir köşede sinsice kıpırdayan bir şey gördü: karanlıkta ışıyan sabit iki ışık. Jose'nin yüzü gülmeye başlamıştı bile ama, kedi miyavlaya miyavlaya kapıya doğru atılarak gözden kayboldu; Jose ise, sanki bir anda tüm anlamını yitiren, içinde ne yeteneğin, ne büyüğün, ne gizli güçlerin olduğu bir evrende, cesedin karşısında yapayalnız kaldı.

Bir gece kuşu bağırdı yine, çanlar çalıyor, kapı menteşelerinin üzerinde gıcırdıyor, rüzgâr huzurlu ve bildik sesler içinde çalılıkları yalıyordu, bir belini yoktu. Kimse onu fark etmemiş gibiydi; hiçbir iyilik sesini yükseltip, ona şunları söylemiyordu: 'Güzel, oğlum. Gerçekten de yapılabilecek en kötü şeyi yaptın. Umut veriyorsun. Senin gibi çocuklara gereksinmem var. Sunabileceğin şeyi satın alıyorum; karşılığında sen de yetenek sahibi olacaksın, ayrıca güç ve zafer de senin olacak, herkesin korktuğu ve saygı duyduğu büyük bir adam olacaksın. Yeryüzünün sana sunabileceği en güzel şeylerin hepsine sahip olacaksın. Akıllısın sen, Cennet'in Tanrı'ya ait olduğu gibi, yeryüzünün de bana ait olduğunu anladın. Bu dünyada, ihsan sahibi benim.'

Bir an ayak sesleri duyduğunu sanarak, Şeytan'ın içeri girmek için kapıya gereksinim duymayacağını bildiği halde, hızla kapıya doğru döndü. Umudu ve derin inancı hâlâ tertemizdi. Olanaksızdı bu, San Miguel Manastırındaki öğretmenleri durmadan dile getirmişlerdi bunu; insanların yapayalnız ve özgür olmaları, bir efendilerinin olmaması mümkün değildi. Böylesi düşünceleri ülkede bir tek komünistler yayardı.

Belki de yaşlı adama onu öldüreceğini bildirmeye cesaret edemediği o zayıflık ve utanç ântydı ona elinde ne varsa kaybettiren. Belki de bu utanç duygusu, onda hâlâ varolan bir iyiliğin, onun henüz tam olarak kötü olamadığının ve şeref yerine yükseltilmesinin uygun düşmeyeceğinin bir işareti olarak yorumlanmıştı. Ama henüz çok gençti, yalnızca on yedi yaşındaydı. Katılaşmak için bol bol zaman vardı önünde, günün birinde köyünün, ülkesinin gururu olacaktı. Resimleri her tarafa asılacaktı- Ama biraz yardıma gereksinimi vardı.

Dışarı çıktı, gölü gördü ve sanki birinin kenarına tırmanacakmış gibi gemilere doğru yüzen ayı gördü ve de kiliseler, manastırlar yakmış olan Kurtarıcı'nın heykelini. Bir gün, onun da bir heykeli olacaktı, hem de tam buraya, kutsal bir adamın ilk kez gözlerini açtığı yere diktirtecekti onu. Çalılıkların arasında kimse yoktu; gökyüzü yıldızlarla doluydu; ve o kadar huzurluydu ki, Jos£ kendini hakarete uğramış hissederek yumruklarını sıktı. Bir an umutsuzluk içinde, Şeytan'la karşılaşabilmek için Tanrı'ya dua etmenin gerekip gerekmediğini düşündü. Sonra yumruklarını kaldırarak, yıldızlara doğru, yıkıntı halindeki tapınaklarıyla, dünyadaki gösteriden korumak üzere gözleri çiçek yapraklarıyla kaplanmış gereksiz tanrıların ölü yüzleriyle gölün üzerinde yükselen yanardağlara doğru edepsizce sözler haykırmaya başladı.

içinde susuzluk ve yorgunluktan, bir de yavaş yavaş kafasında oluşan boşluktan ba§ka hiçbir şey kalmayınca, köye doğru yola koyuldu.

Polis yoktu, telefon yoktu, elektrik yoktu. Ceset çabucak bulunur ve cenaze töreni yapılırdı; ama cinayeti kimin, niye işlediğini bulmaya kalkışan olmazdı. Ondan kuşkulanmak kimsenin aklına gelmezdi. Herkes Jöse'nin yaşlı rahibin en sevgili öğrencisi olduğunu, onun da rahibe daima büyük saygı gösterdiğini biliyordu - onu öldürebileceği kimsenin aklının ucundan geçmezdi. Sakin sakin köye doğru yürüdü. Yaşlı adamın köpeğinin adını unuttuğunu, kendisinin de ona bunu hatırlatabildiği-ni düşünerek gülümsedi. Onun için en azından bunu yaptığına memnundu.

10. Bölüm

Eve başını eğerek girdi -birçok Cujon'dan daha uzun boyluydu-; masanın çevresindeki, hepsi kendisininkinden daha koyu renkte, konutlarıyla aynı

çamurdan yoğrulmuş gibi duran bildik yüzleri gözleyerek bir an duraksadı. Hepsi buradaydılar ve fazla değişmemişlerdi. Annesi fırına doğru eğilmişti; içeri girdiğinde başını çevirdi, sonra, Jose bir yabancıymış gibi gözlerini kaçırarak *mastala'smı* çiğnemeye devam etti; kimsenin ağzından tek kelime çıkmadı.

Bir tek büyük erkek kardeşi, hor görü dolu bir gülümsemeyle ona dişlerini gösterdi. Oysa giysileri yepyeni ve tertemizdiler; pahalıya patladıkları da hemen anlaşılıyordu. Ya da kardeşi parmaklarındaki iki yüzüğü fark etmemiş miydi yoksa... Babasının saçları hâlâ kapkaraydı: damarlarında bir damla İspanyol kanı yoktu. Kız kardeşine şöyle bir göz atınca kızın memelerinin büyümüş olduğunu fark etti. Babasıysa, sanki ne giysilere, ne yüzüklere, ne gerçek deriden ayakkabılara inanmıyor-muş, artık Jos6’nin şimdi gerçekten birisi olduğuna inanmıyor-muşçasına, duygusuz bir yüzle yemek yemeye devam ediyordu. Çok iyi biliyordu ki, oğlu başarıya ulaşmış olsa, köyüne geri dönmezdi; genç bir Cujon kenti terk edip evine geri döndüğünde, cepleri boş olurdu hep; polisin yerini bulmasını, böylece bir daha ondan haber almamayı beklerken beslenecek fazladan bir boğaz çıkmış olurdu, hepsi o kadar.

Bir süre bekledi; ama ona oturmasını söyleyen olmadı; sonra annesi, yüzüne bile bakmadan bir tabak alıp sofraya koydu; Jose de boş bir Coca-Cola kasasını itip oturdu. Kimseden çıt Çıkmıyordu; yalnızca erkek kardeşi suratına karşı alaylı alaylı, küstahça gülümsemeye devam ediyordu. Jose kardeşini öldür-

^ •Idızyiyiciler 113/8 mesi karşılığında ne kadar kazanacağını, günahlar sıralamasında bunun değerinin ne olduğunu düşündü; onun açısından kesinlikle iyi bir not olurdu. Şeytan’ın olumlu yönde etkilenerek üzerine kanat gereceğinden hemen hemen emindi. Şimdi kendini biraz daha iyi hissediyordu; cesareti biraz yerine gelmişti; kendini çok fazla sıkıntıya sokmamalıydı, sırf hiçbir işaret, hiçbir sunu yok diye yaşlı adamı boşu boşuna öldürdüğünü düşünmemeliydi. Böyle işler zaman alırdı; büyük olasılıkla öyle hemen göze bile çarpmamışlardı, yukarıya ulaşan milyonlarca güvence, iyi niyet işareti arasında ne zaman sıraları gelirse o zaman dikkate alınacaklardı; ama bunun hesabına yazılacağından emindi; özellikle de ihtiyara bu kadar bağlı olduğu için. Ailesi farkında değilse bile,

Jose ne olursa olsun bir adamdı. Ama ailesinin bu aldırmazlığını hakaret olarak algılıyordu; ceplerini karıştırarak, masanın üstüne bir yığın kâğıt para fırlattı. Paralan balığını yemeye devam eden babasına doğru itti.

Babası paraları fark etmiş gibi görünmüyordu.

— Anlaşılan kıçını satarak yaşıyorsun, dedi.

— Yalan söylüyorlar, dedi Jose. Köpek onların hepsi. Kıskançlıktan geberiyorlar. Bak. '

Yakutlu, elmaslı ellerini gösterdi. Hepsi baktılar. Erkek kardeşi artık gülümsemiyordu. Annesi tencerelerini tavalarını bırakıp yaklaştı ve oğlunun ellerine baktı. Parmağıyla yüzüklere dokundu. Kız kardeşinin gözleri parladı, Jose’ye hayranlıkla gülümsedi.

— Bakın, hepiniz bakın. Ben artık bir adamım. Kıçımla yaşadığımı söyleyen olursa, öldürün onları. Yalan söylüyorlar. Her şeyi alıyorum, ama asla hiçbir şey vermiyorum. Başkalarının kıçıyla yaşıyorum. Bakın.

Elini ışığı doğru kaldırdı.

— Cam değil bunlar. Hem bu yalnızca başlangıç. İstediğim her şeye sahip olacağım. Tüm güzel şeylere. Nasıl yapacağımı biliyorum.

— Karnını nasıl doyuruyorsun, diye sordu babası.

— Hiçbir şey yapmıyorum, dedi Jose. Çalışmıyorum. İnsan çalışmaya bir başlarsa, bir daha içinden çıkamaz. Bağlantılar, önemli insanlar tanımak yeter, sizi daha başkalarıyla tanıştırırlar, gitgide yukarıya tırmanırsın. Ormanın içindeki Tatzlan piramidi gibi, eskiler ne yaptıklarını biliyorlardı, dünyanın bir piramit olduğunu, en tepedekinin her şeye hükmettiğini biliyorlardı. Amerikan malı arabaların, temiz kadınların, güzel çizmelerin, iyi kesimli giysilerin olur. Ve bu...

Parmaklarını açarak elini yeniden uzattı. Kız kardeşi yakuta dokundu.

— Ne kadar güzel.

Josd yüzüğü parmağından çıkarıp ona doğru fırlattı.

Kız yüzüğe baktı ama, almaya kalkışmadı.

— Al onu. Bu daha bir şey değil. Bende sürüyle var.

— Kötü arkadaşların varmış, dedi babası, sana kötü örnek oluyorlarmış. Kötü bir yaşam sürüyorsun.

— Güzel bir yaşam, dedi Jos£. İstediğim her şeye sahibim. Seçimimi yaptım. Ne yaptığımın farkındayım. Evet, kötüyüm,-ama, bu dünyada yükselmek ve güçlü insanlarla karşılaşmak istiyorsan, kötü olman gerek. Emek olmadan yemek olmaz. Ama bende yetenek var. Ünüm yayıldı bile. Büyük bir torero olacağım, hepsinin en büyüğü. Ordonez'den daha büyük. El Chi-co'dan daha büyük.

Erkek kardeşi alaylı bir havayla gene dosdoğru gözlerinin içine baktı.

— *Afaha,* dedi. Boğalarla güreşirken gördüm seni.

Jose donup kaldı. Kanın tepesine toplandığını hissetti, ne diyeceğini bilemedi.

— *Fiesta* için kente gittim, köyden insanlarla cuja oynayalım diye para verdiler. Boğalarla nasıl güreştiğini gördüm.

— Ne zaman oldu bu, diye sordu Jose. Artık acemi değilim.

— Geçen ay, dedi kardeşi. Oradaydım. Seni gördüm. Kalabalığın alaylarını, yuhalamalarını ve kahkahalarını gördüm. Ben de onlarla beraber yuhaladım ve güldüm. Görülecek manzaraydı doğrusu. Gerçekten kötüsün. Çevremdeki insanlar en kötüsünün sen olduğunu ve boğa güreşi yapmana izin verilmesi için para yediren bir koruyucunun olduğunu söylüyorlardı.

Baba yemek yemeğe devam ediyordu. Şimdi herkes Jo-se'yle göz göze gelmekten kaçınıyordu, bir tek erkek kardeşi onu önemsememeye devam ediyordu.

— Bir gün seni öldüreceğim, dedi Jos£.

— Sessiz olun, dedi babası.

— Belki seni de öldürürüm, dedi Jos6. Hepinizi öldüreceğim. Bunu öylesine, sırf size gününüzü göstermek için yapacağım. Doğru, henüz gereken şeye sahip değilim, ama bir gün sahip olacağım. Göreceksiniz. O zaman her şeyim olacak, size zırnık vermeyeceğim.

— Yeteneğin yok, dedi kardeşi.

— Bir gün buraya geri döneceğim ve size göstereceğim, dedi Jos£.

— Gösterecek hiçbir şeyin yok, dedi kardeşi. Seni gördüm.

— Boğa güreşçisi olmak zorunda değilsin, dedi babası öfkeyle. Neden başka bir şey denemiyorsun?

— Göreceksiniz, dedi genç adam. Buraya geri döneceğim, her tarafta bayraklar, çiçekler olacak ve resmim her yere asılacak. Ve sen, oğlun olduğum için her yerde gururlanacaksın. Güce ve onunla gelen her şeye sahip olacağım. Onu nasıl elde edeceğimi biliyorum. Onu kimin verdiğini biliyorum. Okula gittim. İyi öğretmenlerim oldu ve biliyorum. Siz, siz okuma bile bilmezsiniz. Ben bilirim. Adam olmak için ne gerekiyorsa öğrettiler bana, Ispanyollar hep biliyorlardı bunu, böyle böyle efendimiz oldular. Siyaset yapmak istiyorum. Nasıl başkan ve general olunduğunu, nasıl zengin ve güçlü olunduğunu biliyorum ve size Trujillo'nun bunu nasıl başardığını söyleyebilirim ve Batista'nın ve efendi olan herkesin.

— Gördüğüm kadarıyla ağzın hâlâ kıçın kadar büyük, dedi kardeşi. Gene de, yüzüklerine ve giysilerine bakınca, kıçının da epey büyük olduğunu anlayabiliyorum.

— Yeter, dedi baba.

Jos6 elini cebine atmıştı. Ama bunu babasının sofrasında, annesinin gözlerinin önünde yapamazdı. Belki bu da bir zayıflık göstergesiydi ama, yapamıyordu. 'Öğrenecek daha çok şey var,' diye geçirdi aklından. 'Daha kırk fırın ekmek yemem gerek. Gereken şey henüz yok bende, henüz bir acemiyim. Bir belirti, bir yanıt gelmemiş olması çok şaşırtıcı değil. Peder

Sebastien, Tanrı'nın insanın yüreğindeki her şeyi gördüğünü, Öteki'nin de gördüğünü söylerdi. *Senor* henüz ona layık olmadığımı, henüz yeterince kötü olmadığımı biliyor. Ama bir gün olacağım. O zaman her şey benim olacak. Efendi ben olacağım.'

Tabağım iterek ayağı kalktı.

— Yolumu bulup uzaklara gideceğim. Nasıl davranacağımı biliyorum.

Dışarı çıktı.

Erkek kardeşinin arkasından güldüğünü duydu. Ona inanmıyorlardı. Soyu köpek oğlu köpek Cujon piçlerinden, aptal Kızılderililerden oluşuyordu. Hiç okula gitmemişlerdi ve dünya hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Nerede uyuyacağını, sonunda şansının olup olmayacağını, yardım görüp görmeyeceğini düşünerek çalılıkların arasında bir-iki adım attı. Zannettiğinden çok daha zordu bu. Çok fazla rakip, her şeye hazır çok fazla adam vardı. Her askerin, her aynasızın, her bıçak oyuncusunun en az onun kadar inançlı ve başarmaya kararlı olduğu bir ülkede, yalnızca kötü olmak yetmezdi. Kötü olmak yetmezdi, en kötüsü olmak gerekirdi. Denizlerin öte yanında bulunan, dünyayı titreten Hitler adındaki bir önderden söz edildiğini duymuştu. İstediği buydu işte, dünyayı titretmek, sevilmek ve sayılmak. Dünya, darbeleri seven ve en güçlü kimse kendini ona veren pis bir orospuydu. Ama o, henüz on yedi yaşındaydı.

Omzunda bir el hissederek sıçradı, içtiği puro dudaklarından düştü, taşlaşmış gibi kalakaldı ve tüyleri diken diken oldu; hayatında hiç bu kadar korkmamıştı ama, gelen yalnızca kız kardeşiydi.

— Yüzüklerini unuttun.

— Onları sana verdim, dedi. Sat onları ve kendine elbise al. Benimle kente gelirsen sana daha başkalarını da veririm.

— Orada ne yapmamı isteyeceğini biliyorum, dedi kız.

— Öyleyse kal burada da çürü.

— Geleceğim, dedi kız. Balıktan bıktım artık.

O akşam, kızın bakire olmadığını keşfettiğinde biraz hayal kırıklığına uğradı: kız ona, hatırlayamadığı bir zamandan beri erkek kardeşinin onunla seviştiğini itiraf etti; Jose tiksindi, umutsuzluğa kapıldı; ne yapacağını bilemiyordu.

Erkek kardeşi yıllardır bu kızla günah işliyordu ve hâlâ bir sefilden, geceleri ateşle kıvranan bir solucandan başka bir şey değildi. Oysa Peder Chrysostome, bunun ölümcül bir günah olduğunu söylemişti ona. Bu durumda, bu günahı işlemenin birtakım yararları olmalıydı; bu size bir şeyler sağlamalıydı; yazgınızdaki bir düzelme, bir beğeni ve yüreklendirme işareti gibi örneğin. Kardeşinin yaptığı büyük bir kötülüktü ona öğretilenlere göre ve bu onun pis çoban giysilerinden sıyrılıp çürümüş deliğinden çıkmasına, dünyada bir yer edinmesine yardım etmeliydi. Kesinkes bu ona bir ödül sağlamalıydı. Neye yarardı iyi bir eğitim almak? Öğretmenleri ona yalan mı söylemişlerdi? Belki de bu hiç de günah falan değildi ve başka türlü davranmak gerekiyordu.

— Neden titriyorsun, diye sordu kız.

Belki de insanın bedeniyle yaptığı hiçbir şey gerçekte kötü değildir, diye geçti aklından, ne iyi ne de kötüdür, gazetelerde Hitler'in yaşamını anlatan çizgi romanlarda, bu büyük önderin et yemeyip, sudan başka bir şey de içmediğinin anlatıldığını anımsadı. Belki de Kötülük başka bir yerdeydi, beden sayılmıyordu; ve bedeninle ne yaparsan yap, masum ve temiz kalıyordun. Belki de insan kıçıyla gerçekten Kötülük yapamıyordu.

Ama Peder Sebastien ve onun etin tehlikelerine karşı sert ve tehditkâr tavırları geldi aklına. Kendini daha iyi, daha cesur ■hissetti; umudu yerine geldi ve kızı kendine doğru çekti. Sonra bir puro yakarak, bir an düşündü. Fazla sabırsızdı. Zirveye ulaşmak, büyük adam olmak için, yıllar, yoğun savaşlar, çok direnç ve cesaret gerekiyordu herhalde. Şimdilik, yaptığı tek iş her telden çalmaktı. Elinden geleni yapmaya ve güvenmeye devam etmeliydi. Şimdilik, yalnızca bir *novillero'ydu*, gerçek değerini henüz ortaya koymamıştı.

Hitler’i Mercedesi’nin içinde ayakta, kolunu kaldırmış onu alkışlayan kalabalıkları selamlarken ya da alevlere bürünmüş bir zeminde harabeye dönmüş kentleri ziyaret ederken gösteren çizgi romanın olduğu gazete yaprağını cebinden hiç çıkarmıyordu.

Fazla aceleci olmamak lazımdı.

Kentte, birbirini izleyen haftalar boyunca her şey çok iyi gitti. İşlerin yoluna girdiği hemen anlaşılıyordu. Fotoğraflar, sinemalarda gösterilen filmler için poz verdiler, bir kafenin arka salonunda turistlere kendilerini sergilediler. Kafenin patronu daima yeni yetenekler peşinde koşardı; saatler boyunca zorluklardan, sanatçılarda görülen meslek aşkının, ateşinin, coşkusunun bugün artık azaldığından, iyi numaralar bulmakta zorlandığından söz ederdi. Sonra birden susar ve hülyalı bir hava ve belli bir saygıyla JosĞ’ye bakardı. Yaşlı, görmüş geçirmiş, dünyayı tanıyan bir adamdı.

— İleriye gideceksin, oğlum, derdi. Sende bir şey var. Hemen hissettim bunu, daha seni görür görmez. Sende yetenek var. Her şeyde olduğu gibi; insanda yetenek ya vardır ya yoktur. Sende var. Kararlı olduğun hemen hissediliyor. Başaracaksın. Polis örgütünün tepelerinde olan dostlarım var, istersen iki çift laf ederim onlara. Onlar hep senin gibi gerçekten istekli delikanlılar ararlar. Benimle kal, küçük. Sana yardım edeceğim.

11. Bölüm

Böylece birkaç bağlantı edindi. Bir-iki yerel politikacı, hoşça vakit geçirtmek istedikleri yabancı konukları olduğunda, kardeşiyle ikisini birçok kez evlerine davet ettiler. Birleşik Devletler’den firar etmiş olan Amerikalı bir işadamı, ikisini on beş günlüğüne tutmuştu, ama gözle görülür derecede sarhoştu; Jo-se’yle kardeşi de cüzdanıyla giysilerini çaldıktan sonra adamı bırakıp kaçtılar. Onlara para veren birtakım çok zengin tüccarlar vardı ama, onların da istekleri bitmek bilmiyordu, üstelik genelde eli sıkı davranıyorlardı; Jose bunların önemli geçinen, ama gerçekte yaşamdan beklediklerine asla ulaşamamış, şimdi de olabildiğince heveslerini gidermeye çalışan güçsüz herifler olduğunu çabucak anladı. Kimseyi tanıdıkları yoktu.

Meslekten, sergilerden ve güzel sözler verip duran kafe patronundan bezmişti artık.

— Gerçekten önemli insanlarla karşılanmak kolay değildir oğlum, ama sen başaracaksın. Sen iyi bir çocuksun, bıçak gibi sivri dişlerin var; ve bu dünyada yolunu bulacaksın, ben söylüyorum sana bunu. Gereken şey var sende.

Jos6 ayrıca Rosita’mn neşesinden ve şarkılarından da bıkmıştı; beraberce yaptıkları işin korkunç bir günah olduğuna da inanası gelmiyordu bir türlü, içinde asla derine dalmadan çırpınıp durduğuna ilişkin tuhaf bir duygu vardı. Her vakit bulduğunda kız dua etmek üzere kiliseye yollanıyor ve kuşlar gibi mutlu bir biçimde geri dönüyordu. Jos£’nin üzerinde, masumiyete mahkûm olduğu izlenimini bırakıyordu. Jos6 şimdi anlıyordu kızla yaptığı her şeye karşın erkek kardeşinin niye hâlâ köyünde pasaklı bir balıkçı olduğunu: kız tertemizdi ve bu konuda yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Hemen hemen bu sonuca ulaştığı zamanlarda, kız bir taksi şoförüne kapılarak evlenip gitti.

Artık ‘Benim küçük meleklerim,’ dediği bir sürü çocuğu olan şişko bir kadındı ve Jose artık onu hiç görmüyordu. Bu serüvenden geriye elinde olumlu hiçbir şey kalmamıştı.

Genç hizmetçileri tavlayıp kendisi için çalışmaya ikna etmeye çalışarak, birtakım turistlerin onu götüreceği umuduyla gece kulüplerinin çıkışında sürünerek, büyükbaş kaçakçıların adına uyuşturucu taşıyarak kararsız bir yaşam sürüyordu; bunların üzerinde daha da büyükbaş kaçakçılar vardı; onlar da tanımadıkları, ürkek bir sesle sözünü ettikleri birilerine karşı sorumluydular; açıkça piramidin tepesine çok yakın bir yerde olan ve Jose’nin asla adını öğrenemediği biriydi bu da.

Böylece, porno film yapımcıları, striptiz kulüpleri ve kızların yaş ortalamasının on iki olduğu *chianta*’lar için yetenek avcısı olarak çalışmaya başladı. Ama yatak işleri konusunda tamamen umutsuzdu. İnsan bu yolda istediği kadar ileri gitsindi, iş gene de sıkıcı, basit ve fazla kolaydı; gerçek kötülüğün başka yerde olduğuna iyice inanmıştı anık. Kadınlarla erkeklerin bir araya geldiklerinde çırılçıplak sevişirken yaptıkları her şey, kesinlikle önemsizdi. Bu size hiçbir kapıyı açmıyordu. Can alıcı noktanın, gerçek

vuruşun daima dışındaydınız. Siyasete atılmayı gitgide daha fazla düşünür olmuştu.

Köyün yaşlı rahibi, başka bir zamana ait düşünceleriyle yanılmıştı. Modern dünyada, Jose'ye en ciddi, dolayısıyla karşılığında bir şeyler beklenebilecek günahlar olarak tanımladığı iki günah, oğlancılık ve ensest, gerçekte hiçbir şey değillerdi. Bu öylesine doğruydu ki, Hitler'in yaşamını anlatan çizgi romanların hiçbirinde adları geçmiyordu; Hitler asla yapmamıştı bunları: bu iki günahın insanı ileriye götürmediğini biliyor olmalıydı. Mahkemelerle başının derde girdiğine bile değmezdi.

Gerçek iş başka yerlerdeydi: hükümette, polis örgütünde ya da orduda. Orada, yeteneğin varsa, önemli biri haline gelebilir, gerçekten saygı görebilir, şan şeref sahibi olabilirdin. Kurtarıcı Meydanı'nın arkasındaki fotoğraf arşivi satan dükkânda oyalanmayı seviyordu; fotoğraflar ülke tarihinin son kırk yılını ulatıyorlardı. Duvarlar infaz mangalarının, asılmış siyasetçilerin, haydutların ve infaz edilen sendika elebaşlarının, bir de, düşmanlarını fazla güçlenmelerine izin vermeden alaşağı edecek kadar kurnaz olan, böylece de saygı gören, ünlü devlet adamları olup çıkanların sararmış eski fotoğraflarıyla kaplıydı. Fotoğraf ve siyaset sanatının gidebildiği en erken tarihten bu yana ulusun en büyük tarihi insanlarını görebilirdiniz orada.

İçlerinde, rüşvet aldığı için -kuşkusuz parayı üstleriyle paylaşmayı es geçtiği için- kurşuna dizilen bir albayı gösteren bir fotoğraf vardı ki, her baktığında JosĞ'nin içini hayranlık ve saygıyla doldururdu. Albay, ağzında ince bir puroyla, kollarını kavuşturmuş, askerlerin nişan almasına yardım etmek için parmağıyla yüreğini göstererek infaz mangasının karşısında duruyordu. Alabildiğine sakin ve kendine hâkimdi, hafifçe gülümsüyordu. İçinden ne yaptığını gayet iyi bildiğini düşünüyordu herhalde; bu kadar cesaret gösteriyorsa, o da, ne zaman havada isyan kokusu olsa gündeme gelen tüm o acımasız hırsızlıkları, işkenceleri, zulmü ve karşılığını veremeyecek durumda olanların yok olması pahasına, karşılığını ödeyebilenlere sağlayabildiği korumayı anımsamasındandı. Böylece, kollarını açıp onu karşılayacak, hatta onu çok daha önemli biri, hatta belki de bir başkan ya da Amerikan emperyalisti, komünistlerin son derece etkileyici bir inançla önlerine gelene söyledikleri gibi, dünyaya sahip olan

adamlardan biri yaparak yeniden yeryüzüne gönderecek olan efendisinin karşısına salim kafayla çıkabilecekti. JOSĞ komünistlerin haklı olduğunu düşünüyordu; bu nedenle de Amerika'ya karşı büyük saygısı vardı.

*Josâ, sı*rf karnını doyurmak ve şehvet insanın her türden iyi insanla karşılaşmasını sağladığı için, kendine birkaç siyasal ilişki sağlamak amacıyla porno filmler için yetenek avlamaya birkaç ay boyunca devam etti. Bir yandan da sokaklarda eroin ve marijuana satmaya devam ediyordu; polis örgütünde belli bir üne sahip olmaya başlamıştı bile. Her konuda ona güvenilebileceği şimdiden biliniyordu. Parası olduğunda, her şeyden çok gösterileri seyretmek için başkentin en iyi gece kulüplerinde birkaç saat geçirmeyi seviyordu. Kentte turistlerin karılarıyla beraber gelebildikleri nadir kuruluşlardan biri olan *El Se*-«or'daki büyük maestroyu da böyle tanımıştı.

Büyük maestro İtalyandı. Güçlü bir göğsü, kara bir sakalı, gür kirpikleri, büyük, gaga gibi bir burnu, ortaya doğru azıcık açılan, ama bilinmez bir elektriğe kapılmış gibi kafatasının her yerinde dimdik duran özenle boyanmış saçları olan, gürbüz bir adamdı. Jose o sıralar on dokuz yaşındaydı ama, daha önce hiç bu kadar güçlü bir adama rastlamamıştı. Yalnızca her taraftan güvercinler fışkırttığı, şapkasının dibinden, seyircilerin ceplerinde olduğuna emin oldukları kişisel eşyalar çıkardığı, purosunu tüttürerek bir tek atmak için parmağını bir kere şıklatarak yanan bir puro, sonra bir şişe konyak, sonra bir bardak ortaya çıkardığı, sonra da hepsini yok ediverdiği için değil; daha şaşırtıcı bir ba§ka güç daha vardı adamda.

Bir akşam, Jos£ ağzı bir karış açık durumda barda oturmuş İtalyanın gösterisini seyrederken, büyük maestro, herhalde saygı dolu havasını fark ederek, ondan sahneye gelmesini istedi. Sonra seyircilere doğru döndü.

— Bayanlar ve baylar, hepimiz yüreğimizde gizli bir istek, bir düş saklarız... Örneğin bu genç adam. Açıkça görülüyor ki, o genç bir Kızılderili. Onu daha önce hiç görmedim, ama bana çok sevimli geldi. Bu nedenle de, onun için bir şey yapacağım. Bayanlar, baylar, tüm dikkatinizi toplamanızı istiyorum lütfen. Bana verilmiş özel bir güç sayesinde, karşınızda zorlukta benzeri olmayan, sihir tarihinde daha önce kesinlikle yapılmamış bir oyun sergileyeceğim... Sizden tam bir sessizlik ve

yoğunlaşma istiyorum... Birkaç dakika içinde, bu genç adam en gizli düşünün gerçekleştiğini görecek ve bunu bize gösterecek...

Dosdoğru Jose'nin gözlerinin içine baktı ve elini birçok kez genç Kızılderilinin yüzünün önünden geçirdi. Jos^'nin beti benzi atmıştı. Gözleri büyüdü, bedeni kasıldı, seyirciler onun boğuk, tıkanmış soluğunun sesini duyuyorlardı...

- Bunu bir Kızılderiliye yapmamalıydı, diye mırıldandı Amerikalı bir kadın. Hainlik bu.

- Evet, küçüğüm, dedi büyücü. Şimdi onu görüyorsun. Tüm bunlar senin. Haydi, söyle bize ne gördüğünü...

— *El Sefior*, diye bağırdı Jose. *El Senorl*

Ve tam da önce Peder Chrysostome'un, sonra da San Mi-Suel'deki tüm öğretmenlerinin tanıttığı ya da komünist basının ressamlarının sık sık yaptığı resimlerdeki gibiydi. Evet, din adamları ve komünistler bu konuda aynı görüşteydiler, birbirlerinin düşmanı olduklarından, dolayısıyla bu doğru olabilirdi.

Alevlerle, ama ayrıca üzerlerinde dolar işareti olan kâğıt para tomarlarıyla çevriliydi; arkasında, tıpkı porno filmlerde olduğu gibi, sutyenleriyle külotlarının üstünde dolar işaretleriyle kıvranıp duran çırılçıplak kızlar vardı. Bir eliyle Amerikan bayrağım sallıyordu. Sağ tarafta, bombalar yağdıran tanklar, toplar, subaylar ve uçaklar vardı; rahiplerin Jose'ye hep söylemiş oldukları gibi, *El Senor*'un çatallı ayaklan ve boynuzları, ama ayrıca gri bir keçi sakalı vardı; üzerinde kenarlarına dolar işaretleri işlenmiş bir ceket, kafasında da, kurdelesi Amerikan bayrağı deseninde olan bir silindir şapka vardı. Bir ayağı, açlıktan ölmek üzere olan karısının kollarında yetersiz beslenmiş bir çocuk bulunan öldürülmüş bir köylünün üzerindeydi... Seyirciler, Kötülük ve Şeytan'a ilişkin, en eski Kilise klişelerinden, aynı zamanda da komünist basının karikatürlerinden fırlamış gibi duran kendi aptalca kavrayışını yüzünde büyük bir mutluluk ifadesiyle anlatan hipnotize olmuş bu genç Kızılderilinin karşısında gülmekten kırılıyorlardı. Sonunda büyücü onu uyandırdığında, Jose çevresine bakınmaya başladı, bir şeyler ararmış gibi kafasını dört bir yana

çevirdi. Sonra ateşli, hayranlık.dolu, çocuksu bakışlarını Italyanın yüzüne dikti:,ona doğaüstü güçler yakıştırıyordu besbelli; hipnotizmayı ise daha önce hiç duymamıştı.

Ertesi akşam, Jose gece kulübüne tekrar gelmişti. Ama ulu maestro ona bakmadı bile. Onu tümden yok saydı, hatta orfu tanımıyor gibiydi. Tedbirli olmak gerektiğini düşünüyordu herhalde. Seyircilerin içinden başka birini, koca götlü bir Amerikalıyı seçip, topu topu adamın çıplak kızlar görmesini sağladı. Jose gösterinin sona ermesinden önce çıkıp, büyücünün kaldığı Hotel Cortez’e gitti. Anahtarı aldı ve yanında genç serserinin ününden yeterince haberdar olan ve derhal ona boyun eğen gece bekçisiyle beraber odaya çıktı. Odaya girip, anahtarı bekçiye geri verdi.

Maestro odasına döndüğünde vakit epey geçti; Jose hemen şaşkınlıkla adamın sarhoş olduğunu fark etti. İtalyan tertemiz mavi takımları, beyaz Panama şapkası, mavi gömleği ve beyaz kravatıyla koltukta oturan genç Kızılderiliye baktı.

- Ne arıyorsun burada, diye sordu boğuk bir sesle peltek peltek.

Jose aptallaşmıştı: böylesi güçlerle donanmış, böylesi bağlantılara sahip olan bir adam, sarhoş olmak gereksinimi duysun, anlavamıyordu bir türlü bunu.

— Neden bu akşam beni seçmediniz, diye sordu. Neden görmeme izin vermediniz?

İtalyan paltosunu çıkarmıştı. Henüz giysileri üzerindeydi; solgun ışığın altında, beyaz yeleğinin üzerindeki gür siyah sakalı ve yüzü iyice koyu duruyordu.

— Niye seçecekmişim seni, diye homurdandı çocuğa aptal aptal bakarak. Her akşam başka bir denek seçerim. Öyle yapmazsam, seyirciler bir yardımcım var sanırlar. Benim yardımcıya gereksinimim yok. Ben güçlüyüm, en güçlü benim... Sana gereksinmem yok. Defol buradan.

Bir koltuğa oturup ayakkabılarını çıkarmaya başladı.

— Bunu herkesin üzerinde yapabilirim. Yetenek var bende.

Genç Kızılderiliye kurnaz bir havayla baktı ve göz kırptı.

— Doğaüstü bir yetenek, anlıyor musun... Şeytan verdi onu bana, ha, ha, ha!

Jos£ yutkundu. Suratı gerildi, çöktü, burun delikleri genişledi. Yüreğinin böyle çarpabileceği hiç aklına gelmezdi. Onca beklediği andı bu.

— Ben en güçlüsüyüm, dedi ulu maestro ayağının başparmağım ovuşturarak. Önümüzdeki hafta Las Vegas'ta işe başlıyorum. Kimse benim kadar güçlü değil. *Hepsini* cebimden çıkarırım ben. Bana yirmi bin seyircilik bir salon verin, elimi tek bir kez sallayarak, hepsine ne istersem gördüreyim. Onları yerlerde süründüreyim, pantolonlarını çıkarttırayım, 'Yaşasın İmparator!', *'Vival DuceV, 'SiegheilV* diye bağırttırayım. Her şeyi yaptırırım onlara. Evet, Hans Kruger diye bir Alman, Bellado-ne diye bir Fransız var ama, gelsinler, yemin ederim ki onlardan korkum yok, kimseden korkum yok. Rakipsizim. Kralların, büyük diktatörlerin, gerçekten önemli insanların karşısında yaptım ben numaramı. Bütün ülkelerden madalyalarım var benim.

Gürültüyle geğirdi.

— Kendi kendime sorup duruyorum bu pis köye niye geldim diye. Evet, iyi para veriyorlar ama, bana her yerde iyi para iriyorlar. Evet, aslında buraya niye geldiğimi pekâlâ biliyorum: kızlar için. Burada insana en genç kızları sunuyorlar, gerçek çocuklar, sonra polisle de başınız hiç belaya girmiyor. Buranın insanları gerçekten bitmişler, tümden çürümüşler, gerçekten de geri kalmış bir ülke burası. Dün akşam bir kızım vardı... ha, ha, ha! Ayrıntıları anlatmayacağım ama, yemin ederim, çok iş vardı kızda, gerçekten yetenekliydi. Küçük bir şeytan. Bu ülkeye bayılıyorum, bunu kabul etmek gerek. Porno filmleri... Batista zamanında Havana'da olduğu gibi, halka açık sinema salonlarında gösteriyorlar, üstelik küçüklerin girmesi de yasak değil. Ne istesen oluyor... Yeter ki herhangi bir şey isteyin, hemen önünüze getiriliyor. Bu toplum tümden soysuzlaşmış. Sana açık yüreklilikle diyebilirim ki, *El Senor*'daki işi çok basit bir nedenle kabul ettim: buraya gevşemek, iyi vakit geçirmek için geldim. Bazen, pillerini

yeniden doldurman gerekir. Yalnız, görmediğim hiçbir şeyin kalmadığını söylemek gerek, pek bir yenilik yok. Laf aramızda oğlum, henüz görmediğim açık saçık bir numara, şöyle gerçekten rezilce bir numara biliyorsan, ona mim koy, çünkü, bak söylüyorum sana, ben yaşlı bir maymunum, bilmediğim de yoktur, eğer onu bana gösterirsen sıkı bahşiş alırsın. O eski eşek köpek hikâyesinden olmasın ama, onu her yerde yapıyorlar; şöyle gerçekten yeni, farklı bir şeyler. Gerçekten çılgınca, kesinlikle rezilce bir şeyler.

Şimdi Jose'ye ricada bulunuyor, hatta ona yalvarıyordu; yüzünde, 'kesinlikle rezilce' bir şeylerin varolmamasından kör-kuyormuşçasına kaygılı, sıkıntılı bir anlatım vardı.

— Gene göster bana, diye mırıldandı Jose.

Ulu maestro esnedi:

- Beni rahat bırak. Bu akşam olmaz. Yorgunum. Başka zaman. Ah! Eğer iyice yoldan çıkmış küçük kızlar tanıyorsan... şöyle farklı bir şey, işte o zaman ne istersen görmeni sağlarım. Yapabilirim bunu, gördün sen de, gücüm var. Her şey karşılıklı, sen iyi yerler bilen küçük, pis bir serseriye benziyorsun. Kentte yeni, muhteşem bir numara var galiba. Ama aslını istersen, buna artık inanmıyorum. İnsanın bu alanda yapabileceklerinin bir sınırı var. Hep yeni bir şey için söz verirler, ama dedikleri de, sırf gösterişten ibarettir. Ben büyük bir pornografi meraklısıyım, neden söz ettiğimi de bilirim. Bangkok'ta, Birmanya'da, Japonya'da görmediğim kalmadı. Belki de en iyis: halâ Almanya; Almanlar bir iş yaparken ellerinden geleni artlarına koymazlar. PehL Aslında artık inancım yok. Bunu benden başka zaman iste, oğlum. Haydi git.

Esnedi, sonra, üzerine bir tabancanın namlusunun doğrul-tulduğunu görerek, sıçrayarak dikildi, gözleri fincan gibi açıldı ve donup kaldı.

— Elini çabuk tut, dedi Jose dişlerinin arasından. Şaka yapmıyorum. Derhal onu görmemi sağla, yoksa kurşunu midene yollarım. Sen ilk değilsin üstelik. Sana söylüyorum, kımılda: onunla konuşmak istiyorum.

— Kiminle, diye kekeledi sersemleyen büyücü. Kiminle konuşmak istiyorsun? Dün ne gördürdüm ben sana?.. Ben...

Sonra hatırladı. Gülmesini tutmaya çalıştı. Yalnızca alaycı, hafif bir gülümseme belirdi yüzünde. Bu ilkel ve batıl inançlara sahip Kızılderililere karşı dikkatli olmalıydı insan. Hepsi imanlıydı. Yalnız, eski tanrıları alınmıştı ellerinden, kırbaç darbeleri ve katliamlarla boğazlarından aşağıya sokulmaya çalışılan yeni tanrıyı da anlayamıyorlardı bir türlü. Yeni tanrının iyilik, cömertlik ve şefkat dolu olduğu söylenmişti onlara ama, ettikleri tüm dualara karşın, açlık, pislik, tutsaklık içinde gebermeye devam ediyorlardı. Dolayısıyla eski tanrılarını özlüyor, birtakım doğaüstü belirtilere yönelik derin, acı dolu bir gereksinim duyuyorlardı; bu da onları, dünyanın en kolay etkilenen, en saf, en iyi seyircisi haline getiriyordu. Tüm Orta ve Güney Amerika'da, daima Kızılderili denekler seçmeye çalışmıştı. Bir hipnotizmacı için, gerçekten de bulunmaz nimetti Kızılderililer.

— Çok güzel, oğlum, sen kazandın. Gevşe biraz, kendini rahat bırak. Böyle gergin durursan sana hiçbir şey gösteremem. Hem şu tabancayı da yerine sok. Korktuğum zaman pek bir iş beceremem.

Jose Colt'unu kemerinin altına soktu. Ulu maestro ayağa kalktı. Gözlerini genç adamın gözlerinin içine dikerek elini birkaç kez çocuğun önünden geçirdi. Jose sanki bir akıntıya kapılır gibi olduğunu, boşluğa uzandığım, daldığını, dünyanın onu terk ettiğini hissetti. Sonra her yer karardı. Bilinci yerine geldiğinde, bütün bedeni ağrılar içindeydi, zar zor soluk alıyordu: kaburgalarının biri kırılmıştı. Hotel Cortez'in arkasındaki yolda, burnunu dereye sokmuş yatıyordu. Ulu maestro onu uyutmuş, sonra da polis çağırmıştı: adamlar da Jose'yi bir güzel pataklayıp sokağa atmışlardı.

Bir an başını eğip kir pas içindeki güzel giysilerine bakarak, öylece oturdu kaldı. Acısını pek önemsemiyordu: Bir Kızılderi-liyseniz, acıya alışkınsınızdır. Önemli olan tek şey, büyücünün onu aldatmış olmasıydı. Ama belki de sırf yüreğinin iyice sağlam olup olmadığını, gerçekten kararlı olup olmadığını anlamak için onu sınavdan geçirmişti.

Ulu maestroyu bulmak kırk sekiz saatini aldı. Onu nerede bulacağını biliyordu. Kurtarıcı Meydam'nın arkasında ve Cha-vez İskelesi'nde bulunan, en kalantor politikacıların bile boy göstermeyi sevmedikleri

*chacha'l*arda şöyle bir dolandı: politikacılar, orada sapına kadar rezilce bir gösteri sergilendiğini duydukları zaman, saygınlıklarını korumak için sanatçıları evlerine getirtirlerdi. Bu sefer, Jose yalnız başına dolaşmıyordu. İki arkadaşını da yanında götürmüştü. Birisi, sırf parmaklarını çatırdatarak boyun kırabilen PepĞ'ydi, ama uzun zaman önce bu sosyetik oyuna sırt çevirmişti: artık hiçbir şeye inanmıyordu, yolunu kaybetmişti, artık aramıyordu da. İkinci arkadaşı Arzaro ise, hâlâ hırslı ve dünya yüzünde yolunu bulmaya kararlıydı. Gücü yalnızca birkaç yerel işadamına kol kanat germeye yeten yerel bir politikacı olduğu günlerde, Başkan'ın fedailiğini yapmıştı.

Ulu maestroyu ikinci gün, sabahın ikisinde, birkaç *grin*-go'nun hayvanlarla yapılan bir gösteriyi seyrettiği bir kafenin arka salonunda buldular. Son derece klasik, her tarafta görülen numaralardandı; JosĞ bir an kuşku ve şaşkınlığa düştü. Öylesi güçlerle donanmış bir adamın böyle acınası işlere ilgi duymasını aklı almıyordu işte.

İtalyan onu hemen tanıdı ve yemyeşil kesildi. Jose'nin o mekânda korkacak bir durumu yoktu. Oralarda tanınır ve saygı görürdü, adı şimdiden bir şeyler ifade ediyordu. İtalyana bir işaret çakmakla yetindi; o da, çevresine çılgınca bakışlar fırlatarak boyun eğdi. Kimse yerinden kımıldamadı.

Birinci katta, bazen kızlarla beraber yukarı çıkan ya da daha rahat etmek için kendileri için özel gösteriler düzenleten en utanmaz *gringo*'lara ayrılmış birkaç oda vardı. Adamı oraya çıkardılar. Onu pataklamadılar. Buna değmezdi. Ulu maestro kimlerle aşık attığını gayet iyi görüyordu. Pepe kesinlikle ülkenin en kocaman ellerine sahipti, Arzaro da eroini öyle bir dayamıştı ki, gözkapakları hemen hemen tümden kaybolmuştu.

— Korkutmayın beni, dedi büyücü titreyen bir sesle onu boğuyormuş gibi görünen yakasıyla savaşarak. Bana dokunma, yoksa senin için hiçbir şey yapamam.

Şimdiden güveni yerine gelmiş gibiydi. Yüzü kurnaz bir anlatıma büründü. Ona dokunmaya cesaret edemeyeceklerdi. Bu pis, aptal, batıl inançlara sahip, okuma bile bilmeyen Kızılderilileri iyi tanırdı; 'güçlerinin' bu çocuksu yaratıkları ne derece etkilediğini biliyordu. Kırılganlıkları

sınırsızdı. Sık sık *El Senor'* un kapısında onu bekler, uğur getirsin diye giysilerine dokunur ya da onları iyileştirmesi, zengin etmesi, onlara çocuklar vermesi için yalvarırlardı. Hatta Bolivya'da, Lechon'un sendikaları son derece etkin bir eğitim seferberliği yürütürken bile, gelip sızlanırlardı. Bunu çok seviyordu maestro. Bunlar, neredeyse kendine inandığı anlardı.

Jos£ öne doğru bir adım attı.

— Ona gelmesini söyleyin, dedi. Onunla konuşmak istiyorum.

Büyücünün güveni iyiden iyiye yerine geldi. Geniş göğsü koca bir kahkahayla sarsıldı, serserilere göz kırptı.

'Çok güzel, göreceksin onu, küçük pislik seni...' diye geçirdi aklından.

Bunu yapabilecek fazla hipnotizmacı yoktu. Aynı gösteriyi sergileyebilen Alman Kruger'den başka kimseyi tanımıyordu. Genelde, en iyi uzman bile sesini kullanmak ve yaptırmak istediği şeyi deneğe yüksek sesle söylemek zorunda kalırdı, ama, her ikisi, Fransız Belladone'nin öğrencisi olmuş olan Kruger de, o da buna gereksinim duymazlardı. Bazı durumlarda, deneğin etkilenebilirliğini çok çabuk değerlendirebilmek gerekirdi elbette, tek bir sözcük bile çıkmazdı ağzından. Deliler kendi işlerini kendileri görüyordu, hayal güçlerini izlemelerine izin vermekten başka yapılacak iş yoktu.

Elini kaldırdı, sonra geriye doğru bir adım attı ve Jos£'ye baktı.

Genç Kızılderili, sıkılmış yumrukları, kapalı gözleri, geriye doğru attığı başıyla karşısında donup kalmıştı. Derin soluklar alıyordu.

— Onu görüyorsun, değil mi? O burada. Haydi, konuş onunla. Onu neden görmek istediğini söyle... *Onu neden görmek istedin f Ne istiyorsun*?

Kızılderilinin ateşli, kesik kesik sözlerinde yüzyılların olanca acılığı ve ırkının, umudunun ve karanlığının tüm tarihi vardı. Jose Almayo, farkında olmadan ilk siyasal söylevini vermekteydi; sefaleti, halkın konumu hakkında kitaplar yazan, istatistiklerin diliyle konuşan ve okul yokluğunu, dünyada en altta bulunan yaşam seviyesini, iktidardaki bir azınlığın

Cadillac’lı zenginliğiyle, kitlelerin karanlık cahilliğini resmi olarak ilan edenlerin hepsinden daha iyi tanıyan bir halkın hıncını dile getiriyordu.

— Benim adım Jos6 Almayo, diyordu genç adam kopuk kopuk konuşarak. Belki benden söz edildiğini duymuşsundur. Gözüne girmek için, bana yetenek vermen için aklıma gelen her şeyi yaptım. Daha çoğunu da yapacağım. Öğreneceğim. Ama yardım gerek. Ben yalnızca bir Cıjon’urh. Tepeye çıkabilmek için desteğine gereksinimim var. Daha önce zirvede bir Kızılderili hiç olmadı, asla. Hükümet, Ordu, polis buna hep özen gösterdiler. Onlardan desteğini hiç esirgemedin; yeteneklerini tartışmıyorum, kötü ve çürümüş olduklarını biliyorum. Halkın da iyi olduğunu ve çalışmaktan imanının gevrediğini de biliyorum, bu kendi suçları değil, ama bunu anlamıyorlar. Onlara dediler ki o Tanrı, onlar da buna inanıyorlar, cahil götü boklular hepsi. Ama ben biliyorum. Bana anlatan iyi öğretmenlerim oldu. Dünyayı gördüm. Anladım. Gerekenin ne olduğunu biliyorum. Hazırım.

Pepe’yle Arzaro, korkudan ağlayarak onu seyrediyorlardı. Ulu maestro bile biraz sersemlemişti. Güçlü, dörtgen silueti, yumrukların sıkı sıkıya kapandığı kollan, neredeyse gökyüzünü tehdit eden bir havayla yukarı kalkmış granitten oyulmuş gibi duran yüzü biraz sıkıntıyla gözetleyerek, yeleğinden bir kürdan çıkarıp çiğnemeye başladı. Bunu sevmiyordu, hem de hiç. Bu serseri, birdenbire, Meksika’da gördüğü o Siqueiros’a ait propaganda afişlerine benzemeye başlamıştı. Siqueiros’u hapse atmış olmaları hiç şaşırtıcı değildi. Bu insanlar yeri yerinden oynatacak güçteydiler. Milyonlarca Kızılderili, Güney Amerika kıtasının dört bir yanında, işte böyle yumruklarını sıkıp gözlerini gökyüzüne kaldırmış bir halde, ayaktaydı; gözlerini yukarıya çevirmekten vazgeçtikleri gün, işin boku çıkacaktı işte. Sırf yumruklarını birleştirip bunlardan yararlanmak akıllarına bir gelse, epey şenlik olurdu. Çok şükür ki, henüz çok salaktılar ve gücün gerçek kaynağının nerede olduğunu bilmiyorlardı: güç yumruklarındaydı. Hepsi, tıpkı ilkel aklının basit bir yaratığı olan Şeytanla, ona ruhunu satmayı önererek pazarlık etmeye çalışan şu genç Cujon gibi fazla cahil, batıl inançlara fazla bağlıydılar.

‘O küçük, pis ruhunun neye yaradığını hiç düşündün mü?’ diye aklından geçirdi ulu maestro kürdanla dişetlerini karıştırarak. Zavallı aptal, kimse

satın almaz onu. Alıcısı yok. Zaten pazar ağzına kadar dolu, sen kimseye kazık atamazsın orada. Ruhun sende kalsın. Al sen onu, götüne sok. Nereden baksan bok dolu.’

Jose kendine geldiğinde, büyücü tedbirli davranarak çoktan sıvışmıştı. Diğer iki Kızılderili kaçtığını görmemişlerdi bile. Pepe, çeneleri birbirine vuran, iri iri terler döken önderlerine bakıyordu; Arzaro da öyle bir korkmuştu ki, basit bir korunma içgüdüsüyle, bıçağını çekmişti.

— Nerede o?

Kızılderililer yutkundular.

— K..k...kim?

— Büyücü nerede? Neden gitmesine izin verdiniz?

Aptal aptal çevrelerine bakındılar. Büyücünün çıktığını görmemişlerdi. Şöyle bir parmağını şaklatıp havaya karışmış olmalıydı. Zaten havada yanık kokusuna benzeyen tuhaf bir koku vardı. Üçü de gayet iyi alıyorlardı kokuyu.

Büyücünün purosu halıyı tutuşturmuştu.

Jose kendini dışarı atıp dosdoğru *El Senor a.* koştu, ama büyücü orada hiç gözükmedi. Oteldeki eşyalarını alelacele toplamış, havaalanına yollanmıştı bile. Anlaşması tam olarak bitmemişti ama, kaçık değildi, postunu bu pis ülkede bırakacak göz yoktu onda. Gene de, yüzünde karanlık bir kararlılık ifadesiyle, yumruklarını sıkıp olduğu yere çivilenmiş o inançlı genç Kızılderiliyi uzun zaman aklından çıkaramadı. Kesinlikle yeniden görmek istemezdi onu.

Ulu maestro Jose’nin üzerinde öyle güçlü bir etki bırakmıştı ki, porno film piyasasını kesinlikle terk ederek, içinde, kesilen bağlantıyı kurmasına yardım edecek birini bulabileceğine ilişkin bulanık bir umutla, gerçek bir yeteneğe ve olağanüstü becerilere sahip sanatçılar için çalışmaya başladı. O kadar tutkuluydu ki, *El* Se/ior’un sahibi onu incelemelerde bulunmak üzere önce taşraya, sonra da Saint-Dominique’e ve Küçük Louis ve davulcuyla ilk

kez karşılaşacağı Haiti'ye yolladı. Hemen her akşam düş görüyordu. Giysili, silindir şapkalı siluetler, sanki onu incelemek isterlermiş gibi yatağına doğru eğiliyor, gereken her şeyin ve yeteneğin onda olup olmadığını, bu dünyanın güçlüleri arasında yer almayı hak edip etmediğini görmek için ruhunun derinliklerine kadar her yerini inceden inceye gözden geçiriyorlardı. Uyuşturucu kaçakçılığı yapmaya devam ediyordu; şimdi onun için çalışan beş kız vardı, ama rekabet çok yoğundu, bir acemi için işler hiç kolay değildi. Kurtarıcı Meydanı'mn arkasında, tarihsel arşivlerin bulunduğu o küçük dükkâna hâlâ zaman zaman gidiyordu; saygı dolu, ciddi gözlerini fotoğraflı belgelerle, ulusun tüm büyük evlatlarının; kötülükleri ve açgözlülükleri sayesinde üne ve başarıya kavuşmuş siyasetçilerin, gene* railerin portreleriyle dolduruyordu orada. Büyük adam olmaya kararlıydı.

Olanca dikkatini, ülkede dalga dalga yayılan yankee karşıtı propagandaya yöneltti; sonunda Birleşik Devletler'den derinden etkilenmeye başladı. Pazar yerlerinde, Kızılderililere Şey-tan'ın boynuzlarının ve çatallı ayaklarının olduğunu sanmanın ne kadar çocukça ve aptalca olduğunu anlatan siyasi kışkırtıcıların sözlerine kulak kabartıyordu hep: hayır, Şeytan Cadillac kullanıyor, puro içiyordu, Amerikalı, kalantor bir işadamıydı, üzerinde köylülerin ölesiye çalıştığı toprakların bile sahibi olan ve tıpkı muzları yok pahasına satın alan, ülkedeki muz tekelinin sahibi *American Fruit Company* gibi, dolarları sayesinde insanların ruhlarını ve bilinçlerini, alın terlerini ve kanlarını satın almaya çalışan bir emperyalistti. Bu söylevler Jose'yi derinden etkiliyordu; Amerikalı turistlere karşı bambaşka bir saygı uyandı içinde; hatta *American Fruit Company* için çalışan genç bir *gringo*'yla bağlantı kurmayı bile başardı.

Artık yavaf yavaş, siyasi çevrelerin ilgisini ve güvenini çekmeye başlamıştı. Kenar mahallelerde patlak veren nadir grevlerden biri sırasında kurduğu grev kırıcı birlik o kadar sert ve hızlı hareket etti ki, birliği sürekli bir örgüt haline getirmesi istendi. 'Uçan Birlik'; köylüler, kendilerine ödenen, geçinmelerine yetmeyen son derece düşük ücretleri protesto ettiklerini göstermek için ürünlerini yakmaya kalkıştıklarında taşrada birçok kez kullanıldı. Düzenli polis gücü, ona dostça davranıyordu. Basının 'ülkenin aklı başında kesimlerinin anlık bir savunma hareketi' saydığı bastırma girişimlerine asla burnunu sokmuyordu. İyi yerlere gelecek bir çocuk olduğu açıktı. 'Uçan Birlik', kısa zaman içinde tüm kentlerde, hatta

köylerde örgütlendi. Açık saçık, teşhirci filmler piyasasında geçirdiği yıllar boyunca son derece değerli bağlantılar edinmişti; ağzı sıkılığını beğeniyle karşılayan, onun yakında hesaba katmak zorunda kalacakları bir adam olduğunu sezen, işlerine karışmasına da seve seve izin veren etkili insanlarla mükemmel ilişkiler yürütüyordu. O günkü hükümetin hemen tüm önemli kişiliklerini şimdiden tanıyordu. Ama düzen, artık kazanacak hiçbir şeyleri olmayan, çoktan yükünü tutmuş, ensesi kalın tüm adamlarıyla, sıfırı tüketmişti; dolayısıyla da kendini pek bir ciddiye almaya; yollar, okullar yaptırmaya başlamıştı; hatta diğerleri açısından her şeyi berbat edecek şekilde, başkenti rezilliklerden temizlemekten söz ediyorlardı. Düzenin değişmesinin gerçekten de zamanı gelmişti.

Her yerde mantar gibi yeni siyasal partiler kuruluyor, hükümet tarafından da hemen yasaklanıyordu. Onlar da yeraltına çekilip, eylem gruplarına dönüşüyorlardı. Jos£'nin her gruptan adamları vardı ve kazananı seçmeye kararlıydı. En büyük zorluk silah edinmekteydi, çünkü Ordu işin içinde değildi ama, baştaki altı-yedi general çoktan beridir semirip duruyordu; albaylar da sabırsızlanmaya başlamıştı. Ne var ki, gruplar arasında sürtüşmeler vardı; kimse de tam olarak ne tarafa yöneleceğini kestiremiyordu. Elbette hepsi Amerikan ve komünist karşıtıydılar, yani milliyetçiydiler, göründüğü kadarıyla kitlelerin hoşuna giden sosyalist bir eğilimden yana olduklarını söylüyorlardı. Jose, pek bir şey anlamadığı bu sözcüklerden, ciddi bir rahatsızlık duyuyordu. Ama samimi bir Amerikan karşıtıydı. Bunu gayet iyi anlıyordu. Bir ülkede Amerikan karşıtı bir siyaset adamı olmak, fiyatı yükseltmek için güçlük çıkarmak ve Amerikan yardımını elde etmek anlamına gelirdi.

Çok kısa zaman içinde, Jose kentin en iyi gece kulübü olan ve gözünün bebeğinden bile sakındığı *El Sefior'un* sahibi oldu; artık onun da, dünyanın dört bir yanında yeni numaralar peşinde koşturan yetenek avcıları vardı.

Bir de Amerikalı sevgilisi.

12. Bölüm

Gecenin birinde, saçı başı dağılmış, isterik bir halde, sendeleyerek bara girmiş ve çılgınca bir havayla, korku ve dehşetten yuvalarından fırlamış gözlerle çevresine bakınarak kapıda durmuştu. Jos£ turistlerden az biraz İngilizce kapmıştı; kızın, kimi zaman zar zor duyulan alçak bir sesle, kimi zaman sinir krizlerine tutulup hırlayarak söylediklerini yavaş yavaş anlamayı başardı. Taksiyle, kentin on kilometre ötesindeki ünlü bir turistik yerleşim alanına, eskiden insanların kurban edildiği Tzopotat-zek piramidinin harabelerine gidiyordu taksiyle... Ona oraya akşamleyin, tam ay doğarken gitmesi, o saatin piramidin en güzel ve benzersiz gözüktüğü zaman olduğu söylenmişti... ve... gene hıçkırıklara boğuldu... şoför onu ıssız bir araziye götürmüş, ırzına geçmiş, üstüne üstlük de çantasını çalmıştı.

Hikâyesinde hiçbir olağanüstülük yoktu. Jos£, kıza daha sonra itiraf edeceği gibi, hem parasız, hem de kadınsız bir acemiyken, bunu sık sık kendisi de yapmıştı.

Küçük Amerikalı işi kötü tarafından görüyordu, hiçbir deneyiminin olmadığı hemen belli oluyordu; zaten, acınası bir havayla Jos£'ye bakıp, adamın mendiline gözyaşlarını akıtarak, durmadan Iowa'daki büyükannesinden ve oradaki bir üniversiteden aldığı bir dil diplomasından söz ediyordu. Taksi şoförünün ona değil, ne büyükannesi, ne de diploması olmayan başka birine tecavüz etmesinin gerektiğini söylemek istiyordu herhalde. Jos£'yl^{e} barmen, birbirlerine bakıp dalga geçiyorlardı.

Barmen bir süre Birleşik Devletler'de çalışmıştı; Jos£ göğüsleri ve kalçaları son derece yerinde olan ufaklığı keserken, şoför üzerinden geçtiği sırada küçük farenin büyük olasılıkla henüz bakire olduğu görüşünü ortaya attı. Bu çok görülürdü Birleşik

Devletler'de. Jose hiçbir şey anlamıyordu, kıza çantasında ne kadar parası olduğunu sormayı denedi; belki de o yüzden kız bu hallere düşmüştü. Tam olarak bilmiyordu; belki yüz dolar, yolculuk çekleri halinde. Jose ona bunun önemli olmadığını, parasını geri alabileceğini anlattı. Bir şişe *tequila* açıp, moralinin düzelmesi için kıza bir bardak içirdi: Kız ânında minnetle

doldu, hatta gözyaşlarının arasından gülümsemeyi bile başardı; güveni biraz yerine gelmiş gibiydi. Barmen Jos£'ye ufaklığın iyi bir eğitim aldığının ve iyi bir aileden geldiğinin belli olduğunu söyledi. Pek iyi bilemiyordu ama, bu açıklama nedense Jose'de kızla yatma isteği uyandırmıştı. Bir iyi aile kızıydı o; bu da her zaman kışkırtırdı insanı. İştah uyandıran bir ağzı, kalkık bir burnu, bembeyaz bir derisi vardı. Ama saçları JosĞ'nin sevdiği türden değildi. Kısacıktılar, üstelik seyrektiler. Jose upuzun, insanın avuçlarını dolduran saçları olan sarışınları severdi. Sonuç olarak, hemen kızın içine girmek çekti canı.

Amerikalı önce polis çağırması için ısrar etti, ama Jose olay çıksın istemiyordu; aynasızlar işe karışırsa, olup bitenlerin gazetelere çıkacağını anlamasını sağladı kızın; bu da turizm açısından iyi olmazdı; barmen de Jose'yegöz kırparak, Amerikan gazetelerinin de olayı hemen parmaklarına dolayacaklarını, bu durumun da büyükannenin de işi öğrenmesi tehlikesini doğuracağını anlattı; bu da kadıncağızı öldürebilirdi.

Hayır, kimsesi yoktu, burada yapayalnızdı, daha yeni gelmişti, işverenleriyle de henüz bağlantıya geçmemişti... Azgelişmiş ülkelere yardım amacıyla Başkan Kennedy tarafından kurulmuş olan *Peace Corps*'a üyeydi. Çalışacağın ülkeyi seçebiliyordun; kız önce Afrika'yı düşünmüştü, ama sonunda, Kolomb öncesi sanat ve arkeolojik hazineler nedeniyle, bir de sonuçta *bome*'a daha yakın olduğu için burada karar kılmıştı. *Home* sözcüğü geçince, tekrar hıçkırıklara boğuldu. Evet, buraya, çocuklara İngilizce öğretmek için, bir sürü umut ve iyi niyetle gelmişti ve işte daha ilk günden... Keyfi tekrar yerine gelsin diye Jose ona biraz daha *tequila* içirdi, sonra onu kentin en iyi lokantasına akşam yemeğine götürdü. Kendi açısından, yanında Amerikalı bir kadınla görülmesi iyi olurdu. Amerika, Jose'nin burada canı ne isterse yapan güçlü ve emperyalist bir ülkeydi, hem ufaklık Jose'yi gerçekten çekiyordu.

İçkiye alışkanlığı olmadığı açıkça belli oluyordu, daha şimdiden Jose'ye kurtarıcısı gözüyle bakıyor, kötü İspanyolcasıyta durmadan ona teşekkür ediyordu; o da kızın üzerinde kötü İngilizcesini deniyordu. Yarım saat içinde canına tak dedi, kızın söylediklerini anlamaya uğraşmaktan bile vazgeçerek, kıza gene içirdi. Az sonra, gece kulübünün üst katındaki dairesine çıkardığında, kız yaptıklarının pek farkında değildi. Jos£ onu

soymaya başlayınca, mırın kırın etmeye başladı. Jose daha o anda kızın bir baş belası olduğunu anlayıp, kızla yatmalı, sonra da onu kapı dışarı etmeliydi. Ama kızın düzdüğü ilk Amerikalı oluşu onu biraz etkiliyordu. Büyük bir ülkeydi Amerika.

— Bunu beni hor gördüğünüz için yapıyorsunuz, dedi kız. Rica ediyorum, kibar olunuz. Her şey bir yana, kim olduğunuzu bile bilmiyorum. Tanrım, ne kadar sapıttım... Benim dünyada büyükannemden başka kimsem yok...

Jose'ye bu büyükanneden gına gelmeye başlamıştı artık. Kızın birilerine tutunmak gereksinimi duyduğu seziliyordu ve Jose'nin işini görmesine izin verdi, ama taksi şoförünün ve *tequ-ila'run* ardından öyle bir hale gelmişti ki, adam işini bitireme-den uyuyup kaldı. Jose'nin başına daha önce hiç gelmemişti bu. Kız uyurken, ona iki kez daha sahip oldu. Uyurken, yaşlardan hâlâ sırılsıklam yüzüyle gerçekten bir çocuğu andırıyordu.

Ertesi sabah uyanıp da yanında çırılçıplak uzanmış, bir bacağını karnına atmış, purosunu tüttüren Jose'yi görünce, yeni bir krize tutuldu.

— Tanrım, ben bir sevişme manyağıyım, diye mırıldandı. **Kendi kendimi yok ediyorum...**

Barmen haklıydı. Kesinlikle mürekkep yalamış bir kızdı bu, durmadan duyulmadık sözcükler kullanıyordu. Artık sarhoş olmadığından, Jose yeniden işe koyulmak isteyince, hızla yataktan kalktı, ama sonra ona kınayan bir havayla baktı.

— Bunu yapmamalıydınız.

— Niye ki? Tamam işte.

— Neyse, sonuç olarak gene de iyi biri olduğunuza inanıyorum. Olağanüstü gözleriniz var. İspanyol musunuz?

— Evet.

_ — Bana göre hava hoş, biliyor musunuz, öylesine sordum

*îte. Irkçı değilim. Şimdi gitmemi ister misiniz?

— Kalabilirsiniz.

Kaldı. Önce bir hafta, sonra iki, sonra iki ay boyunca.

Sonraları, neden kaldığını, baştan beri onu çekenin ne olduğunu soracaktı kendi kendine. Bugün bile, düşündüğünde kendi kendine tam bir açıklama getirmeyi başaramıyordu. "Yalnız, emin olduğum tek bir şey vardı," dedi Dr. Horwat'a dimdik gözlerinin içine bakarak: neden yalnızca bedensel değildi. Fazladan bir şeyler vardı. Başka türlü olsa kendini asla koyver-mezdi. O öyle biri değildi.

İlk haftalar boyunca sanki bir sisin içinde yaşadı, her şey onun için o kadar yeniydi ki; korkunç derecede yoksul olmasına karşın, ülke inanılmaz güzellikteydi. Halk da o kadar mutsuzdu ki, onlara yardım etmek için büyük istek duyuyordu. Özellikle çocuklar, harikaydılar. Sık sık yolun ortasında durup onları kollarına alıyordu. Asla ağlamıyorlardı, hatta bebekler bile; ve küçücük yüzlerinde hep hüzünlü bir hava vardı, size gözlerini üzerinizden hiç ayırmadan, sessizce bakıyorlardı... Yetersiz beslenen çocukların gözleri daima kocaman durur. Korkunçtu bu. Taşrada durum daha da kötüydü. Sefalet gerçekten de ürkütücü boyutlardaydı. Ve bebekler için süt ya da anneler için kutu konserveler getirildiği zamanki en ufak bir sızlanmanın olmadığı o suskunluk, o gurur ve o aptalca ifade... Bir aileye, bir köye yardım etmeyi her başardığında daha da büyüyen bir bağlılık uyandı içinde bu halka karşı. Minnetlerini dile getirmeyi bilmiyorlardı, asla teşekkür etmezlerdi, onlara verilenleri alır, sonra, sanki bir insan değilmişsiniz gibi, şaşkınlıkla uzun uzun süzerlerdi sizi. Amerikalı, halkın koruması altında olduğu, görevinin de onlarla ilgilenmek ve yazgılarını düzeltmek olduğu düşüncesine kapılmaya başlamıştı bile.

— Sürekli suçlu hissediyordum kendimi, sırf Amerikalı olduğum ve bizim hiçbir eksiğimiz olmadığı için. Ah, Dr. Hor-wat, kendimi temize çıkarmaya ve neden orada kaldığımı anlatmaya çalıştığımı zannetmeyin. Ama ben asla hayatta ne yapmak istediğimi bilemedim, o çocukları gördüğümde ise, biliyordum. Elbette yalnızca bu kadar değil, Jose'ye âşık olmuştum, tersini söyleyemem. Onu da koruma isteği vardı. Bütün yaptıklarım, özellikle de yapmadıklarım ve yapabileceklerini biliyo-rıını;

gülünç gelebilir ama, onda bir köşede saklanan bir Kızılderili çocuk olduğunu seziyordunuz. Aman aman bir analık içgüdüsüne sahip olduğumdan değil, ama sonuç olarak Jose'yle ülke kafamda biraz birbirlerine karışmışlardı. Biri için yaptıklarımı, diğeri için de yaptığım izlenimine kapılmıştım... Ah, hem sonra, zahmete değmez, nasıl olsa anlamayacaksınız.

Ama rahibe karşı sınırsız bir aldırmazlık gösteriyordu, yalnızca sahibinin omzunun üzerinden ona doğru eğilen kuklayla ilgileniyormuş gibi davranarak, konuşmaya devam etti, Bir an, sanki durgun bakışlarında anlayış ve sevecenlik izleri bulmuş gibi, elini uzatıp bebeğin kızıl saçlarını okşadı. Dr. Horwat, belki de hatipliğe ve halk kalabalıklarına çok alıştığı, kişisel ilişkilere ve bunlara uygun düşen sözcüklere ilişkin duygularını kaybettiği için dile getiremediği bir şefkat dalgasıyla, eğer rahip değil de bir oyuncak ayı olsa, kıza daha fazla yarar sağlayabileceği duygusuna kapıldı. Elini tutmak istedi, ama özellikle de, üzerinde duran saman torbasının camsı ve edepsiz gözlerinin ve ıslak dişetlerinin arasından ona durmadan altın patlamaları gönderen soysuz Kübalı gibi yol arkadaşları varken, birtakım korkunç yanlış anlamalara yol açmaksızın böylesi bir harekette bulunamayacak kadar genç buluyordu kendini. Manzara bile, çatlakların kara lavlardan oluşmuş dudakları, dünyanın tüm utanmazlıklarını içinde barındırıyormuş gibi görünen donup kalmış gülüşler halinde araladığı Sierra'da kaybolmuş Cadillac'ın çevresindeki her bir kıvrımıyla, alaylı alaylı yüzünü buruşturuyordu sanki. Misyoner içini çekti, umursamaz bir tavırla kollarını çap-razlayarak önüne döndü.

Kız, çok kısa bir sürede Jose'nin son derece karmaşık bir Çocuk olduğunu, kendisinin zerre kadar aklından geçirmediği psikolojik sorunları olduğunu anladı. Huyu suyu son derece değişkendi; değişiklikleri haklı çıkaracak herhangi bir neden de yok gibiydi; onu yiyip bitiren derin bir sıkıntıdan, bir yoksunluk duygusundan dolayı işkence çekiyor gibiydi; kız ona çocukluğu hakkında, anne babasıyla ilişkileri hakkında sorular sorma-y* denemişti; büyük olasılıkla Freudcu bir şeyler vardı işin içinde. Psikanalizin ne olduğunu anlatmayı denediğinde, Jose büyük ilgi gösterdi. Can kulağıyla dinledi, purosunu çiğneyerek epey bir süre düşündü, sonra, o heriflerden birini gece kulübü için ayarlayıp ayarlayamayacağını sordu kıza. Evet, son derece saftı ve de itiraf etmeliydi ki, son derece eğitimsizdi.

Kültürsüzdü, evet, Amerikalı bu sözcüğü kullanmaktan çekinmiyordu. Ama işte bu, en azından Jose'ye yardım edebileceği bir alandı. Jos£'nin ona gereksinimi vardı; sonunda size gereksinim duyan birini bulduğunuz zaman, sorunlarınızın epeyce bir kısmı hallolmuş demektir. Bir kimlik, dünya üzerinde bir yer, kendinizi özgürleştirecek bir amaç, *seçme*, *yolunuzu çizme* arayışıyla başıboş dolaşmaktan, *bir akıl hastası* olmaktan vazgeçersiniz.

— Yine de kendinizi *temize çıkarabilirsiniz*... Bu benim için çok önemliydi. Bende ve okuldaki arkadaşlarımın çoğunda, boş bir konserve kutusunun içinde sallanıp durduğumuz duygusu vardı hep... Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Amerika'dan değil, genelde yaşamın kendisinden söz ediyorum. Özünde kim olduğumu ve burada ne yaptığımı hiçbir zaman anlayamadım. Sonuç olarak hidrojen bombam, .ırk ayrımcılığı ve Vietnam Savaşı vardı, bunların bize çok yararı dokundu, en azından herhangi bir şeye *karşı* olabiliyorduk... Ama bu çok *olumsuzdu*... Belirgin hiçbir neden yokken kendimi suçlu hissediyordum, yalnızca nedenini bilmeden,.onu doğrulayacak hiçbir şey yapmadan varolduğum için... varolma durumunu doğrulamak yani, anlarsınız. Kim olduğumu asla bilemedim, *kbrdi-. ğim* yoktu... Bu konunun üzerinde fazla duruyorum ama, benim için çok önemli. Ve bu ülke, birdenbire, kendimi gerçekleştirmemi... kendimi *bulmamı* sağlayacaktı. Birden, verebilecek bir şeylerim olduğunu hissediyordum... Bazen tüm bunları Jose'ye anlatmayı deniyordum ama, anlamıyordu, hayretle yüzüme bakıyordu... İngilizcesi henüz yeterli değildi, hem sonra, şunu da belirtmek gerekir ki, ahlakla ve akılla ilgili birtakım sorunlar hakkında hiçbir fikri yoktu. Ona sıkı sıkıya sarıldığımda, olağanüstü gri ve yeşil gözleriyle, her zaman biraz ifadesiz, her zaman sert ve karanlık -bu gizli maske onda erkekçe **bir** utanma duygusu anlamına geliyordu, fazlasıyla İspanyoldu o-yüzüne sevgiyle baktığımda beni minnetle dolduran, kesinlikle emin olduğum bir olgu vardı ki, o da sonunda kendimi *buldu-gumdu.* Yaşamda bir amacım, bir varlık nedenim vardı, sonunda bir yerlere tutunuyordum...

Kız, ders verir havasına girmeden Jose'nin zihinsel ufkunu yavaş yavaş genişletmeye çalıştı, neredeyse mutlak cehaletini keşfettiğinde ise, korkuya kapıldı. Yaşamın kültürel alanda, müzikte, resimde, edebiyatta sunabileceği güzellikler hakkında en ufacık bir fikri yoktu; kız incelikle sözü bu konulara

getirdiğinde, Jose yüzüne öyle bir tiksintiyle bakmaya başlıyordu ki, kızın içi acıyla doluyordu. Ama Amerika'nın demokratik kuramlarına ilgisi var gibiydi. Böyle konuşmaları dikkatle dinliyor, bazen de şaşırarak kafasını sallıyordu. Amerikalı kız, böyle böyle, komünistlerin yaydığı o gülünç Amerikan karşıtı kampanyayla belli ölçüde savaşabildiğim ve Jose'ye Birleşik Devletler ve dünyada yapmaya çalıştıkları hakkında daha doğru görüşler kazandırdığını söyleyebilirdi. Evet, en azından bu alanda, hele de Jose'nin kısa süre sonra üstleneceği rol göz önüne alındığında başarıya ulaştığı, birbirinden çok farklı, birbirlerini son derece yanlış anlayan iki halkın daha iyi anlaşmasına her şeye karşın katkıda bulunduğu söylenebilirdi.

Jose o yanmdayken kentte boy göstermeyi çok seviyordu; ve ondan, kıza sorulacak olursa biraz fazla göze çarpan bir tarzda giyinmesini istiyordu. Onun sayesinde, daha birçoklarının arasında Birleşik Devletler Büyükelçisi ve Amerikalı iş çevreleriyle, daha önce asla kuramayacağı bağlantılar kurmuştu. Amerika ülkede büyük yatırımlarda bulunmuş, parasal yardım sağlamıştı; hükümet de tümüyle çürümüş olduğundan yardımlar hedefteki halka asla ulaşamadığı için C.I.A., halkın gözünde saygınlığını kaybetmemiş, Birleşik Devletler'in güvenebileceği yeni yeni adamlar aramaya başlamıştı gizlilik içinde. Jose'nin yasadışı ortamlarla kurduğu ilişkiler konusunda birtakım dedikodular kızın kulağına çalınıyordu ama, devrimci bir dönemden geçiliyordu, şiddetin ve suçun yüzyıllardan beri halkın ruhunda yer ettiği bu ülkede ilerleme ve demokrasi kolay elde edilemezdi. Unutmamak gerekirdi ki -oysa genellikle bilinmezdi bu-, Cortez'in gelişini izleyen otuz yıl boyunca, İspanyollar, sırf yirmi beş milyon nüfuslu Meksika'da on beş milyon insanı yok etmişlerdi. Ve bu, zorunlu din değiştirmelerle, Haç'ı reddederek 'ruhsuzlar' olarak ilan edilenlerin köleleştirilmesiyle birlikte, gitgide artmıştı. Artık ırkçılaşmış, suratınıza tüküren Amerikan bencileri için olduğu gibi, kız kendini korkunç derecede suçlu hissediyordu: on dört yaşından bu yana N.A.A.C.P. üyesiydi ve her zaman kendini temiz bir şeylere adamak, bağlanmak, birilerini ya da bir şeyleri kurtarmak istemişti. Tüm kalbiyle devrimin bu sefer kan dökülmeksizin, canavarlıklar yaşanmak-sızın gerçekleşeceğini umuyor, ama bir yandan da Kızılderili kitlelerinin yoksulluğuna, umutsuzluğuna bakıldığında, araçlar konusunda seçim yapılamayacağını anlıyordu;

Jose'nin sırtını yaslamaya çalıştığı kitleler de bunlardı işte. O içlerinden biriydi, gerçek bir halk çocuğuydu.

Amerikalı, Birleşik Devletler'in azgelişmiş ülkelere çok daha fazla yardımda bulunması gerektiğini düşünüyordu; keşişlerin çıkardığı bir gazeteye, daktilosunun başında onu hüngür hüngür ağlatan bir heyecanla, çevresinde gördüğü yoksulluğu uzun uzun anlattığı, Senato'nun dış yardımları kısıtlamasını da öfkeyle protesto eden bir mektup yazdı. Mektup yayımlandı, Jose de makalenin sonundaki imzaya uzun zaman hayran hayran baktı durdu. Gerçekten etkilenmişti.

Amerikalı kız, böyle işlerden söz ettiği zamanlarda Jos6'de belli bir anlayış kıtlığı, hatta aptallık olduğunu görüyordu; eğitim eksikliği, ahlaksal ya da toplumsal sorunlara yönelmesine her zaman izin vermiyordu. Bundan dolayı da kıza gitgide daha fazla bağlanıyordu, kız şimdiden onun için vazgeçilmez olduğunu seziyordu. Jos6 onu siyasal toplantılara davet ediyor ve orfu, arkadaşlarının, 'Uçan Birlik'in üyelerinin önünde de onun karaşındayken konuştuğu gibi konuşması için yüreklendiriyordu; hatta kızı taşraya yaptığı birkaç geziye bile götürmüştü. Kız bu yeraltı eğitim 'çalışmalarında', başında halkını gerçekten seven, sırf küpünü doldurmayı düşünmeyen bir adamın olduğunu, gerçekten demokratik bir düzenin neler başarabileceğini anlatırken, Jose, dişlerinin arasında purosuyla, ara sıra kızı başıyla onaylayarak ve arkadaşlarına fiyakalı bakışlar fırlatarak, apaçık bir hoşnutlukla dinlerdi onu. Amerikalı, üniversitede sosyoloji ve ekonomi politik okumadığı için başını taşlara vuruyordu, Profesör Galbraith'a, okunması gereken kitapları işaret etmesini istediği bir mektup yazdı. Önüne gelene mektup yazdı; büyükannesine, arkadaşlarına, Başkan Johnson'a, özellikle de hayallerini süsleyen Jacqueline Kennedy'ye; bir gün ülkenin bir numaralı kadını olmayı düşlediğinden değil, ama Jacqueline'in olağanüstü bir kadın olduğunu düşünüyordu, onu çok iyi anlayabileceğinden de emindi.

Jose'nin artık Amerikalı bir sevgilisi vardı, yanında her yere sürüklüyordu onu da; ünü açısından iyiydi bu. Onu taşra gezilerine de götürüyordu, köylüler içlerinden birini bir Amerikalıyı düzerken görmeyi seviyorlardı, bu onları hayal kurmaları için yüreklendiriyordu. Birleşik Devletler, daima kötü ve çok güçlü bir ülke olarak anlatılmıştı onlara; Jose'ye hayranlıkla bakıyorlardı. Onda *protecciön* vardı. Jose bazen, kızın

tepesine dikilip sayıp döktüğü heyecanlı ve anlaşılmaz sözcük yığını karşısında öfkeden deliye dönüyor, içinden kızı tutup camdan aşağıya fırlatmak geliyordu, ama kızın eteklerini kaldırıp külotunu indirip, hesabını arkadan, *köpeklemesine* görmekle yetiniyordu; bu da aynı işi görüyor ve kızın çenesini kapatıyordu; son derece uysal ve minnetkâr biri oluveriyordu. Jose, bir biçimde ona bağlanmaya başlıyordu. Kızda bir tür alçakgönüllülük, iyi niyet vardı; bazen, kafesinin içinde çırpınıp duran tutsak bir kuşu andırıyordu, bu da Jose'yi heyecanlandırıyordu, iyi ve eğitimli bir kızdı; Jose değerinin arttığını, adamdan sayıldığını hissediyordu. Başka yerlerden gelmiş gibi duran temiz kızları severdi ve ömründe hiç onun kadar temiz bir kız görmemişti. Öncesinde de, sonrasında da, durmadan yıkanıyordu. Bedenine sürdüğü, koku giderici dediği o güzel kokulu nesnelerin bin bir çeşidi vardı kızda. Jose bir kadından asla bu kadar zevk almamıştı. Sırf bacak arası meselelerinden değil, kafasındaki bir şeylerden dolayı. Koca koca hamlelerle her içine girdiğinde, intikam aldığı, Çok eski hesaplan kapattığı duygusuna kapılıyordu. Bunun nereden kaynaklandığını bilemiyordu ama, içini güzelce doldurduktan sonra, kız onun elini öpüp, şefkatle yanağını avucuna dayadığında, Jos£ birileriyle hesabının görüldüğünü hissediyordu; bu kişinin tam olarak kim olduğunu bilemiyordu. Bunlar, tam bir doyümla gülümsediği, kendini gerçekten başarılı hissettiği nadir anlardı. O it herifler artık hiçbir isteğini geri çevire-nıezlerdi. Bu kız bir yığın bilgiye sahipti, çevresindeki genç subayların dillerine doladıkları, onlarla beraber olduğu zaman kendisinin de gayet iyi biliyormuş gibi davranmasını gerektiril, devrime ilişkin tüm o teknik sözcükleri ona açıklayabilirdi. Kızın saatler boyunca sayıp dökebileceği 'ahlak bozukluğu', 'özgürleşme', 'toplumsallaştırma', 'etik' ve daha binlercesini.

Amerikalıya olan hayranlığı gitgide artıyordu.

Komünistler, Amerikalılarda utanma duygusundan eser olmadığını, dünyanın efendileri olmak istediklerini, turistlerin de ülkenin çürümesine neden olduğunu söylüyorlardı; onlara bakılacak olursa, güçlü, zengin, saldırgan ve kokuşmuş olan, gerçekten kötü olan ne varsa, hepsi Amerika'dan geliyordu; Jose artık komünistlerin sözlerindeki abartı payını da göz önüne alıyordu gerçi ama, gene de yaptıkları propagandadan yoğun biçimde etkilenmiş ve Birleşik Devletler'e gitgide daha da çok bağlanmaya

başlamıştı. ‘Küçük Katolik papazı’ bile sık sık Birleşik Devletler’in, ruhunu satmış, gözü maddi zenginlikten başka bir şey görmeyen Protestan bir ülke olduğunu söylerdi. Ayrıca, Birleşik Devletler’den gelen her şeye saygıyla bakmaya başlamıştı ama, bunu itiraf etmekten kaçındı: hemen tüm arkadaşları şiddetle Amerikan karşıtıydılar ve bu yüzden dikkatli olmak gerekiyordu.

Amerikalı kız Jose’nin önünde parlak bir siyasi gelecek olduğu gerçeğini keşfetmekte gecikmedi. Görünüşte gitgide kişilik kazanıyordu; Ordu’da onursal bir yer edindiği de görülüyordu. Son derece eli açıktı, elindeki tüm parayı, subay ve memur karılarına armağanlar sunmak için harcıyordu. Amerikalının içinde sonunda yolunu bulduğu izlenimi vardı; kendini diriltici, yaratıcılıktan, başarıdan yana zengin bir yaşamın eşiğinde görüyordu. Sonunda *kendini gerçekleştirebilecekti,* ergenlik yaşlarından bu yana içini kemiren gereksinimdi bu - bazen gerçekten varolmadığı, yalnızca kendi kendini hayal ettiği duygusuna kapılıyordu. O âna dek bulanıklık içinde, kalın çizgilerden, gerçeklikten yoksun bir halde, yeniden ve gerçekten doğmayı beklediği biçimindeki tuhaf ve bir türlü yakasını bırakmayan bir izlenimle yaşamıştı. Kendini sık sık şekle girmeyi bekleyen çalakalem bir taslak, bir karalama gibi tamamlanmamış hissederdi. Yaratmak onda daima bir saplantı, bir gereksinim olmuştu; üniversitede *Creative ıvriting* derslerini izlemişti; iki okul döneminde bir romanın ya da bir tiyatro oyununun nasıl

' Yaratıcı yazarlık. (Çev.) yazıldığım öğretiyorlardı, bir keresinde, on iki yaşındayken okullaraı'ası bir şiir yarışmasında Iowa’ya birincilik ödülü getirmiş olsa da, bu alanda öyle üstün bir yeteneğe sahip gibi görünmüyordu. inatla, içinde duyduğu her şeyi özgür kılmasını sağlayacak bir yol aradığı zamanlarda, seramikle de uğraşmıştı. Kaç Amerikalı genç, mutsuz bir halkın, yüzyıllar boyunca içinde tutulduğu maddi ve kültürel karanlıklardan çıkmasına, gelişmesine yardım ederek kendini büyük bir esere verme, gerçekten yapıcı bir şeylerle uşraşma şansına sahip ki? Onun kuşağı, İsrail’deki *kibboutz’hr* gibi bir yol, bir görev, yapıcı bir eser arayışındaydılar. Öğrencilerin yüzde altmışından fazlasının L.S.D. kullandığı üniversitelerde olup bitenlere göz atmak yeterdi; bu uyuşturucu öğrencileri harika hayallere sürüklüyor, duyulmamış güzellikte daha iyi bir dünyanın kapılarını aralıyordu. Jo-sö’nin ve bu ülkenin Amerikalı için ne anlama

geldiği merak edenlerin, tüm bunları da göz önüne alması gerekirdi; *Peace Corps*'un bir üyesi olmayı kabul ederek buraya gelirken kaçmak, uzaklaşmak değil, *kendini gerçekleştirmekti* aklındaki - bu sözcüğün üzerinde ısrarla duruyordu. Neredeyse ona tecavüz etmiş olan o korkunç şoföre minnet duymaya başlayacaktı: o olmasa, Jose'yle tanışamazdı.

'Bedeni ve ruhuyla, kendini halkına ve ülkesine adamaya kararlı bir adamla karşılaşma şansına sahip oldum,' diye yazmıştı büyükannesine. 'Yaratıcı bir esere katkıda bulunmak, benim için gerçekten eşsiz ve coşku verici bir fırsat. Burada *kimliğimi* buldum, kim olduğumu, ne yapmak istediğimi biliyorum. Dolayısıyla, bir süre daha burada kalmayı tasarlıyorum/

Her geçen gün, büyük bir doğal zekâya sahip olmasına karşıtı, Jose'nin ne kadar kültürsüz, eğitiminin ne derece ilkel, hatta yok denebilecek düzeyde olduğunu daha da iyi gördükçe, gözleri dolu dolu olacak kadar içi sızlıyordu. Jose dünyanın ve karmaşalarının karşısında tamamıyla donanımsızdı. Jos£'yle her konuştuğunda ve yüzünde anlamsız bir ifade, hatta tiksinti ifadesinin belirdiğini her gördüğünde, kız allak bullak oluyor, içinde gerçek bir analık içgüdüsünün uyandığını duyuyordu, kvet, San Miguel Manastırı'nda bir yıl eğitim görmüştü ama, oradan yalnızca derin bir dinsel duygu saklamış gibiydi. O güne

'■Ataklaşa çiftlik. (Çev.)

145/10

Yıldızyiyiciler dek kimse bu çocuğun aklını geliştirmesine yardım etmemişti. Iowalı bir senatörün sekreteri olan bir arkadaşına, Amerika'nın azgelişmiş ülkelere yaptığı yardımın parayla sınırlanmayıp, bu ülkelere eğitimciler, teknik kadrolar gönderilmesinin, buralarda kültürel merkezler kurulmasının gerekliliği üzerinde ısrar ettiği uzun, öfke dolu bir mektup yazdı. Birleşmiş Milletler bu konuda görevini ihmal etmişti. Jose'nin karşısında Birleşmiş Millet-ler'in adını andığında, Jos£'nin, kurumun sağlayabileceği olanakları gayet iyi bildiğini keşfetti.

— Son derece yararlı, diye kabul etti.

Jose'nin en iyi arkadaşlarından biri, ülkenin Birleşmiş Mil-letler'deki temsilciliğini yürütmekte ve diplomatik dokunulmazlıktan yararlanmaktaydı, bu da sınırlarda gümrük beyanında bulunmayabileceği anlamına geliyordu. Jose bu sayede kilolarca eroini Birleşik Devletler'e sokabilmişti. Birleşmiş Millet-ler'e büyük hayranlık duyuyordu. Ufaklık bunun son derece yararlı bir şey olduğunu söylerken haklıydı.

Amerikalı kız Birleşik Devletler Büyükelçiliği'ne gidip, Birleşik Devletler'in burada ne işler yaptığının ona bildirilmesini talep etti. Okuması için kitapçıklar verdiler, ona, o da, Amerikan yardımının her yıl hatırı sayılır bir miktarda yükseldiğini keşfetti; ne var ki, bu paranın nereye gittiği onun için bir sır olarak kaldı: başkentteki telefon şebekesi hayal edilebilecek en kötü durumdaydı, halk kütüphanesi, tiyatro ya da konser salcr-nu yoktu. Üniversite, yapılış amacının dışında kullanılan eski bir manastırdı, eğitim bakanı bir generaldi, görünüşe göre, tek işi de öğrencileri hapse tıkmaktı, bir arkeoloji müzesi bile yoktu, isteyen her turist, bu toprağın gerçek ruhunu oluşturan Ko-lomb öncesi sanatın hâzinelerini satın alabilir ve yanında götürebilirdi. Kısacası, kitlelerin yaşam düzeyini yükseltmek için hiçbir şey yapılmamıştı.

Birleşik Devletler'e yüzlerce kitap ısmarladı. Jose ona son derece cömert bir ödenek ayırmıştı, başlangıçta ödeneği kabul etmek istemediyse de, sonunda boyun eğdi. Jose'nin metresi olmanın çok ötesinde, onun bir tür teknik ve kültürel danışmanı olduğunun bilincindeydi, o halde ödeneği kabul etmekte gerçekten de bir kötülük yoktu. Jose verdiği parayla güzel elbiseler yerine kitap alınmasına çok öfkeleniyordu ama, kısa bir süre içinde, ziyaretçilerin 'kütüphanesi'ne saygıyla baktıklarının, bunun ona yararı dokunabilecek bir toplumsal konum işareti olduğunun farkına vardı.

Amerikalı, elinde bir kalemle, temel olduğunu düşündüğü eserleri birkaç açık seçik İspanyolca cümleyle özetlemeye çalışarak, gece yarılarına kadar uyanık kalıyordu; oysa Jos£ İngilizceyi çabucak kapmıştı; kızdan yararlanma hızı gerçekten şaşkınlık vericiydi. Sonuç olarak, kız da başyapıtların özetleri üzerinde çalışmaya karar verdi ve insanlığın tüm büyük eserlerinin özetlerini içeren üç yüz sayfalık bir *digest* keşfetti; eserin içinde dikkat çekici bir açıklıkla, tam iki satırla tanıtılmış olan Marksiz-min üzerinde de çalışmış oldu böylece.

Gece kulübünün üstünde bulunan daireleri tıka basa felsefi eserlerle ve sanat kitaplarıyla doluydu artık; Jos£ de, Amerikalı ziyaretçilerini düşünerek masasının üstüne, iyice görülebilecek şekilde Birleşik Devletler Özgürlük Bildirisi'nin, Anayasası'nın ve Lincoln'ün yaşamını anlattığı Barclay'in kitabının lüks baskılarını koymuştu. Genç subaylar ya da öğrenciler yanma geldiklerinde ise, söz konusu eserleri *teninin Yaşamı* ve Cast-ro'nun bir fotoğrafıyla değiştiriyordu. Epey oportünist olduğunu kabul etmek gerek, ama bu özellikle farklı düşünceler arasından bir seçim yapmasını, bir karara varmasını engelleyen cehaletinden kaynaklanıyordu. Asla en ufacık bir siyasal bildirimde bulunmuyor, ama onunla konuşmaya gelen ziyaretçilerini can kulağıyla dinliyor, sonra da onayladığını belirten bir harekette bulunuyordu. Hakkında boş laftan hoşlanmayan bir adam olduğu, kısa ve öz sözlerinin altında derin bir değişim isteği ve ülkesi için yanıp tutuşan bir sevgi sakladığı söyleniyordu. Çatışma halindeki üç muhalif eğilimin üçü de ona birtakım sözler vermişlerdi; halk milisleri haline dönüştürmekte olduğu 'Uçan Birlik'i de, hükümetin dokunmaya cesaret edemediği tek örgütlü güçtü. Ordu pek güçlük çekmeden birlikleri silip süpürebilirdi gerçi ama, üst düzey subaylar, genç subaylara pek güvenmiyorlardı; astsubaylar için ise Jose, ülkenin gereksinim duyduğu, halkın bağrından kopup gelmiş önderi temsil ediyordu.

Amerikalı kız, düşünsel ve kültürel üstünlüğünü fazlaca göz önüne serecek birtakım belirtilerle Jose'yi kırmak ya da korkutmaktan kaçınmak için son derece ince düşünmek zorundaydı. İspanyollara özgü özsaygısı, bir kadının karşısındaki böylesi bir konumu hoş karşılamazdı kuşkusuz. Amerikalı onda Kızılderili kanı olduğunu biliyordu, ama bu konuda, Jose sapına kadar Ispanyoldu, son derece *hidalgo*'ydu.

'Buradakiler bizdeki erkeklerden öyle farklı ki...' diye yazdı bir kız arkadaşına. 'Kadınlarının onlardan aşağıda, yumuşak ba|lı olduğunu hissetmeyi seviyorlar, buna boyun eğmeyi kesinlikle düşünmüyorsam da, soruna açıktan saldırmamaya, aynı sonuçlara Josd'nin saygısını kazanarak ulaşmaya dikkat ediyorum. Jose'nin huylarında, alışkanlıklarında, hatta giyim tarzında-zavallı çocuk hâlâ, *Namuslular*'daki gibi, deniz mavisi gömlek, beyaz kravat üzerine koyu mavi takım elbise giyip, beyaz şapka takıyor bazen- yapmak istediğim bir yığın değişiklik var, ama anaç tavuğu oynayarak onu ürkütmekten de sonuna kadar kaçınıyorum. Bu, karşılıklı bir

uyum ve saygı sorunu. Burada tamamıyla farklı bir düşünce yapısı var. Örneğin, her yerimi mücevherlerle dolduruyor, ama bana çiçek sunmak hiç aklına gelmedi. Bazen, yalnızca kır çiçeklerinden oluşmuş ufacık bir demet almak için, her şeyimi verebilirim diye düşünüyorum. Elbette ki son derece çocukça bu. Zaten yeterince bitkinim, bazen karşımda gerçek bir duvar varmış gibi geliyor. Jose'nin tamamıyla bana hayran olması da işi iyice çikmaza sokuyor.'

Dolayısıyla, Amerikalı kız Jose'ye açık açık ders vermemeye büyük özen gösteriyor, manastırdaki papazının eskiden ona söylediği gibi, iyi tohumlar atarak, birtakım bilgileri oradan buradan adamın kafasına sokmakla yetiniyordu. Ama sık sık, Jose'yi yalnızca eğlendirebildiği duygusuna kapılıyordu; Jose ne zaman yeşilimsi gözlerini üzerine dikip belirli bir biçimde ona baksa, kafası karışıyordu. Onda, sanki yaşam ve dünya hakkında öğrenilecek ne varsa biliyormuş, bir anlığına bile olsa, hiçbir kuşku kafasından asla geçemezmiş gibi, olağanüstü bir inanç, kendine karşı mutlak bir güven vardı. Bu iyi bir şeydi elbette, bir önder için kendine güven esastır, ama gene de çok acıklıydı, kızın içine dokunuyordu, çünkü bu güven, büyük ölçüde cehaletin ürünüydü. Saklamayı öğrenmişti ama, son derece inançlıydı. Generallerin verdiği bir akşam yemeğine gitmek üzere Mer-cedes'e binerlerken, kız ona Zen Budizmi, vazgeçiş ve düşüncelere dalma konusunda farklı bir şeyler anlatmaya çalışmıştı. Başkent sokaklarında, sayıları gitgide artan uzun saçlı, sakallı, akıl hastanesi kaçkını İsa benzeri Amerikalı gençler boy göstermeye başlamışlardı; Jose Birleşik Devletler Büyükelçiliğinin onların gelmesine izin vermesine şaşırıyordu, ülkeleri hakkında kötü bir izlenim bırakıyorlardı çünkü. Kız uzun bir açıklamaya girişti, *beatniks* denilen bu gençler, maddecilikten kaçmanın ve tamamıyla üretim ve tüketim üzerine kurulmuş bir toplumun dışında yaşamanın yollarını arıyorlardı.

Bu sefer Jos6 onu dikkatle dinliyor gibiydi, sonra her zaman biraz boğuk çıkan, donuk sesiyle:

- Evet, felsefe... Tabii, ne olduğunu biliyorum. Rahipler yeterince söylediler bunu bana. Dünya üzerinde kötülük hüküm sürer, para kötüdür, zina kötüdür, güzel olan ne varsa kötüdür. Öyleyse? Öyleyse, bir adam mutlu olmak isterse, kendisinin de kötü olması gerekir. Bu olmadan, hiçbir

yere varamaz. Gerekli bağlantıları kurması, ona güvenilebileceğini, Patron'un kim olduğunu bildiğini göstermesi gerekir. Tamam mı?

Kız korkunç bir üzüntüye kapıldı. Çocukluğundaki yoksulluğun, toplumsal adaletsizliğin onu bu kadar etkilediğini, onun bu derece karamsar olduğunu asla anlayamamıştı. Jos6 çok şey görüp geçirmişti, bu da onu biraz katılaştırmıştı. Kız, kendisi için büyük önem taşıyan bu noktayı sabırla tartışmaya, ona dünyanın güzelliklerle, iyiliklerle dolu olduğunu anlatmaya, resim, müzik, aşk gibi birkaç örnek vermeye çalıştı, ama bir süredir çok içiyordu, nedenini de bilemiyordu ama, düşünceleri hep birbirine karışıyordu. Gene müzelerden, senfoni orkestralarından söz etmek istedi, izlenimciler konusunda birkaç söz söyledi, ama nesneler kafasında bulanıyordu biraz, bazen tamamen yolunu şaşırdığı, kaybolduğu, aptallaştığı duygusuna kapılıyordu...

— Evet, Dr. Horwat, aptallaşmıştım, aklıma birden aptallaştığımın geldiğini anımsıyorum, evet, başka sözcük yoktu bunu tanımlayacak. Birdenbire hıçkırıklara boğulduğumu anımsıyorum. Birdenbire ne halde olduğumu anlayamaz olmuştum. Aynı zamanda da korkunç bir suçluluk duyuyordum. Bu ülke için yeterince iş yapmamıştık ve ben orada, Mercedes'in içinde, tüm Güney Amerika'yı, Hindistan'ı, Afrika'yı, Vietnam'ı, onlar için yapmak istediklerimi düşünerek ağlıyordum. Tüm o sömürgecilik yüzyılları, son derece büyük bir adaletsizlikti. Öyle bir durumdaydım ki Jos£ arabayı durdurdu, bir bara girdik ve keyfim biraz yerine gelsin diye beni içirdi. Generalin beni o halde görmesini istemiyordu. Sonra davete gittik, çenemin biraz fazla çalışması dışında çok iyiydim; sinirlerim ayaklandığı zaman, hep biraz fazla konuşurum, bu da bir tür coşkunluk işte. Ardından eve gittik, bana çok iyi davrandı. İstediğim kadar yolumu tümden kaybetmiş olayım, kesinlikle emin olduğum bir şey vardı: Beni seviyordu. Beni gerçekten seviyordu.

Amerikalı, bu ülkede sonuna kadar güvenebileceği, yaşamakta olduğu olağanüstü mutluluk anlarından söz edebileceği yeterli sayıda kız arkadaşının olmamasına sık sık hayıflanıyordu; bazen, o şiddetli ve bitip tükenmez kucaklaşmalarından sonra, kendini tümden gerçekleştirdiği, hatta ilginç bir biçimde, Jose'nin kollarındayken yapıcı bir iş için çalıştığı izlenimine kapılıyordu. 'Aşkın insanın kendini tam olarak dile getirişi,

gerçek bir uygulama olduğunu ve insana harika bir kimlik ve güvenlik duygusu verebildiğini keşfettim,' diye yazdı bir kız arkadaşına. Bazen o izlenime kapılsa da -iç güvenlikten yoksunluğun basit bir işaretiydi belki de bu-Jose'deki yalnızca bedensel bir bağlılık olamazdı. Kuşkusuz çok fazla deneyimi yoktu, ama, yalnızca derinden, içtenlikle seven bir adamın bir kadına böylesi bir mutluluk verebileceğini anlayacak kadar kadınca sezgilere sahipti. Bunlar, kendine saklaması gereken şeylerdi işte. Mektubunda yalnızca: 'Beni tutkuyla, son derece dokunaklı bir biçimde seviyor, buna ilişkin harika kanıtlar göstermekten de asla geri kalmıyor,' diye yazdı.

Jos£'nin siyasal geleceği biçimlenmeye başlamıştı. 'Yenilenme ve yenileştirme çalışmaları' için programını askıya almış olan *El Senor*'un salonunda, aşağı yukarı düzenli aralıklarla ateşli toplantılar düzenleniyordu. JosĞ'nin, iktidar yarışı için kurulan her tezgâhta dostları vardı. Kendisi de saygın bir görünüm kazanmak için uğraşıyordu; P6p£'yle Arzaro'dan da ayrılmıştı, zaten az bir zaman sonra, ikisinin cesetleri dağdaki bir gölde bulunmuştu. Siyasi toplantılarda söz almaktan daima kaçınıyordu, ama, ona güçlü bir hava veren taşlaşmış bir duruşla, kıpırtısız ve sessizce salondaki bir yükseltinin üzerinde dikiliyordu. Kız hep salonda oluyordu ve onu seyretmekten asla bıkmıyor-chı. Onda olağanüstü bir çekicilik vardı, bu o güzel grimsi yeşil gözlerinden, sert ağzından, güçlü çenesinden, hatta belirli bir kabalığın işareti olan çizgilerinden kaynaklanıyordu; kız böğrünün çekildiğini, kalçalarının, göğüslerinin, omuzlarının Jose'nin kollarını istediğini duyuyordu: doğuştan önderdi o; bazen, salonda onu böyle şefkatle gözlerken, onun yüzüyle Abra-ham Lincoln'ünki arasında çarpıcı bir benzerlik olduğunu ayırt ediyordu. Gözler farklıydı tabii ve de kesinlikle İspanyol kökenli çizgiler -Kızılderili bir büyükbabası vardı, haklı olarak bununla gururlanırdı-, sakalı yoktu, ama karşı konulmaz bir şeyler vardı işte, aklına genç bir Lincoln'ü getirenin ne olduğunu tam olarak çıkaramıyordu kız ya da belki de tüm bunlar Jose'nin ülkesi için yapacaklarına ilişkin bir önseziydi.

Hükümet şimdi her tür aracı kullanarak Jose'yi gözden düşürmeye uğraşıyordu. *El* SeÂor'un tüm serserilerin ve kirli işlerin genel merkezi olduğu, muhalefetin temel kaynaklarını uyuşturucu kaçakçılığından sağladığı söylentisi çıkarıldı. Elbette ki tüm bunlar yalandı ama, Amerikalı

birçok kez, barmenin birtakım politikacılara ve subaylara kız sağladığını gördü, onlara uyuşturucu bulmaktan da geri kalmıyordu. Jose'yle bu konuyu tartışmayı denedi; tabii ona herhangi bir suçlama yöneltmeden, işi fazla büyütmeden; ama o, omuzlarını silkmekle yetindi:

— Amerika'da nasıl derler? Siyaset pis iştir, ha? İş olacağına varır.

Doğal olarak kız aynı görüşte değildi, ama o sıralar kendisi de ruhsal ve ahlaksal anlamda zor bir dönemden geçmekteydi, çünkü çok içtiğinin ve kendini durdurmayı başaramadığının farkına varmıştı. İstemediğinden değil, ama o belirleyici zamanlarda Jos^'ye yardım etmek için o kadar güç harcıyordu ki; hem sonra, nedenlerin ne olduğunu tam olarak bilemese de, o kadar Çok düş kırıklığı yaşamıştı ki bazen kendi haline bırakılması gerekiyordu, bütün cephelerde aynı anda savaşamıyordu, sık sık bir martiniyle başlar olmuştu güne. Ayrıca, ikisinin de dramatik saatler yaşadığını, sinirlerinin de doğal olarak bunun bedelini ödediğini hesaba katmak gerekirdi. Zaten o tür işlere bir Amerikalı gözüyle bakmamak gerekirdi, uyuşturucu kaçakçılığı ülkede iyice gelişmişti, ülkenin temel ekonomik kaynaklarından biriydi. Jos£'nin dostu olan muhalefet yanlısı üst düzey bir emniyet yetkilisi, onunla yaptığı bir konuşmada yaşam düzeyindeki yeni bir gerilemenin ve ekonomik bir durgunluğun yalnızca komünistlerin işine yarayacağını söylemiş, komünizmin ise, eroinden çok daha tehlikeli bir uyuşturucu olduğunu eklemişti. Ardından şöyle devam etmişti:

— Halkımız çok yoksul. Büyük güçlerden asla yardım görmedik, kendimizi bildik bileli sömürüldük. Toplumsal yenilenmenin gerçekleşmesini beklerken, halkımızı, gücünü güvenceye alan ve çalışmasını sağlayan nesneden yoksun bırakmak olmaz. Yüzyıllardan beri köylüler, vadilerde *mastala* yaprakları çiğner, Cujon ağzında bu yapraklara 'y^dızyiyiciler' denir. Bu onlara pek çok mutluluk ve rahatlık sağlar, yetersiz beslenmelerini telafi eder, yerine hiçbir şey vermeden, bunu onların elinden alamazsınız.

Amerikalı, ahlaksal yönü son derece tartışmaya açık olsa da, bu mantık dizgesinde belli bir gerçeklik olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Ama, burada son derece farklı, bir anlamda özgün bir ahlakın varolduğunu, nesneleri, olayları İyi ve Kötü olarak açıkça ikiye bölmenin mümkün

olmadjğını kabul edecek noktaya gelmişti. Gene de uyum sağlamakta, ahlaksal önyargılarını yıkmakta büyük güçlük çekiyordu; sonuç ise, büyük olasılıkla çocukluğundan beri peşinden sürüklediği suçluluk duygusunun gitgide daha da çekilmez bir hale gelmesi, onun da gitgide daha da çok içmesiydi. Ve içini dökebileceği biri hâlâ yoktu. Birleşik Devletler Büyükelçisi'nin, onu olup bitenler hakkında bilgi edinmek için kullanmaktan başka bir şey düşündüğü yoktu, kız arkadaşlarının büyük çoğunluğu da, kesinlikle onu anlamaktan uzaktılar. Paris'ten getirttikleri elbiseler ve berberleri, biricik tartışma konularıydı. Jos6'de keşfettiği belirli bir sertlikten, halktan söz ederkenki hor görülü tarzından dolayı çok acı çekiyordu; sanki halkın sefaleti, hatta kendisinin de onun içinden gelmiş olmasına öfkeleniyordu. Çok sorunluydu. Sabırlı olmak gerekiyordu. Amerikalı, Jos6'nin kişiliğini tam olarak kavradığı zaman, onun üzerinde iyileştirici bir etkisinin olacağını biliyordu. Beraberce ülkeyi temizleyecekler, onu demokrasi ve ilerleme yoluna sokacaklardı. Her koşulda, Jose ona hayrandı. Ona görkemli armağanlar, mücevherler, arabalar, gece elbiseleri vermeye devam ediyordu. Kız, Amerika'da olsa böylesi bir konumu asla kabul etmezdi, ama bir kez daha, insanlar burada tümüyle farklı bir biçimde yaşıyorlardı, hem sonra tam olarak Jose'nin metresi olduğu söylenemezdi, daha çok, Evita Peron ya da Mrs. Rooseveh gibi, siyasal savaşındaki yoldaşıydı. Zaten herkesçe kabullenilmişti, herkes ona karşı son derece saygılıydı, yakasını bir türlü bırakmayan ve onu içmeye zorlayan şu suçluluk duygusu gerçekten de çok aptalcaydı. Jose onunla evlenmenin adını bile anmasa da, bir gün ülkenin bir numaralı kadını olma konusunda umutsuz değildi. Bazen Jose, bakışlarında diie getirilmeyen sorularla gözlerini dikip ona bakarken kız onda, İspanyolların bu mutsuz halka aşıladığı o korkunç aşağılık duygusunun ve o gülünç ırk önyargısının olduğunu anlıyordu. Çünkü Jos6'nin anne babasının Kızılderili olduklarını biliyordu, zaten bundan da büyük gurur duyuyordu.

Jose'nin birtakım azılı düşmanlan vardı; birçok kez, işyerinde silahlı çatışmalar olmuştu, yaşamı sürekli tehlikedeydi. Kız ona dikkatli olması için yalvarırdı, ama o hor görüyle omuzlarını silkerdi.

- Üzerime, istedikleri kadar kurşun yağdırsınlar, diyordu sakin sakin. Yalnızca kuru gürültü. Hiçbir şey olmaz. Ben iyi korunuyorum. Varolan en iyi *protecciön'&* sahibim ben, en iyisine!

Purosunu çiğneyerek kıza göz kırpardı, o da gülerdi.

Şans yıldızına inanıyordu.

Kıza duyduğu sevgiyi ya da şefkati asla açıkça göstermezdi. Bu konuda, heyecanlarını dışa vurmasına asla izin vermeyen tuhaf bir sıkılganlığı vardı. Coşkularını bastırmayı öğrenmişti, son derece İspanyol tarzında bir yiğitlik kavramına sahip erkeklerin geleneksel tutumuydu bu. Kendini saklama, bir yönüyle utanarak içine kapanma biçimi, epey dokunaklıydı da. Kız onun açılması, biraz kabuğundan çıkması, rahatlaması için seve seve yardımcı olurdu. Duyguları üzerinde uyguladığı mutlak kontrol gerçek bir yasaklama, yaşamın birçok ke^ yaraladığı bir adamın kendi içine kapanmasıydı. Bir parça psikoterapinin ona en büyük iyiliği yapacağı açıktı ama, bu ülkede bunu akıldan bile geçirmemek gerekirdi. Amerikalı, Jos6’nin ona bedensel bağlardan çok düşünsel anlamda, özellikle de şefkat bağlarıyla bağlandığının ve onu mutlu ettiğinin farkındaydı; adamın başka metreslerinin de olduğunu keşfettiğinde, bu önsezi de belli bir ölçüde doğrulanmış oldu. Biraz kırıldı buna, oldukça anlaşılabilir kadınca bir tepkiyle; ama aslında, ikisini birbirlerine iten gücün yalnızca cinsellik olmadığını, aralarında son derece sağlam ve cinselliğin verebileceği her şeyden daha önemli bir uyuşma olduğunu kanıtlamış oluyordu Jose böylece. Başka kadınlarının olması, hatta, Amerikalıyı hiç yanından ayırmazken onları sürekli değiştirmesi, özünde onun kıza esas olarak gerçekten sadık olduğunu, onu tamamıyla farklı ve alabildiğine üstün bir sınıfa yerleştirdiğini gösteriyordu.

Ona düşkündü, bunun bir yığın belirtisi vardı; örneğin, çok içtiği zaman ona kızıyordu, hatta bir kez, bütün bir gece boyunca, bir viski şişesinin karşısında onu bekledikten sonra gülünç bir kavgaya giriştiğinde, onu tokatlamıştı. Kız, onun gelip gelmediğini görmek üzere odasından çıkmış, sonuç olarak adamın geldiğini, ama yanında da kızlarından birinin bulunduğunu görmüştü. Doğal olarak, içinde bulunduğu koşullarda, uykusuzluk, sakinleştiriciler ve içki yüzünden, Amerikalı kendini tutamayarak bağırıp çağırmış, hıçkırıklara boğulmuştu; Jose ona doğru yaklaşmış ve akıllarının başlarına gefmesi için çok içmiş insanlara her zaman yapıldığı gibi, suratına iki tokat patlatmıştı. Amerikalı, ona yararlı olmaya devam etmek için kendini toplaması, kendisiyle tekrar uğraşması

gerektiğini biliyordu. Ama iyice yolunu şaşırmıştı artık, bunu kabul etmek gerek; güçlerine biraz fazla güvenmişti, hatta bir intihar girişimini çok andıran bir işe de kalkıştı, oysa sonuç olarak yalnızca uyuyabilmek için biraz fazla ilaç almıştı, hepsi bu; çok gülünçtü, yaşamını bir biçime sokarken, kısa bir süre sonra ülkesinin başına geçecek ve ona her zamankinden daha fazla gereksinim duyacak bir adamın yoldaşıyken neden intihar etsindi? Yapmayı tasarladığı ilk iş, bir konser salonuyla bir müze inşa ettirmek ve doğal olarak, Birleşik Devletler'le doğrudan iletişim kurulabilmesi için, önce başkente, sonra tüm ülkeye modern bir telefon şebekesi kazandırmaktı; telefonu kaldırıp Iowa'daki büyükannesiyle konuşabilmek, çok yakında gerçekleştirebileceği tüm o harika işleri ona söyleyebilmek için her şeyini verirdi. Jose'nin artık başka kadınlarla ortalıkta görünmesinden biraz rahatsız oluyordu, ama, kadınların hâlâ saygıdeğer kız kardeşler, anneler ve nişanlılar olarak bölündüğü, diğerlerininse hiç hesaba katılmadığı, dolayısıyla onlara her istenilenin yapılabildiği bir ülkede son derece doğaldı bu; durmadan Birleşik Devletler'in uzaklarda olduğunu, Jose'nin Amerikalı bir koca olmadığını, metres edinmenin buradaki geleneklerin bir parçası olduğunu anımsamak gerekiyordu, hem zaten, o kendini kesinlikle onun metresi olarak görmüyordu. Sabretmek, bazı uzlaşmaları kabul etmek, kendini tam olarak gerçekleştirebilene dek elinden gelenin en iyisini yapmak, Birleşik Devletler'in yalnızca düşmanlarının betimlediği o maddeci vc çıkarcı üike olmadığını göstermek gerekiyordu. Bir sürü iyiliklerde de bulunuyordu Birleşik Devletler; bir yönüyle yalnız benimsediği bu halk için değil, kendi yurdu için de çalışacaktı. Her şeyden çok kültür merkezi -müze, konser salonu, sinematek-istiyordu; hem belki merkeze onun adını verirlerdi, bazen olurdu bu; öğrenciler de böylece tüm *Yan*-fee'lerin, dillerine doladıkları gibi pazar fatihleri, 'ekonomi conquistadore'leri olmadığını görürlerdi. Kesinlikle cesaretsizliğe düşmemek gerekiyordu. Burada Başkan Kennedy'nin 'yeni şuur' dediği şeyle karşı karşıyaydı. Bilinçliliği ve öncüiere özgü cesareti elden bırakmamak, sıkı durmak, bin parçaya bölünmekten kaçınmak gerekiyordu. En kötüsü de, aylaklık, bekleyiş, sinirli gerginlik ve kullanılamayan enerjiydi; ama o, ilişkilerinin doğasının bu noktada değişmekte olmasına karşın Jos£'ye sadıktı; bu sıklıkla olan bir şeydir, bir kadına fazlaca hayranlık ve saygı duymaya başlayan bir erkek, hemen her zaman kadından bedensel olarak uzaklaşır. Psikanaliz

konusundaki tüm kitaplar bu konuda aynı görüştedir. Sırnaşan çok oluyordu, ama bu tarz bir kolaylığa boyun eğmek söz konusu bile olamazdı.

Amerikalı kız, zehirlerden arınmak için kısa bir süre için bir kliniğe yatmak zorunda kaldı.

13. Bötüm

Klinikten çıktığında, Jose ona çok nazik davranıyordu, kentin öbür ucunda, son derece kibar bir semtte bulunan, altı hizmetçili, büyük bahçeli bir ev kiralamıştı onun için. Harika bir İspanyol eviydi bu, bahçe olağanüstüydü; konuk kabul etmek için son derece uygundu; Jose’yi eskisi kadar sık görememesine karşın, kız burada çok mutlu oldu. Ama onunla evlenmek istiyorsa, yapılacak ilk iş, doğal olarak ondan ayrı 'yaşamaktı, çünkü burada, önemli adamlar metresleriyle çok nadir evlenirlerdi. Ağırbaşlı görünmek gerekiyordu; hele de, en gözde siyasal düşüncenin Amerika karşıtlığı olduğu bir zamanda, Jose ülkenin en etkin adamı haline gelmeye başlamışken. Özel yaşamından bir miktar fedakârlıkta bulunmak zorundaydı. Amerikalı onu çok iyi anlıyordu. Zaten, *El Senor*’un üzerindeki dairede, hiç yüzü kızarmadan açıkça onunla beraber yaşayan, hatta Amerikalıyla da dost olmaya çalışan Alman bir kapatması vardı şimdi. Burada çok sık görülen önemsiz gelgeç aşklardan biriydi işte; böyle hikâyeler söz konusu olduğunda, yüzeysel olarak insanı biraz yaralasa bile, uygar bir tavır takınmak gerekirdi. Her zaman her şeyi bedensel boyutta düşünmek hatalıydı. Büyük bir nezaketle Alman kadını çaya davet etti. Aslında resmi bir ziyaretti bu. Ardından korkunç bir ağlama krizine tutuldu ama, ne olursa olsun, içinde bulunduğu manevi ve sinirsel durumda, kimseciklerin onu Coca-Cola’dan başka bir şey içerken görmediği Iowa’ya dönemezdi. Hem sonra, dikiş tutturamamış biri olmak istemiyordu. Vazgeçmek, bir zayıflık ânında, kadınca bir güceniklik yüzünden çekip gitmek, başarısızlığı kabul etmek demekti. Kesinlikle, ama kesinlikle, birçok vatandaşı gibi gef' çek bir zafer ve başarı tutkusu kafasında saplantı haline gelm>§ değildi, yalnızca, yapmak istediklerine, yaşamını nasıl yönlendireceğine ilişkin son derece berrak düşüncelere sahipti.

Yalnızca birkaç subay eşiyle görüşüyordu; son derece dikkatli olmak gerekiyordu, her şeyden çok, Jose’nin düşmanlan tarafından Amerikan Büyükelçiliğinin bir ajanı olarak ilan edilmekten korkuyordu.

Büyükelçilikle ve tek dostu olan konsolosun karısıyla tüm ilişkilerini kesti. Geçirilmesi gereken zor bir dönemdi. Jose'yi görmek umuduyla, hemen her akşam *El Senor'* a gittiğinde ona hep en iyi masa veriliyor, son derece saygılı davranılıyordu.

Doğal olarak birtakım zayıflık ve hatta panik anlan oluyordu. Herhalde yükseltinin ve dört bir taraftan üstünüze gelen o kara yanardağlar yüzünden, sık sık güçlükle soluk alabildiğini, hatta dehşete kapıldığını hissediyordu, doğru dürüst düşünmeyi de beceremiyordu artık. Bütün kadınlar gitmesi için yüreklendiriyordu onu ama, besbelli kıskançlıktandı bu. Kimi zaman sersemce çevresine bakınıyor ve burada, iki yıl önce yaşamına bir yön vermeyi denemek, kendini aramak için geldiği bu yabancı ülkede, bu yabancı evde, bir divanın üzerine uzanmış nt- yaptığını soruyordu, o zaman çılgına dönüyor ve hıçkırıklara boğuluyordu. Birkaç bardaktan sonra, kendini daha iyi hissediyordu. Bazen gecenin bir vaktinde, içinden kalkıp büyükelçinin karısına koşmak, ondan kendisini konuk etmesini, sonra da gerekirse zorla ülkesine göndermesini istemek geliyordu. Ama her seferinde kendini tutuyordu; bunun isterik, nevrotik bir tepki olduğunu biliyordu, böylesi bir yenilgiyi kabullenmesi ise söz konusu bile olamazdı. Neredeyse her şeyi tehlikeye atan gelip geçici bir buhrana boyun eğmeyi reddediyordu. Gerekli olan, yararlı bir etkinlik, yapıcı bir şeylerdi. Bir okulda İngilizce öğretmenliği yapmaya karar verdi, Jose de her zamanki gibi, son derece anlayışlı ve kibar davrandı. O günden sonra, her sabah, siyah Cadillac'ı onu alıp çarşının arkasındaki küçük, berbat bir binaya -bir gün her yerde, Brezilya tarzında, göze hoş gözüken, iyi tasarlanmış gerçek okulların yapılması için uğraşacaktı- götürmeye başladı; sonra şoför, kasketini eline alarak saygıyla kapısını açıyor, bazı zamanlar biraz sarhoş olduğundan 'nmesine yardım ediyordu, okulda da saygıyla karşılanıyordu. Okul müdürü, beyaz, küçük bir keçi sakalı olan, tatlı, yaşlı bir

İspanyoldu; ona sınıfa kadar eşlik ediyordu, çocuklar da sevimli ve dikkatliydiler, kara tahtanın yanında dikilip, yabancı bir dilde tuhaf sözcükler yazan, kimi zaman da ani bir rahatsızlığa yakalanmış gibi duvara dayanmak zorunda kalan mis kokulu, harika giyimli kadına faltaşı gibi açılmış gözlerle bakıyorlardı. Hiçbir dersi kaçırmıyordu kadm, Ispanyolcası da çabucak ilerlemişti; kısa bir zaman sonra çocuklarla ana dillerinde konuşabiliyor, onlarla dostluk kurabiliyordu. Çocuklar ona en büyük iyiliği

yapıyorlardı; gerçekten de onlara çok şey borçluydu. Bir gün çocuklar ona kendi dillerini öğretirlerken -çok çabuk öğreniyordu, çok hafif bir yabancı şiveyle kendini ifade edebiliyordu; çocuklar onu kabul etmeye başlamışlardı-, elini tutan küçük bir el hissetti ve kocaman gözleriyle onu süzen küçük bir kız gördü.

— Ağlama, dedi küçük kız. Neden ağlıyorsun? Seni çok seviyoruz.

Böylece, öğrencilerinin karşısında, masaya oturmuş hıçkırmakta olduğunu fark etti; epey bir zamandır bu durumdaydı herhalde, çünkü yüzü yaşlarla ve rimelle kaplanmıştı. Hiç kuşku yoktu: biraz nevrozlu olmaya başlamıştı. Buna bir son vermek gerekiyordu. Jos£'nin ona en çok gereksinim duyacağı bir anda, bir enkaz haline gelmesine izin veremezdi. Yenilmeyecekti, harekete geçmesi gerekiyordu. Ve sonuç olarak, hekim yardımı olmaksızın, artık gücünün ve cesaretinin olmayacağını düşündüğü bir şeyi tek başına gerçekleştirerek 'alışkanlık'tan kurtulmayı başardı.

Misyonere zafer dolu bir gülümsemeyle bakarak, adamın onu kutlamasını bekledi.

— Alışkanlık mı, diye yineledi, genç Dr. Horwat.

— Evet ya, alışkanlık işte. İnanın bana, hiç kolay değil. Bu ülkede gerçek bir felakettir bu.

Bunun nasıl başladığını o da pek iyi anımsamıyordu. Gece kulübünde, her yere aym anda yetişmesi olanaksız olan Jose'nin arkasından utanmazca çevirilen uyuşturucu kaçakçılığının şiddetle karşısında olmuştu hep; ama, 'alışkanlık'ın ülkenin geleneklerinde yer ettiğini, yerine herhangi bir şey, bir umut, bir amaç, bir ülkü vermeden 'yıldızyiyiciler'in kendilerini buna vermelerini engellemenin olanaksız olduğunu da biliyordu. Tanıdığı hemen herkes uyuşturucu kullanıyordu; kabul etmek gerekirdi ki, bu onlara büyük bir zarar veriyor gibi gözükmüyordu. Belki de Birleşik Devletler'de uyuşturucunun zararlı etkileri abartılmıştı; orada bu, özünde ahlaksal bir sorundu elbette. Bir kaygı, hatta sıkıntı krizine yakalandığı, kendini gerçekten şaşkın hissettiği bir gün, Jos6'ye gidip gelen subaylardan birinin karısı, uyumasına yardımcı olsun diye ona bir iğne yapmıştı. Amerikalı hemen bunun onu iyice sakinleştirdiğinin ve görünürde hiçbir zararlı

etkisinin olmadığının farkına vardı; bu da basmakalıp düşüncelerden ve önyargılardan uzak durmak gerektiğini kanıtlıyordu yalnızca. Dikkat çekici ölçüde etkin bir ilaçtı. Amerikalı son derece mutlu, hatta esenlikli hissediyordu kendini. Olayları çok daha iyimser bir gözle görebiliyordu, çarpık düşüncelerini de hiç zorluk çekmeden alt edebildi. Büyükannesine, yakında tüm Orta Amerika'nın en önemli siyasal kişiliği haline gelecek ve adı dünya çapında ün kazanacak bir adamla yakında evleneceğini bildirdiği, aşırı coşkulu bir mektup yazdı. Kesinkes resmi bir ziyaret için Washington'a davet edilirlerdi; öğütleriyle ona büyük yardımda bulunabilecek Jacqueline Kennedy'yle tanışmayı öyle istiyordu ki... Her geçen gün, yaşamın ne kadar da coşku verici ve zenginleştirici olduğunu, akıntılarında ne kadar da olağanüstü, cennete özgü güzellikleri sürüklediğini ve birtakım dar ve vasat beyinlerin, insanlık için gerçek birer nimet olan kimi şeyler hakkında yaydığı önyargılardan, yalanlardan uzak durmak gerektiğini daha da iyi görüyordu...

Uyuşturucu ve zararlı etkileri hakkında Birleşik Devlet-ler'de koparılan o gülünç kavgaları bir türlü anlayamıyordu -özünde, alkol çok daha tehlikeliydi, uyuşturucu aleyhine propaganda yürütenler de, imbikçiler ve içki satıcılarıydı elbette. Yapılması gereken tek şey, uyuşturucuyu da tüm sakinleştiriciler gibi düzenli olarak kullanmaktı, hepsi bu; doğal olarak, kendisinin özel bir konumu vardı, çünkü uyuşturucu sıkıntısı çekmiyordu hiç, kullandığı ilaç da, daima birinci sınıftı. Derken, o küçük kızın bakışlarının ona bir şeyler anımsattığı an gelip çattı.

- Evet, kaybolup gitmekte olduğumun, vakit henüz geç olmadıysa, artık kendimi toplamam gerektiğinin o anda farkına vardığıma gerçekten de inanıyorum.

Henüz vakit geçmiş değildi. Bugünden yarına iğneleri durduracak gücü nereden ve nasıl bulduğunu pek iyi bilmiyordu. Elini tuttuğu ve ona baktığı vakit küçük kızın gözlerinde birdenbire gördüğü bir şeydi bu: ilginç bir biçimde, bu ona kendi çocukluğunu, yaşama güvenen ilk gülümseyişini anımsatmıştı. Sonuç olarak, bir daha eroine elini sürmedi.

Genç misyonere bir kere daha o zafer dolu gülümsemelerinden birini yönelterek bekledi.

Dr. Horwat ağzını açtı ama, söyleyeceği ne varsa, afallamış ve kızgın yüzünden okunuyordu zaten. Her taşta sarsılan ve onu kimi zaman Kübalı canavara, kimi zaman da üç çeyrek saattir ona olanca iğrençliklerini anlatmakta olan bu yoldan çıkmış kıza doğru fırlatan Cadillac'ın içinde, gerçekten Cehennem'e doğru yol aldığı izlenimine kapılmıştı. Kızın anlattıkları onu öyle altüst etmiş ve üzmüştü ki, neredeyse pusu kurmuş bekleyen ölümcül tehlikeyi unutuyordu, çünkü, hiç kuşku yok ki bu üniformalı haydutlar, infaz etmek üzere onları dağların içindeki ıssız bir yere doğru götürmekteydiler.

- Ama nasıl yapabildiniz...

Az kalsın: 'Nasıl bu kadar aşağılık olabildiniz?' diyecekti, ama söze yeniden başlayarak:

- Böylesi bir adamla nasıl kalabildiniz, dedi.

Kız hafiften huysuz ve inatçı bir tavır takındı.

- Yaşamımı daima güzel bir şey haline getirmeye çalıştım

ben.

Misyoner o kadar şaşkındı ki, kendini, kollarını sahibinin omuzlarının üstünde çaprazlamış, purosunu ileriye uzatmış, dayandığı yerden kızı gözlemekte olan kuklayla bakışırken buldu; hatta kuklanın yuvarlak gözünde, yaratığın içinde dinsizlere özgü bir Tanrı'dan yoksunluğu andıran bir şaşkınlık ifadesi yakaladığını sandı.

- *Güzel*... bir şey mi? diye yineledi Dr. Horwat, çığlığın yükseldiği o iğrençlik ve alçaklık uçurumunu düşünerek hemen sustu. Gerçekten artık söylenebilecek hiçbir şey yoktu.

— Ne yani... diye homurdandı kukla, ilk kez biraz duygu taşıyormuş gibi duran pürüzlü bir sesle. Amerikalı bir misyoner olarak bunu anlamalıydınız.

Genç Dr. Horwat DanimarkalIların, hele de vantrilok olanlarının, bundan sonra görüşüp konuşmak isteyeceği arkadaşlar olmadığına karar verdi.

— Oh, bir kenara bırakılmama izin vermeyecektim. Savaşmaya karar verdim. Köklü bir öncüler ailesinden geliyorum ben... Bu yüzden olmalı, pek bilemiyorum. Ömrüm boyunca hayır işlemek için korkunç, *korkunç* bir istek duydum. Eşsiz bir fırsatı heba etmekte olduğumun, kendimi toplamak için gereken gücü bulamazsam Jose için, yanıp tutuştuğum o çocuklar için, hatta kendim için hiçbir şey yapamayacağımın farkına vardım. Bir şeyler gerçekleştirmeye... ya da isterseniz kendimi gerçekleştirmeye kesinlikle kararlıydım. Ve eğer bir süre kalırsanız, Dr. Horwat, başarıya ulaştığımı göreceksiniz.

— Zaten içimde burada kalacakmışım gibi bir his var, diye belimi misyoner asık suratla.

Cadillac her yavaşladığında ve duracakmış gibi olduğunda, boğazı gerçek kasılmalara tutuluyor, yutkuna yutkuna bir hal oluyordu.

Ama kız onu dinlemiyordu. Anlaşılan en derin gereksinmesi olan *kendini ifade etme* işini yapmaktaydı, onun sözlüğünde bu, sözü olduğu kadar seramiği, aşkı, cinselliği ya da telefon santralı, konser salonu ya da modern sanat müzesi inşaatını da dile getiriyor gibiydi. Gerçekten de, şaşırtıcı bir ülküsellik, ben-merkezcilik, hırs ve aşağılık duygusu karışımıydı.

— Başardım. Ah! Tam olarak değil elbette, her alanda hâlâ Amerikan yardımına gereksinim duyan bu ülkede yapılacak sürüyle iş var, ama gene de çok önemli işler yapmayı başardım. Aslında çok inatçıyımdır...

Çizgilerinde belli bir dik kafalı, inatçı, neredeyse saldırgan bir hava olduğu doğruydu. Eski zamanlarda Batı sınırına doğru öncülere eşlik etmiş genç kadınlardan biriydi o; misyoner, kendinin bile şaşırdığı bir hayal gücü atılımıyla, onu üzerinde pullu, kırmızı bir elbiseyle, ellerini kalçalarına dayamış bir halde, bir *saloon*’un ortasında dikilirken gördü. Bu kızlar genelde her koşulda ayakta kalır, zengin ve saygın bir halde ölürlerdi. Ağzı

son derece dolgun ve yumuşaktı -ona iki kez bakmak için kendi izin verdi, çünkü en önemli kusurunun bu olduğu açıktı, rahibin en temel zayıflığıydı bu-, ama hafifçe kalkmış burun ve güçlü çene ona, neredeyse kışkırtıcı bir kararlılık ve inatçılık havası kazandırıyordu.

Peder Horwat, sanki ciğerlerinden kaçıp giden havayı içine çekti, daha doğrusu aradı. Artık görünmez olan zirvelerin çok yakınında olmalıydılar. Hatta, birtakım iğrenç lanetlerin sonucunda boyunlarına asılmış iğrenç testisleri andıran, kafalarından daha büyük kıpkırmızı çifte gerdanlarıyla ülkenin her yerinde bulunan şişko akbabalar bile, havanın artık onları taşıyamadığı bu yüksekliklerde gözden kaybolmuş, dünyaevi leşlerini aramak için aşağılarda kalmışlardı.

Amerikalı kız şimdi de, hâlâ aydınlığın hüküm sürdüğü nemli gökyüzünün altında, alacakaranlığın içinde grileşen, eriyip giden kayalara doğru dönmüştü.

— Tanrım, Tanrım, dedi umutsuz bir sesle; misyoner gözlerinde yaşlar gördü. Her şeyden ne kadar da uzaktayız burada. Ona kavuşmak için her şeyimi verirdim. Şu anda bana ne kadar, ne kadar gereksinmesi vardır...

Bir süre daha, yere çivilenmiş, hâlâ hafifçe soluyan Kızılderili kızın üzerinde yattı, sonra bir hamlede geri çekildi, kız acıdan bir ‘ah’- dedi ama, kımıldamadı, Jose’nin çok iyi tanıdığı Cujon edilgenliğiyle, öylece, yüzükoyun kaldı. Hiç irkilmedi bile, oysa bütün orospular Jose’ye onunkinin ömürlerinde gördükleri en büyük *chocho* olduğunu söyleyip tantana yaparlardı. Az önce, kızın içindeyken, gelmekte gecikince Amerikalıyı düşünmüştü. Sahip olduğu bütün kızlar arasında, yatakta onu en çok şaşırtan oydu, ona hep çok önemli bir iş yapmakta olduğu izlenirimi verirdi. Asla bıkmazdı. Buna karşın, ağlar, yalvarıp yakarırdı, çünkü asla içinde gerçek bir Cujon *chocho’su* olmamıştı, ama sonuç dudaklarından yükselen koca bir ‘EVET. EVET, EVET!’ çığlığıydı ve sonra, sanki onun için duyulmamış bir iş yapmış, ona cennetleri vermiş gibi olurdu, yüzünde, sonunda Jose’nin keyfini kaçıran bir mutluluk, bir minnet ifadesi belirirdi. Sanki Jose iyi bir iş yapmıştı. Daha önce asla kıçı bu kadar ciddiye alan bir kadın görmemişti. Yüzüne hiç anlayamadığı bir ciddiyetle, hatta gösterişle bakarken, inanılmaz huysuzluklar yapardı, gözlerini, yüzünü uzun uzun öper, sık sık elini sıkıca tutar, aşkla hiç ilgisi olmayan, örneğin ‘Güzel, çok

güzel!’ gibi sözcükler mırıldanarak sadık bir köpek yumuşaklığıyla öperdi; nesi güzeldi ki şimdi bunun? Kızın böyle sözler söylediğini duymak neredeyse utandırırdı onu. *Cbocbo'yu* bu kadar ciddiye alan bir kadın daha görmemişti ömründe. Sonunda, onunla beraberken kendini kilisedeymiş gibi hissetmeye başladı. içinde o şeyi, temizliği taşıyan bir kızdı, bunu her yere, dokunduğu her şeye taşıyordu. Gerçekten de yapılacak hiçbir şey yoktu. Her yer soluklaşıyordu. Her şey, onunla bembeyaz kesiliyordu. Sonunda ona uğursuzluk getirmesine şaşmamalıydı. Bu kaltak bir azizeydi, hiç kuşku yoktu buna, ama bunu anlayabilmesi zaman almıştı, çünkü çok azgındı, azizelikle azgınlığın bir arada bulunabileceğini düşünememişti. Ama yanılmıştı işte. Azizeliğin kıçla hiçbir ilgisi yoktu.

Başlangıçta bunun yalnızca onun Amerikalı yönünden, *gringo*'larm o iyi bilinen enayiliğinden kaynaklandığını sanmıştı; ama iş uzaklara, çok uzaklara dayanıyordu. İyilik, temizlik ve iyi niyetle o kadar doluydu ki, Jose’nin aklına o melekleri, köylerde yapılan ve tüm kiliselerde satılan, çinko üstüne beyaz, mavi, pembe renklere boyanmış melekleri anımsatıyordu. Amerikalı, dünya yüzünde onu korkutabilen tek yaratıktı.

Ondan kurtulmak için epey çaba harcamıştı, ama onu göremediğinde, kaygıya, korkuya kapılıyordu: kızın onun için dua ettiğini, yani tüm fırsatlarını heder etmekte olduğunu biliyordu. Kendi kendine, onun verdiği o kadar güvence sayesinde varken, duaların artık ona zarar veremeyeceğini, kendisinin bile buna gücünün yetmeyeceğini söylemeye çabalıyordu; ama hiç belli olmazdı. Başının üzerinde sürekli sallanan bir tehdit gibiydi. Ve her şey bir yana, hiç anlam veremediği bir nokta daha vardı: kıza bağlanmıştı. Sırf kıç sorunundan değil. Farklıydı bu. Ne olduğunu ise hiç bilmiyordu.

Uzun zaman önce öldürtmeliydi kızı ama, cesaret edememişti. Yapılabilecek en kötü, en tehlikeli işti onu öldürtmek. Cennet’te olacağına yeryüzünde olduğunu bilmek yüreğini ferahlatıyordu; o kaltağın ilk fırsatta gideceği yer kesinlikle Cen-net’ti. Kızın içinde vardı bu; *cbocho*'suyla vazgeçiremezdi onu bundan. Hatta onu düzerken, kız onun her istediğini yerine getirirken, çıkar yol olmadığını, kızda parlamaya devam eden bir tür lanet olasıca orospu yıldız olduğunu gayet iyi hissediyordu. Kızın içinde parıldamaya devam eden son derece aydınlık, son derece temiz, pis bir

yıldız; ve Jose istediği kadar kızın karnını, ağzını doldursun, d?oc^o'suyla söndüremezdi onu.

Ama şimdi iş bitmişti artık, kız yıldızına, onun parladığı yere tam on iki kurşun yemişti. Sonunda yapmıştı bunu ve şimdi pişmandı, korkuyordu. Onu yukarıda koşturup didinirken, gerekli kimseleri gidip görerek sağa sola başvurular yaparken, kendisini bağışlamaları için yalvarırken görüyordu. Belki de İspanyol rahipler haklıydılar, Tanrı gerçekten de bağışlayıcıydı, sonsuz bir iyiliğe sahipti. Bu durumda hapı yutmuştu. Kız şimdi yukarıda, onun boğazını kesmekle meşguldü.

Sokaktaki çatışma yaklaşmıştı, ama Jose artık dikkat etmiyordu ona. Özünde, iş artık ondan çıkmıştı. Ya terk edilmişti ya da daha güçlü başka biri işe el koymuştu. Kalkması, arkadaşlarının yanına dönmesi, emirler vermesi, olup bitenle ilgilenmesi gerektiğini biliyordu, ama tam bir Cujon uyuşukluğuna kapılmıştı; şansının ve onu koruyup kollayan kimsenin yeniden üstünlük sağlamasını beklemeliydi yalnızca. Eğer o ufak Amerikalı orospu çocuğu yıldızıyla onunla *protecciön* 'un arasına girmeyi ve yolunu tıkamayı başardıysa, zaten artık yapılacak bîr şey kalmamış demekti. Eski bir zamanda, köyünde inancına ilişkin ilk kanıtları gösterdiği günden beri onu koruyup kollayan dünya hükümdarı onu terk ettiyse, umutsuz her Cujon'un yapacağı gibi böyle yatıp kalmak, sonunu beklemek kalırdı insana yalnızca. Ama bu adilce olmazdı. Ya da, bu gerçekten de ortada kimsenin olmadığını kanıtlardı. Ama o buna inanamazdı. Dünya, onu koruyan ve Patron'u olan kimsenin damgasını, *protecciön* olmadan varlığını sürdüremeyeceği kadar fazlasıyla tanıyan kötü bir yerdi. İnancı lekesizdi. Onu yetiştiren rahipler eğitimli insanlardı, ne söylediklerini bilirlerdi. Amerikalılar bile inanıyordu buna, büyük gazeteler, en saygın insanlar doğruluyordu bunu. Cesaretini kaybetmemeliydi, güvenmeli, işi, herkesin dile getirdiği gibi, sadık ve inancına ilişkin kanıtlar gösterebilecek hizmetkârlar arayan Kimse'ye bırakmalıydı. O elinden ne geliyorsa yapmıştı.

Dudakları, gülümseyişi, sahip oldukları o yumuşaklık, teslimiyet, ama bir de inatçılıkla hiç gözünün önünden gitmiyordu, dudakları ve gülümseyişi ve bir de gözleri, ama bir an bile duraksamamıştı, tıpkı kutsal saydığı, fakat kurban ettiği, önünde iktidarın yolunu açan, *lider maximo* olmasını sağlayan

Peder Chrysostome için olduğu gibi. Başka türlü siyaset yapılamaz, iktidar ele geçirilemezdi, tüm Cujon'lar yüzyıllardır bilirlerdi bunu, büyük uygar bir toplum olan, bağrından Hitler'i çıkaran Almanlar da öyle. Sonunun Trujillo gibi olmasını istemiyordu, o yüzden de kendisi için en değerli olanları sunmuştu; öyle bir iki tane boğazlanmış tavuk değil.

Amerikalı zaten, çocukların dışında, eğer tepe taklak gitmeye devam ederse JosĞ'yi kaybetme, onun kendisinden koptuğunu görme korkusunun kendisini toplamasına çok yardımcı olduğunu kabul etmek zorundaydı. Jose'nin ona en çok gereksinim duyduğu bir anda kendini koyveremezdi. En azından ayda iki kez, düzenli olarak ziyaret ediyordu Jose onu; bir gün koltukta oturmuş, dikkatli gözlerini tuhaf bir biçimde kızın üzerinde sabitlemişken, birdenbire ona şöyle söylemişti:

— Her akşam kulübe gelmemelisin. Çok gözde bir yer şimdi orası. Kentin en iyi gece kulübü. Ben önemli bir adamım ve sen hep sarhoşsun, o yüzden de hep olay çıkarıyorsun. Dün akşam gerçek bir kriz geçirdin. Deli gibi bağırıp çağırdın.

Kız kulaklarına inanamıyordu.

— Ben mi? Tanrım, sen neler söylüyorsun?

— Çok fazla kokain çekiyorsun, hepsi bu, dedi adam. Kendini biraz toparlayana kadar evine, Birleşik Devletler'e gitsen çok iyi olur.

Kız birden, Jose'nin onu başından atmaya çalıştığına ilişkin korkunç bir duyguya kapıldı. Öyle bir durumdaydı ki, her şey hemencecik inanılmaz boyutlara ulaşıyordu gözünde.

— Hayır, dedi inatla. Gitmek istemiyorum.

— Neden? Sana iyi gelirdi.

— Gitmeyi reddediyorum. Ke-sin-lik-le reddediyorum.

— Peki, peki. Küplere binmene hiç gerek yok.

— Şimdi senden ayrılmak istemiyorum. Bana hâlâ ne kadar gereksinimin olduğu aklına bile gelmiyor. Burada yapılacak yığınla iş var. Ve ben olmadan altından kalkamazsın. Sevgilim, kesinlikle, ama kesinlikle senin cahil, kültürsüz, evet, kültürsüz... hayvanın teki... köpeğin teki olduğunu söylemiyorum!.. Köpek!.. Kö...

Bağırıp çağırmaya başladı, sonra, pek emin değildi ama, galiba adamın suratına bir şey fırlatmıştı, bir vazo ya da bir bardak, tam olarak anımsamıyordu. Jose onun bileklerini kavramıştı, o da küfür ederek, adamın suratına tükürerek çırpınmıştı. Uyuşturucuyu kesmesi fazlasıyla ani olmuştu; Jose'nin getirttiği doktor ona bir iğne yapmak zorunda kalmıştı. Kız çabucak sakinleşmiş, Jose'yle büyük bir sevimlilikle, tam bir çocuk gibi konuşmuştu.

— Bir senfoni orkestrası, bir halk kütüphanesi kurmak gerekecek... yapılacak çok iş var. Tıpkı Brasilia gibi yepyeni bir başkent kuracağız... Niemeyer... Niemeyer'i çağırmak gerekecek... Her şey çok pis burada, geçmişin izleri çok güçlü... Birleşik Devletler gibi bir ülke kuracağız burada, dünyayı şaşırtacağız...

Kadını, bedeninde ve yüzünde onun çok iyi tanıdığı bir kı-pırtısızlıkla süzüyordu. Amerikalı, tam o anda, adamın yüzündeki ifadede, daha önce hiç görmediği bir şey fark etti: ondan korkuyordu sanki. Evet, korkuyordu. Sanki birdenbire, daha önce onda görmediği ya da korktuğu bir gücün varlığının farkına varmışçasına, hem saygılı, hem de ürkmüş görünüyordu. Bu gerçekten tuhaftı, ama o günden sonra, Jose ona karşı ilginç bir sakınımlılık gösterdi; kız onu defalarca oyuncaklar bebekler gibi üç parmağını birleştirerek batıl inançlara bağlı bir hareket yaparken yakaladı, oysa o, Jose'ye karşı, karşı koyamadığı bir yumuşaklık ve iyiliğe kapıldığını hissediyordu. Jose onunla zıtlaşmamak için büyük çaba harcıyordu. Tüm arkadaşları, durup dururken kıza Birleşik Devletler'e dönmesini öğütlemeye başlamışlardı; Amerikalı onun Jose'nin üzerindeki etkisinden çekindiklerini, kendisinden kurtulmak istediklerini biliyordu. Kesinlikle reddetti. Hatta emrine askeri bir uçak vermeyi bile önerdiler, ama tüm bu siyasal manevralar Castrocu subayların başının altından çıkıyordu; kızın hiç kuşkusu yoktu. Derhal Jose'yi arkasından tezgâhlanan entrikalar konusunda uyardı. Gösterdiği tepki, geçirmekte olduğu bu yaşamsal

saatlerin onu da ne derece yıprattığını ortaya koyuyordu. *El* 5e«o?'’un barmeni, sonradan

Amerikalıya, Jos^’nin korkunç bir biçimde kafayı çektikten sonra, az kalsın gece kulübünü yakıp yıkacağını anlattı. Son derece tutarsızlaşmıştı, durmadan birisini öldüreceğini, kendi elleriyle boğazını sıkacağını haykırıp duruyordu. Amerikalı büyük bir kaygıya kapıldı: büyük olasılıkla, muhalefeti yola getirmek için çabalarım artıran yeni Emniyet Müdürü Albay Barrios’tu söz konusu kişi. Barmene, ona göre Barrios’un söz konusu olup olmadığını sordu, ama adam aptal aptal bakarak kafasını salladı. Hayır, Jos£’nin kendi elleriyle Barrios’u gırtlaklamayı düşündüğünü sanmıyordu; kesinlikle hayır. Böyle işlerde uzmanlaşmış adamları vardı onun.

Barmen ince, kel kafalı, ufak tefek, pimpirikli bir adamdı. On beş yıldan fazla bir zaman boyunca polise muhbirlik yapmıştı; tüm girdi çıktısını bilirdi; Jos£ de, muhalefet iktidarı ele geçirir geçirmez, Güvenlik’in yönetimini ona emanet etmeye niyetliydi. Daima en kötüsünü düşünen, dön bir yandan tehdit altında olduğunu zanneden, sürekli kaygılar, sıkıntılar çeken bu adamın kendini biraz güvende hissedebileceği tek makam orasıydı. O da can atıyordu buna, Jose de ona sonuna kadar güvenebilirdi. •

Defalarca Amerikalıyı görmeye gelerek ona, açık açık dile getiremediği bir şeyi anlatmaya çalıştı.

— Anlarsınız işte, zaman sorunu. Her şey sallantıda, patronu da kendi taraflarına çekmeye çalıştılar. Olursa onun olacağını, başka kimsenin olmayacağını biliyorlar. Ya şimdi, ya asla! Dolayısıyla, patronu rahat bırakmak gerek elbette.

— Tüm bunları gayet iyi biliyorum, Jose’nin Amerikancılıkla suçlanmasının zamanı olmadığını da anlıyorum. Tüm bunları biliyorum. Castrocuların benim için C.I.A. ajanı dedikleri, *American Fruit Company* emperyalistlerinden para aldığımı söyledikleri bir bildiri gördüm. Çok dikkat ediyorum.

— Tek sorun bu değil, dedi barmen. Patron biraz batıl inançlıdır da. Bu anlaşılıyor. Şimdi şans gerek ona. O yüzden biraz kendinize hâkim olmanız gerek. Sizi hep kiliselerde, onun için dua ederken görüyorlar, bu da iyi

değil, *descamisacto’*lar[1] hoşlanmazlar dinden. Hem beyaz uğursuzluk getirebilir.

' İspanyolcada yoksullara verilen ve 'gömleksiz* anlamına gelen bir ad. (Çev.)

- Beyaz mı? Ne söylemek istediğinizi zerre kadar anlamadım.

— Beyaz, burada uğurlu bir renk sayılmaz. Herkes onu sevdiğinizi biliyor, ama bunu herkese belli etmemelisiniz... Biliyor musunuz, patron geçen gün bana dedi ki, sizi öldürse bile, dosdoğru Cennet’e gidip, onun için dua etmeye koyulurmuşsunuz. Sonuç olarak sarhoştu. Ama şu sıralar şansa gereksinimi var. Ne söylemek istediğimi anlıyorsunuz.

Kesinlikle anlamıyordu. Ülkeyi ve kentteki işçi mahallelerinde bile yerine getirilen saçma sapan törenleriyle inanılmaz batıl inançlarını çok iyi tanıyordu, ama yakın bir zamanda tüm bunlara bir son vereceklerdi. Kokuşmuş, kendini savunmaktan bile aciz hale gelen düzen son günlerini yaşıyordu ve Amerikalı tarihsel olaylara karışacağı düşüncesiyle gerilmiş, hatta coşkuya kapılmıştı. Sonuçta, büyük bir enerji sıçraması yaşayarak, uyuşturucuya bir daha el sürmedi. Bu bir onur, kendine saygı sorunuydu -bu konuda asla ödün vermemişti-, hem sonra ona onca umutla bakan çocukları vardı. Bazen kendisine baktıkları gibi, onların gözünde temsilcisi olduğu Birleşik Devletler’e bakanın halkın tümü olduğu izlenimine kapılıyordu: ona gereksinmeleri vardı, o da onları düş kırıklığına uğratmayacaktı. Her sabah titizlikle dersine giriyordu, şimdi artık çocuklar ona İspanyolcayı öğretmiş olduklarından, gerçek anlamda iletişim kurabiliyorlardı birbirleriyle. Onlara bayılıyordu. Çocuklara bayılıyordu. Onun üzerinde mükemmel bir etki bırakıyorlardı, hatta onu kurtardıkları bile söylenebilirdi. Biraz fazlaca içmeye devam ediyordu, ama insan her şeyin altından bir anda kalkamazdı. Fiziksel durumu gözle görülür ölçüde düzeldi, daha iyi uyuyor, onunla dalga geçen boğazlanmış tavukların çevresini sardığı o gülünç karabasanları görmüyordu artık. Birleşik Devletler büyükelçi vekilinin karısı tekrar onu davet etmeye başladı, sonra da büyükelçinin karısı; sonunda tekrar büyükelçiliğe kabul edildi. Onu hemen hemen defterden silmişlerdi, şimdi şimdi farkına varıyordu bunun. Etkinlikleri yeniden artmaya başlamıştı. Büyükelçilik nihayet Jose’nin ülkenin kurtarıcısı olacağını anlamaya başlamıştı. Ama onu Amerikan

çıkarları için kullanmakta kıza güveniyorlarsa, hata ediyorlardı. Jose hepsini cebinden çıkarırdı. O nf Batista'ydı, ne de Jimencz. Bu sefer iş kökünden farklıydı, bu ülkede Amerikan kuklalarının devri artık kapanmıştı.

Düzen son saatlerini yaşıyordu, 'Uçan Birlik'in taşranın her yerinden başkente yöneldiği, ordununsa kışlalarından çıkmayı reddettiği haberi duyulur duyulmaz, hükümet istifa etti. Jose, uzun zaman sürgünde yaşamış, insan doğasına, demokrasinin ilkelerine büyük bir güven duyan, temiz, onurlu bir adam olan General Carriedo'yu destekliyordu. Güzel bir *hidalgo* kafası vardı adamda, Porfirio Diaz'ın yolunu açan büyük Meksikalı ülkücü Machado'yu andırıyordu. Başkan ilan edildi, Jose de arkadaşlarını tüm makamlara yerleştirebildi. Halkta gerçek bir neşe patlaması, üç haftadan fazla süren bir *fıesta* yarattı bu; daha şimdiden taktıkları isimle 'Almayo'nun Amerikalısı', sokakları dolduran kalabalığa karışarak, bütün bir gece boyunca konfetiler, dört bir yanda patlayan havai fişekler, kestane fişekleri altında dans etti. O ânı onca sabır ve umutla beklemiş olan bu basit insanların minnetkârlığı ve mutluluğu altüst etmişti onu. Özgürlük gelmişti, daha iyi bir yaşamın kapıları açılacaktı herkesin önünde. Ama iş büyüktü, her şeyi temizlemekle başlamak gerekiyordu işe. Birleşmiş Milletler Narkotik Komisyonu, on yıldan beri hükümeti uyuşturucu kaçakçılığıyla kasalarını doldurmakla suçluyordu. Çocuk fahişeliği yaygındı, zührevi hastalıklar da korkutucu oranlara ulaşmıştı. Lağımlar içme sularını zehirliyordu; dillerden düşmeyen fıkralardan biri, bir çocuğun sokakta bağırarak çağırdığı Amerikalı bir ziyaretçiyle ilgiliydi. 'Mister, mister, küçük kız kardeşimle yatmak ister misin?' Turist ona dehşetle bakmış: 'Ben mi? Küçük kız kardeşinle yatmak mı? Ben burada bir bardak su içmeye bile cesaret edemiyorum!' Tabii ki tüm bunlar akşamdan sabaha değiştirilemezdi, yaşam boyu sürecek işlerdi bunlar, teknisyenler yetiştirmek, yeni fi-nans ve para kaynaklan bulmak gerekiyordu. Ülke ekonomisini altüst etmemek için son derece yavaş hareket etmeliydiler, Castro'nun Küba'da yaptığı gibi, her şeyin dengesini bir anda bozamazlardı. Bununla birlikte, her sabah derse girmeye devam ediyordu, çocuklara gereksinimi vardı. Onların yanındayken, iyice kendine geliyor, tüm düşleri, tüm umutlan yeniden uyanıyordu: ona yeniden cesaret kazandırıyorlardı. Kolay olmuyordu, çünkü daha geniş tasarılarla ilgileniyordu şimdi, ama asla derse girmemezlik etmiyordu. Unutulmaz

anlardı bunlar. Her sabah, şoför onu okula götürdüğünde, sırf onu görmek için bekleyen velilerden oluşan saygılı bir kalabalıkla karşılaşıyordu, bu iyi insanlar, onun ülkenin en güçlü adamının nişanlısı olduğunu biliyorlardı, bazen ona dilekçe sunuyor ya da para istiyorlardı. Zaman zaman gazeteciler de orada oluyordu, bir-iki kez Amerikan televizyonundan birtakım röportajcıları kabul etti. Sonunda bir şeyler gerçekleştirebiliyordu. Ayrıca, hükümetin ülkede yeni bir telefon şebekesi kurma kararını alması da, tamamen onun etkisiyle olmuştu.

Telefon burada hep sinirlerini bozmuştu. Almacı her kaldırdığında, bir egzotik gürültüler ormanında savaş verdiği duygusuna kapılıyordu. Ama telefon temel bir şeydi, hatta ilerlemenin ve modern yaşamın simgesiydi. Uzak vadilerdeki tüm Kızılderililer hemencecik, sonunda onlarla ilgilenildiğini hissedeceklerdi.

Jose'ye konuyu açtığında, yeni hükümet henüz birkaç haftadır iktidardaydı. Jose'yi görmek istediğinde birtakım güçlüklerle karşılaşıyordu; artık işi başından aşkın bir adam olduğuna göre, son derece doğaldı bu. Gene de kabul ediyordu kızı; ve Amerikalı her seferinde, adamın ona karşı takındığı gitgide tuhaflaşan tavra şaşıp kalıyordu; kuşkuculuktan öte, ayrıca... Oh! çok gülünçtü tabii ama, Jose'de korkulu bir hava oluyordu hep„

İlk başta dinlemek bile istemedi. Hangi nedenle ülkesinde modern bir telefon şebekesine gereksinim duyulduğunu ve kimin kime telefon edeceğini anlayamıyordu bir türlü. Ama kız bastırdıkça bastırdı: gerekliydi, ke-sin-lik-le gerekliydi. Birleşik Devletler üzerinde son derece iyi bir izlenim bırakırdı bu. Telefon, Amerikalı işadamlarının hükümetin gerçekleştirdiği gelişmeyi yargılayacakları ilk konuydu. Telefon bir düzen ve örgütlülük işaretidir. Ülkenin taşra kesimindeki herhangi bir yer New York'tan aranabildiği gün, yabancı sermaye sorunu büyük oranda çözülmüş olacaktı. Bu son uslamlama Jose'yi etkiledi galiba, onayladığını belirten bir işaret yaptı.

— Tamam, tamam. Bakarız. Sakin ol.

Amerikalı, adamın konuşmasındaki kötü niyete alındı biraz, kızı başından atmak için ne gerekiyorsa yapacak gibi bir hali vardı, ama kız da

zaten hep fazla kuşkucu olmuştu.

- Senden armağan istemiyorum. Bunu benim için değil, ülke için yapıyorsun.

- Tamam dedik.

Tabii, Jose’nin düşmanlan hemencecik kötü dedikodular yaymışlardı ortalığa; hatta hükümetin açık açık Wall Street tekellerinin sermayesiyle Amerikalı teknisyenlere kurdurtulan yeni telefon tesisatının, diktatörün kolu her yere uzanabilsin diye, taşranın uzak yerlerindeki kontrolü iyice sıkılaştırmak ve polisin işini kolaylaştırmaktan başka amacı olmadığını öne sürecek kadar ileri gitmişlerdi. Bu insanların edepsizliği ve Jos6’nin yapmak istediği her şeyi sabote etmek için uğraşmaları, Jose’nin ilerleme yolunda engel oluşturanları saf dışı etmek için dikkatle yürürlüğe koyduğu baskıyı, hayır baskıyı değil -böyle bir şey olmamıştı hiç, doğru değildi bu-, sertliği açıklıyor ve haklı çıkarıyordu. Amerikalı daha iddialı girişimler üzerinde kafa yormaya başlamıştı bile. Başkentin bir kütüphaneye ve bir modern sanat müzesine kavuşması için uğraşacaktı. Sonuncusunun özel bir önemi olduğunu düşünüyordu, özellikle psikolojik açıdan, hükümetin geçmişle tüm ilgisini kesme yolundaki isteğini göstermek için. Braque’ın ve Picasso’nun, hatta izlenimcilerin adından bile habersiz olduğunu düşündükçe, halkın ruhsal gereksinimlerin ne derece göz ardı edildiğinin iyice farkına varıyordu. Modern sanat müzesi kendini dayatıyordu. Okul gençliğine ve işçilere müzeyi ziyaret etme zorunluluğu getirilebilirdi. Uzak bölgelerin köylüleri askeri kamyonlarla getirilirlerdi. Bu belki de gerçek bir kültürel rönesansın kıvılcımını tutuşturabi-lir, Kolomb öncesi sanatla birlikte kesintiye uğrayan yaratıcı bir gelenekle yeniden bağlar oluşturabilirdi. Modern esinlerle ülkenin arkeolojik geçmişini birleştirecek özgün bir mimari, kaçınılmazdı. Kendi elleriyle bir proje çizerek, Ford Vakfı’na yolladı. Yüreklendirici bir yanıt aldı oradan. Zaten, Birleşik Devletler’in şimdi ona büyük ilgi göstermesine şaşırıyordu; Vali Rockefeller, imzalı bir fotoğrafını bile yolladı.

Dudaklarında mutlu bir gülümsemeyle, saatler boyunca hayal kuruyordu. Her zaman, sanatın, mimarinin, iyi müziğin de bir toplumun yaşam koşullan üzerinde köklü bir değişiklik yaratabileceğine inanmıştı. Niemeyer gibi adamlar tarafından tasarlanan büyük mimari birimler ülkeyi kaplar

kaplamaz, toplumsal ve ekonomik sorunların çözümleri de, güzelliğin yan ürünleri gibi birbirini izleyecekti. İnsan ruhunun bu temel gereksinimini tümüyle bir kenara atıp 'asgari yaşam'dan söz etmek olmazdı. Kendisi de, herkesten daha iyi tanırdı bu doymak bilmez özlemi. Ama, ülkede en ufacık bir sanat galerisi olmadığından, her gün kiliseye gitmekle, yüzü gözü yaşlardan birbirine karışmış bir halde, içini kemiren estetik gereksinmesini tüm saflığıyla düşünmekle yetiniyordu. New York'ta, Metropolitan Müzesi, Modern Sanat Müzesi, Guggenheim Müzesi vardı, orada ruhsal susuzluğunu gidermek kolaydı. Ne var ki bu ülkede kiliseler, hiç olmazsa kültürün yerini tutan bir şeylerin bulunabildiği biricik sığınaklardı.

Başkentin en büyük günlük gazetesi, sosyete sayfasında Amerikalının bir fotoğrafını yayımladı. Kendi kendini Evita Peron türünde birisi olarak görmeye başlamıştı, çok farklısı elbette, çünkü her şey, harfi harfine demokratik bir eğitim ve ikna süreci içerisinde yapılacaktı.

Yeni hükümet -Jose bunda yoktu, çünkü yeni düzenin ilk adımlarının sorumluluğunu Başkan Carriedo'ya yüklemeyi yeğliyordu- Birleşik Devletler Büyükelçisi'ne ülkeyi terk etmesi için kırk sekiz saat süre tanıdı, ama Washington Amerikan yardımını artırarak canlı bir biçimde tepki gösterdi, kısa bir zaman içinde de, kıza son derece yakın davranan yeni bir büyükelçi geldi: ona güvenilmesi gerektiğini biliyorlardı herhalde. Bununla beraber Amerikalı, asla ülkenin bir numaralı kadını olamayacağını biliyordu; bir tek aşçısı ve hizmetçileri hâlâ inanıyorlardı buna. Durum göz önüne alındığında, bu son derece doğaldı. Jose bir Amerikalıyla evlenemezdi, Amerikan karşıtlığının zorunlu olduğu bir zamanda, bu tam siyasal intihar olurdu. Ama Jose ona karşı, onunlayken kilisedeymiş gibi davranarak tuhaf bir saygı, hatta belli bir çekingenlik göstermeye devam ediyordu, Amerikalı bazen onun üzerine diktiği kaygı dolu bakışları seziyordu. Bir seferinde onu üç kez tükürürken yakaladı, kötü yazgıyı savmak isteyen Kızılderililerin yaptığı batıl bir hareket daha. Hiçbir şey anlamıyordu bundan. Bununla beraber, arkadaşları onun bir azize olduğunu söylüyorlardı, söylenenlerin tümü de Jose'nin kulağına ulaşıyordu. Polis örgütünün her yerde eü vardı, özellikle de istifa etmeye zorlanan Başkan Carriedo'nun sağlık nedenleriyle İsviçre'ye gitmek zorunda kaldığı, Jose'nin de Askeri Cunta'nm önderi olduğu zamandan beri. Amerikalı onun için yanıp tutuşur, onun için aralıksız dua eder, hayatta onun bu ülkeyi

aydınlığa götürmesine yardım etmekten başka bir amacı yokken, niye ondan bu kadar çekiniyor gibiydi?

Amerikalı, başkente, Kurtarıcı Meydanı’ncla ilerlemenin ve devrimin bir simgesi gibi yükselecek yedi katlı kocaman bir yapı olacak bir halk kütüphanesi inşa ettirmek için onu ikna etmeye çalışıyordu şimdiden. O ise duymak bile istemiyordu. Bunun, nüfusunun yüzde seksen beşinin okuma bilmediği bir ülkede, sokağa para atmak anlamına geleceğini düşünüyordu. Burada söz konusu olanın halka geleceğe ilişkin bir teminat, bir söz vermek, göreve atılmak olduğunu anlamıyordu. Tamamen rastlantı sonucu buldu onu ikna etmenin yolunu.

Bir kez daha ikna etmeyi denemek üzere onun evine gitmişti. Jos6 başında başka belalar olduğunu söyledi ona: Ordu’da modern gereç sıkıntın vardı, genç subaylar sabırsızlanmaya başlamışlardı. Sonunda hz ağlamaya başladı. Geri çevrilmesinden çok, bazen aralarında bir anlaşamamazhk olduğu izlenimiydi sorun.

— Eğer kütüphaneyi yaptırmazsan, diye hıçkırıklar içinde bağırarak bitirdi sözünü, sanırım ben ölürüm. Bunun ne denli önemli olduğunun bile farkına varamıyorsun. Tüm dünyanın gözleri senin üstünd?. Onlara farklı olduğunu, diğerleri gibi olmadığını göstermen gerek. Ordu, ordu, hep ordu. Halk katmanlarının, kitleleri» desteği olmadan büyük ya da kalıcı hiçbir şey yapılamaz. *Nem y'ork Times'ta.* daha dün ger«e yinelediler bunu. Bu sabah ne yapığımdan haberin var mı? Hizmetçimle beraber Santa Maria Klisesi’ne gidip senin için Kutsal Bakire’ye dua enim.

Jos6 birden koıkuya kapıldı sanki. Purosu dudaklarından düştü. Birden, .olanca gücüyle yumruğunu matamn üzerine indirdi.

- Beni rahat bı ak, diye gürledi boğuk bir sesle. Beni rahat bırak, anladın mı? Kj-sin-lik-le.

Amerikalı gülimsedi. Bu deyimi ondan öğrenmişti Jos£, Şİmdi de durmadan aıllanıyordu. Çok dokunaklıydı.

— Benim için dua etmeni yasaklıyorum... Ke-sin-lik-le yasaklıyorum.

Ama daha ertesi gün kütüphanenin yapılması emrini imzalıyordu, Amerikalı ise, kendisi için hemen hemen aynı önemi taşıyan bir şey keşfediyordu; onun üzerinde gerçekten de yaptırım gücünün olduğunu. Bu işin arkasında henüz anlayamadığı, tuhaf, ilkel bir şeyler vardı, gayet iyi seziyordu bunu, ama önemli olan tek şey, artık istediklerini nasıl elde edeceğini bil-mesiydi. Geri çevirecek gibi yaparsa, büyük bir ciddiyetle onun için dua etmek üzere derhal Santa Maria Kilisesî'ne gideceğini bildirmesi yetiyordu. Hemen her zaman boyun eğiyordu, gerçekten anlaşılmaz bir işti, belki de çocukluğunda karşılaştığı bir sarsıntı, herhalde Freudcu bir şey, baba korkusuydu.

Derhal konser salonu ve senfoni orkestrası sorunlarına saldırdı. Ford Vakfı'ndan resmi yardım sözü aldı, planları da bizzat Ostensaken'e yaptırmıştı. Aşağı yukarı gerçeküstücü bir tarzda, sapına kadar soylu bir yapıydı, ama mükemmeldi, akılları uyandırmak, verimli tartışmalar başlatmak için psikolojik bir şok yaratmak da gerekliydi sonuçta. Bir kanadı gökyüzüne dokunuyor, diğeri toprağa dalıyprmuş gibi görünen ?lümin-yumdan o koca, kubbeyle halk, parasının çarçur edilmediğini bir bakışta görecekti. Kaynak yaratmak için yardım galaları düzenlenecek, yeni seçkinler yaratmak için bir müzik akademisi kurulacaktı. Hele de birtakım iğrenç gürültüler ortalığa öğrencilerin hükümete karşı oldukları gibi aptalca dedikodular yayarken. Konser salonuyla müzik akademisi, hükümetin gücünü boş yere harcamadığını, kültürel azınlıkla ilgilendiğini gösterecekti. Öğrencilerin hapse tıkıldığı, ülkeye geri dönen siyasi mültecilerin gizemli bir biçimde ortadan kaybolduğu doğru değildi. Modern kanatlarını başkentin üzerine geren bir kültür evi, bu iftiralara son verecekti. Daha da iğrenç olan, genç subayların güya bu 'gereksiz ve lüks' binaların yapılmasıyla paranın sokağa atıldığını ve o paranın halka en acil gereksinmeleri olan tanklar ve uçaklar verilerek çok daha iyi kullanılabileceğini düşündüklerine ilişkin dedikodulardı. Birleşik Devletler kesin olarak JosĞ'nin tarafım tutarken, Castro unsurlarının gerçekleştirdiği ve söylenenlere bakılırsa uluslararası komünist bozgunculuğunun ajanı Che Guevera'nın ölüp gittiği çıkarma Amerikalı teknisyenlerin yardımıyla başarıyla püskürtülmüşken, tankların, uçakların ne işe yarayacağını anlamıyordu. Konser salonunun inşa edilmesi ve büyük bir senfoni orkestrasının kurulması, aydınların ve hatta birtakım subayların Jose'ye

karşı olduğunu öne sürenleri sert bir biçimde yalanlayacak; salonda verilecek olan ilk konser de, gerçek bir uyum ve barış bildirgesi olacaktı.

Reddetti. Dudaklarının ucuyla, omuzlarım silkerek, sakin sakin reddetti.

O zaman aklına geldi kızın. Kesinlikle önceden tasarlanmış bir şey değildi, bunu içgüdüsel olarak, bir tür sezgiyle yaptı. Jose'nin batıl inançlarına ne denli bağlı olduğunu gerçekte hiç anlamamıştı. Bunun üstüne bile bile oynamış değildi. Onun için dua ettiğini, Tanrı'nın dikkatini onun üzerine çekmek için saatler boyunca coşkuyla diz çöktüğünü söylediğinde Jose'nin ne kadar öfkelendiği akimdaydı. Herhalde, Jose çok inat ettiğinden, onu kışkırtmak ve kızdırmak için çocuksu bir istekti duyduğu.

— Eğer bana konser salonuyla bir senfoni orkestrası vermezsen, diye açıkladı büyük bir ciddiyetle dosdoğru adamın gözlerinin içine bakarak, yarın sabah senin için dua etmek, esenliğini dilemek üzere katedralde diz çökmüş Meryem Anamıza dua ediyor olacağım.

Jose bir an ağzı bir karış açık bir durumda süzdü onu, sonra birdenbire kolunu kaldırarak, kıza bir tokat patlattı. Jose ona kabaca vurmaya devam etti, sonunda da onu yere fırlattı. Bir an kız Jose'nin onu öldüreceğini sandı. Yumruklarını sıkmış, öfkeden çarpılmış bir yüzle üzerine doğru eğilmişti. Daha önce hiç ona böyle, bu denli kabaca vurmamıştı, kız tamamen dehşete kapılmıştı. Anlayamıyordu. Ama bu tepkinin şiddeti bile onda Jose'nin üzerinde sahip olduğu, asla kuşkulanmadığı ve sömürmeyi aklına koyduğu bir üstünlük duygusu uyandırdı. Yaşlar gözünün ucuna kadar geldi, ama gene de gülümsemeyi başardı.

— Senin için dua edeceğim ve seni yaşamım boyunca seveceğim, dedi.

Jose kaçtı. Evet, başka türlü söylenemezdi, kaçtı. Emir subayı büroya seğirttiğinde, kız gözlerini yukarı kaldırmış, zaferle gülümseyerek yerde yatıyordu hâlâ. Yüzü gözü şişmişti, ama zaferle gülümsemeye devam ediyordu. Jose onu küçümsemişti.

Onun üzerinde, ona rağmen neler yapabileceğini anlamıyordu. Onu seviyordu ve Jose'nin bunu görmesini sağlayacaktı. Kuşkusuz, adamın birine yapışıp, kalp krizinden ölene dek ona hükmeden ve itiraf etmek

gerekir ki, Birleşik Devletler'in güçlerinden birini oluşturan Amerikalı kadınlardan değildi. Ama, vaktini çene çalmakla geçiren, hiçbir işe karışmayıp, kocalarını sorunlarla yüz yüze bırakan o uysal Ispanyol kadınlarından da değildi. İstesin ya da istemesin, Jose'ye yardım edecekti.

Ertesi sabah, kara Cadillac, sarışın başını usullere uygun olarak bir mantilla'yla[1] kapatmış olan Amerikalıyı katedrale götürdü ve herkes onun orada mihrabın önünde diz çökerek gözlerini İsa'ya doğru kaldırdığım gördü. Aslında Presbiteryen, her şey bir yana 'bilinmezci'ydi, ama bunun önemi yoktu. İşlerin gerektiği gibi yürümesini istemekte kararlı olunduğunda kabul etmek zorunda kalınan uzlaşmalardan biriydi bu da ve insanın bir kilisede ya da bir modern sanat müzesinde derin düşüncelere dalmasının pek önemi yoktu. Jose'nin kafasından neler geçtiğini, onun için dua ediyor diye neden öyle deliye döndüğünü henüz tam olarak anlayamamıştı, ama kuşku yöktu: bu, onu etkilemenin bir yoluydu, konser.salonuna ve senfoni orkestrasına kavuşacaktı. Bu konuda ödün vermeyecekti. Böylece mihrabın önüne oturarak uzun uzun dua etti. Daha doğrusu, Birleşik Devletler'deki entelektüel dergilerde geniş yer bulan Hindistan'a ve Zen Budizmine özgü ruhsal yöntemler uyarınca, kendi içinde barışı ve güzelliği hâkim kılmaya çalışarak düşüncelerini yükseltti.

Öğleden sonra, kafayı iyice bulmuş olan Jose evine baskın yaptı. Kız bir an adamın kabaca ona sahip olacağını sanarak epey kaygılandı, çünkü hazır değildi, ama bu, adamın aklının ucundan bile geçmiyordu. Yaşamsal güçlerini striptizcilerle ve bir simsarın Hollywood'dan onun için ayarladığı, onun da armağanlara boğduğu yıldızcıklarla harcıyordu. Amerikan gazetelerinde bu konudan açıkça söz ediliyordu. Epey ünlü birkaç yıldız, arabalarının üzerine, gelip geçenlerin üzerinde 'Bu *Thun-derbird* diktatör Almayo'nun armağanı değildir' yazısını okuyabilecekleri bir kelebek yapıştırmışlardı. Bu, Jose'den bir Thun-

[x]*MantilU:* Şal, kısa manto. (Çev.) derbird'le izlenimci tabloları kabul etmiş olan bir başka yıldıza yapılan bir anıştırmaydı.

- Eğer bir kez daha o kiliseye adım atarsan, diye bağırdı, seni boynuna taş bağlayıp okyanusa atarım. Benim için dua etmeyi kes artık, orospu! Beni rahat bırak.

Ama kız damarı yakalamıştı bir kere. Neden işe yaradığını anlamıyordu ama, artık Jose'yi nasıl avucunda tutacağını biliyordu. Küçük bir gülümsemeyle ona doğru eğildi.

— Eğer bir konser salonu yaptırmazsan, diye bağırdı o da, Papa'nın büyükelçisinden senin onuruna bir ayin düzenlemesini isteyeceğim ve gerekirse, senin için dua etsin diye Papa'ya kadar çıkacağım.

Cujon'un suratı korkudan yemyeşil kesildi, kızı eşekten sudan gelene kadar dövdü. Amerikalı birkaç gün boyunca ders yapamadı, dışarı çıkabildiği zaman ise, gözüne kara gözlükler takmıştı. Ama konser salonuna ve senfoni orkestrasına kavuştu. O sıralar rejim, Birleşik Devletler'den önemli miktarda borç almaya çalışıyordu gene; Jos£ de Cunta'ya, içinde bir konser salonuyla bir tiyatronun olduğu bir kültür evinin inşa edilmesinin Washingtön'da beğeni toplayacağını, Amerikalı vergi yükümlülerine de paralarının gerektiği biçimde, azgelişmiş bir halkın yararına kullanıldığını kanıtlayacağını anlattı. Zaten bir süre sonra Cunta'dan da kurtuldu; General Sanchez, arabasının direksi-yonundayken uçuruma yuvarlanıverdi; General Rodriguez ise, Paris Büyükelçisi olmayı hemencecik kabul etti.

Tüm Karayipler'de Castroculuğun yayılmasına karşı başarıyla karşı koyan Orta Amerikalı güçlü adamın Amerikalı bir metresi olduğu haberi Birleşik Devletler gazetelerinde çıkmaya başladı; Amerikalı da onları birtakım önyargılı düşünceleri üzerlerinden atarak, bu bölgeyi geleneksel bir biçimde yargıla-mamaya davet ederek ülkeyi anlatmaya çalıştığında, onu can kulağıyla dinleyerek, büyük incelik ve saygı gösteren iki-üç gazeteciyi kabul etti. Birleşik Devletler'in geleneksel demokrasisi ve Amerikancılık ihraç edilebilir türden değildi, her halk kendi yolunu bulmalıydı. Liberalizm, sevecenlik, sabır ve anlayış göstermek gerekiyordu. Sonuç olarak, sözcüğün Amerika'daki anlamında parlamenter bir demokrasiden söz edilemese de, düzen büyük işler başarmıştı; Amerikalı, gazetecileri kendi arabasıyla,

Vıldızyiyicilcr yakında tamamlanacak olan yeni kültür evini görmeye götürdü. Gazeteciler son derece kibar davranarak, olumlu yönde etkilenmiş göründüler.

Dolayısıyla, Birleşik Devletler’in en büyük dergisinde, onun hakkında, *Bir Diktatörün Amerikalı Sevgilisi* başlığı altında, bir yığın fotoğrafla beraber yayımladıkları makaleyi ona gönderdikleri vakit müthiş bir dehşete ve hoşnutsuzluğa kapıldı. Yalnızca makale onuruna dokunan türden olduğu için değil, ama Jose’yi diktatör olarak görmek ne büyük adaletsizlikti; hele de, hele de fotoğraflar için olsa olsa korkunç denebilirdi. Şimdiden o hale gelmiş olamazdı Amerikalı. Yalnızca yirmi dört yaşındaydı; gazeteciler bile bile ona yürekler acısı bir hava veren bir ışık kullanmış olmalıydılar. Çünkü, fotoğraflardaki yüzü tam da bu haldeydi: içler acısı, umutsuz. Bu gerçekten de güvenin kötüye kullanılması, dolandırıcılık, teknik araçların belli bir amaç doğrultusunda, kötü niyetlerle kullanılmasıydı. Ama bunun önemi yoktu. Büyükannesi adına derin üzüntüler çekmesine karşın o, ortalıktaki dedikodulara, iftiralara kulak asmadan ileriye doğru yürümeye devam ediyordu; kadına ne yazacağını, durumu ona nasıl açıklayacağını bilemiyordu.

Kültür evi kısa zamanda hazır hale-geldi, Amerikalı, açılış gecesinde, ülkenin kültürel gelişiminde oynadığı role bir minnet ifadesi olarak madalya aldığı sırada, ülkenin fotoğrafçılarına çok güzel fotoğraflar çektirdi. Amerika’nın saygınlığı açısından her şey mükemmeldi, 'küçük sevgili’ değil, açılış söylevinde de belirttiği gibi, ‘bu ülkenin ve yöneticilerinin büyük bir dostu· olduğunu gösterecekti onlara. Jose’nin bir diktatör olmadığını göstermek için çoğul konuşmakta ısrar etmişti, sözleri candan alkışlarla karşılandı.

Şimdi yeni bir üniversiteyle yeni bir eğitim bakanlığı yaptırmayı tasarlıyordu: şu anki binalar kesinlikle korkunç bir durumdaydı, bütçeleri falan da yoktu.

Yarımadada bir köylü ayaklanması olacağı dedikoduları dolaşıyordu ortalıkta, ama, herkesin bildiği gibi orası bozgunculuk için çok elverişli bir yerdi; çünkü yarımada Küba’ya çok yakındı, yasadışı yollardan oraya ayak basılması da son derece kolaydı. Amerikalının bir türlü anlayamadığı, kırlık alandaki telefon hatlarının sürekli sabote edilmesiydi. Bu, derin bir anarşik zihniyetin kanıtıydı; böylelikle, eskil geleneklerin korunması ve alt düzey memurlarının halk üzerindeki baskılarının sürebilmesi için, başkentin ülkenin tümü üzerinde hâkimiyet kurması engellenmeye çalışılıyordu. Her

şey bir yana, zaten haydutluk bu ülkede her zaman için yerleşiklik göstermişti; buna kesinlikle son vermek gerekiyordu. Tüm halk, böylesi zor işlerin altından kalkmaya çalışan bir adamın çevresinde tek yürek olmalıydı.

Balayı yolculuğundaki bir çocukluk arkadaşı, yanında gencecik karısıyla onu ziyarete geldi. Onları, elbisesine iğnelediği mavi renkli İlerleme İçin Düzen kurdelesini kasıla kasıla göstererek karşıladı. Ona gösterdikleri hayranlıkla altüst olarak, tüm gece boyunca konuştu durdu; sürgünler tarafından yayılan iftiralarla dolu, kötü propagandalara inanmamaları için onlara yalvardı. Onları alıkoymak için büyük çaba harcadı, gittikleri vakit, kendini iyice yalnız hissedeceğini seziyordu. Gün boyunca onlara telefon santralını, kültür evini gezdirdi, onlara uzun uzun tasarılarından, daha yapılması gereken her şeyden söz etti. Bunlar belki de ülkeye geldiğinden beri geçirdiği en güzel saatlerdi. Onu bırakıp gittiklerinde, Amerikalı nedenini pek anlayamadan hıçkırıklara boğuldu. Belki de *Life* dergisinin, Jose’nin şiddetle eleştirildiği bir sayısını göstermişlerdi ona, o yüzden. New York’ta ona karşı nefret dolu bir kampanya yürüten bir siyasi mülteciyi öldürtmekle suçlanıyordu. Amerikalı önce izlenimci bir sergi, hemen ardından da bir Picasso sergisi düzenlemeye karar verdi; Jos£ açısından mükemmel olurdu bu; hem ortalıkta dolaşan iğrenç gürültüleri de keserdi.

Öğrenciler ajitatörler tarafından kışkırtılmış durumdaydılar, durmadan greve gidiyorlardı. Onları anlıyordu, yeni bir üniversiteye gereksinimleri vardı. Bu konuda Jos£’ye derhal saldırıda bulundu, adam, yumruğunu masaya vurarak, yeni bir tanesini yaptıracağına, varolanı kapattıracağını belirterek reddettiğinde ise, onu kendini öldürmekle tehdit etti; ama onu kolay kolay terk etmeyip, Cennet’te onun için bol bol dua edeceğini de ekledi. Jos£ etkilenmiş gibi görünüyordu, ama boyun eğmedi, düzenin düşmanlan için herhangi bir şey yapmayı reddediyordu. Seçkinler, aydınlar, diye anlattı kıza, halkın doğal düşmanlarıydılar. Ford Vakfı koştu kızın yardımına ve yeni üniversitenin temeli, polisin zorla getirdiği bir grup öğrenciyle öğretim görevlisinin katılımıyla kısa bir zamanda atıldı. Jose hemen hiç görmüyordu artık kızı, ama yakın bir zamanda, derin bir sevgiye ilişkin, kızın içine işleyen bir kanıt gösterdi. Kız zatürreeye yakalanmıştı; Jose derhal yanına koştu, deliye dönerek onu iyileştirmeleri için Amerikalı doktorlar getirtti. Kız onun içini rahatlatmaya çalıştı, başında yeterince dert

vardı zaten, "Hem o kadar da önemli değil," dedi ona. "Burada işlediğim bunca hayırdan sonra, Cennet’e gideceğime eminim." Bunun üzerine Jose korkunç bir öfkeye kapılarak, eğer kızı kurtaramazlarsa doktorları astıracağı tehditini savurdu.

Kız çabucak kendini toplayarak, yine birtakım tasarılar yapmaya koyuldu. Jos£ biraz uzaklaşmıştı ondan sanki, kendine Paris’ten elbiseler getirtti, artık içmemek için çaba harcadı; kendini koyvermemeliydi, çünkü Jos£ iyi giyinen, kendine iyi bakan kadınlardan hoşlanırdı. Sayısız metresinin olduğu su götürmezdi, ama salt hayvansal bir şeydi bu, Amerikalı için hava hoştu. Zaten o kadınlar ona gerçek protokol ziyaretlerinde bulunuyor, ona her zaman son derece saygılı davranıyorlardı; ondan çekiniyor ve rahatsızlık duyuyor gibi görünüyorlardı. Çok dokunaklıydı bu, şimdiden ülkenin bir numaralı kadını olduğu izlenimine kapılıyordu. Zaten bu serüvenler hiçbir zaman uzua sürmezdi, caz şarkıcıları ya da birkaç Hollywood orospusu olan bu kızlar, hiçbir zaman özel bir önem kazanmazlardı. Bir-iki kez, Jos£ onlarla başını belaya soktu. Alman bir dansçı intihar girişiminde bulundu, Brezilyalı bir kadın gazeteci, Jos6’ye ondan hamile kaldığını bildirdiğinde zorla uçağa bindirildi, gırtlağına kadar uyuşturucuya batmış olan bir başkası, *El* 5e«or’da çok çirkin olaylar çıkardı. Amerikalı, sonunda telefonla Jos6’ye ulaşabildiğinde, son derece kararlı bir dille ona, işgal etmekte olduğu önemli konumda ke-sin-lik-le bu şekilde davranamayacağını anlattı; her şey olup bittikten sonra da bu kızlara doğru dürüst davranmalıydı; onları kırılmış oyuncaklar gibi bir köşeye atamazdı.

74- ***Bölüm***

Cadillac taşların üstünde sürünüyor, gecenin içine gitgide daha fazla dalıyordu; yanında yol aldıkları uçurum, görünmez-leştikçe daha da varlık kazanmıştı; misyoner titriyordu; hava buz gibiydi. Limuzin’in içini aydınlatan sarımtırak ışıkta kukla Ole Jensen’in gevşek, ölgün kollan sahibinin omzunun üstünden sarkıyordu; kafasını öne eğilmişti; uyuşmuş gibiydi.

— Sanırım *Herald Tribüne* ve Walter Lippmann haklıydılar, dedi Dr. Horwat kendini beğenmiş bir havayla. Bu adam yardımımızdan asla yararlanmamalıydı. Deyim yerindeyse, Ba-tista’nın, Trujillo’nun, Jimenez’iıı ve Duvalier’nin yaptıklarından daha iyisinin yapılabileceği hiç aklıma gelmezdi. Bu beş para etmez diktatör, ruhunu gerçekten Şeytan’a satmış olmalı.

Amerikalı ona kırgın bir bakış fırlattı.

— Böyle korkunç şeyler söylememelisiniz, Dr. Horwat, hele hele yazmaktan kesinlikle kaçınmalısınız. Siz görgülü bilgili bir insansınız. Ne olursa olsun, öylesi boş şeylere inanıyor olamazsınız. Yalnızca inanıyor gibi görünmekle kalmıyorsunuz, kalkıp bir de bunları yayımlıyorsunuz. Böyle ortaçağ inançlarını, bir sizin kaleminizden okudum, bir de Peder Billy Graham’ınkinden.

— Sevgili çocuğum, şimdiye kadar bana söylediklerinizin tümü, Şeytan’ın gerçek, bedensel bir varlık, tehlikeli, aramızda iş gören bir güç olduğuna ilişkin görüşümü doğruluyor...

Misyonerin belli bir ölçüde aşırılığa kapılmıştı, ama onun için büyük önem taşıyan, bir anlamda uzmanlık alanı olan bir konu söz konusuydu.

— Yaşadığım sürece, kesinlikle boş bir inancın ya da simgesel olarak söylenmiş bir sözün değil, yaşayan bir gerçekliğin söz konusu olduğunu yineleyeceğim...

Kukla birdenbire uyanıvermiş gibiydi. Kafasını kaldırarak, eleştiren bakışlarla misyoneri gözlemledi.

— Güzel, diye gıcırdadı, onayladığını belli eden mekanik ve itici bir harekette bulunarak. Bu güzel işte, vaiz. Bir şeylere inanmak gerek.

Dr. Horwat bakışlarıyla yaratığa şimşekler yağdırdı.

— Ve olan şu ki, diye söze yeniden başladı genç kadına doğru dönerek, şu anda bile Şeytan'ı görüyoruz... Üzerimize eğiliyor, alaylı alaylı gözlerimizin içine bakıyor ve kim bilir hangi yazgıyı hazırlıyor bize...

Kukla hor görü dolu bir kahkahayla sarsıldı.

— Yok artık, diye gıcırdadı. Hepsi dolandırıcı ve yalancı, işte o kadar. Bugüne kadar kimse ruhunu satmayı başaramadı, sevgili bayım. Alıcısı yok. Direnmeye yüreklenelim diye bizleri oyaladıkları yalancı umutlardan biridir o da.

Nasıl olduğunu pek anlamadan, belki geçirdikleri şokun yorgunluğun etkisiyle, genç Dr. Horwat kendini vantrilokun kuklasıyla ateşli bir tartışmanın içinde buldu, bu da sinirlerinin ne derece bozuk olduğu konusunda iyi bir ölçü oluşturuyordu. Ama her zaman için konuşmaya dinlemekten daha fazla yetenek göstermişti, konu da onu coşkuya getiren türdense, karşısındakinin kim olduğunu fazla önemsemezdi. Böylece, inançsızlığa ve hayasızlığa karşı tüm Amerikan kiliselerinin gösterdiği bitmek bilmez çabanın içinde Chicagolu Rahip Shean’in televizyonda sık sık anıştırmada bulunduğu, kuşkusuz pek de yeni olmayan uslamlamaları yeniden ele alarak, derin bir inançla uzun süre söylev çekmeye devam etti.

— Şeytansı güçler vardır, diye sözü bağladı. Kötülük, sizin ve benim kadar gerçek bir varlığa sahiptir.

Kukla bir kere daha sevimsiz kahkahalarıyla sarsıldı ve meydan okuyan bir havayla purosunu Dr. Horwat’a doğru çevirdi.

— Hepsi dolandırıcı, üfürükçü bunların, diyerek dişlerini gıcırdattı. Gerçek hünerle asla karşılaşamazsınız. Varsa yoksa aracılar, insanlara

olmadık işporta malları satan küçük hilekâr satıcılar. Size vaatlerde bulunmaktan asla vazgeçmezler, ama vaatlerini asla yerine getiremezler. Panayır büyücüleri, sihirbazlar. Şu ölümlü dünyada gerçek yetenek yoktur, sayın bayım. Yalnızca, zavallı hizmetkârınız gibi birkaç zavallı hilebaz.

— En büyük düşünürlerimiz, bu temel gerçekliğin varlığını kabul etmişlerdir, diye gürledi Dr. Horwat onunla yüz yüze gelmeye bile cesaret edemeyerek kuklasını kullanan iğrenç vantrilokun sesini kesmek için. Goethe bile...

— Dolandırıcının tekidir, diye bağırdı oyuncak kukla. Bir üfürükçü, bir yalancı... İşte sizin Goetheniz. Hiç utanmadan tüm şairce kurnazlıklarını bu yolda kullanarak, insanları yalancı umutlarla, yalancı güvencelerle, yalancı vaatlerle uyutuyordu... Tıpkı diğerleri gibi hilebaz bir satıcı işte. Zaten o hepten çuvalladı, bizi aldatmayı, olası bir pazarlık konusunda bize yeniden umut kazandırmayı bile başaramadı. Faust davası konusundaki gerçeklik, sevgili beyefendi, hiç de doktorun ruhunu Şeytan'a satmış olması değildir. Bu yalnızca Goethe'nin iç açıcı bir yalanıdır. Çünkü Faust davası hakkındaki ve alıcı bulmak için, deyim yerindeyse her yola başvuran, onca kötülükler eden bizler hakkındaki o gerçeklik, ne yazık ki, ruhumuzu satın alacak bir Şeytan'ın varolmadığıdır... Yalnızca üfürükçüler. Bir sürü dolandırıcı, düzmeci, numaracı, düzenbaz, hilebaz panayır satıcısı. Söz verirler, hep söz verirler, ama sözlerini asla tutmazlar. Başvurulabilecek gerçek ve büyük bir yetenek yoktur. Bizim zavallı malımızın alıcısı yoktur. Üstün yetenek, mutlak ustalık yoktur. Benim sanatçılığımdaki trajedi de işte budur sayın bayım ve bu benim küçücük yüreğimi paramparça eder.

Kukla iç çekerek, başını yeniden sahibinin omzuna bıraktı. Genç kadın gülmeye başladı, elini uzatarak kuklanın yanağını okşadı. Ole Jensen gene neşelendi biraz.

— Bu güzel işte, dedi.

Dr. Horwat diğerlerine aldırmadan omuzlarını silkti ve *al-terego*'nun üstünden doğrudan vantriloka seslendi.

— Aynı görüşte değilim. Goethe ne söylediğinin farkındaydı.

— Ya, işte böyle, Dr. Horwat, diye belirtti genç kadın, Jose'nin tinsel savaşımınıza katkıda bulunmak üzere önemli miktarda para vermiş olmasına hiç şaşırmıyorum. Farkında mısınız bilmiyorum ama, ona çok yardımınız dokundu. Ülkeyi işgal ettiklerinden beri İspanyol rahiplerin ülkede durmadan yinelediği, Jose'nin de çocukluğundan beri defalarca duyduğu ne varsa, yetkeniz sayesinde hepsine destek çıktınız. Onun gözünde siz sözü geçen, ünlü bir adam, büyük bir Amerikalısınız; hem de en büyük Amerikan dergilerinde, televizyonda çıkıp Şeytan'ın dünya yüzünde gerçekten varolan bir varlık olduğunu ilan ettiğinize göre, demek ki Şeytan vardır ve onunla ilişkiye geçilebilir...

Dr. Honvat kollarını göğsünde çaprazladı.

— Bunun bir sapkınlık olduğunu söyledim size. Bir günah. Asla Şeytan'ın pe§ine takılmasını öğütlemedim ona.

— Evet, bu durumda bunu kendi başına akıl etmiş olmalı, dedi genç kadın gerçekten de hınç, hatta neredeyse nefret dolu bir coşkuyla. Tüm bunları karşılayan bir sözcük var, Dr. Hor-wat. İspanyol rahiplerin o zamanlar habersiz olduğu uygar, teknik bir sözcük. JOSĞ *koşullanmıştı*. Hepsi, buradan And zirvelerine kadar her yerde, yüzyıllardır koşullanmışlardı. Yalnızca kendi köpeksilikleri üzerinde hak sahibi olan Kızılderili köpekleri. İçlerinden birinin çıkıp, yeryüzündeki tüm köpekliklerin *lider maximo'su* olan kimseye başvurmayı akıl etmesine hiç şaşmamalı. Kötülüğün gücüne inanmak zorundaydılar. Deyim yerindeyse, bu onların gözlerini oyuyordu. Ne derseniz deyin, sr-ze, dokuzla on iki yaş arasındaki kız çocuklarının yüzde altmışında cinsel yolla bulaşan hastalıkların bulunduğunu bildirmek isterim. Biliyor musunuz, vadilerde, Kızılderililer hâlâ eski tanrılarının geri dönmesini beklerler, onları anlıyoruz. Değişiklikten gerçekten de zerre kadar kazançları olmadı. Lanet olasıca *yıldızlarını* çiğnedikleri vakit, tanrılarıyla ilişkiye geçerler, onları görür, onlarla konuşur, gerçekliklerinin karanlığından sıyrılırlar. Jose'nin yıldızları kendine göreydi, ama harikalara, doğaüstüne duyulan aynı gereksinimdi ondaki de. Bu ona yeniden umut veriyordu. Olağanüstü numaralar, insan gözünün daha önce değip de asla hayran kalmadığı heyecan verici gösteriler peşindeydi hep. Dünyanın tüm ajansları onun için çalışırdı, ama o asla tatmin olmazdı. En büyük büyücüler, illüzyonistler

geçit yapardı karşısında, ama her seferinde o, düş kırıklığına uğramış, hatta umutsuzluğa kapılmış gibi görünürdü... Ne umduğunu, ne beklediğini anlamam zaman aldı. Bunun onun kafasında tam olarak açıklığa kavuştuğunu, ne beklediğini tam olarak bildiğini öne sürmüyorum. Ama harikalara gereksinimi vardı, ellerinden geleni yapan, ama asla onu tatmin edemeyen tüm o zavallı soytarılar, onun yıldızlarıydı işte... Ve bu konuda olağanüstü bir tüketiminin olduğunu söyleyebilirim.

Yeni adıyla *lider maximo,* gece kulübünün üzerine titremeye devam ediyordu hâlâ, kısa bir zamanda *El Senor* en parlak dönemlerini yaşamaya başladı. Diktatör, yanında kimi zaman sefih ortamlardan arkadaşlarıyla, kimi zaman da önemli ziyaretçilerle, düzenli olarak geliyordu oraya. Ajanslar, yeni yetenekler peşinde dünyanın en uzak köşelerini taramaya devam ediyorlardı; Almayo'nun büyücülere, hokkabazlara, akrobatlara ve bir anlık bir boşluk, doğaüstü güce ilişkin bir hayal yaratabilen tüm soytarılara gösterdiği ilgideki gerçek tutku, yeni hükümet nezdinde görev yapan konsolosların tüm raporlarında belirtilmişti. *Lido, Tivoli, Adria, Sands* gibi uluslararası büyük gece kulüplerinin yöneticileri, onun tarafından devlet adamlarından daha iyi karşılanıyordu; *lider maximo,* onlarla gördükleri ya da duydukları yeni numaraları tartışmakla, siyasetle uğraşmaktan daha fazla vakit harcıyordu.

"Lider maximo üzerinde en çok sözü geçen kimse," diye yazdı Fransa Büyükelçisi Mösyö Sanglier hükümetine, "General Almayo'nun gözündeki tek saygınlığı bir tepsinin üzerinde dengeye getirilmiş dolu bir şişeyle on iki bardağın üzerinde birçok cambaz taklası atabilmesinden oluşan bir Çek. Sözü geçerlik bağlamında, onun hemen ardından bir şapka kutusunun içinde tortop olabilen bir cambazı sayabilirim... Ardından, yeteneği boğazına yanan kılıçlar sokabilme ve kor halindeki kömürleri yutabilmek olan bir Türkle beraber, Birleşik Devletler Bü-yükelçisi'ni sıralayabilirim... Sayın Bakanımız buraya büyükelçi olarak bir halata tırmanıp havalarda süzülebilen bir Marsilyalı fakir yollasa, sanayi dallarımız için, bu satırların yazarından çok daha kolayca siparişler elde etmekten geri kalmazdı... Kendini, utanmaz dememek için kötü olduğu kadar da amansız diyeceğim bir yaradılışa sahipmiş gibi göstermesini bilen bu ürkütücü adamda, tuhaf bir biçimde boş inançlara bağlı, harikalara susamış, Kızılderili ruhunun tüm belirtici niteliklerinin bulunduğu kırılgan ve çocuksu bir taraf var..."

Amerikalı, hokkabaz Santini’yi çok iyi anımsıyordu; belki de Jose adamın gösterisini seyretmekten asla bıkmadığı, Amerikalı onu birçok kez, gayet demokratik bir tarzda halkın ortasında bir masada oturmuş -hiç yoksa yarım düzine makineli tüfekli adam, gölgelerin içinde tetikteydi- Italyanı gözlemlediği sırada, kollarının arasındayken bile asla gülümsemediği bir tarzda gülümserken gördüğü için.

Santini, en ünlüleri olan Arnaldo’nun Çar II. Alexandre tarafından kont ilan edildiği, XVII. yüzyıla dek uzanan Sicilyalı bir hokkabazlar ailesinden gelen, kır saçlı, kuru, ufak tefek bir adamdı. Gösterisi genellikle dünyada tek olarak kabul edilirdi, rakibi Rastelli, ölümünden birkaç yıl önce, 1935’te, numaranın aynısını başarabilen tek kişi olmuştu. Bir topun üzerine konulmuş bir şampanya şişesinin ağzında, tek ayağının üzerinde dururdu; arkaya kıvrılmış olan diğer bacağında, bileğinin çevresindeki üç halkayı döndürürdü; bir başka şişe de, ağızlarına konulmuş olan iki koca topla alnının üzerinde dengede dururdu; *ve bu sırada beş topu atıp tutardı.*

Bu kuşkusuz, insanın dünya yüzünde, hayranlıkla seyredebildiği en olağanüstü iş, doğa yasaları ve kendi koşulları üzerindeki en büyük zaferiydi. -

Gösteri, seyirciler üzerinde hemen hemen dinsel bir sessizlik yaratır, sarhoşlar bile seslerini keserdi. Adamlar sonunda ulaşılabilmiş olan bu mutlak güç gösterisini gergin bir yüzle, gözlerini kırpmadan seyrederlerdi. Ve hemen her seferinde, bu zaferin karşısında yüzlerinde hüzünlü bir anlatım belirirdi; gösteri bittiği vakit, öncekinden daha çok içerlerdi.

Ama Amerikalı, hokkabazın gösterisinden çok Jose’nin yüzüne bakardı hep; çünkü kadınlar mutlaklığın çağrısına erkeklere göre daha az duyarlıdırlar; Santini’nin hünerinin insanlığın önünde açtığı ufuklar karşısında daha az heyecan duyarlardı kuşkusuz.

Jose’deki, kırılgan bir büyülenme, hayranlık, beğeni ve korkudan oluşan bir karışımdı. Tüm Orta Amerika’nın çekindiği *lider maximo* kaybolurdu, geriye yalnızca kaybolmuş tanrılarının, yıkılmış tapınaklarının özlemini çeken, doğaüstüne duyduğu susuzluğu gideren bir Cujon kalırdı. Dağlan kaldırabi-len, dünyasal bağırsaklarının ateşini tükürerek düşmanı öldürebilen Talacoatl, insanlara sınırsız bir cinsel güçle donanmış bir

ölümsüzlük verebilen Ijmujine, insanların arasından kralları seçen Aramuxin...

Ve öyle anlar oluyordu ki, kızın ülke hakkında durmadan okuduğu kitaplar, yıkıntıların, yanardağların, heykellerin, fatihlerin peşinden gelen, yeni bir tanrıyla donanmış kıyıcı rahiplerin olanca tarihi, birden tek bir adamda yeniden doğuyordu; Amerikalının içinden ağlamak, o kötü, düşlerle dolu başı kollarının arasında sıkmak, göğsüne yaslamak geliyordu.

Santini, tüm yıkılmaz yasaları ve insanın koşullarının sınırlarını hor görerek, yüce bir ustalık ve ululuk gösterisiyle şişenin ağzında dikiliyordu; bazen, daha Prometheus'vari bir hareketle daha da yükselir, mümkünün sınırlarının ötesine geçen soylu bir öncü, insan olma yüceliğinin ve gücünün yaşayan bir görüntüsü olarak, bir dizi bilardo topunu burnunun üzerinde dengede tutardı.

Evet, insanlık için bu gerçek bir zafer ânıydı; yazgımız konusunda kuşkuya düşmeye cesaret edebilen herkese, yeniden yüreklenmeleri için gösterilmesi gereken varlıklardan biriydi.

Temsilden sonra, Jose daima ustayı kendisine eşlik etmeye davet ederdi; onu karşılamak için ayağa kalkmaktan da geri kalmazdı. Numarası sona erdikten sonra, sahnenin dışında Santini tuhaf bir biçimde sessizleşir, içine kapanırdı. Gözlerinin küçük kara yuvarlaklarının üzerindeki soytarı kaşları, yüzüne sürekli hüzünle dolu bir anlatım kazandırıyordu.

Bir gece, konutunda bir Alman ekonomik heyetine verdiği özel bir gösterinin ardından, Hitler hakkında çok konuşmuş ve çok içmiş olan Jose, Santini'ye beklenmedik, herkesi şaşırtan bir soru sordu.

- Sır yok, diye yanıtladı Santini, çocukluğun ilk yıllarından itibaren sıkı çalışmak yeter. Ben dört yaşımdan beri çalışıyorum. Özel yaşam yok, mutluluk, aşk yok, yalnızca çalışma var ve o olmadan asla başarıya ulaşılamaz.

Amerikalı, JosĞ'nin yüzünün tuhaf bir biçimde karardığını gördü.

— Ama siz başardınız, dedi kız Santini'ye.

— Oh, hayır, dedi Sicilyalı, başarısızlığa uğradım. Sınırlarımın sonuna geldim. Biliyor musunuz, gösterimi fazladan bir topla daha... altı topla oynayarak yapmak için uğraşıyorum. Ama asla başaramadım, asla.

Yüzünden bir gülümseme esintisi geçti.

— Bunu bir kez ... bir kezcik yapabilmek için, ruhumu Şeytan’a satabileceğimi içtenlikle düşünüyorum. Büyükbabam yaptı bunu, en azından öyle söyleniyor, Paganini hakkında söylendiği gibi... ikisinin de ruhlarını Şeytan’a sattıkları söylenir. Sonuç olarak, kendi dönemlerinin en büyük sanatçılarıydılar kesinlikle.

Ayağa kalkarak *lider maximo’nun* önünde eğildi.

— İşte böyle, *Senor Presidente*, bir soytarı ruhu arayan ve iyi bir ücret ödemeye gücü yetecek -altıncı top, fazla bir şey değil istediğim- birini tanıyorsanız, sizin de tanıdığınız menajerim Charlie Kuhn’la Los Angeles’ta ilişkiye geçmesini söyleyin ona. Ona satıcı olduğumu söyleyin. Tüm gerçek sanatçılar benim gibidir. İyi akşamlar.

Almayo hokkabazın gösterisini bir daha asla izlemedi.

Charlie Kuhn onun için yeni yetenekler arayarak, hiç durmadan dünyayı arşınlıyordu; diktatörün mutlak iktidar yıllarında, bunların hepsi birer birer *El Senor*’dan geçti.

Tüm çabalarına karşın, Jos6’nin asla getiremediği tek bir artist vardı. Afişlerde kendisine yalnızca ‘J^{ac}k’ dedirten, hakkında, bir havada uçma gösterisi gerçekleştirdiği ve inanabilmek için insanın buna kendi gözleriyle tanık olması gerektiği söylenen gizemli bir İngilizdi bu. Hakkında dişe dokunur bir şeyler bilen kimse yok gibiydi. Parasızdı, ünden kaçıyordu sanki. Boy gösterdiği nadir zamanlar için de, uzak köşelerdeki küçük, karanlık gece kulüplerini yeğler gibiydi. Hakkında türlü dedikodu dolaşıyordu; bazı emprezaryolar onun son derece ahlaksız tutumları nedeniyle sürekli olarak başının derde girdiğini, hapislerde yattığını, sürekli olarak oraya geri dönme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu öne sürüyorlardı; bu da ondaki ketumluğu ve birtakım ülkelerden neden kaçındığını açıklıyordu. Böylece, *Lido*’dan Paul-Louis Gu&rin, asla onu

Paris’e getirtmeyi başaramamıştı. ‘Jack’, üç gün boyunca Las Vegas’taki *Flamingo' d* a kalmış, Las Vegas’ta ahlaksızlıkla ilgili davalar yüzünden polisten korkmuş olması olasılığı çok düşük olmasına karşın, hemen ardından ortadan yok olmuştu. Bir türlü memnun edemedikleri müşterilerinin hakaretlerine sinirlenen birtakım yetenek avcıları öyle birinin varolmadığını, onun yalnızca, İskandinav eğlence dünyasının argosunda *flekke* denilen hayal ürünü yaratıklardan biri, mesleğin bir tür masalsı yaratısı, gitgide daha da bıkkınlaşan, sonunda tutup olanaksızı istemeye kadar işi büyüten bir topluluğun istekleri karşısında öfkeye kapılan ikiyüzlü yetenek arayıcıları tarafından zorunlu olarak yaratılan olanaksız bir hayal olduğunu öne sürüyorlardı. Fakat Jo-s£’ye göre, birtakım profesyoneller tarafından içki masasında İs-kandinavlara özgü mizah duygusuyla ortaya atılan *flekke,* sanatçıyı bulmaktan aciz birtakım simsarlar tarafından öne sürülmüş ustaca bir özürden başka bir şey değildi; bu ‘Jack’ sonunda Al-mayo’da takıntı haline geldi ve kafasında inanılmaz boyutlar kazandı. Durmadan ondan söz ediyordu. Üstelik yalnızca *El Senor* için değil, sanki ‘Jack’in gelip tüm bunları düzene sokmasını istermiş gibi, zorluklarla her karşılaştığında yapıyordu bunu. Sık sık, alkolden, içini kemiren tuhaf bir yoksunluk duygusundan dolayı hafifçe dumanlanmış bir kafayla gece kulübünde oturmuş, alaycı bir horgörü, hatta neredeyse nefretle mutsuz bir sanatçının kıvrılıp bükülmesini, cambaz taklaları atmasını, bir elinin küçük parmağının üzerinde dikilmesini, ateş yutmasını, yanağına hançer sokmasını ve insanüstünün peşinde daha başka hamleler yapmasını seyrederken bardağını kırılana dek sıkar ve hemen her zaman ‘Jack’ten söz etmeye başlardı. Gerçek bir takıntı olmuştu artık bu.

Ne var ki, tüm dikkatini yöneltmesini gerektiren birtakım olaylar meydana geliyordu.

Amerikalı bir sabah, sanki sokaktan gelen boğuk bir gümbürtüyle uyandı. Oda hizmetçisi yaşlara boğulmuş bir halde yanına koştu. Kadın, üzerine ev elbisesini geçirmesine ancak yardım edebilmişti ki, bir taş camı kırdı, sonra bir diğeri geldi. Yandaki çarşının köylülerinden oluşan bir kalabalık bahçenin parmaklığının önünde toplanmıştı; yumruklarını penceresine doğru kaldırıyor, hakaretler, tehditler yağdırıyorlardı, taş atmaya başlamışlardı. Amerikalı oda hizmetçisinin içini rahatlattı, ona kişisel hiçbir şey olmadığını, bunun yalnızca Amerika karşıtı bir gösteri olduğunu anlattı.

Başkentin en göze batan kişi-siydi, ülke için yaptıklarından dolayı Birleşik Devletler Büyükelçisinden daha çok tanınıyordu; bu durumda öfkelerini öncelikle ondan çıkarmak istemeleri doğaldı. Belli ölçüde, daha çok insanın gururunu okşayan bir şeydi bu. Birleşik Devletler Bü-yükelçiliği'nin önünde değil de, Amerikalı'nın evinin önünde gösteri yapılıyordu. Aslında, bu ülkede Birleşik Devletler'in gerçek temsilcisi olarak görülüyordu. Belli bir memnuniyetle gülümsemekten kendini alamadı. Büyükelçi bu yüzden kudura-caktı. Polis çabucak gelerek, kısa zamanda da kalabalığı dağıttı. Davaların başladığı güne kadar, olup bitenler bir daha Amerikalının aklının ucundan bile geçmedi. Davalar, hiçbir biçimde hazır olmadığı berbat bir sürpriz, korkunç bir şok oldu onun için. Anlamıyordu. Jos£, göstericileri, halkın öfkesini yatıştırmak için zavallı Eğitim Bakanı'nı hapse attırmış, sonra da yargılat-mıştı; suçlamanın temel konusu, adamın yeni üniversiteyi, konser salonuyla, tiyatrosuyla kültür evini inşa ettirmiş olmasıydı. Açıkça, bu, devlet gelirlerinin saçılıp savrulması olarak algılanıyordu; adam, böylelikle Amerikan yardımının ödeneklerini halktan çalmakla suçlanıyordu. Amerikalı, içinden çıkmasının haftalar süreceği bir bitkinlik ve şok durumu içinde, yatağa çakılıp kaldı. Halkın nasıl bu kadar nankör olabildiğini anlayanım yordu. Tanıklık etmek, sorumluluklarını üstlenmek üzere mahkemeye gitmesine izin verilmesi için yalvardı; o kültürel tasarıları ortaya atan ve gerçekleştirilmelerini sağlayan oydu, yalnızca oydu. Ama Jose evden dışarı çıkmasına izin vermedi. Siyasal açıdan, kuşkusuz haklıydı. Amerikalı metresinin, üzerinde böylesi bir etkiye sahip olduğunu itiraf edemezdi. Bakan, sabotaj ve zimmete para geçirmek suçlarından ölüme mahkûm edildi, ama Amerikan Devletler Birliği'nin araya girmesiyle kurşuna dizilmedi, yalnızca konsolos olarak Paris'e gönderildi. Başka gösteri olmadı, halkın öfkesi de dindi. Amerikalı onlara kızgın değildi. Ne okuma, ne yazma bilirlerdi, cehaletlerinin içinde kafaları öylesine örümceklenmişti ki, üniversitenin, kültürün onlara neler kazandırabileceğini, o modern binaların çocuklarının geleceği, dış ülkelerde ülkelerinin saygınlığı açısından neler sağlayabileceğini anlayamıyorlardı. Bunun onları komünizmden kurtar-dtğını bile anlamaz gibiydiler. Amerikalı daha sıkı çalışmaya, bina kurmadan önce, anlatmaya, bilgilendirmeye, eğitmeye karar verdi. Ülkenin acil olarak gereksinim duyduğu bir şey varsa, o da kitlelerin psikolojisini iyi bilecek, onları herkesin dilinde dolaşan reformlara hazırlamayı başaracak akıllı, becerikli insanlar tarafından yönetilen bir danışma merkeziydi.

Jose bu konuda son derece kibar davranmıştı. Amerikalının itirazlarına karşın, neredeyse olağanüstü popülerliğini lekeleyeceği başarılı bir siyasi ülke gezisine götürdü onu. Bü sayede özellikle, dağlarda silahlı direniş hareketlerinin kendini gösterdiği yolundaki gürültüleri yalanlamak söz konusuydu. Mülteciler, daima varolmuş olan geleneksel yerel haydutluk hareketlerini siyasal hareketler gibi göstermeye çalışıyorlardı.

Her yere gittiler. Bu gezi son derece ilginç ve eğiticiydi; Amerikalı olağanüstü şeyler, varlığım hayal bile etmediği arkeolojik kalıntılar gördü. Çok mutluydu. Jose daha önce hiç onu resmi olarak yanında götürmemişti. Geceleri, sık sık mitralyöz ateşleri duyuluyordu: yerel bir gelenekti bu, insanlar eğlenmek için hep havaya ateş ederlerdi oralarda. Gene de gece kurşunları içini sıkıyordu, uyuyamıyordu, tüm olup bitenler onu altüst etmişti. Halk onları şenlikler, danslar, armağanlar, daima coşku verici, dokunaklı bir biçimde karşılıyordu. Terra Fuente'de, halkı korkuya boğan ve yolcuları soyup soğana çeviren bir haydut yakalanarak, tüm adamlarıyla beraber kurşuna dizildi. Aralarında profesyonel bir serüvencinin, Küba'dan gelmiş olan ünlü bir devrimcinin de olduğu söyleniyordu. Amerikalı, köylüleri sedyelerin üzerinde cesetleri taşırlarken gördü: haydutların hepsi sakallıydı, bereleri ve asker üniformasına benzer giysileri vardı.

Ve gittikleri her yerde, en uzak kırlık bölgelerde bile, telefon hep vardı. Amerikalıya, gururla ilk gösterilen şey de oydu.

■ Yorgun ya da kaygılı olduğunda ya da geceleyin kurşun sesleri duyduğunda bir yığın gülünç şey hayal etmeye çalışıyor ve telefona bakıyordu; asla bozulmayan, Amerikalı teknisyenler tarafından özenle bakımı yapılan ve gözetilen gerçek Amerikan telefonuna; ona dokunuyor, neredeyse onu okşuyordu ve tüm bunların boşuna olmadığını, ne olursa olsun, yaşamını işe yarar hale getirdiğini düşünerek elini makinenin üzerine koyup uyuyordu.

Uçurumun kenarındaki taşlık ve dar yol, Cadillac'ların farlarının her dönemeçte yalayıp geçtiği kara lav kayalarının arasından tırmanıyordu, lastikler gıcırdıyor, çakıl taşları zıplıyor ve toz bulutları içinde, şarapnel sesleri çıkartarak arabanın madeni gövdesine çarpıyorlardı; Charlie Kuhn sağ tarafa, yolun tekerleklerin birkaç santimetre ötesinde bir uçurumla sonlandığı, uzun yetenek avcılığı kariyerinin her an sona erme tehlikesiyle

burun buruna olduğu o yere bakmamaya çalışıyordu. Olup bitenleri anlamak için uğraşmaktan vazgeçmişti. Son derece iyi tanıdığı, daha önceki ziyaretlerinde elektrikli tıraş makineleri, viskiler getirdiği Garcia olacak o orospu çocuğu, hiçbir açıklamada bulunmamıştı. Başkentte olay çıktığını haykırmakla yetinmiş, sonra da onlara hakaret etmiş, onu da tutup diğerleriyle beraber Cadillac'ın içine itmişti. O ânın hay huyu ve sersemliği içinde, dönüp duran motosikletlilerin, bağırıp çağıran, onları silahıyla tehdit eden Garcia'nın arasında ve belki de içgüdüsel olarak ürkmüş koyunlar gibi birbirlerine sokuldukları için, bir arada oldukları için biraz rahatlayarak, iki Cadillac'a sığışmış-lardı.

Yaşlı Kızılderili kadın arabanın dip tarafına, avukat Mr. Sheldon'un yanına oturmuştu. Ufak tefek, bodur, neredeyse dört köşe gövdeli kadın, inanılmaz gri melon şapkası,[0] elinde çantası, özenle yağlanmış saç örgüleri, köylülerin halkoyunları oynarken giydikleri kırmızı, sarı, yeşil, mavi renkli elbisesiyle, sessiz bir dinginlik içinde yapraklarını geveliyordu. Charlie Kuhn söz konusu bitkinin sanrı yaratma etkisini çok duymuştu. Meksika'nın *tuonacatl* mantarlarına, 'Tanrı Mantarları'na benzedikleri, ama bazen daha uzun süreli oldukları, kesmenin de zor olduğu söyleniyordu. Güleçlik, insanı mutlu kılan, Cen-net'e özgü görüntüler yaratıyorlardı; Zapotek Kızılderilileri bunları dinsel törenlerinde, tanrılarıyla iletişim kurmak için kullanırlardı. Tam anlamıyla halkın afyonuydu bu, hiçbir maliyeti yoktu ve onları soğuğa sıcağa karşı duyarsızlaştırırdı. Bazı zamanlar, Bayan Almayo hoşnut bir kahkahayla iki büklüm oluyordu; öz oğlunun onun kurşuna dizilmesi için emir verdiği söylendiğinde ise, kahkaha neredeyse şeytansı bir vurgu kazanıyordu. Avukat Mr. Sheldon, her patlamada kadına acı dolu, kı-nayıcı bir bakış gönderiyordu.

Küçük Mösyö Manulesco, gecenin içinde zaman zaman yanıp sönen yeşil, beyaz, kırmızı pullu kostümünün içinde, terin gerçek bir alçı maskeye çevirdiği unlarla kaplı yüzü, kafasına oturtulmuş sivri uçlu palyaço şapkasıyla, şoförün yanında oturuyordu. Limuzin'in içine doğru dönmüştü, onu izleyen araba ışıklarının altında, yumuşak gözleri sıkıntı ve şaşkınlık doluydu. Artık gece olduğundan, onu görmek Charlie Kuhn'un yüreğini o kadar burkmuyordu. Gün ışığının altındaki bir palyaço-nunki kadar üzücü bir gösteri daha yoktur.

— Bize neden kızdığını hiç anlamıyorum, diyordu Mösyö Antoine. Yeteneğe karşı her zaman büyük saygı göstermiştir.

— Başkentte ayaklanma var, dedi Charlie Kuhn.

— Bunun bizimle ne ilgisi olabilir? Bildiğim kadarıyla, hiçbirimiz siyasete bulaşmış değiliz. Bizi dağların uzak bir köşesine götürüp, oraya varınca da, sanıyor musunuz ki, şey yapacakları...

Mösyö Manulesco'nun yüzü daha da beyazladı sanki birden:

— Hiç bilmiyorum.

Almayo'nun başının bu kadar çabuk derde gireceği hiç aklına gelmezdi. Bir süredir Amerikan gazeteleri dağlarda birtakım komünist gerillaların varlığına anıştırmada bulunuyorlardı ama, onları hiç ciddiye almamıştı. Fidel Castro'nun başarısından beri, olur olmaz her soyguncu çetesi 'devrimci' diye çıkıyordu ortaya. Her şey bir yana, Amerikalılar Karayipler'de iyi i§ becermişlerdi, Che Guevara'nın Kübalı *lider maximo'nun* etki alanını genişletmek için gösterdiği çabalar, göz yaşartıcı bir

Yıldızyiyicilcr biçimde başarısızlığa uğramıştı. Che Guevara, okkanın altına gitmişti galiba. Kuhn, iki ay önce uçağa atlayıp Almayo'yu görmeye geldiğinde, her şey son derece olağan gibiydi. Hollywo-od'un son yıldızcığı, kıçını açıkta bırakan açık saçık bir elbiseyle, plaktan dinlemekte olduğu Frank Sinatra'nm bir şarkısını mırıldanarak, bir köşede yüzükoyun uzanmış yatıyordu. Jose, stüdyoların çiçeği burnunda yeteneklerini getirtmeyi her zaman sevmişti. Kızlar genellikle yalnızca arabalar, elmaslar, vizonlar ister, ahlaksal nedenlerden ötürü asla para kabul etmezlerdi; ama bu ufaklık ötekiler gibi çıkmamıştı: gelmeyi kabul etmeden önce, izlenimci tablolardan oluşan bir koleksiyon istemişti. Hikâye tüm Holfywood'un diline düşmüş, küçük düşen kız ise, evine konuk geldiği zaman izlenimci ressamların tablolarını nereye sokacağını bilemez olmuştu. Tablolar şöyle ya da böyle, imzalıydı. Almayo, 'Yeni Grace Kelly'nin bir filmini seyredip, birtakım fotoğraflarını görüp, ilgisini belli edince, Charlie Kuhn ona

pazarlığın koşullarını belirtmiş, Almayo da, izlenimci tabloların ne olabileceği konusunda en ufak bir fikri olmadığı ortadayken, her zamanki gibi 'O.K., O.K.’ demişti. Adamakıllı pahalı şeyler çıktılar, Almayo, Charlie Kuhn’u yeniden görür görmez onu bir güzel haşlamıştı, üstelik ona kalırsa ufaklıkta yeteneğin zerresi yoktu. Çiçeği burnunda yıldıza Almayo’nun yalnızca bir *playboy* olduğu, genç Trujillo’dan fazla bir farkının olmadığı söylenmişti, ama kaygılı haline ve Charlie’ye fırlattığı bakışlara bakılırsa, gelmeyi kabul etmekle iyi yaptığından pek emin gibi gözükmüyordu artık. Plağı çevirip durarak Sinat-ra’nın şarkısını mırıldanıyordu; bunu sırf kadınlara bir beyefendi gibi davranmasını bilen o uygar çocuğun sesini dinleyip rahatlamak için yaptığı belliydi; oysa bu herif, daha sonra Charlie Kuhn’a söylediği gibi, Frankie’nin kim olduğunu bile bilmezdi herhalde. Eğitimsiz serserinin teki.

— Seni gördüğüme sevindim, Charlie, dedi Almayo. Sen oradaki, plağınla... Kapa onu! Birleşik Devletler’de hakkımda anlatılan son iğrençlikler neler?

— Gazetelerde Rafael Gomez hakkında bir şeyler vardı, diye yanıtladı Charlie Kuhn. Güney dağlarında silahlı bir hareketi yönettiği söyleniyor.

Almayo ciddi ciddi kabul etti.

— Kesinlikle, kesinlikle. Tepeden tırnağa silahlı, yanında da yürekli herifler var ve ben korkuyorum, çok korkuyorum *amigo*. Ya işte, başka hiçbir şey düşünemez oldum!

Kendini sırtüstü koltuğuna attı ve koca bir kahkaha patlattı, Charlie, nedenini pek bilemeden aptal aptal gülümserken buldu kendini.

— Rafael Gomez, adalet dağıtıcısı, kahraman. Zenginlerden alıp, yoksullara verir. Yeni Castro...

Purosunu Charlie’nin göğsüne doğru dikti.

— Ee, Birleşik Devletler’de çok seviyorlar mı onu?

— Bizimkilerin nasıl olduğunu bilirsiniz, dedi Charlie Kuhn. Her zaman zayıfın yanındadırlar. *The underdog*, mutlaka biliyorsunuzdur bu sözcüğü.

— Biliyorum Charlie. Biliyorum. Tam anlamıyla mazlum biri o.

Tekrar izlenimci yıldıza doğru döndü.

— Sana o plağı durdurmanı söyledim. Duydun mu beni?

— Frank Sinatra bu, dedi kız kırgınca.

Ama boyun eğdi. Sesin tam coştuğu bir anda, şarkıcının sesini kesti.

— Yani, en zayıf kimse onun yanındalar, öyle mi? Rafael Gomez, en zayıf...

Sıkıntılı bir havayla içini çekerek başını salladı.

— Onun hakkında sana söyleyeceğim bir şeyler var, Charlie. Şu itilip kakılan zavallı Rafael Gomez hakkında. Onu Sierra Fuente'ye kimin gönderdiğini biliyor musunuz? Ona silah, yiyecek, dava için canını vermeye hazır birkaç adamı kimin verdiğini biliyor musun? Ben.

Charlie Kuhn'un soluğu kesildi, papağanlar tüneklerinin üzerinden bir kere daha keskin bir kahkaha patlatırken, soru sormak için ağzını açtı ama, haVayı içine çekmekle yetindi. Üstelik maymun da pantolonunu çekiştirip duruyordu. Son derece sevimsiz bir durumdu.

— Onların *underdog'u*, Rafael Gomez, adamlarımdan biridir. Onu dağlara yerleştiren benim. Beni ele geçirmek, yenmek istediği, diktatörü devirip gerçek ve sağlıklı bir demokrasi kurmak istediği dedikodusunu yaydım. Peki nedenini biliyor musunuz? Neden yaptığımı biliyor musunuz?

- Hayır, dedi Charlie Kuhn. Gösteri dünyasının içindeyim ben, siyasetin değil.

- Çünkü bu ülkede bana karşı olan tüm orospu çocukları ona katılmaya çalışacaklar. Böylece, kendi kendilerini ele vermiş oluyorlar. Mazlum Rafael Gomez benden nefret eden, yerime geçmek isteyen bütün orospu

çocukları üzerinde karşı konulmaz bir mıknatıs görevi görüyor. Ona mesajlar gönderiyorlar, o da tutup onları bana gönderiyor, öyle ki, hepsinin adları elimde. Bütün adlar elimde, evet. Şöyle upuzun, her gün daha da uzayan bir liste. Şöyle bir hayal edin, o kadar hayal gücünüz varsa tabii, ekin olgunlaşınca neler olacağını. Bugün yarın, Gomez bana işaret verecek ve iş yürümeye başlayacak. Hayatım boyunca birkaç pis numara öğrendim. Kaçınılmaz bir şey bu. İş olacağına varır, öyle değil mi? Bende de yetenek var. Hollywood'da benim için yeni bebekler yok mu?

- Yavaş yavaş adını duyurmaya başlayan bir tane var ama, reşit değil, yani buraya ancak annesiyle beraber gelebilir.

- İyi, çok güzel, ne fark eder ki? Annesini de getirsin.

Ayağa kalktı, Charlie'ye ve kendine birer viski doldurdu.

- Ben de Birleşik Devletler'e bir gezi yapmak isterdim ama, kem küm ediyorlar. Beni resmi olarak davet etmek istemiyorlar. Sade vatandaş olarak gelmemi çok istiyorlar, ama resmi olarak değil. Onlardan yeterince para istemiyorum, gerçek bu, bu nedenle bana saygı duymuyorlar.

Birkaç yudum içip güldü.

- İçimde beni oralarda pek sevmiyorlarmış gibi bir his var. Ama Rafael Gomez, o gayet revaçta.

Başım geriye atarak yeniden neşeli bir kahkaha patlattı, sonra gene ciddi bir havayla Charlie Kuhn'a baktı.

- Güzel, şimdi ciddi işlerden konuşalım. Buldunuz mu

onu?

Charlie Kuhn, o gösteriden Almayo'yu haberdar ettiğine bin pişmandı. 'Jack'in adını ilk kez Kopenhag'da, *Tivoli*'de duymuştu. Müdür afişe çıkartmıştı onu, afiş de, başında koca kara harflerle, tırnak işareti arasına alınmış 'Jack' sözcüğüyle oradaydı. Bu bir kanıttı ve her şey bir yana, Tivoli'deki herkes hâlâ ondan söz ediyordu, iki yaşındaki afiş de, büronun

duvarındaki bir şeref köşesinde boy gösteriyordu. Boyun eğmekten başka bir şey kalmıyordu geriye; gerçekti bu, kanıt bir biçimde orada, ihtiyar yetenek avcısının gözlerinin önündeydi. Kuşkulanmanın olanağı yoktu, tanıklar vardı. Kuşkusuz, afişten kuşku duyulabilir, onu ‘Jack’in ya da sonuç olarak o gerçekten de olağanüstü numaranın, adama atfedilen, insanlık tarihinde daha önce hiç görülmemiş yeteneğin varlığına ilişkin maddi bir kanıt olarak görmekten kaçınılabilirdi. Sonuç olarak afiş ‘Jack’in ve numarasının varlığı hakkında, katedrallerin Tanrı’nın varlığı hakkında oluşturduğundan daha fazla kanıt oluşturmuyordu. Ama tanıklar, ya o tanıklar? Oradaydılar, üstelik bitip tükenmek bilmiyorlardı. Müdürden tuvaletçi kadına dek hepsi, coşkularım ve hayranlıklarını saatler boyunca üzerinize akıtabilirlerdi. Bu konuda Charlie’yle konuşabildikleri için mutlu oldukları ve ömürlerinin sonuna dek dönüp dolaşıp aynı sözleri söyleyecekleri seziliyordu. Tuvaletçi kadın ya da müdür ya da garsonlar ya da krupiyerler çok yaşlandıklarında gazeteciler gelip onları bulacak, onlar da gençliklerinde tanık oldukları o mucizevi gösteriyi daha da büyük bir inançla tanımlamaya başlayacaklardı. Zaman gerilere gittikçe, bunu gerçek bir mucize haline getireceklerdi. Gösteriye mitolojik bir doğa kazandıracak kadar abar-tacaklardı işi. Bu artık, yaşayıp gidecek bir efsanenin doğuşu demekti. O günlerden kalan son kişi, büyük olasılıkla tuvaletçi kadın - Charlie Kuhn onların çok uzun ömürlü olduklarına dikkat etmişti hep-sonunda ‘Jack’i ve gösterisini öylesine eşsiz ve çarpıcı bir şey haline sokacaktı ki, yazıcılar, gelecek kuşakların eğitimi uğruna, gösterinin güzelliğini ve üstün gücünü sayfalara dökmek üzere tüm yeteneklerini ve hayal güçlerini kullanarak, bu son tanıklığı tüm ayrıntılarıyla derleyip yazıya dökmek için telaşlanacaklardı. Müzikhol dünyasında daha önce birçok kez olmuştu bu.

O sırada, müdür ona yalnızca bütün ömrü boyunca böyle bir şey görmediğini bildirmişti. ‘Jack’ olağanüstü bir beceriye sahip bir illüzyonist, meslek ağzında denildiği gibi bir ‘yaratılıştı, çünkü besbelli doğuştan getirdiği, çalışmanın ve düzenlemelerin göz ardı edilebilir bir rol oynadığı bir yetenekti söz konusu olan. Gösterisinin, gene kitlesel hipnozla kitleleri uyutup onlara hemen her istediğini yaptırabilme yetisine sahip Kru-ger’inkiyle örneğin, açıkça hiçbir benzerliği yoksa da, gene de karşı konulmaz bir biçimde, örneğin Hitler’in Alman halkının üzerinde uyguladığı toplu halüsinasyon numarasının devede kulak kaldığı, kesinlikle

sınırsız bir telkin ve manyetizma gücü olmalıydı ortadaki. Müdür açıkça abartıyordu; Charlie Kuhn DanimarkalIların bu uydurukçu yönlerini bilirdi, ama bu ‘Jack’ gerçekten de, büyük bir pişkinlik ve ondan aşağı kalmayan bir ustalıkla halkın kafasını karıştırma, sonra da o enayileri, daha önce insan gözünün değmediği bir şeyi görmüş olduklarına inanmış bir biçimde evlerine sepetleme yetisine sahip olağanüstü bir herif olmalıydı.

Müdür, Kopenhag’a gelişine dek illüzyonistin adını hiç duymamıştı, ama gene de adam uzun zamandır mesleğin içinde olmalıydı; çok yaşlı, yaşlanmış bir havası vardı, o ‘görmüş geçirmiş adam’ haliyle, aceminin teki olamazdı. Ak saçlardan oluşan güzel bir yelesi, Ispanyol usulü sivri, ak bir keçi sakalı vardı; mükemmel bir İngilizceyle konuşuyordu, ama çekirdekten yetişmiş herkes gibi, istediğiniz dilde anlaşabilirdi sizinle. Yanında yardımcı niyetine ufak tefek, pasaklı bir Londralı hödük vardı.

Ve şimdi, sıra onun numarasındaydı. Tabii, inanmak için insanın kendi gözleriyle görmesi gerekiyordu. Frak giymiş bir halde, omuzlarında ipekten bir pelerin, elinde fildişi topuzlu bir baston, kafasında bir silindir şapkayla sahneden iner, gidip salonda otururdu. Burada uzun bir zaman kalır, cebinden bir gazete çıkarıp okumaya başlardı. Halk sabırsızlanmaya başlardı, ama o ara sıra esneyerek okumasına devam ederdi. Seyirciler bağırıp çağırmaya, protestolarda bulunmaya başladıkları zaman, birden bastonunu hükmedici bir hareketle havaya kaldırırdı. Önce büyük bir sessizlik yaşanırdı bunun üstüne. Tüm gülüşler, tüm ‘yuh-yuh-yuh’lar bir hamlede dururdu. Sonra... ve işte sonrası gerçekten olağanüstüydü. Üzerinde oturmakta olduğu koltuk hızla, bazen on beş metreye dek havalanırdı. Yükseklik akşamına göre değişirdi ve koltuk havada salınarak, görünür görünmez hiçbir destek olmaksızın öylece dururdu; kesinlikle hiçbir tezgâh, hiçbir şey yoktu, *Tivoli*'nin müdürü bu konuda son derece kesin konuşuyordu, *Tivoli* de ciddi bir yerdi, gerçek bir kuruluştu. Bu arada, koltuğun hiçbir özelliği yoktu, halkın kullanımına sunulan o sıradan koltuklardandı... *ve yere çivilenmişti.*

Son bilgiyi verdikten sonra, müdür Charlie Kuhn’un gözlerinin içine bakmıştı. Charlie Kuhn kanmamıştı. Böylelerini çok duymuştu o. Gözüyle görmedikçe hiçbir şeye inanmazdı.

Ama hepsi bu değildi. ‘Jack’ bacak bacak üstüne atmış, gazetesini açmış bir halde birkaç dakika boşlukta öylece asılı kalıyordu. Sonra, gazeteyi özenle katlıyor, cebine koyup bir anda kayboluyordu - evet, kelimenin tam anlamıyla buhar olup uçuyordu, koltuk orada duruyordu, ama boştu; halkı gerçek bir korkudan tam bir akıl durgunluğu arasında oynayan ifadeler içinde ağzı bir karış açık bırakan şaşırtıcı, sersemletici, mucizevi, olanaksız bir olay ve sonra, ‘Jack’ aynı durumda otururken, bacak bacak üstüne atmış, elinde bir bardak şarapla, purosunu tüttürürken yeniden ortaya çıkıyordu. Son olarak, koltuk son derece yavaş bir biçimde yere iniyordu, hepsi bu.

Gösteri yalnızca birkaç dakika sürer, halkı adamakıllı sersemlemiş, dilini yutmuş, kımıldamak ya da alkışlamak yetisinden yoksun bir halde bırakırdı. ‘Jack’ kalkar, küçük bir selam hareketiyle silindir şapkasının hafifçe kaldırır, yeniden sahneye çıkar ve kulislere, her zaman hatırı sayılır sayıda bira şişesiyle dolu olan odasına doğru yollanırdı. Müdüre, Danimarka birasının dünyanın en iyi birası olduğunu söylemişti. Onun ağzından duyulmuş hemen hemen tek açıklama buydu.

Tabii, müdür daha önce başka havalanma numaraları görmüştü: kurnazca işler, görünür bir destek olmaksızın havada dimdik duran Hint urganı ve tepeye kadar tırmandıktan sonra yok olan fakire ilişkin o eski numaranın ustalıklı çeşitlemeleri; ama bildiklerine göre -mesleğe gireli tam kırk yıl olmuştu-, böylesi asla görülmemişti. Toplu hipnozdu açıkça bu; gösterinin fotoğraflarını çektirmek istemişti, ama hiç başarılamamıştı bu... ya da daha doğrusu, fotoğraflarda hep başka bir şey çıkıyordu. Evet, başka bir şey.

Müdür Charlie Kuhn’a soğuk soğuk baktı.

Film banyo edildiğinde, fotoğrafın üzerinde tüm görülebilen, sahnenin ortasına çivilenmiş kara bir keçiydi.

Charlie Kuhn, DanimarkalIların köklü mizah duygularını bilirdi. Kendisi de bazen meslektaşlarını büyük ciddiyetle anlatılan birtakım uyduruk öykülerle şaşırtmaktan hoşlamrdı. Meslekte gelenekti bu. Bir *flekke.* Kibarca gülümsedi. Mesleğin her bir üyesinin ruhunda yaşayan o gizli, büyük düşü herkesten daha iyi bilirdi; en gerçekdışı görünen öyküleri size anlatarak hepsi hırsızlar gibi yalan söylerdi, ama yüreklerinin derinliklerinde, bir gün, bir kez, tek bir kez, allak bullak edici bir gücün

kendini göstermesiyle, müzikhol dünyasının o güne dek sunduklarının hepsini geride bırakacak bir gösteriyi görebileceklerini ve böylece, perdenin arka tarafında daha da olağanüstü bir numaranın onları beklediğine emin olarak, mutlulukla, güvenle öle-bileceklerini umut ederlerdi. Hepsi mesleğin zehrini almışlardı, yalan söylediklerinde, yutturmacaları yalnızca kendi yanılsamalarını, kendi inançlarını özlemle sürdürmek amacını güderdi. Charlie Kuhn, öyküyü özenle doğrulamıştı; gösteri de müzikholler tarihinin en güzel numaralarıyla boy ölçüşebilecek, gerçekten sıra dışı bir numara gibi görünüyordu. Geriye yalnızca ufacık bir sorun kalıyordu: şu ‘Jack’ itini enselemeyi asla başaramamıştı.

Ajansı yok gibiydi, yalnızca bir yardımcısı vardı; onunla ilgilenen pis, berbat, alaycı görünüşlü birisi. Aslında, diye anlattı müdür, ‘Jack’ yardımcısının yüzünden kenti öyle apar topar terk etmek zorunda kalmıştı. Kaşarlanmış bir teşhirciydi adam, Danimarka polisi tarafından bir bahçede, kesinlikle hoş olma-, yan koşullarda basılmıştı. Böylece Kopenhag’ı terk etmek zorunda kalmışlardı, çok yazık olmuştu. Çünkü numara muhteşemdi. En muhteşemi... Doğal olarak, yardımcının halk bahçelerinde gerçekleştirdiklerinden söz etmiyordu. Charlie Kuhn kibarca güldü.

Bu düzeyde bir sanatçının sahnede yaptığı gibi havaya karışması olanaksız gibi görünüyordu, er ya da geç, bir sirkte, bir müzikholde ya da bir gece kulübünde su yüzüne çıkardı. Yapılacak tek şey beklemek ve tetikte durmaktı. Yalnız, atlatılmaya izin vermemek gerekiyordu. Paul-Louis Gu£rin adamın ardından koşmaya başlamıştı bile; Las Vegas’taki *Sands*’ten Davis, dünyanın tüm ajanslarına hükmedici telgraflar yağdırıyordu. Charlie Kuhn, önüne geçilmesini sevmezdi.

‘Jack’ten söz edildiğini duyana dek, altı ay geçti. Açıkça görülüyordu ki, şu ya da bu nedenle, adam kendini gizlemeye kararlıydı; gerçekten paraya gereksinimi olmadan iş anlaşmalarını kabul etmiyordu.

Tuhaf şey, Meksika’da, hiçbir önemi olmayan küçük bir striptiz kulübü olan Merida’da ortaya çıktı. Dünyanın tüm müzikholleri dünyayı ayaklarının altına sermeye hazırken neden orada boy göstermeyi seçtiğini Tanrı bilir. *Tivoli’n\n* müdürünün Charlie Kuhn’a betimlediği numaranın tıpatıp aynıydı Me-rida’daki. Kopenhag’daki kadar yükseğe çıkmaması, dört-beş metreden fazla havalanmaması hariç. Ama kuşkusuz, kulübün

tavanı basıktı ya da belki de beşinci sınıf bir kuruluşta tüm hünerini ortaya dökmek istememişti.

Dünyadaki tüm müzikhol çevreleri içten içe kaynıyordu, hepsi de adamı enselemeye uğraşıyordu. Charlie Kuhn Meri-da'ya koşturdu. Orada Paris'ten, Hamburg'dan, Las Vegas'tan gelen bir sürü yetenek avcısıyla karşılaştı. Onun da cebinde, 'Jack'in Meksika'daki varlığından hemencecik haberdar olup, ona, *El Senor'daki* altı haftalık bir anlaşma için adama diğer tüm rakiplerinin beş katı ücret sunmasını emreden Almayo'nun öfkeli bir telgrafı vardı. Uçaktan iner inmez bir arabaya atlayıp dosdoğru gece kulübüne yollandı. Hem heyecanlı, hem de kaygılıydı. Son zamanlarda çok yaşlanmıştı, kalbi sorun çıkarmaya başlamıştı, gerçekten de elini çabuk tutması gerekiyordu. Tüm bunların içinde Almayo'dan çok, kendini düşünüyordu. Ölümü düşünmeyi sevmezdi, ama şimdi fazlasıyla gerekliydi bu. Hiçbir şeyin olanaksız olmadığını, gerçek, yaratıcı bir dehanın bir yerlerde varolduğunu kendi gözleriyle gördükten sonra, içi rahatlamış bir halde ölmek çok hoşuna giderdi, inançla yetine-bilen milyonlarca insan olduğunu gayet iyi biliyordu, ama yetenek avcılığı yaşamı, onu kuşkucu biri yapmıştı. Bunu kendi gözleriyle görmek istiyordu.

İşler yeterince karmaşık değilmiş gibi, Charlie geldiğinde, o güne dek kimseden bu kadar yakınlık görmemiş olan, Feldman, Duvier ve Hess'in eşliğindeki gece kulübü sahibi, anlaşıldığına göre 'Jack'in kenti aniden terk ettiğini bildirdi; sonuç olarak kimse adamın nerede olduğunu bilmiyordu. Charlie Kuhn, kalbini düzene sokmak için bir sürü hap yutmak zorunda kaldı. Eğer bu orospu çocuğu kendini gizemli kılmaya çalışıyorsa, bu konuda başarılı olduğu söylenebilirdi. Dillerde dolaşan tüm o

dedikodulara bakılırsa, devam etse, gerçek bir efsane, haline gelebilir, hatta belki de bir dinin kurucusu olabilirdi; adına tapınaklar, taş heykeller yapılırdı, daha önce de görülmüştü bu. Belki de istediği buydu.

Kuruluşun patronundan daha başka bilgiler edinmeye çalıştılar, ama Meksikalı pek bir şey bilmiyordu, üstelik, konuya da hiç aldırmıyor gibiydi. Soylu görünümlü, kesinkes Ispanyol, yakışıklı bir *serlor,* adamın hakkında verebildiği tüm betimleme bu kadardı işte. Israr ettiler. Hamburg'lu Hess'in hayalleri öyle bir yıkılmıştı ki, şimdiden *tequilay\&* kafayı bulmak üzereydi, tezgâhın üstüne yumruğuyla vurup duruyor, dokunsalar ağlayacak

gibi gözüküyordu. Ne olursa olsun, 'Jack' ara sıra patronla konuşmuştu herhalde? *Sı, si.* Peki neler söylemişti ona? *Nada.* Gösterisini bitirdiği vakit, son derece çökmüş gözüküyordu hep, patron ona iltifat ettiğinde ise -genelde sabırsızlıkla kızların kıçlarının gösterilmesini bekliyor olsalar da, halk çok memnundu-, ona iltifat ettiğinde, üzüntüyle başını eğiyordu. Evet, daha çok hüzünlü bir havası vardı.

- Böyle acınası numaralardan tiksinirim ben, diyordu ve yardımcısı olan küçük, pis bir adam, dalga geçmeye başlıyordu.

— Şimdi herkes gibi hayatını kazanmak gerekiyor, 'Jack' diyordu ona. Artık eski 'Jack' değilsin.

Anlamış bir edayla 'Jack'e göz kırpmıştı. Sanatçı gözleriyle-üzerine yıldırımlar yağdırmış, ama tek kelime etmemişti. Gösterisini bitirdikten sonra biraz üzgün, biraz incinmiş bir hali oluyordu, bu kesindi. Tamamıyla başka türlü şeylere alışkın olduğu, daha iyi günler gördüğünü söyleyeceği geliyordu insanın. O ikisini bir arada görmek eğlenceli bir şeydi; kulübün patronu ikisinin nasıl olup da bir araya gelebildiğini merak ediyordu biraz: açıkça yüksek tabakadan gelme bu kadar soylu ve seçkin bir *senor* ve şu hain, kötü suratlı, durmadan ortağıyla dalga geçermiş gibi duran sarımtırak gözleri olan şu sevimsiz herif. Yardımcının tam sapıklara özgü küçük bir alışkanlığı vardı: cebine bir kutu kibrit, koca bir paket mutfak kibriti koyar, bir tanesini yakar, yanmasını seyreder, sonra kibriti burnuna yaklaştırarak hafifçe sülfürlü kokusunu derin derin, zevkle burnuna çekerdi. Patron nedenini çıkaramasa da, son derece sevimsiz bir alışkanlıktı bu. Yalnızca tuhaf değil, biraz da mide bulandırıcıy-dt. Kükürtü koklaması bitince bir an, sanki koku ona korkunç derecede eksikliğini duyduğu bir şeyleri, herhalde daha iyi günleri anımsatmışçasına özlem dolu, hayalperest bakışlarla öylece kalırdı. Sonra yeni bir kibrit alır ve yeniden başlardı. Sapığın tekiydi.

Halk gösteriye nasıl tepki gösteriyordu? Patron omuzlarını silkiyordu. Hoşnuttular ama, genellikle kıç görmeye gelirlerdi, kulüp striptiz ve bu işte elinden geleni ardına koymaktan kaçınmayan kızlar üzerine uzmanlaşmıştı, halkın istediği de buydu; kızların şeylerini gösterecekleri ânı geciktiren her şey onları sinirlendirirdi. Elbette *sefior* 'Jack' bir sandalyeye oturduğu, sandalye de aşağı yukarı yerden beş metre kadar yükseldiği -Ne kadar, ne kadar? Evet, aşağı yukarı beş metre-, derken ikisi birden yok olduğu ve

sandalye tek başına havalarda süzüldüğü, sonra da ‘Jack’ şampanya içerek yeniden ortaya çıktığı zaman, hoşnut kalıyorlardı. Hem sonra, 5e«or’un giysisi de onları etkiliyordu; aralarından birçoğu ömürlerinde hiç bu kadar iyi giyimli birini görmemişlerdi. Bu gerçekten hoşlarına gidiyordu. Ama onları gerçekten ilgilendiren şey, kızların kıçlarıydı.

Hess şimdi adamakıllı kafayı bulmuş durumdaydı, Paris’ten koşup gelmiş olan Fransız da alnını kuruluyordu. Bu çaptaki bir sanatçının kendini dünyanın uzak köşelerindeki berbat gece kulüpleriyle sınırlaması, gerçekten de inanılır gibi değildi. Olası tek açıklama, ‘Jack’in polisle başının belada olmasıydı, fazlaca göze batmaktan çekinmesine yol açacak denli ciddi bir şey; enselenmemek için de sürekli hareket halindeydi. Sırtında bir yük vardı mutlaka, kocaman bir yük. Belki de, hesap sormak üzere köşe bucak onu arayan adamlar vardı.

Charlie Kuhn, yeni başarısızlığını bildirmek üzere Alma-yo’yu telefona çağırdı. Bir öfke krizine hazırlamıştı kendini ama, konuşmasını bitirdiği zaman, uzun bir sessizlik oldu, sonra, Almayo’nun boğuk bir sesle yalnızca şunları söylediğini duydu:

— O herifi buraya istiyorum, Charlie. Onu mutlaka istiyorum, anlıyor musunuz... Her ücreti öderim. Bulun onu ve ona deyin ki, burada polisten çekinmesini gerektirecek hiçbir şey olmayacak, hiçbir şey. İstediği ücreti ödeyeceğim ona ve mutlak güvenlikte olacak. Ona bunu benim, Almayo’nun garanti ettiğini söyleyin. Daha önce benden söz edildiğini duymuş mudur sizce?

— Elbette.

— Bulun onu bana, Charlie.

Charlie, *lider maximo’nun* sesinde bu vurguyu daha önce hiç duymamıştı: neredeyse bir yakarı vurgusuydu bu.

Ne var ki, Ingiltere’nin batı kıyısındaki *Palladium*'da ‘Jack’in izini yeniden yakalayana dek dört ay daha beklemek gerekti. Charlie Kuhn, sanatçıyı bir kez daha elinden kaçırmaktan öyle korkuyordu ki, Almayo’vu durumdan haberdar etmemeyi yeğledi. İyi de yapmıştı. Bristoi’e gelip,

Palladium’a koşturduğunda, telgrafı almasının üzerinden yirmi dört saat bile geçmemiş olmasına karşın, adam ortadan kaybolmuştu. Bu sefer müdür, tüm meslek camiasının kuşkulanmaya başladığı şeyi doğrulayabildi: polis o iki adamın peşindeydi. Üstelik elinde, ikisinin boğazına sarılmaya niyetlenmek için akla gelebilecek her türlü neden var gibiydi.

— Ne halt yediklerini bilmiyorum ama, epey önemli bir Şey olmalı. Yardımcısı bana yalnızca tüymek zorunda olduklarını, tüm dünyanın enselerinde olduğunu söyledi.

Charlie neredeyse ağlayacaktı.

— Gösterisi nasıl, diye sordu sonunda.

— Olağanüstü, dedi müdür. Toplu hipnotizma elbette, ama ömrümde bu kadar başarılı bir iş görmedim. Sandalyesinin üzerinde dimdik havalandığında -benim için bir gösteri düzenlediler-, tüylerim diken diken oldu. Müzikholler tarihinde benzeri asla görülmemiştir, bunu size rahatlıkla söyleyebilirim. Bu adam en büyük, herkesten daha büyük. Kimse yanına yaklaşmıyor, toplu telkin ve isteri söz konusu olduğunda, canı ne isterse onu yapabiliyor. Onunla çene çalmak için odasına gittim. Son derece tuhaf bir adam. Sanki bütün yaşamı boyunca Shakespe-are okumuş gibi, son derece kibar, biraz tumturaklı konuşmasıyla, eminim İngiliz. Ama ne hüzün! Ömrüm boyunca, bu kadar hüzünlü bir herif daha görmedim. Temsilden sonra, sakalı göğsüne düşmüş, umutsuz, üzgün bir havayla odasında otururken buldum onu; sanki her şeyini, kesinlikle her şeyi kaybetmiş de, korkunç bir şekilde küçük düşürücü bulduğu bir şeyi yapmaya razı olmuş gibiydi. Kovalandığını, onu enselemeye çalıştıklarını düşündüğünü hayal edebiliyorum tabii; ne yaptığını gayet iyi biliyordu, aynısını hâlâ yapabileceğini hissediyordu, sorun bu olmalıydı. Ama ona bakınca, gerçekten de insanın yüreği burkuluyordu. Onu kutlayıp numarası hakkında neler düşündüğümü, bunun tüm müzikhol tarihinin kuşkusuz en iyi gösterisi olduğunu söylediğimde, sanki içindeki bir yarayı deşmekten başka bir şey yapmamışım gibi sitem dolu bir bakış fırlattı bana, derin bir iç çekti, gözleri doldu: ‘Tiksiniyorum bundan,’ dedi. ‘Korkunç derecede küçük düşürücü. Eskiden yapabilme yetisine sahip olduğum işlerden sonra...’ Yardımcısı hemen sözünü kesti: ‘Hadi, Jack, hadi,’ dedi sevimsiz bir havayla. ‘Gene kendini övüyorsun. İç biranı da gidip yatalım.’ Küçük,

pis bir adam. Ama gerçek sanatçıları bilirsiniz: asla kendilerinden hoşnut değillerdir. Ve o pis küçük Londralı beş parasız herif gülmeye başladı, ‘Jack’i o durumda gördüğüne çok sevinmiş gibiydi. İtici, pis, saldırgan ve her şeyin ötesinde apayrı bir iğrençlikteki bir alışkanlığa sahip bir adam: cebinde hep koca bir paket mutfak kibriti bulundururdu, önce yakıp, sonra da kü-kürtün kokusunu zevkle içine çekmek için burnuna götürerek kibritleri birbiri ardına çakardı. ‘Jack’e numarasının olağandışı olduğunu yineledim. Onu avutmak için başka ne söyleyebileceğimi bilemiyordum. Diğerinden daha sevimli geliyordu bana, sıkıntıları olan gerçek bir *gentleman* olduğu seziliyordu. Başını sallayarak yüzüme baktı gene. ‘Ah azizim,’ dedi, ‘bu bir şey değil, hiçbir şey değil. Beni eskiden görecektiniz. Her şeyi yapabilirdim.’ ‘Evet,’ dedi yardımcısı dalga geçerek, ‘Jack biraz çöktü. Eskiden Jack muhteşemdi; eşi benzeri yoktu, gerçekten de en büyük oydu, usta oydu. Hâlâ hatırlarım. Yeri titretebilir, güneşi durdurabilir, ölüleri diriltebilir, ne olsa yapabilirdi. Ah! Güzel günlerdi onlar!’ Patronu ona gücenmiş bir bakış fırlattı. ‘Yeter,’ dedi ona. ‘Bunu hiç gülünç bulmuyorum.’ Ben de, o adamın bu çaptaki bir sanatçıyla dalga geçmemesi, böylesi saçma sapan sözlerini sirk çadırı ya da panayır girişlerindeki halk için saklaması gerektiğini düşünüyordum. Jack’in sıkıntılarını düşündükçe üzülüyordum ve eminin ki bunlar, yardımcısının yüzünden gelmişti başına. Ve şimdi, gittiler işte, diye bağladı sözünü müdür. "Neyse, bizim mesleğin iyi tarafı, daima daha da şaşırtıcı oyunlar görmeyi umut etmemizdir; özünde, hepimizi yaşatan da bu umuttur işte."

Charlie Kuhn Birleşik Devletler’e giden bir uçağa bindi; bu kadarlık bir iletişimle yakayı kurtaracağı umuduyla, oradan Almayo’ya telefon etti. Birleşik Devletler’in en büyük ajansı olan M.C.A.’nın bilinçli iflasının ardından, tüm piyasanın anıkları paylaşmak için gırtlak gırtlağa geldiği, Elizabeth Taylor’dan Frank Sinatra’ya, Shirley McLaine’den James Stewart’a dek yeniden pazara düşen bir yığın yetenekle piyasanın dolup taştığı zamanlardı. Bu yeteneklerin en ucuzu bir milyon dolar, yani yüz bin dolar komisyon ediyordu, dolayısıyla Charlie de pastadan payını almayı deneyebilmek için, sabah akşam uğraşıp didinmek zorundaydı. Ama Jose hiçbir zaman, elinde tuttuğu çoğunluk hisselerini ona bırakmak istememişti, bu da onun, yalnızca küçük parmağını oynatarak Charlie’yi rakiplerinin eline teslim edebilecek durumda olmasını sağlıyordu. Derhal gelip açıklamada bulunmaya davet edildiğinde, görevini yerine getirmek zorunda

kaldı, Hollywood'a döndüğü zaman ise, Elizabeth Taylor'u Kurt Fringgs'in, Sinatra'yla McLaine'i de Her-man Citron'un yanında buldu. Bu Almayo'yla son görüşmesi oldu; Bristol'deki son başarısızlığını ve *Palladium*'un müdürüyle yaptığı konuşmaları ayrıntılarıyla anlattığı zaman, *boss'un* yüzünde beliren acı dolu, çarpılmış anlatımı gördüğünde dg, çok şaşırdı. Ayrıca, Paris'teki *Lido'mn* 'Jack'e daha önce görülmemiş bir miktar olan beş bin dolar önerdiğini ve teklifi tüm mesleki yayınlarda yayımlattığını, Las Vegas'taki Entratter'in de, gösteriyi getirecek her ajansa yüz bin dolar sunduğunu, tüm bunların hiçbir işe yaramadığını da ekledi.

Görüşme sırasında ilginç bir şey oldu, ama Charlie Kuhn o an için pek dikkat etmemişti buna. 'Jack'le eninde sonunda buluşma gereksinmesinin Almayo'da ulaştığı boyutları henüz anlamış değildi. Ona mantıklı olmak gerektiğini, 'Jack'in de, ilk hırsızın ilk aptalın saflığını nasıl sömüreceğini ilk panayırda keşfetmesinden bu yana, müzikhol dünyasında birbirini izleyen tüm sihirbazlar, hipnotizmacılar, simyacılar ve doğaüstü yeteneklerle donanmış tüm 'insanüstüler' gibi bir dolandırıcıdan başka bir şey olmadığını söylemek istedi; ama, bu türden bir uyanda bulunursa, 'Haydi ama Jos£, bu herifin yalnızca diğerlerinden daha becerikli bir düzenbaz olduğunu, düzenbazlığının içine daha fazla sanat kattığını ve tüm büyük sanatçılar, ressamlar, şairler gibi, bu amaç doğrultusunda uygun bir atmosfer yaratmayı bildiğini gayet iyi biliyorsunuz,' derse, Jos£'nin kalkıp boğazına sarılacağı duygusuna kapıldı birden, inanmaya gereksinim duyan, aldatılmaktan başka bir isteği olmayan bir adamdı. Belli açılardan, Montezuma'nın saflığı, inançları, korkuları hâlâ onda yaşıyordu ve bu ülkenin insanları dünyanın en iyi halkını oluşturuyorlardı. Fatihlerin dümen suyuyla gelen cahil Engizisyon papazları, onları Cehennem'in tartışmasız varlığına inandırmakta hiç zorluk çekmemişlerdi. Ve yanardağlar, piramitler, İspanyollar tarafından kazığa oturtularak idam edilenlerin cesetleri, ideal bir sanatsal çerçeve oluşturuyordu; bir parça yetenek, bir parça telkin gücüyle, yıldırımlar fırlatan gökyü-züyle ateş kusan yeryüzü arasında, sahne, gösteriye her şeyiyle uygun hale geliyordu. Charlie'de hiçbir öntasarı yokken, içgüdüsel olarak, sağduyudan ve mantıktan söz etmek yerine, iyi bir gösteriyi her şeyden üstün tutan o eski *şovmen* içgüdüsü uyandı ve Charlie Kuhn geleneksel rolünü kendiliğinden, bütün panayır çığırtkanlarının, gözleri kamaşmış serserilerden oluşan

seyircilerinin karşısında onurlandırmaya uğraştıkları rolü üstüne geçiriverdi. Dolayısıyla şunları söyledi:

— Meslekteki tüm insanlar, asla daha olağanüstü bir numara olmadığına yeminler ediyor. Biliyor musunuz, ‘Jack’in yardımcısı, patronunun güneşi durdurup yeryüzünü sarsabileceğini öne sürüyormuş... Ha, ha! Sonuç olarak, Hitler’den de, Sta-lin’den de daha güçlü görünüyor. Bir müzikholler tarihi kitabında, XVIII. yüzyılda, yıldızları ayaklarınızın dibine indirebilen, ölümsüz olduğunu öne süren Cagliostro diye biri olduğunu okudum. İnsanın ‘Jack’ denilen adamın, bununla aynı serseri olduğuna inanası geliyor.

Bir kahkaha patlattı, çünkü biraz ileri gitmişti, sonuç olarak Almayo da, şaşkın gözlerle bir ortaçağ panayırında dolanan hödüğün teki değildi. Fakat, *lider maximo*’nun yüzündeki anlatımı görünce, hayretten donup kaldı. Neredeyse ürkek bir saygı ifadesiydi bu; Charlie Kuhn, havayolu şirketini az zaman önce yirmi dört tane tepkili uçakla donatmış olan, göz alıcı beyaz üniformalar içindeki bu adamın yüz çizgilerinde, gösteri dünyasının doğmasını sağlamış olan, insanlık yıldızlardan oluşan seyircilerinin karşısında son temsilini verene dek müzikholün yaşamasını güvenceye alan dünyanın en eski saflığının işaretini gördü.

— Gerçekten söylemiş mi bunu?

— Neyi söylemiş mi?

— Güneşi durdurup yeryüzünü sarsabileceğini?

Charlie Kuhn önce rahatsız bir havayla koltuğunda kımıldandı, utanıyordu, neredeyse: ‘Yapma Jose, dünya kurulduğundan bu yana, tüm panayır çığırtkanları böyle şeyler anlatırlar, çadırın içinde mucizeler yaratan birinin olduğunu söylerler hep,’ diyecekti, ama meslektaşlarına olan bağlılığı üstün geldi, gözünü kırpmadan dosdoğru Almayo’nun gözlerinin içine bakarak son derece ciddi bir biçimde yanıt vermeyi uygun gördü.

— Elbette, elbette.

İnsanları inanmaktan alıkoymak değildi onun işi. Onun işi, tersine, dünyanın tüm yıldızyiyicilerine, ağızlarında geveleyebilecekleri bir şeyler sunmaktı. Böylelerinin inançları, umutlan ve saflıklarıyla çevrelenme gereksinimi duyuyordu. Bu, onun da bir yerlerde gerçekten olağanüstü bir numaranın varlığına, gizli, mutlak bir yeteneğin varlığına inanmasına yardım ediyordu. Sinik değildi, ama pek de inançlı olduğu söylenemezdi, tutunmasına yardım eden tek şey, başkalarının inançlarıydı. Onun işi insanları yanılgılardan kurtarmak, onların akıllarını başlarına getirmek, onlara dünya sahnesinde birbirini izleyen tüm sihirbazların acınası kuklalar olduğunu açıklamak değildi. Başka kimse olmadığına, sanatla yetinmek gerektiğine göre, mesleği en iyi illüzyonistleri, en büyük vantrilokları, hokkabazları, gözbağcıları, cambazları, hipnotizmacıları bulup ortaya çıkarmayı gerektiriyordu. Halkın istediği buydu. Sanat ve yetenek yanılsama yaratmaya dayanırlar; gidip de bu ‘yıldızyiyici-si’ne yalancı yemler yutmakta olduğunu söyleyecek değildi. İlgisiz bir havayla, soğuk soğuk:

— Bu herifin yapamayacağı iş yok. Benzeri asla görülmedi.

— Onu getirin bana, dedi Almayo neredeyse soluğu kesilerek. İkisinin de buraya gelmesini istiyorum. Bulun onu bana, Charlie. Bakın size ne söyleyeceğim: onları *El Senor’a.* getirirseniz, ajansın hisselerinin çoğunluğunu size bırakacağım. Patron

ÖlacaKsınız, **Diricik** patron. Hepimizin de olmak istediği bu değil midir?

Ve şimdi, araba yolda sarsılır ve neredeyse eğilip bükülürken, farlar, toz, lav, uçurum ve gece çevresinde bir tür dans tutturmuşlarken, Charlie Kuhn ceplerini karıştırarak hemen hemen on iki saat önce, Beverly Hills’teki bürosunda eline geçmiş olan telgrafa bir kez daha baktı. Elindeydiler. İkisi de elindeydi, ama herhalde çok geçti, Jose Almayo için fazlasıyla geçti artık.

İKİNCİ KISIM

'Jack'

16. Bölüm

Gene pencereye yaklaşarak uçakları aradı: yarım saat önce kenti bombalamaya başlamış olmalıydılar. Ama gökyüzü bomboştu, tek bir patlama sesi bile duymamıştı. Onlar için çizdiği hedefler hâlâ sapasağlamdılar ve onu önemsemez gibiydiler: kocaman yeni üniversite binası, kültür evi, Milli Eğitim Bakanlığının yeni kanadı ve yoksul mahallelerin, gecekonduların tam ortasında, Modern Sanat Müzesi'nin spiral kulesi.

Şaşkın Amerikan karısı, diye düşündü gene ürkekçe bir öfkeyle: korktuğu zaman hep öfkeye kapılırdı. Yenilgisine neden olan tüm o pis binaların üzerinde kadının yüzünü öyle açıkça gördüğünü sandı ki, tükürerek pencereye arkasını döndü.

Hatalar yapmıştı, birçoğunun sorumlusu da Amerikalı kızdı.

En uzak taşra köşelerine dek uzanan yeni telefon şebekesi, o bölgelerin halkını onun karşısına dikmişti. Bu değişikliğin, her şeyin üzerinde tuttukları geleneklerine, adetlerine, kötülüklerine karşı fazladan bir tehdidin işaretiydi. Onlar uzakta, meçhul ve unutulmuş olarak kalmak istiyorlardı. Her yeni yol, dünyalarının sonunu, yanlarında makineleriyle; mühendisleriyle ve elektrikleriyle yeni fatihlerin gelişini simgeliyordu. Beklemekten usanmadıkları o eski tanrılar bu yollardan gelmeyeceklerdi geriye. Telefon ve yollar ayrıca polis, kontroller, vergi denetçileri ve Ordu anlamına geliyordu. Jose büyücülerin ve kabile şeflerinin köylerde onun hakkında artık atalarının geleneklerine saygı göstermediğinden, kendini yeni fatihlere sattığından dem vurmaya başladıklarını biliyordu. Hem sonra, başkentteki savurganlıktan, halk için değil de düşmanları için dikilen pahalı binalardan söz edildiği gelmişti kulağına: okumayı bile bilmedikleri halde üniversite; ve ismini bile anlayamadıkları birtakım daha tuhaf ve yararsız yapılar. Almayo'nun düşmanları gelip onlara, ülkenin gelişmesine ayrılmış olan paraları Almayo'nun cebe indirdiğini anlattıklarında, asla karşı çıkmamışlardı. Tam tersine, içlerinden birinin, basit bir kıçı boklu Cujon'un, yoksul bir Juero Kızılderilisinin başarıya ulaştığını, büyük bir sarayda gösterişli bir zenginlik içinde yaşadığını bilmek pek hoşlarına

gidiyordu. Onu yanında mücevherlerle kaplı beyaz metreslerle, muhteşem arabalara kurulmuş giderken görmeyi seviyorlardı. Onu Cadillac'ıyla geçerken gördüklerinde, gecekondularının içinden kendilerini onunla özdeşleştiriyorlardı, mutlu oluyor, gülüyorlardı, bu Ispanyollara oynadıkları bir oyundu, belki de bir gün onun yerinde kendi oğullarının olacağını düşünerek, gözleriyle arabayı izliyorlardı.

Ne var ki, Jose'nin onların paralarını yeni bir eğitim bakanlığı binası, resmi binalar, her akşam *marimbas* dinlemeye geldikleri eski bir köşkün yerine anlamadıkları, yalnızca zenginlerin gidip dinledikleri bir müziğin çalındığı bir konser salonu, tuhaf, anlaşılmaz şeylerin görülebildiği bir müze inşa ettirmek için harcadığını görünce, onu küçümsemeye başlamışlardı; bu, sefaletlerine yapılan bir hakaret anlamına gelen bir savurganlıktı. Özellikle yeni eğitim bakanlığıyla yeni üniversite onları çileden çıkarmıştı, çünkü tüm bunların zenginler için, zengin çocukları için öngörüldüğü açıktı, halk için değil. Doğal olarak, hepsinin *gringo*'nun bir düşüncesi olduğunu, Amerikalı metresinin de Cujonİarı üzerinde kötü bir etkisinin bulunduğunu biliyorlardı. Bir sabah, Amerikalının evinin olduğu sokakta gerçek bir isyan başlangıcı yaşandı. Bir pazar günüydü, bir köylü kalabalığı parmaklıkların önünde toplanmıştı. Birleşik Devletler'e karşı hakaretler haykırıyorlardı, taşlar fırlatmaya başlamışlardı. Almayo ağır bir hata işlediğinin hemen farkına vararak, çabucak harekete geçti. Eğitim Bakanı'm gözaltına aldırarak, hakkında dava açtırdı. Vergi gelirlerini bir konser salonu inşa ettirmekte kullandığını kabul ediyor muydu acaba? Devlet gelirlerini Halk Kütüphanesi ve Modern Sanat Müzesi inşa ettirmekte kullandığını kabul ediyor muydu? Adam inkâr edemezdi, gerçek buydu. Mahkemenin bol bol reklamı yapıldı, bakanın devlet gelirlerini saçıp savurmaktan ve kitlelerin yaşam düzeyini yükseltmeyi hedefleyen çabalan sabote etmekten dolayı hüküm giydiğini bilen halkın da içi rahatladı. İşler biraz sakinleşmişti bundan sonra, ama Jos6 halkını iyi tanırdı, ödünlere bir son vermek gerektiğini biliyordu; bu onunla halk arasında bir güç gösterisiydi. Kızılderililerin asla affetmedikleri bir şey olduğunu biliyordu, o da zayıflıktı. En ufacık bir zayıflık işaretinde, ondan korkmaktan vazgeçeceklerdi, bu da küçümseme demekti. Amerikalı metresi hakkında neler söylendiğini de biliyordu, ama tutup kadını gönderir ya da onu yargı önüne çıkarır, böylece de kadının kendisi üzerindeki etkisini tanımış olursa, kadından korktuğunu anlayacaklar ve bunu asla bağlamayacaklardı.

Böylece, yollar izin verdiği ölçüde cangılın dip köşelerine ve dağların tepelerine dek gittiği ülke çapındaki büyük bir siyasal geziye kadını da beraberinde götürdü. Onu her yerde gösterdi ve onun için alkış tutturdu. En güzel tuvaletlerini giydirerek, daha önce asla benzerinin görülmediği en uzak köy kulübelerinde ve cangılda sergiledi kadını. Her gittikleri yerde, yerel önderler ona meyveler, armağanlar sunuyor, boynuna yapraklardan kolyeler, çiçekler geçiriyorlardı; ateşlerin aydınlığında toplanan halk ise, giysilere, mücevherlere, sarı saçların olağanüstü biçimine, zengin deriye bakıyordu; içlerinden birinin en hırslı düşlerinin bile ötesine geçmeyi başardığını biliyorlardı. Kıza bakıyor ve efendinin kim olduğunu biliyorlardı. Güvenleri yerine geliyordu. Cujon her zamanki kadar güçlüydü, canı ne çekerse yapabilirdi. İşler olması gerektiği gibiydi. Madalyalarla süslü beyaz üniformalarının içindeki Almayo, konser salonundan fırlamış gibi duran Amerikalının yanında otururken, korların titrek aydınlığının gölgelerin içinden çekip çıkardığı saygı ve hayranlık dolu yüzlere bakıyor ve telaşsız bir havayla purosunu çiğniyordu. Kıçı boklular sürüsü, diye geçirdi aklından hor görüyle. Çünkü onlara karşı derin bir hor görü, neredeyse nefret duyuyordu. Köpekti hepsi; yapılan hiçbir şeye ses çıkarmayan, mideleri bomboş, yalnızca kendi boklarının içinde mutlu olan pis kokulu köpekler. Kandırılmalarına izin vermişlerdi hep; yüzyıllar boyunca İspanyolların çizmelerini yalamışlardı. Jos6 de onlardan biriydi ve bunu aklından çıkarmıyordu. Bundan dolayı onları asla bağışlamayacak».

Ama geceleyin, içlerine özellikle onlar için soğutucuların yerleştirildiği kulübelerde dinlenirken, hemen her zaman kulağına silah sesleri geliyordu; oysa yanında en modern silahlarla donanmış iki taburla yolculuk ediyordu. Gerillalar Rafael Go-mez’in adamlarıydılar ve Cujon, ömründe ilk kez kendinden daha kurnaz biriyle karşılaştığını kabul etmek zorundaydı. Çünkü, ajan provokatör rolünü oynaması için özenle seçtiği, düşmanlarını kendine çeksin ve onları ayaklanmaya zorlasın kendi elleriyle dağlara yerleştirip silahlandırdığı o genç köpek, ona sırt çevirmiş ve Güney’de gerçek bir devrimci gerilla hareketi başlatmıştı. Bu iş için asla okumuş yazmış bir adamı seçme-meliydi. Hepsi tepeden tırnağa sinsi ve ikiyüzlüydü, her biri kendini şimdiden, sunduğu örnek başarıyla diğerlerinin iştahını kabartan, gene üniversite çıkışlı olan Castro’yla bir tutuyordu. Kahramanca tutumu hakkında Amerikan basınında çıkan tüm o makaleler, genç köpeğin başını döndürmüştü. Hatta Yankee gazeteciler,

onunla röportaj yapmak için ayağına kadar gelmişlerdi. Bu onun başına vurmuştu; hele de elde ettiği birlik, bir zaferin olabilirliğini hayal meyal görmesine izin vermişken. Fırsatı kaçırmamıştı. Başka türlü hareket etmesi büyük aptallık olurdu. Jos£ bu konuda kendinden başka kimseyi suçlayamazdı. Onu küçümsemiş, öğrencilere, aydınlara ve herhalde Almayo'nun artık fazla mızmızlandığım, Gomez'le daha iyi bir fiyata anlaşabileceklerini düşünen emperyalist ajanlara karşı yeterince kararlı hareket etmemişti. Duvalier'nin Haiti'de yaptığını yapmalı, aydın takımının kökünc kibrit suyu ekmeliydi. Gomez tüm tuzaklardan, tüm isyan bastırma gruplarından yakayı sıyırmayı ve Amerikan gazeteleri onun hakkında gitgide daha fazla gürültü koparırlarken, on sekiz aydan fazla bir zaman dağlarda tutunmayı başarmıştı. Yavaş yavaş, yenilmez bir adam izlenimi vermeye başlamıştı. Ve Almayo bu ünün kendi başına bir çekim gücü olduğunu, bunun en iyi, en coşturucu propaganda olduğunu biliyordu. Devrimin önünü alamayacağı açıkça belli olunca, Ordu da önlemlerini aldı ve isyan etti. Oyunun kuralıydı bu. Bu yalnızca, Gomez'in kazananları oynadığı anlamına geliyordu.

Saat altıydı. Hava Kuvvetleri'nden, bombardımandan hâlâ tek iz yok, yalnızca tek tük yaylım ateşleri. Şimdi, uçaklara havalanma emrini vereli bir saat olmuştu. Hava Kuvvetleri isyancılara katılırsa, Güney'deki isyanı bastırma hareketini yöneten General Ramon kumandasındaki devlete bağlı kalmış kuvvetlere sığınmak için araç bile bulamazdı.

Beklenmedik bir müdahale olmazsa, arı kovanından kurtulup başkentten kaçmakta ve 'Yankee emperyalizmine duydukları nefret nedeniyle Gomez isyancılarının gerçekleştirdiği katliamlardan sonra, Birleşik Devletler vatandaşlarının yaşamını korumak üzere' Birleşik Devletler'in askeri birlik göndermesi için gereken kırk sekiz saati geçirmesini sağlamakta zorluk çekerdi. Cesetleri yarından tezi yok 'bulduracak' ve düşmanlarının üstüne atacağı korkunç cinayeti, radyodan bizzat kendisi duyuracaktı. Köpekler gibi gebertilmiş Amerikan vatandaşları; o güne dek buna cesaret eden olmamıştı. Amerikan Devletleri Birli-ği'ne bir çağrıda bulunacak, *marine'\tr* de on iki saat içinde burada olacaklardı. Böylece kurtulacaktı. Bedelini ödemişti, ama iş olacağına varırdı. Kimse onu kendi metresini, herkese gururla gösterdiği, herkesin asla vazgeçemeyeceğini söylediği kadını kurşuna dizdirmekle suçlamayı aklının köşesinden geçiremezdi.

Sonra birden aklına öz annesinin kurşuna dizilmesi emrini verdiği geldi, sessizce gülerek baldırlarına vurdu. İşi onun yaptığını kanıtlasınlardı bakalım. Birleşik Devletler'de böylesi bir iftiraya inanabilecek tek bir adam yoktu. Birleşik Devletler uygar bir ülkeydi. Böylesi bir canavarlığı bir dakika boyunca hayal bile edemezlerdi. Kuşkusuz eskiden bu ülkede insan kurban edildiğini bilirlerdi, ama bu çok eski zamanlarda, Amerikan yardımının gelmesinden çok önce olmuştu.

Kimse bu kadar ileri gitmemişti, diye düşündü gururla. Kimse *proteccion'u* güvenceye almak için bu kadar çok iş yapmamıştı.

Ayağa kalkarak, gözdelerinin yanına gitti. Üçü de onun yanında kalmıştı, çünkü artık onun gölgeleri olup çıkmışlardı -tamamen bedensel bir sadakat, bir biçimiyle maddi bir bağlılık, sonuna kadar güven duyulabilecek tek bağlılık-, başka bir deyişle, onu terk etmemelerinin nedeni, zamanında tüymeyi akıl etmemiş olmalarıydı. Güven fazlalığı. Bununla beraber, Almayo'nun iki halefinin sokak lambalarına asıldığını, üzerlerine benzin döküldüğünü biliyorlardı; onlar da şenlik fişeklerinin ışıklarına, halkın coşkusuna kendi ışıklarını katmışlardı. Üç gölge, aydınlığa dönüşme tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını gayet iyi biliyordu. Dolayısıyla, Jos6'nin iyi dostlarının hepsi, Amerikan basınının o kadar ciddiye aldığı, bazen *gölge kabine* olarak adlandırdığı dostlarının hepsi hâlâ buradaydılar. Bütün büyük önderlerin böyle dostlan olmuştur. Afrikalı N'Krumah devrildiği zaman, gözde 'gölgelerinin' arasında, daha önce ulu Hitler tarafından da seçilmiş olan Hannah Reisch'la Yahudile-rin doktorluğunu yapmış olan ünlü bir Alman doktor olan Sc-humann'ın da bulunduğu keşfedilmişti. Bir anlamda Afrikalının soytarıları, ama daha çok fetişleri, nazar boncuklarıydılar; bu iş için gerekenler vardı onlarda. Onların pezevenklere özgü güven verici varlıklarının çevresinde bulunmasından hoşlanıyordu.

Saint-François Enstitüsü'nden kovulmadan önce yaşama papazlıkla başlamış olan Meksikalı Diaz vardı. Hayran olunacak denli iyi basılmış sahte diplomalarla, Arbenz'in iktidarı ele almasına dek Guatemala'da psikanalistlik yapmıştı; mahkemelerle arasındaki birkaç sıkıntıdan sonra Arbenz onu ülkeden kovmuştu; sonunda müzikhollerde hipnotizma -yapmaya başlamıştı, ama hiçbir biçimde ortalamanın ötesine geçemeyen,

yeteneksiz bir zavallıydı; kafelerde kâğıt oyunları, hokkabazlıklar yapmaya varana dek, tüm sanatsal basamakları tepe taklak inmişti; sınırlı yetenekleri yalnızca bir silindir şapkanın dibinden ve kol uçlarından güvercinler, papağanlar, tavşanlar çıkartmasına izin veriyordu. Bir sürü başka iş yapabilecek, rahat rahat ekmeğini kazanabilecek eğitimli bir adamdı. Ama güce karşı karşı konulmaz bir tutkusu vardı; ve açıkça görülüyordu ki, bu onu olsa olsa birtakım el çabukluğu numaralarına ve burun deliklerinden para çıkarmaya dek götürebiliyordu. İsteği vardı ama, öz eksikti. İnancı hiçbir zaman terk etmemişti onu, denemeye devam ediyordu; bu da ona Almayo'nun saygısını kazandırmıştı. Karşılaştığı hiçbir kanıtın, hiçbir başarısızlığın, hiçbir alçalmanın, pisliğe olan güveninden onu döndüremediği it herifin tekiydi. Yalnızca dolandırıcılığa karşı sınırsız güven duyduğu için, tüm servetini bir dolandırıcıya emanet edebilecek türden bir adam. Üç yıldan beri Almayo'nun kesesinden geçiniyordu; numaralarında hep çuvallayıp, her seferinde yeniden başlayarak, onu eğlendirmeyi de daima başarıyordu. Mutfak kibritlerinin kükürtünü koklayacak durumlara düşen 'Jack'in arkadaşı gibiydi biraz. Aşağılara düşmüş, ama yukarılardan düşmüş herifler. Diaz Almayo'nun gözde uğuruydu. Zaten rolünün gerektirdiği görünüme tamı tamına sahipti. Pis ve umutsuz bir ağız. Dazlak bir kafanın çevresindeki boyalı saçlar, oynak, telaşlı, kaygılı gözleriyle yuvarlak bir surat, yalnızca ve yalnızca içinde bulunduğu durum yüzünden durmadan korkudan terlerdi. Zekâdan yoksun, ama zekâya inanan, basit, küçük, rezil bir herifti.

Sonra Baron vardı: ona bu adı Radetzky takmıştı. Onu bir akşam *El Senor*'un barında keşfetmişti; ertesi sabah ise barmen onu çöp kutularının üstünde, kulübün açılmasını beklerken bulmuştu. Bu böyle on beş gün sürdü. Adamın sarhoşluğu asla geçmiyordu; bir yandan bunun gerçekten alkolden mi kaynaklandığı, yoksa bir tür mutlak, tam bir yokluk, sınırsız bir aldırmazlık mı olduğu söylenemezdi. Sonunda Radetzky ona ilgi göstermeye başlayarak üstünü aradı. Son derece eğitici oldu bu: adam açıkça büyük bir serseriydi. Cebinde hepsi de sahte olan üç farklı milliyette pasaport, Roma kardinallerine gönderilmiş sıcak tanıtma mektupları, bir gazeteden kesilmiş, adama ait bir fotoğraf vardı. Ne yazık ki metin yoktu, fotoğraf da insanı pek bir yere götürmüyordu: kim olduğu; firardaki uluslararası bir cani mi, yoksa Nobel Ödülü almış biri mi olduğu hâlâ belli değildi. Başkentteki hiçbir otelde kalmamıştı, gece kulübüne de gökten

zembille inmişti galiba. Tek ipucu, ceplerinde bulunan şaşırtıcı miktardaki uçak biletleriydi. Gitmediği yer kalmamış gibiydi; herhangi bir güzergâhın bileti koleksiyonunda yoksa, bu yalnızca söz konusu yere uçak olmadığı içindi. Cebinden ayrıca, edebe epey aykırı birkaç da kartpostal çıktı; Vatikan'a yönelik tanıtma mektuplarıyla yan yana pek iyi durmuyorlardı. Ama adamcağız öyle bir durumdaydı ki, makara olsun diye ceplerine istenen her şey sokuşturulabilirdi. Radetzky adamı, böyle tuhaf ve bir parça gizemli zımbırtılardan hoşlanan Almayo'ya anlattı. Özellikle fotoğraf kafasını karıştırıyordu. Gazete Fran-sızcaydı ve baskı birkaç yıllık olmalıydı, çünkü herif fotoğrafta şimdikinden çok daha genç görünüyordu. Diaz adamın belki de bir işkenceci, bir toplama kampı komutanı ya da bu tür bir şey olduğunu söylüyordu. Ama bu, boynunda taşıdığı kutsal madalyonla ve ceplerinden birinin dibinde bulunan küçük Kitab-ı Mukaddesle pek uyumlu durmuyordu. Hem zaten, adamın aynı anda farklı kimlikler altındaki bir savaş suçlusu, büyük bir bilgin ya da insansever olması da pekâlâ mümkündü. Diaz ara sıra herifin kesinkes atom bombasını icat ettiğini, o yüzden bu hallere düştüğünü öne sürüyordu. Her koşulda, onda insanın hayal gücünü harekete geçiren karanlık bir taraf vardı. Hiç belli olmazdı. Adamakıllı kafayı bulduğu zaman Almayo, Baron'un dostluğunu özellikle yüreklendirici buluyordu. Adamın yoluna çıkmış olmasının kesinkes bir anlamı vardı. Bu adamda kesinlikle insansı bir şey yoktu, kesinkes hiçbir şey yoktu.

Radetzky'nin bu konuda başka bir fikri vardı, bunu Jose'nin karşısında dile getirmekten de özenle kaçınmıştı. Jose'nin batıl inançları vardı; inanmaya gereksinim duyuyordu; hatta bazen, tahtaya vurur gibi Baron'a vuracak kadar ileri gidiyordu. Hem neden olmasın? Trujillo'nun yastığının altında asla yanından ayırmadığı pis bir fetiş vardı. Duvalier Haiti'de kendini Vo-du tanrısı ilan etmişti; tüm ülkede, portresinin altında törenler gerçekleştirilmişti. Hitler astrologlara danışırdı, Guatemalalı Fuentes ise, Arbenz'in adamları tarafından piliç ibadeti töreniyle katledilmişti. Baron'da gerçekten gereken her şey vardı; Ra-detzky'yi kuşkuya düşüren tam da buydu zaten. Büyük olasılıkla, en eski zamanlardan bu yana varolan bir dolandırıcılık bi· çimini bilinçli olarak uygulayan birisiydi. Derinlemesine gizemli, tuhaf, saçma ve anlaşılamaz göründüğü için, bir tür canlı fetiş olarak, daima zengin koruyucular bularak, hep olağanüstü, doğaüstü bir

şeyler kollayan, bilinçli ve hayalci insanlığın sırtından geçinebiliyordu. Yalnızca sıkı bir pezevenkti.

Radetzky bunu ona itiraf ettirmek istemiş, ama serseri buna izin vermemişti. Yüzü en ufacık bir ifade izinden yoksundu ve mükemmel bir biçimde taş heykelleri taklit ediyordu. Elbette, sürekli olarak bir alkol aptallığının içinde olan bir sarhoş olduğu sanılabilirdi, ama soluğunda en ufacık bir alkol kokusu yoktu. Yeni bir biçim altında, gizeme ve tuhaflığa karşı, bir ölçüde başarıya ulaşan bir tür şantajdı bu. Kelimenin tam anlamıyla adamın yemeğini ağzına vermek, giysilerini çıkartmak, yatağına yatırmak, ertesi sabah da yeniden giydirmek gerekiyordu. Almayo'nun bilinçli bir emri sonucunda, Diaz'a kıçını bile sildirdi. Radetzky bir süre adamın cebine, ceketinin yakasına dikilmiş ufak bir ampule bağlı olan küçük bir pil yerleştirme düşüncesiyle oyalandı; böylece doğru zamanda düğmeye basınca, herif bir aziz halesi üretebilirdi. Müzikhol tarihinde her türlü yüreklendirmeyi hak eden, yeni bir kişilikti herhalde.

Baron baston yutmuş gibi dururdu; orta boyluydu, küçük, gri bir bıyığı, mavi gözleri, sanki sürekli olarak bir geğirtiyi, pis bir küfrü ya da koca bir kahkahayı bastırıyormuş gibi hep biraz şişkin duran yanakları vardı. İngiliz usulü bir takım elbisesi, kanarya sarısı bir yeleği, gri bir melon şapkası, ayakkabılarının üstünde de beyaz tozlukları vardı. Görünürde büyük önem verdiği tek şey, temizlikti. Almayo ömründe hiç varlığına bu kadar özen gösteren birini daha görmemişti; bu herifin nasıl olup da yaşamı bu kadar temiz kalarak geçirebildiği, onun anlayış sınırlarını aşıyordu. Onu böyle bacak bacak üstüne atmış, dizlerinin üzerinde melon şapkası, şapkasının içinde de yabandomuzu derisinden eldivenleriyle bir köşede otururken görmeyi seviyordu. Sabahın ikisine ya da üçüne doğru, birkaç kızın ve bir o kadar da viski şişesinin ardından yabancıyı seyrederken bazen Cu-jon'un gözleri doluyordu.

— Onun önemli bir adam olduğunu sanıyor musun, diye soruyordu o zaman Radetzky'ye, çözülmüş kravatı, uykusuzluktan yanan gözleriyle iki dirseğiyle birden tüm ağırlığını masaya vererek. İyi biri mi?

- O bir idealist, dedi Radetzky. Gözlerini o kadar güzel ve önemli yıldızlara doğru, o kadar yükseklere doğru kaldırıyor ki, başına gelenlere

dönüp bakma zahmetine katlanmıyor bile. Kendini düşünmüyor, yalnızca insanlığı düşünüyor. *Sprechen Sie deutsch, Herr Baron*?'

— İdealist de neyin nesi, diye sordu Almayo.

- Bir idealist, diye açıkladı Radetzky, dünyanın kendisi için yeterince iyi olmadığım düşünen bir orospu çocuğudur.

Böylece Almayo Baron'u himayesine almıştı; onu neredeyse maymunu kadar seviyordu. Çevresinde tuhaflıklara gereksinimi vardı. Bu onu sakinleştiriyor, güvenini yerine getiriyordu; yoksa, ağzının yapış yapış olmasına benzeyen bir şeyden dolayı acı çekiyordu, işlerin gerçekten göründükleri gibi oldukları,

' Almanca konuluyor musunuz Bay Baron? (Ç«v.) başka hiçbir şeyin varolmadığı izlenimine kapılıyordu. Adamakıllı saf olmayacak kadar çok gösteri seyretmişti, ama bu konuda fazla düşünmek istemiyordu, yanılsamalarla ya da benzerleriyle mutlu olmaya hazırdı. Charlie Kuhn bir kez ona, herkesin yaşlandıkça, şu ya da bu biçimde müzikhollerle yetinir olduğunu söylemişti; bu bilgelikti, tevekküldü. Ama bunu kendine itiraf etmeyi reddediyordu. Sonuç olarak, Baron'da hoşuna giden bir gizem vardı. Rezilliğinin neredeyse sınır tanımadığını bile bile Diaz'ı da çok seviyordu, çünkü ne olursa olsun, sınırların ötesine geçmek için yetenek gerekiyordu gene de. Yapabilse, Diaz'ın ona ihanet etmekte duraksamayacağını biliyordu, ama sonuç olarak, bunu yapamıyordu. Fazla uzlaşmacıydı. Onda umut veren iyiden iyiye çürümüş ve kokuşmuş bir şeyler vardı.

Ve sonra Otto Radetzky vardı; Hitler'in güvendiği adam; gerçek bir çalışma kafasına, serüvenci kafasına sahip, bir ustura yarasının ve çelik rengi, soluk gri gözlerin izini taşıyan yassı yüzlü, Jose'nin o güne dek rastladığı tüm adamlardan daha sert bir adamdı. İdealizm ya da paranoya gibi tuhaf konulardan söz edebilen görgülü bilgili biriydi; Jose'ye, paranoyanın insana özgü yüceliği dile getiren bilimsel bir terim olduğunu anlatmış, hatta Almayo'nun da tıpkı Hitler gibi bir paranoyak olduğunu eklemişti. Almayo onun dostluğundan çok hoşlanıyordu. Onunla bir akşam *El Senor*'da tanışmıştı; Güney Amerika'dan ve Karayipler'den bazı ortak dostları vardı. Jose'ye, kendisinin paraşütçü subay olarak sonuna dek hizmet ettiği Hitler'in ne büyük bir adam olduğunu dile getiren son derece

etkileyici birtakım öyküler anlatmıştı. Almayo'nun Hitler'e karşı büyük bir hayranlığı vardı. Radetzky'nin anlattıklarını saatler boyunca dinleyebilirdi: uçsuz bucaksız arazileri fetheden, karşılarına çıkan her şeyi ezip geçen, ona tapan, onun için canını feda eden milyonlarca insana istediklerini yaptırabilmek için gereken yeteneği kazanmış tek bir adamın emriyle halkların kökünü kazıyan olağanüstü ordular. Radetzky dostu için Almanya'dan, Amerika'dan gündelik yaşama ilişkin eski filmler getirtmişti, Almayo da, yüzüne saf bir anlatım kazandıran bir büyülenme ve saygıyla seyrederek, tekrar tekrar oynattırıyordu bunları. Ne zaman kendini çökmüş hissetse, filmleri oynattırıyordu. Bu, hemen moralini yerine getiriyordu.' Bir bayrak ormanı içinde, üzerlerinde tuhaf üniformalar, ellerinde havaya kaldırdıkları meşalelerle, hepsinden daha yukarıdaki bir yükseltide duran, yüzü, ona iktidarı vermiş olan, arkasında olduğu bildiği gizli ve olağanüstü gücün desteğinden kaynaklanan huzurlu güveni ve mutlak kararlılığı yansıtan tek bir adamı sınırsız bir taşkınlık ve hayranlıkla alkışlayan sonsuz kalabalıklar.

- Hitler gerçekten de ruhunu Şeytan'a satmıştı, dedi bir akşam ona Radetzky.

Yeni bir şey öğretmiş olmuyordu, Almayo bunu uzun zamandır biliyordu. Hitler pazarlığa oturmayı başarmış olmalıydı. Gözünü açıp bakmak yeterdi bunu anlamak için. Fethedilmiş, yakılıp yıkılmış topraklara, harabeye dönmüş başkentlere, baş eğen, imza atan, onaylayan, kabul eden önderlere, hayranlıktan kıpkırmızı kesilmiş kadın yüzlerine, dünyanın efendisine çiçek sunan okul çocuklarına ait o görüntüler... Onda *protecci-on* vardı. Bir adam daha uzağa gidemez, daha yükseğe çıkamazdı. Göze çarpmak, iyi niyetini kanıtlamak için çok uğraşmış olmalıydı. Ama gene de başarısızlığa uğramıştı. Başarısızlığa uğramış, dünya ellerinden koparılıp alınmıştı. Radetzky, ekran üzerinden ona Hitler'in sonunu gösterdi: Berlin'in yıkıntıları, Bun-ker, dünyanın efendisinin allak bullak yüzü, kömürleşmiş bedenler, yapayalnız delilik ve zehir. Bunda oturulup kafa yorulacak birçok şey vardı, Almayo da çok kafa yoruyordu bu konuda. Hitler'in başarısızlığı, yararlanılacak bir dersti, bundan kendi adına yararlanmakta da gecikmedi. Batista ve Trujillo'ya da olan hep o aynı hikâyeydi. Hitler sonunda başarısız olmuştu, çünkü yeterince kötü olmamış, kendini Patron'un yerine koymuş, basit bir hizmetkâr olduğunu unutmuştu. Öz anasım kurşuna dizdirmeliydi.

Bu harekete çok güveniyordu. Durumu kurtarmak ve bu dünyada böylesi işlerin hepsini ayarlayan Kimse'nin güvenini ve saygısını sağlamca yeniden oluşturmak için bu da yeterli değilse, gerçekten de adalet diye bir şey kalmamıştı artık.

Arkadaşlarının yanına giderken keyifliydi. 'Gölge kabine' tam takım oradaydı, pek de parlak gözükmüyorlardı; Diaz'ın yüzündeki sırılsıklam anlatıma ve Radetzky'nin sinirli haline bakılacak olursa, bütün işler dört dörtlük yürümüyordu galiba.

Sonuna kadar açılmış olan radyoyu dinlemekteydiler; verici istasyonu hâlâ hükümet kontrolü altındaydı. Çarpışmalara, isyana, başkent sokaklarında olup bitenlere ilişkin tek bir söz yoktu. Yalnızca yöresel haberler, reklamlar vardı; spikerin sesi ara sıra titreyip, birçok kez kısılsa da, Almayo adamın durumu gayet iyi kurtardığı, haberlerin dinlenebildiği yabancı ülkelerde insanların düzenin hâlâ ayakta olduğunu düşünüyor olmaları gerektiği kanısındaydı. Deniz bölgesindeki muz hasadı hakkında iç rahatlatıcı haberler veren bir bülteni henüz dinlemişti ki, spikerin sesi bir cümlenin orta yerinde birdenbire kesiliverdi; bir sessizlik oldu, sonra bir mitralyöz ateşi ve hemen hemen aynı anda, ateşli ve heyecandan titreyen genç bir ses -bir öğrencinin sesiydi besbelli- odanın içinde yükseldi:

— Cani zorba Jose Almayo'ya ölüm! Köpek diktatörün çürümüş, kanlı hükümeti, halk devriminin güçleri tarafından yıkılmıştır. Yaşasın kurtarıcı, yaşasın Rafael Gomez!

Papağanlar kulakları sağır eden bir çığlık kopardılar. Maymun, ciyak ciyak bağırarak, masanın üstündeki kâğıtları dört bir yana saçarak zıplayıp duruyordu. Diaz bir koltuğa gömülmüş, bir mendille yüzünü kuruluyordu. Radetzky, yüzünün oldukça solmuş olmasına karşın, merakla Almayo'ya bakıyordu. Almayo yeni bir puro alıp yaktı. Baron, büyük bir ilgisizlikle tüm bunlara tepeden bakıyordu, bu küçük dünyalık öykülerin onu kesinlikle ilgilendirmediği seziliyordu. Dimdik, kılını bile kıpırdatmadan oturuyordu, şişkin yanakları hâlâ mutlak bir hor görüden kaynaklanan bir geğirtiyi ya da bir kahkahayı bastırır gibiydiler; her ne kadar adamın onun müzikhol zevkini sömüren bir soytarıdan başka bir şey olmadığından kuşkulamyor-duysa da, Almayo orospu çocuğunun ağırbaşlılık ve aldırmazlık gösterisini tuhaf bir biçimde çok iyi kotardığım, sonuna kadar da sürdürdüğünü kabul

etmek zorundaydı. Belki de yalnızca sarhoştu. Ama gene de, bu serseriye karşı minnetle karışık bir tür şefkat duyuyordu. Baron gerçekten de kimselere benzemiyordu, gerçekten de insana benzer bir hali yoktu, bu da insanın hep hoşuna gidiyordu. Başka bir yerden, çok uzaklardan gelmiş, burada yalnızca geçici olarak bulunuyor gibiydi, başına hiçbir şeyin gelmeyeceğinden de gayet emin gözüküyordu. Almayo onu hayranlıkla, uzun uzun, büyük bir ciddiyetle süzdü;

Radetzky bir kez daha, Cujon'un yüzünde ve gözlerinde hüzünlü, saf, çocuksu, boşinançlarla dolu bir özlemin anlatımını görerek birden sarsıldı. Çevresindeki her şey çöküp giderken, o öylece durmuş, mutlu bir gülümsemeyle hafifçe aralanmış dudakları, saygı dolu gözleriyle hayran hayran Baron'u seyrediyordu; Radetzky onun yüzünde, büyücülerinin maskelerini ve fetişlerini ya da kilden yapılma, daha sonra gösterişli alaylarla kiliseye götürülmek ve bağlılığı mı, yoksa meydan okumayı mı dile getirdiği bilinmeyen bir hareketle Efendi'nin ayaklarının dibine konulmak üzere ateşte pişirilen o küçük sarı, mor, yeşil *takla* heykelciklerini seyreden Kızılderililerin en eski, en başa çıkılmaz düşlerini buluyordu. Sonra arkasını döndü.

— Eh, artık tamam, dedi safça.

Masasına yanaşarak, Küba purolarının durduğu kabı boşalttı ve puroları ceplerine doldurdu.

— Ya Hava Kuvvetleri, diye sordu Radetzky.

Almayo omuz silkti.

Yaklaşmakta olan tepkili aletlerin sesi de tam o anda geldi kulaklarına. Yüzü birdenbire aydınlanan Diaz, pencereye doğru atıldı, Almayo ise bir kere daha yüzünde Radetzky'nin asla unutamayacağı bir anlatımla, huzur dolu güveninin içinde telaşsız, yüce Baron'a doğru döndü. Yüzündeki bir minnet anlatımıydı.

Her şey o kadar ani oldu ki, olup bitenleri anlayacak vakti zor buldular.

Bir bombanın, sonra bir başkasının ıslığını, camları patlatan bir patlamanın sesini duydular ve kendilerini devrilmiş mobilyaların arasında, cam kırıklarıyla dolu mermer döşemelerin üstünde karın üstü yatarken buldular; o sırada, deliye dönmüş olan maymun da sırtlarında tepiniyor, saçlarına yapışıyor, duvarlara atlıyordu; papağanlar ise keskin çığlıklar koparıyorlardı.

Hava Kuvvetleri Rafael Gomez’in saflarına geçmiş, Saray’ı bombalamaktaydı.

Bir tek Baron, kaşlarını hafifçe kaldırmış, yüzünde hafif bir iğrenme belirtisiyle, hiç telaş göstermeden yerinde kalmıştı.

— Daha şimdiden nasıl olur, diye sordu Almayo. Neydi o şeyin adı?

— Kirişi kıralım, diye kekeledi Diaz. Sıçanlar gibi gebereceğiz.

— Nedir bunun adı? Kutsal... bir şey hakkı, konsoloslukların o zımbırtısı. Kafamı yeterince ütülemişlerdi bununla.

— Kutsal sığınma hakkı, dedi Radetzky.

— Hah işte bu, dedi Almayo ayağa kalkarak.

Saçlarının arasından birkaç cam kırığı çıkardı.

— Ne zaman düşmanlarımdan biri gidip bir konsoloslukta saklansa, her seferinde kapıyı suratıma kapattılar. Kutsal sığınma hakkı... Hep bunu vurdular yüzüme. Gelenek öyle. Güney Amerika konsoloslukları bu işe yarıyorlar işte. Herkesin sırası gelir bir gün.

— Bunu asla başaramayız, diye mırıldandı Diaz.

— Deneriz. Sığınma hakkı, kutsaldır.

— Cesetler için değil, dedi Diaz.

Ağlıyordu.

— Onda bir şansımız var, dedi Radetzky.

— Şansın varsa, gereken her şeye sahipsin demektir, dedi Almayo. .

Neler götürebileceğini görmek için çevresine bakınmaktaydı, sonra aklına Kızılderili kız geldi. Onu almak için kendi dairesine geçti. Büyük olasılıkla çıkış izni alana kadar, haftalar boyunca konsoloslukta kalmaları gerekecekti, oruç tutmaya da hiç niyeti yoktu. Onu yatak odasında buldu. Donuk gözlerle kırılmış pencereleri seyrediyordu, ama hiç de aklını yitirmiş gibi değildi. Üst üste üç elbise birden giymişti; bırakmak istemediği Amerikan elbiseleri; elinde de iki çift ayakkabıyla, bir avuç ucuz mücevher tutuyordu. Jose ona gelmesini işaret etti; kız, açık dolaplarda duran, yanında götüremediği elbiselere üzüntüyle baktıktan sonra, onu izledi. Oralarda bulunan iki korumayı da yanlarına alarak, koşarak servis kapısından çıktılar ve bir kamyonete atladılar. Henüz yeni hareket etmişlerdi ki, Ko-nut'a doğru yeniden alçak uçuşa geçmiş olan uçakları fark ettiler. Ağzına kadar öğrencilerle dolu, kornaları boşalmış iki polis Mercedes'i dönemeçte onlarla burun buruna gelerek yavaşladılar, sonra daracık yolda zorlukla dönüş yaparak, peşlerine düştüler. Caddelerde son çatışmalar sürerken, zorbanın kaçmasını önlemek üzere kavşakları tutmuş silahlı öğrenci grupları dışında yollar boştu. Radetzky, duvarlara toslamamaya çalışarak arabayı kullanıyordu. Arabayı üzerlerine doğru sürdüğü delikanlılar yana atlıyor, böylece silahlarına davranmadan önce birkaç saniye kaybetmiş oluyorlardı. Böylece, Saray'a en yakın konsolosluk olan Uruguay Büyükelçiliği'ne ulaşmayı başardılar; tam Mercedes'in geldiği, öğrencilerin yere atlayarak ileriye atıldıkları sırada, kapılar arkalarından kapandı; öğrenciler küfürler savurarak parmaklıkların önünde durup, makineli tüfeklerini yavaşça yere eğdiler.

17. Bolüm

Onlara kapıyı açan beyaz ceketli sofracıbaşının sersemlemiş bakışlarının altında, giriş odasının tam ortasında durup beklediler; Jose dışarıdaki grubun hareketlerini gözetleme deliğinden kolaçan etti. Şimdiden bahçenin

ötesinde, yolun karşı tarafında, parmaklığın tam karşısına mevzilenmiş bir mitralyöz görebiliyordu. Durmadan asker kamyonları geliyordu. Polis arabalarının kornaları durmadan çalıyordu. Dudaklarında purosuyla, mutlu bir havayla arkasına döndü.

— Neyse, gene de uluslararası yasalar diye bir şeyin varolduğunu bilmek güzel, dedi. Buraya giremezler. Ne zaman düşmanlarımdan birine sığınma hakkı verseler onları tehdit ettiğimi düşünüyorum da... yanılmışım. Güzel bir hikâye bu. -

Almayo, bir elbise hışırtısıyla gayet ağırbaşlı bir öksürük duydu ve sağdaki büyük salonun kapısında duran, gece elbiseleri içindeki bir grup insanla burun buruna geldi. Büyükelçinin akşam yemeğine davetlileri vardı. Hepsi orada taş kesilmiş, kollarının altında mitralyözler taşıyan Almayo'yla korumalarına bakıyorlardı. Seçkin insanlardı, Almayo da hepsini tanırdı. Hepsini Saray'da kabul etmişti; karıları, resmi yemekler sırasında sağına düştüklerinde, onunla konuşacak konu bulmak için korkunç ve umutsuz çabalar harcamışlardı. Çoğunlukla da, o sessizliğini korumaya çalışırken, öldüresiye canını sıkmışlardı. Elçiler topluluğu önemliydi, üzerlerinde iyi bir izlenim bırakmak gerekirdi. Genelde diplomatları bakanların kabul etmesini sağlar, onlarla yalnızca gerçekten önemli işler için bizzat görüşürdü. Öylesi zamanlarda onları dikkatle dinler, ama pek az konuşurdu; dikkat etmek gerekirdi; bir keresinde, diplomatik valize el koymasmı sağlayan bir uçak kazasının ardından Brezilya

Büyükelçisi'nin bir raporunu ele geçirmişti; orospu çocuğu, "Bu ülkenin şanssızlığı, başında hiçbir eğitimi olmayan, ekonomik ve toplumsal işlerden ancak Kızılderili bir *Guardia* onbaşısı kadar anlayan bir adamın olması; eğer çenesini tutmayı, böylelikle de kendine ketum ve gizemli bir hava vermeyi bilmese, kuşkusuz olacağı da o. Noktası noktasına, özellikle de İspanyol kökenli 'seçkinler'in ve aydınların, kendilerindeki suçluluk duygusu nedeniyle, halk gerçeğine ilişkin derin bir bilgisizliğin sonucu olarak, 'terk edilmiş Kızılderili halkın yükselen gücü'nü temsil ettiğini, diriltttiğini varsayarak el uzattıkları türden adamlardan," diyordu raporunda.

Birleşik Devletler Büyükelçisiyle -kılçıkları derisinin altından belli olan kuru, bayat bir balık işte-, ona coşkulu bir tonla, bir at sesiyle, heyecan dolu kişnemelerle onun ülke için gerçekleştirdiği mucizelerden söz ederek

gözüne girmeye çalışmış, ona dalkavukluk etmiş olan karısı vardı: telefon; Birleşik Devletler doğrudan aranabiliyordu; yeni üniversite, konser salonu... Büyükelçinin kendisine gelince; büyük bir şaşkınlıkla Almayo'nun suratına bakmaktaydı; danışmanları onu hiçbir konuda uyarmamışlardı; daha bir önceki gün Dışişleri Bakanlı-ğı'na, Ordu'nun Almayo'ya bağlı olduğunu, Castrocu Rafael Gomez'in kesinlikle hiçbir şey ifade etmediğini, ele geçmesinin de an meselesi olduğunu; doğrulanması güç birtakım dedikoduların, Güney'deki yarımadada bulunduğuna işaret edilen Che Guevara'nın da onun da öldürüldüğünü öne sürdüğünü belirttiği bir telgraf yollamıştı. Che Guevara'nın önüne gelen yerde bulunduğu, kimi zaman Kolombiya'da, kimi zaman Saint-Do-minique'te düzenli olarak kendini öldürttüğü zamanlardı gerçekten de; ortadan kayboluşunun da, bu efsanevi her yerdeliği ve ölümsüzlüğü ona yamamaktan başka anlamı yoktu. Büyükelçi şimdi Almayo'nun suratına büyük bir dehşetle bakıyordu. Bu kariyeri için korkunç bir darbeydi. Dışişleri Bakanlığı'nda aptal yerine konulacak; basın da, Saint-Dominique'li meslektaşının, Juan Bosch'un komünist bir isyanın başını çektiği gerekçesiyle Beyaz Saray'dan Amerikan askerlerinin gönderilmesini istediği zamankinden daha çok dalga geçecekti. Kesin olan bir nokta vardı: Almayo bir Latin Amerika Büyükelçiliği'ne sığınmaya çalıştığına göre, artık işi bitmişti: Ordu ona yüz çevirmişti, dolayısıyla, Amerikan askerlerinin ülkeye gönderilmesi söz konusu olamazdı; en azından Amerikan vatandaşlarının yaşamları tehlikede değilken. Ama durumun en korkunç tarafı, her yerde Birleşik Devletler Büyükelçisi'nin, devrilmesinin hemen ardından Almayo'yla yemek yediğinin söylenecek olmasıydı. Yeni rejim bunu bağışlamazdı. Ama, Almayo'nun devrilip Uruguay Büyükelçiliği'ne sığınacağını birkaç saat öncesinden nasıl tahmin edebilirdi ki? Orayı seçmesinin nedeni, büyük olasılıkla Saray'ın en yakınındaki büyükelçiliğin orası olmasıydı. Sonuç olarak, duyguları bir kenara bırakmak gerekiyordu. Onurunu tehlikeye atmamalıydı. Büyükelçi koyu bir demokrattı; görevini de, seçim kampanyası sırasında Demokrat Parti'ye döktüğü maddi yardımlara borçluydu. Kendini tutmasına, görüşlerini saklamasına artık hiç gerek yoktu. Bir diktatörden daha kötü tek bir şey vardı; o da devrik bir diktatördü.

Selam vermeksizin, dosdoğru Almayo'nun gözlerinin içine bakıyordu. Karısının yüzünde bulanık bir gülümseme girişimi görüldü, ama, kocasının

suratının asıldığım görünce o da gülümsemesini hemen bastırdı; böylece Almayo’yu.da atlarınkine benzer dişlerini görmekten kurtarmış oldu. Üzerinde soluk mavi bir Çin elbisesi, elinde de bir Japon yelpazesi vardı. Mide bulandırıcıydı.

Büyükelçi, elinde bir şampanya kadehiyle karısının yanın-' da duruyordu; korumaların iki mitralyözü rastlantı sonucu ona doğru yönelmiş olduğundan, karısının yanma iyice yaklaşarak sevecenlikle kolunu tuttu; bunun, herkesin anılarında yer edecek tam Fransızlara özgü bir davranış olduğundan emindi.

Uzun boylu, kel kafalı, fırça bıyıklı bir adam olan İngiltere Büyükelçisi’yle, Almayo’nun yaşamı boyunca karşılaştığı en hüzünlü kadınlardan biri olan, başı daima ufak sinir titremeleriyle sarsılan karısı da oradaydılar. Bir keresinde, o zamanlar henüz görevde olan Başkan Carriedo’nun evinde yemekteler-ken, kadın tüm yemek boyunca sanki hüzünlü bir sessizliği koruduktan sonra, tatlı verilirken birden Almayo’ya dönerek ondan açlıktan kırılan, ürkek, çılgın, sersem sürüler halinde sokaklarda, bahçelerde başıboş dolaşan ülke köpeklerini korumak üzere bir şeyler yapmasını istemişti. Almayo bunu ona bildirdiği için ona teşekkür etti, o buna dikkat bile etmemişti; ve kadına yarından tezi yok, tüm köpekleri öldürteceğine ilişkin söz verdi; söyledikleri ihtiyar morinanın üzerinde son derece ürkütücü bir etkide bulundu, kafası öyle bir titremeye başladı ki, Jose kafanın vidalarının fırlayacağını, kadının omuzlarından yuvarlanacağını sandı. Gözleri fincan fincan oldu, yüzü korku dolu bir anlatıma büründü; ‘Tanrım, benim söylemek istediğim kesinlikle bu değildi!’ diye haykırdı. Neden sonra kaşığını bırakarak bir daha da ağzını açmadı; oysa Almayo yalnızca onu sevindirmek istemişti.

Diğer konuklar şöyleydi: Dışişleri Bakanlığimn protokol şefi, o ne adı, ne de hangi ülkeyi temsil ettikleri asla anlaşılamayan Latin Amerika büyükelçiliklerinden birinin baş sekreteri, yetmiyormuş gibi, adamın, Radetzky’nin katıldığı tüm davetlerin vazgeçilmez süsü olan, saçları boyalı, gözleri sürmeli, sert ve konuşkan bir kadın olan annesi; hepsi doğal olmaya ve üzerlerine düşen sorumluluğu ve inisiyatifi ev sahiplerine bırakmak üzere ikinci planda kalmaya çalışıyorlardı. Sorumluluk onlara düşmediği, tüm bunlar onların konsolosluklarında meydana gelmediği için.içlerinden

Tanrı'ya dua ediyor olmalıydılar. Radetzky, daha sonra yazacakları raporlarda hiçbirinin aynı zamanda meslektaşları olan ev sahiplerini ne yaparsa yapsın eleştirmekten ve yerinde olsalar kendilerinin neler neler yapacaklarını anlatmaktan geri kalmayacağını da biliyordu. Burada, davet edilecekleri tüm yemeklerde hiç yoksa bir yıl boyunca onları idare edecek kadar konu vardı.

Uruguay Büyükelçisi, kırmızı bir halıyla kaplanmış mermer merdivenlerden yavaş yavaş aşağı indi. İlk katta, birtakım kaygılı gölgeler kapı aralıklarından bir görünüp bir kayboluyorlardı. Büyükelçi kısa boylu, altmış yaşlarında, ak saçlı, yüksek alınlı, saf ve güçlü İspanyol çizgilerine sahip seçkin bir adamdı. Radetzky onu tanımıyordu; Greco tarzında böylesi güzel bir yüzün topal bir bedenin üstünde olduğunu fark edince epey şaşırdı. Yüzü eskimiş fildişi rengindeydi; güzel, karanlık gözleriyse çev elerine, halkaların içinde siyahımsı bir renge bürünen gölgeler yansıtır gibiydiler.

Onu görünce Diaz içine çöktüğü koltuktan fırlayıp yerlere kadar eğilerek, başka yüzyıllardan, *picaros*'lar, *bidalgo*'lar, gezgin berberler çağından gelmişe benzeyen birtakım selamlar verdi. Radetzky, ömrü boyunca, alçaklığa kar§ı daha fazla yeteneği olan bir adam daha tanımamıştı. Soyağacımn kökleri, tüm bayağılıkların kaynağına dek iniyor olmalıydı.

— Baylar, dedi büyükelçi, protesto etmek zorundayım.

Uruguay'ın içlerinde yer almadığı bir-iki ülke dışında Almayo, Güney Amerika ülkelerinden tek bir dosta sahip değildi. Aylardan beri Uruguay, demokrasiye olan bağlılığı ve oralarda 'diktatoryal düzenin aşırılığı' dedikleri şeyi protesto etme anlamında, Almayo'yla diplomatik ilişkileri kesme noktasındaydı.

Eğer geri dönebilecek vakti olsa, Almayo asla Uruguay Büyükelçiliğini seçmezdi. Ne var ki, Saray'a en yakın olan büyükelçilik oydu, seçme şansı da yoktu. Henüz hâlâ yasal gücü temsil ediyorken, hâlâ *lider maximo*'yken, bu insanların sanki öyle değilmiş de yol kesen bir haydutmuş gibi, onu buz gibi karşılamış olmalarından dolayı incinmişti ve öfkeli hissediyordu kendini. Daha sekiz gün önce Amerikalı adam, koca bir endüstriyel ve parlamenter heyetin de katıldığı bir resepsiyon vermişti ona, şimdiyse,

kuduz bir köpekle uğraşıyormuş gibi davranıyordu. Her şeye karşın Almayo, büyükelçinin çenesiyle alt dudağının hafifçe titrediğini hoşnutlukla fark etti. Korku en iyisi, insanın sahip olabileceği en büyük saygı işaretiydi.

— Siyasi mülteciler olarak sığınma hakkı istiyoruz, diye gürledi. Belki de devrime benzer bir şeylerin gündemde olduğuna dikkat etmişsinizdir, ben de herhalde ülkeyi terk etmek zorunda kalacağım. Bu tür işlerdeki geleneğe uygun olarak -üstelik kafamı yeterince ütülemiştiniz bununla- konsolosluğunuza sığınmaya gelmiş bulunuyorum. Birçok kez düşmanlarıma, özellikle de Alvarez'le Sutter'e sığınma hakkı tanıdınız. Birtakım tartışmalardan sonra, onlara izin belgesi verdim. Şimdi sıra bende. Siyaset dostlarımla birlikte geçici olarak ülkeyi terk etmemi sağlayacak bir izin belgesi sağlayacaksınız bana. O arada da, konsolosluğunuzda kalabilme hakkı istiyoruz.

— Sığınma hakkı katillere dek uzanmaz, dedi Uruguay Büyükelçisi. Öte yandan, bildiğiniz gibi, ülkelerimiz arasındaki diplomatik ilişkilerin kesilmesi an meselesiydi. Burayı derhal terk etmenizi istemek zorundayım sizden.

Almayo gülümsedi. Eğlenmeye başlıyordu.

— Gomez'e para verdiniz, dedi. Para ve silah. Şimdi zararımı karşılamanız gerek.

— Uruguay'a Dr. Cortes'in ülkeye geri dönebileceği, başının hiçbir şekilde derde girmeyeceği güvencesini verdiniz, dedi Büyükelçi. Ülkeye geri döndü ve kayboldu.

— Soruşturma açtıracağıma söz veririm.

— Sizden büyükelçiliği terk etmenizi rica ediyorum.

Almayo dilini şaklattı.

— İşte onu yapamazsınız ekselansları, sığınma hakkı kutsaldır. Ülkenizin güzelim ünü açısından kara bir leke olur bu.

— İşlediği cinayetler apaçık ortada olan, ne insan haklarına, ne de kendi sözlerine asla saygı göstermemiş olan bir adamı barındırmak anlamına gelir bu aslında.

Almayo bu konuda sonuna kadar aynı görüşteydi. Uruguay Büyükelçisine belli bir saygıyla bakıyordu. Küçücük bir adamdı, ama yüksekten konuşuyordu. Arkalarında bir yığın atalar kuşağı olan, büyük-büyük-babalarının bile adını size söyleyebilen şu orospu çocuğu İspanyollar, kendilerinde her hakkı görürlerdi.

— Biliyor musunuz, dedi, her şey henüz bitmedi. Tamam, başkenti kaybettim, ama Güney illeri bana sonuna kadar sadıklar hâlâ, en iyi taburlarım da orada.

Fransa Büyükelçisi'ne doğru döndü.

— Beni kapı dışarı edemeyeceğini anlatın ona. Birkaç gün önce, cumhurbaşkanınızdan son derece dostça bir mektup aldım.

Büyükelçi dudaklarını ısırdı. Doğruydu bu. İki haftadan daha kısa bir zaman önce Fransız hükümetine dizginlerin kesinlikle Almayo'nun elinde olduğuna, Rafael Gomez isyanının Güney Amerika gazetelerince yapay olarak şişirildiğine, tam da Travaux de Marseille'in, Almanlarla Amerikalıların birbirlerine girdiği hidroelektrik baraj anlaşmasını elde etmek için şansının yüksek olduğu bir dönemde, diktatöre yeni bir saygı işareti göndermenin uygun düşeceğine ilişkin bilgi vermişti.

Almayo başını merdivenin yukarılarına doğru kaldırdı. Oralarda bir hareket sezmişti, gafil avlanmaya da hiç niyeti yoktu. Mermer tırabzanlara dayanmış onu seyreden, üzerinde zümrüt yeşili bir gece elbisesi olan bir genç kadın gördü. Silahlı değildi. Onu ilgilendiren de yalnızca buydu.

— Derhal gitmenizi istemek zorundayım, dedi Uruguay Büyükelçisi.

— Kendimizi köpekler gibi öldürtelim diye mi?

— Ordu'yla görüşüp, sizin için dürüst bir mahkeme sözü alabilirim, dedi büyükelçi. Sizi yargılamaktan başka bir şey istemediklerine

eminim.

— Affedersiniz ama, bu biraz bayat bir şaka, dedi Radetzky.

— Birkaç yıl önce, Başkan Munoz'un başına neler geldiğini biliyor musunuz, diye sordu Almayo. Başkanlık Sarayindaki ayaklı lambaya asmışlardı onu. Sonra, bedenine konserve kutuları bağlayıp, sokaklarda dolaştırdılar adamı. Onları tanırım. Kutulardan birini ben kendim bağlamıştım.

— Büyükelçiliğin önündeki taburlara kumanda eden subaya teslim olmak istediğinizi bildirmeye hazırım, diye yineledi Büyükelçi. Dürüstçe yargılanma güvencesi elde edebileceğime eminim.

— Ben deli değilim, dedi Almayo.

Büyükelçi sesini biraz yükseltti.

— Önerimi kabul etmezseniz, askerlerin içeriye girmelerine izin vermekten başka çarem kalmıyor, dedi.

Almayo'nun canına yetmişti. Rahatsız olduğuna değmezdi. Tavırlar, tartışmalar, sözler, güvenceler, garantiler, tüm bunlar bir halk şenliği havası içinde, petrole bulanmış bir halde, bir sokak lambasının tepesinde yanarak ölüp gitmesini engellemeyecekti. Bu köpeklere kim olduğunu, nereye kadar gitmeye hazır olduğunu göstermeliydi. Canlı ele geçmektense, Uruguaylıyı Latin Amerika'nın kardeş ülkeleri arasındaki kutsal geleneklere uymaya zorlamak için, Birleşik Devletler Büyükelçisi'nden başlayarak oradaki herkesi teker teker öldürürdü, daha iyi.

— Ekleyecek başka hiçbir sözüm yok, dedi Büyükelçi. Kapıları açtıracağım.

Almayo, korumalarının birinin elindeki mitralyözü aldı. Aklına bir şey gelmişti.

— Böyle bir şeyi yapar mısınız, ekselansları, diye sordu Almayo. Ve... yukarıda duran şu genç ve güzel insanın yaşamını tehlikeye atar mısınız...

Kızınız, öyle değil mi? Kızda aileden gelme bir İspanyol havası var sanki. Beni bunu yapmaya zorlamak ister misiniz?

Genç kadın hâlâ tırabzana dayanmış duruyordu. Hiç kıpırdamıyordu. Bir delikanlı gelip yanına yaklaştı. Kadının koluna dokundu, ama o kıpırdamadı.

— Hayır, senor, dedi Almayo mitralyözünü yeni gelene doğrultarak, kimse kımıldamayacak, kimse arka kapıdan tüy-meye çalışmayacak. Almayo'nun sorunları var. Almayo'nun sorunları olduğunda, tehlikeli olur, şakası yoktur. Zaten Almayo İspanyolları sevmez, yüzyıllardan beri sevmez. Ekselansları, mükemmel bir ceset olacaksınız. Bunun için tüm gerekenlere sahipsiniz. Haydi, *senorita*, babanızı sevdiğinize eminim. Gerçek bir İspanyol beyefendisi o, bu hemen anlaşılıyor. Kimsenin, kesinlikle kimsenin yerinden kımıldadığım görmek istemiyoruz.

Büyükelçi'nin yüzündeki kırışıklıklar derinleşti, eskimiş fildişi rengi teni, parıltılı bir balmumu beyazlığına büründü.

— Son kez, dedi hafifçe titreyen bir sesle, burayı terk etmenizi istiyorum sizden. Silahlarınızı bırakın. Ülkenizin onurunu lekelemektesiniz şu anda.

Almayo gözünü kırpmadan ona bakıyordu, Radetzky, yüzündeki nefret dolu ifadeye şaşırdı. Cujon'un yüzündeki tüm şakacı izler bir anda silinmişti.

— Onur, dedi, yalnızca İspanyollar içindir. Onur onlara aittir, onu kimseyle paylaşmazlar. Hele de Kızılderililerle, hiç. Benim onurum falan yok. Ben bir Kızılderili köpeğiyim. Bu ülkenin başına geçmiş olan ilk Kızılderili köpeği. Onurdan söz etmeme yol açmamalıydınız, ekselansları. Bu bir zayıflık işaretidir. Bir Cujon'da onur falan görmeye başlarsanız, korkudan donunuza etmeye başladınız demektir.

— Rica ederim, General, dedi Fransa Büyükelçisi. Burada kadınlar var.

Almayo dinlemiyordu.

— Dinleyin, Sayın Büyükelçi, dedi Radetzky, size hükümetinizin görüşünü almanızı ya da en azından Amerika Devletler Orgütü'nden meslektaşlarınıza akıl danışmanızı salık verebilir miyim? Latin Amerika devletleri, sığınma hakkına her zaman saygı göstermişlerdir. Meslektaşlarınızdan ve hükümetinizden görüş almanızı ısrarla salık veririm.

Sesinin tınısına şaşırdı: kendine yabancılaşmış gibi anlamsız, bomboş. Alması gereken karar onu derinden üzüyordu, çünkü birden, yüzlerce yıllık fetihler ve sömürgeleştirmeler boyunca, kurnazlıkları sayesinde kandırdıkları milyonlarca Kızılderiliyi binlerce yıllık pisliklerinin içinden çekip çıkarmak için asla parmaklarını bile kımıldatmamış olanlara karşı duyduğu elle tutulur bir nefretin yanında, Almayo'ya karşı dostluk, bir tür anlayış, şefkat beslediğini anlamıştı. Paçayı kurtarması kolaydı: onlara kim olduğunu söylemesi, kâğıtlarını göstermesi, İsveç Büyükelçiliği'ne telefon ettirmesi yeterliydi. Ardında hiçbir iz bırakmadan öbür tarafa, saygınlıkları ve onurları konusunda bir saniye bile kuşkuya düşmeyen o leş kargalarının tarafına da geçebilirdi. Bir seçim yapması, köpekle mi yoksa diğerleriyle mi, sadık köpeklerin artık kudurmuş bir sürü haline geldiğini hayal edemeyecek kadar uzun bir süre kıtanın dört bir yanında efendilik etmiş olanlarla mı kalacağına karar vermesi gerekiyordu. İşin içinden kolayca sıyrılabilir, sakin sakin evine dönebilir, tekrar salonlarda parıldayabilir, kin ve nefretinde belki de Du-valier'yi bile geçmiş olan adamın düşüşünü dakika dakika anlatmak üzere gene gazetelerin birinci sayfalarını işgal edebilirdi. Hain olduğunu ortaya koyması, Almayo'ya, bu bıçak yaralarıyla dolu, hain, Hitlerci serüvenci maskesiyle onun Cujon'ca saflığını ve güvenini nasıl da sömürdüğünü itiraf etmesi yeterdi. Geberip giderdi daha iyi.

Hizmetçiler olup bitenleri çoktan fark etmiş olmalıydılar, ama o sersemliğin ve korkunun içinde, herhalde anavatanının o güzelim sarsılmaz soğukkanlılık geleneğini tüm fırtınalara karşı korumaya kararlı olan İngiliz kâhyanın emirlerine boyun eğerek, mesleklerinin tekdüzeliğine sığınıyorlardı. Sonuç olarak, yemek salonunun kapıları ağır ağır açıldı ve kâhya, kristallerden, ışıklardan, kırmızı mumlardan, çiçeklerden, gümüşlerden oluşma bir arka planın önünde boy gösterdi. Beti benzi atmıştı, o anda belki de Büyük Britanya'nın gerçek büyükelçisi olduğunu hayal ediyordu... Gerçekte ise hiçbir şey düşünemez olmuştu, ayinin

gereklerini yerine getirmesi de yalnızca, kimsenin mekanizmayı durdurmak üzere düğmeye basmamış olmasın-dandı. Ona aristokrat bir hava veren kartal gagası bir burnu vardı; başı yukarda, gözleri aptallığından ışıyarak, sanki mezardan gelen bir sesle:

- Sayın Büyükelçi, sofra hazır, diye bildirdi.

Konuklar arasında hafif bir kıpırdanma oldu, ama beklemeye devam ediyorlardı; kimse, Britanya İmparatorluğu'nun bu ani müdahalesine gülümsemedi.

Radetzky, merdivenlerden inmekte olan genç kadına bir göz attı. Çok güzeldi, zümrüt rengi elbisesi de Paris'ten gelmeydi. Güzelliğindeki her şey, İspanya'yı, Prado'yu, gururu, kibiri, Ispanya'nın yüzyıllar boyunca korumayı başardığı, onun da kendi adına gayet iyi korumayı ve Diaz'ın rahiplerinin, ruhları yok diye köpekmişler gibi davrandıkları, kral naiplerinin, ülkedeki toprak sahiplerinin alçaklıkları sayesinde kandırabildiği insanları yoksun bırakmayı başardığı her şeyi getiriyordu akla. Korkmuş değil, yalnızca düşünceli görünüyordu. Babasını biraz kaygıyla gözetliyordu; onun konumunun gerektirdiği yüce davranışları göstermesi, bu köpeğin karşısında saygınlık ve onurunu ortaya koyması için içinden gizlice dua ediyor olmalıydı.

Radetzky, deneyimli bir diplomatın nadiren böylesi zor ve kaba bir gerçeklikle karşı karşıya kaldığını, cesaret ve kişilik ortaya konulmaksızın, ataşelikten büyükelçiliğe dek tüm hiyerarşik basamakları tırmanılabileceğini biliyordu. Büyükelçi kızının bakışlarını yakalayarak ona gülümsedi. Hiçbir sinirlilik belirtisi yoktu üzerinde. Kız da gülümsemesini yanıtladı.

Büyükelçi konuklarına doğru döndü.

- Bu olayı bağışlamanızı rica etmek zorundayım, dedi İngilizce olarak. Bu işi daha sonra yoluna koyacağım. Yemeği soğutmamız için bir neden göremiyorum.

Hepsi birden yemek odasına yönelerek, Büyükelçi'yle kızının iki ucuna yerleşmiş olduğu masada, buz gibi bir sessizlik içinde, ağırbaşlılıkla

protokole uygun olarak oturdular. Duvarlarda aile resimleri, büyük şamdanlar, zırh takımları, Kolomb öncesi sanata ait birkaç çok güzel parça, bir deniz savaşını gösteren, XVII. yüzyıla ait kocaman bir tablo vardı... Radetzky salona yönelerek bir şişe viski aldı ve birçok bardağı birbiri ardına dipledi. Sonra, büyük salona, Almayo'nun yanına geri döndü.

Seçimini yapmıştı.

Hizmetçiler, yemek salonunun sürmeli pencerelerini kapattılar ve Almayo elinde mitralyözüyle, sıkılı dişlerinin arasından küfürler mırıldanarak orada öylece kaldı. Mitralyözünü korumasına verdi, purosunu yere atıp ayağıyla ezdi.

Kızılderili kız, elinde savaş bayrağı tutan, zırhlar kuşanmış bir soylunun portresinin altındaki İspanyol koltuklardan birine yerleşmişti; tamamıyla ilgisiz bir havayla üzerindeki Amerikan elbisesini, yepyeni ayakkabılarım okşuyor, düğmelerine bakıyordu. Tüm bunlar onu hiç ilgilendirmiyordu. Almayo'nun büyük olasılıkla yakalanıp benzine bulanacağını, cesedinin halkın neşesi uğruna sokaklarda sürükleneceğini çok iyi biliyordu, ama bu yalnızca siyasetti. Bu taraftan ya da diğerinden, onu yanına alacak bir subay her zaman çıkacaktı, çok uzun zamandan beri, on iki yaşında köyünü terk ettiğinden beri elden ele geziyordu; bu bir süre daha böyle sürecek, sonra otuz yaşına girip de artık yaşlı bir kadın olunca, yeniden doğduğu köye dönecekti. Bu hep böyle olmuştu.

Diaz'ın yuvarlandığı yer yalnızca bir koltuktu, ama sanki bir uçurumun dibindeymiş gibiydi orada. Şans, en azından kalp krizinden ölebilme şansı ondan yanaydı galiba. Radetzky onun neler hissettiğini noktası noktasına biliyordu. Diaz, Almayo gibi bir adamın böylesi bir duruma düşmesini anlayamıyordu bir türlü. Gerçekten de kesinlikle anlaşılamayacak, insanın her şeyden umudunu kesmesine yol açacak bir durumdu bu. Almayo gerekeni, hatta daha fazlasını her zaman yapmıştı; daima tüm önlemleri almıştı, güvensizliğinin sınırı yoktu. Düşmanlarının izini bulmasını sağlayan doğal bir koku alma duyusu vardı onda. Ve şu hale bakın. Diaz artık hiçbir şey anlamıyordu. Koruyucusunu o kadar pohpohlamıştı ki, sonunda oyuna kapılmış; o kadar çok övgü yağdırmıştı ki, kendi söylediklerine inanır olmuştu. Radetzky daha sonra onun hakkında tamamen yanıldığını kabul edecekti: adam, bir infaz mangasıyla burun

buruna gelmemek için gereken tüm önlemleri almıştı. Olsa olsa bir anlaşmazlıktan, bir parça sinirli bir asker ya da genç bir subaydan, bir serseri kurşundan çekinebilirdi.

Baron ise, hayran olunası ilgisizliğini koruyordu hâlâ. Girişin sağında, tüneğinin üstünde duran bir tukan vardı; kuş, sanki gerçekten canlı olduğundan emin olmak istermişçesine, koca sarı gagasıyla Baron'un yüzüne dokunuyordu. Radetzky, adamın oynar göründüğü bu mutlak yokluğu, insanlığa, yeryüzüne ve yaşama, tüm dünyaya katılmayı reddedişi yorumlamaya çalışmaktan belli bir zevk almıştı hep. Gerçeklik kabul edilemez bir şeydi, *o da bunun farkına varacak soyluluktaki* bir *ruhun, saygınlığın altındaydı.* Baron bir seferde tüm o tarihöncesi pisliklerden ellerini arındırmış, tüm bu sapına kadar aşağılık kaynaşmanın üzerine yükselmiş, ulaştığı dinginliğin, bilinç düzeyinin, kültürün ve duruluğun tepesinden, aşağıda, dünya yüzünde olup bitenlerle ilgilenmeyi reddediyor, pek fazla da umuda kapılmadan, Evrim'in gelip onu yüksek zirvelerde yakalamasını bekliyordu. Radetzky'nin mideye indirdiği yarım şişe viski etkisini göstermeye başlamıştı.

— Korkarım ki, Bay Baron, dedi küstah asalağa, şu üniformalı ayak takımına kumanda eden subaya, felsefi açıdan bağlı olma durumunuzu anlamakta birtakım güçlükler çekmektesiniz. Son derece yüksek konumunuza karşın sizi saf saf öldürmelerinden, kurşunların ise, sizin kendinizi yok ilan etmenize pek kulak asmamasından korkuyorum. Çok üzücü ama, korkarım ki gösteri dünyasını, son derece büyük bir mim sanatçısını ortadan kaldırmaktan sakınacak kadar takdir etmiyorlar. Sizi çok iyi anlıyorum. Öte yandan ben de, insancıl biri olmakla beraber, tamamen sizinle aynı görüşteyim: insan, başına gelenlerin ötesindedir. İnsan, yaptıklarının ötesindedir. Hiçbir şey onu kirletemez; ne toplama kampları, ne sefalet, ne de cehalet. O her zaman temiz kalır. İnsan yüzü, her zaman temiz ve saftır.

Baron, hafif bir geğirti koyverdi.

Tam o sırada kapı açıldı, Büyükelçi onlardan konuklarına katılmalarını istemek üzere yeniden göründü. Radetzky, bu İspanyol usulü iyi niyet gösterisinin hesaplanmış bir şey olup olmadığını, Büyükelçi'nin Almayo'nun bu zarafet ve tarz düellosunda altta kalmamak için yemekten sonra kalkıp ev sahibine teşekkür edeceği, kadınların önünde eğilip bir puro yakıp, sonra da ölüme doğru yürüyeceğine ilişkin gizli bir umut besleyip beslemediğini merak etti. Eğer durum böyleyse Büyükelçi, soylu İspanyol

geleneklerinin Cujon Kızılderilileri üzerindeki etkisini, en hafif deyimiyle adamakıllı abartıyordu. Ama belki de yalnızca, Almıyo'nun sofrasında katıldığı tüm o yemekleri anımsayarak, telli bir pişmanlığa kapılm§tı.

Durum ne olursa olsun Büyükelçi, dört tabağın eklenmiş olduğu masaya onları bizzat götürdü, soü kadeh de boşaldıktan sonra, onlardaa büyükelçiliği terk etmelerini rica etme zorunluluğu içinde buunacağını duyurmaktan dı geri kalmadan, onları oturmaya dava etti.

— Ekselansları, hatırlatmama izin verirseniz, diye dikkatini çekti Radetzky, Kardinal Mindszenty, Budapeşte'deki Birleşik Devletler Büyûkelçiliği'nde on yıldan fazla bir zamandır sığınmacı olarak yaşamaktadır...

Büyükelçi tüm yemek boyunca onları görmezlikten geleceği gibi, uyarıyı da duymazlıktan geldi, kızı da bir kere bile bakışlarını davetsiz konuklara çevirmedi, yalnızca diğer konuklarla sohbet etti. Radetzky baktıkça daha d* güzel buluyordu onu. Prado'nun en güzel portrelerinden fırlafnışa benzeyen bu hayran olunası, kibirli genç kadınla, dışarıca, giriş kapısına çevrilmiş mitralyözlerle onları beklemekte olan, tozun toprağın içinde geberen köpek soyu arasındaki çelişki, bu karanlık gözlerdeki ışıltıya, saçlardaki yumuşaklığa, insanda doğanın körlemesine bir oyunundan çok, insan elinden çıkmış.yüce bir sanatı çağrıştıran bir mükemmellikle çizilmiş dudaklara, yaşamın kendisine ait olan bir ışıltı kazandırıyordu. Radetzky daha önce asla böy^ lesi bir karmaşa, böylesi bir umutsuzluk hissetmemişti, kendine, kendi gevşekliğine öfkeleniyordu, üçkâğıtçılığını itiraf etmesi için, hainliğini itiraf etmesi ve oyundan paçayı sıyırması için biraz daha alçaklık ve biraz daha köpeksilik, cesaret ya da korku, tam bilemiyordu artık, yeterliydi. Almayo'ya karşı oynadığı yeterince iğrenç güldürüye gerçeğe uygun olsun diye kendini öldürtecek de değildi. Bu gerçekten de C'ujon'a ve o güne kadar durmadan aldatılmış, dolandırılmış, batıl inançlar dışında her şeyden yoksun bırakılmış tüm kıta Kızılderililerine karşı duyduğu şefkati biraz ileriye götürmek olurdu. Radetzky kökeni yeniyetmelik zamanlarına, Kari May, Mayne Reid okumalarına, etkisiz totemlerinin gözü önünde katledilen Kızılderililere dayanan eski bir romantizme mi kapıldığını ya da içinden geldiği, sömürgecilerden nefret eden bir ülkeye ait şiddetli bir öfkenin onu fatihler, sömürgecilerle dolu yüzyılların Kızılderili

ruhuna doldurmaktan asla vazgeçmediği tüm pisliklere karşı duyulan nefretin adaletten daha fazla önem taşıdığı bir seçime doğru onu itip itmediğini kendi kendine sorup duruyordu. Belki de hayatında ilk kez, bir araba kazasında edindiği ve bir Alman düello düşkününkine tıpatıp benzeyen yara izinin bulunduğu o sert maskesine gerçekten de benzemeye başlamıştı. Gene de, onları ayıran uçurumların, yalanların, üçkâğıtların ve ikiyüzlülüğün ötesinde, Batının ve kültürün sahip olduğu güzelliklere benzeyen bu genç kadına kavuşması için, tek bir itiraf yeterliydi. Şimdilik onun gözünde inançsız, utanması sıkılması olmayan bir Nazi serüvenci, Almayo'nun sadık bir dostuydu. Bu hiç olmazsa kıza, şimdi yaptığı gibi açgözlülükle, çekincesizce, kıza göreyse herhalde edepsizce bakabilme olanağını yaratıyordu. Bir beyefendi bir kadına böyle bakamazdı, bakışlarıyla kıza böyle çakılıp kalması, kıza görüşlerinde ve hor görüsünde haklı çıktığını düşündürtüyor olmalıydı. Büyük olasılıkla Paris'ten gelmiş zümrüt yeşili bir elbise vardı üzerinde, İspanyol tarzı, elmas kakmalı altın .küpeler takmıştı; duvarlardaki tablolar, halılar, zırhlar, hatta gümüş takımlar, kristaller, mumlar, sanki yalnızca ona bir çerçeve oluştursun diye, giyimini tamamlamak üzere tasarlanmıştılar. 'Sen yaşamsın,' diye düşündü Radetzky, sonra Kuzeylilere özgü bu ani romantik coşkudan utandı; biraz yorulmuştu galiba.

Sohbet uzun sessizliklerle, kadınların fazlaca keskin kahkahalarıyla bölünüyordu; herkes aşırı bir coşku ve özenle, koşullar ne olursa olsun asla gülmece ya da alaycılık duygusunu kaybetmeyen bir yüksek tabaka insanı güveni sergilemeye çalışarak, karşısındakinin ne söylediğini dinlemeden, sahtelik kokan bir ilgisizlikle konuşup duruyordu. Fransa Büyükelçisi İngiliz usulü mizahta harikalar yaratıyor, Büyük Britanya Büyükelçisi ise, herhalde hayatında ilk ve son kez olarak izlenimci resimden söz ediyordu.

Almayo, sohbete katılmak için çaba göstermeden, sessizce, karamsar bir havayla bakınıyordu. Radetzky, onun kendinde olmadığını görüyordu. Bir an, elindeki şarap bardağını öyle bir sıktı ki, bardak kırılıverdi. Büyükelçinin kızı dışındaki tüm kadınların dokunsalar ağlayacak gibi göründüğü, erkeklerinse, gerçek sıkıntılı yüzlerini az kalsın ortaya dökecekleri üzgün bir

Yılıiızviyicilcr sessizlik oldu. Ama Almayo, yalnızca parmaklarının ucunda parlayan kan damlalarını silmekle yetindi, metrdotel de, şarap lekesinin üstüne bir peçete koydu. Böylece, hiçbir isteri krizi olmaksızın tatlı faslına dek gelindi.

Büyükelçi'nin kızı ayağa kalktığında işareti vermiş oldu; davetliler salonda kahve içmek üzere masadan ayrıldılar. Şampanya olsun, elma rakısı, konyak olsun, Almayo en başta kendine servis yaptırıyordu. Son kırk sekiz saat boyunca içtiklerine bakıldığında, 'Kızılderililer şaraba karşı dayanıklı değildir' şeklindeki söylentinin de inanılır bir tarafı kalmıyordu. Bir bardak konyak daha, sonra bir tane daha, bir fincan kahve daha; konuklar sessizleşiyor, gerginlikleri ve donuklukları gitgide artıyordu; kadınlar artık konuşmaya çalışmıyorlardı bile, erkeklerse, boş boş öten sözcükler bulmak için çırpınıyorlardı; sessizlikler gitgide uzuyor, sohbeti yeniden başlatmak için girişilen her çaba da, sürekli geciktirilen o ânı yaklaştırmaktan başka işe yaramıyordu ve sonuç olarak, yalnızca metrdotelin gümüş tepsisine ya da şöminenin mermerinin üstüne titrek ellerle konulan bardakların tınlamalarının dışında, sessizlik galip geldi. Konsolos boğazını temizledi, bardağını bıraktı, ama daha konuşmaya fırsat bulamadan, Almayo Diaz'ı işaret etti.

- Ve şimdi, dedi tüm saflığıyla, ekselanslarından, dostlarımdan birinin dostlar topluluğunu eğlendirmesi için izin vermesini isteyeceğim. Hokkabazlığa bir parça yeteneği vardır, pek aman aman bir şey değil, ama gene de yetenek işte. *El Senor'da* işe almazdım onu doğrusu, ama sizin de göreceğiniz gibi, bir amatör için fena sayılmaz.

Yarım saate yakın bir süre boyunca, konsolos uzun ince parmaklarıyla şöminenin mermerinin üzerinde sinirli sinirli tempo tutarken -Greco geleneğine daha yaraşır boyutları hak eden mükemmel elleri vardı-, zavallı Diaz, ıslak bir süngerden daha gevşek ellerle karıştırdığı bir deste hileli kâğıtla, konukların buz gibi bakışlarının altında oyunlarının çoğunda da çuval-layarak gerçekten de yürekler acısı birtakım el çabukluğu gösterileri sergiledi. Ağzından yanan sigaralar çıkardı, kulaklarından pinpon topları, Fransa Büyükelçisinin yeleğinin altından da kauçuktan bir yılan çıkardı; adam bakışlarıyla şimşekler yağdırdı üzerine, Diaz da yerlere kadar eğilerek verdiği birkaç alçakgönüllü ve aceleci selamla yanıtladı onu.

Solgun yüzünden iri iri terler akıyordu, genellikle kel kafasının üstüne özenle yapıştırdığı birkaç nadir tüy alnına doğru sarkmıştı, sarkık yanakları titreyip duruyordu, bakışları yakarı ve dehşet doluydu. Boyalı bıyıklarının Prusya tarzında cilalanmış uçları, dudaklarının her kasılmasında hopluyordp, yakaran bakışlarını Almayo'nun üstünden çekmiyordu kesinlikle, ama, efendisinin yanında dolaşırken daima cebinde bulundurduğu birkaç ıvır zıvır aksesuarla bir sirk köpeği gibi gösteri yapmaya devam ediyordu.

Dayanılmaz ve hainceydi bu. Diaz o panikle oyunları birbirine karıştırıyordu; yanan bir sigarayı yanlış yerinden tutarak acıyla ciyakladı ve tam Fransa Büyükelçisi'nin ayaklarının dibinde mermere çarpıp parçalanacak olan bir bardağı devirdi; üstüne de, zaten uzun zamandır korkudan kaynaklanan ishale karşı çetin bir savaş vermekte olan bağırsaklarından, gerçekten korkunç, ani bir gürültü koyverdi.

Yeni bir sessizlik çöktü ortalığa, ama bu seferki sonuncu-suydu, sonra ev sahibi, sihirbazın korkunç yenilgisi sayesinde sanki yeniden güven kazanmış olan bir sesle:

— Şimdi kendimi, sizden konsolosluğu terk etmenizi isteme zorunluluğu içinde görüyorum.

Diaz'ın son haddindeki alçalmasına kahkahalarla gülmüş olan Almayo, iyi bir çocuk tavrıyla elini havaya kaldırdı.

— Tamam, tamam, dedi hiçbir öfke belirtisi göstermeksizin. İstenmediğim yerde durmam.

Elini ceketinin altına sokarak, kemerinin altında taşıdığı Colt'u çekti.

— İşte böyle.

Silahıyla genç kıza doğru bir hareket yaptı.

— Siz de bizimle geliyorsunuz, *senorita*. Sıcak tutacak bir şey alın yanınıza, giysi ya da battaniye falan. Uzun bir yolculuk olacak.

Kadınlar arasında bir irkilme oldu, yüzü, Greco'nun balmumu rengi niyetine kullandıklarını şimdi her zamankinden daha çok andıran Büyükelçi ise, öne doğru bir adım attı, ama yalnızca tek bir adım.

— Elinizi çabuk tutun, *senorita*, diye yeniden başladı Almayo. Size beş dakika tanıyorum. O süre içinde buraya inmiş olmazsanız, ekselanslarını tıpkı bir köpek gibi, pis bir Kızılderili gibi haklıyorum ve siz gene de bizimle geliyorsunuz.

Genç kız bir an duraksadı, sonra merdivenlere yöneldi, Radetzky peşinden gitti, ama Almayo kızın peşine bir de mitral-yözlü bir koruma taktı. Radetzky ona birkaç yatıştırıcı söz söylemek istedi, ama kız ona öyle bir bakışla yanıt verdi ki, adam Çenesini kapadı, başka bir yüzyıldan geliyormuşa benzeyen bu İspanyol gururunun karşısında bir kez daha öfkeye kapıldı. Kız zaten dikkat çekecek ölçüde sakin gözüküyordu: büyük olasılıkla kişiliğindeki bir güçten çok, diplomatik dokunulmazlığın şemsiyesi altında korunaklı bir yaşam süren ve kendilerini tehdit altında olmayı asla istemeyen *happy few*'lerdeki[1] o aristokratik özellikti söz konusu olan. Kız bir an duraksadı sanki, ama bu yalnızca hangi giysileri götürmesi gerektiğini düşündüğün-dendi. Gören de arkadaşlarıyla hafta sonu tatiline çıkmaya hazırlanıyor sanırdı. Sonunda yolculuk çantasını alarak odasından çıktı. Valizini hazırlamak için çeyrek saatten fazla zaman harcamıştı, ama Almayo'nun gerçekten sözünü tutup babasını öldürebileceği fikri, aklının ucundan bile geçmemiş gibiydi.

Salonun atmosferi kökünden değişmişti. Kadınlar hıçkırıklara boğulmuşlardı, büyükelçiliğin genç ataşesinin bıyıklı annesi, yarı yarıya bayılmış bir halde bir koltukta yatıyordu. Erkekler, Almayo'nun onlara doğrulttuğu Colt'un karşısında, betleri benizleri atmış bir halde donup kalmışlardı. Büyük Britanya Büyükelçisi'nin kızılımsı sakalı her zamankinden daha seyrekti sanki; karısı ise ıslık sesleri çıkararak öyle sık soluklar alıyordu ki, jokeyini kaybetmiş de Epsom at meydanında kendi başına üç kere tur atmış sanırdı gören. Fransa Büyükelçisi fazlasıyla olağandışı bir tavır içindeydi, ülkesinin en güzel milli geleneklerine layık olduğunu kabul etmek gerekirdi: bir savaşı daha kaybetmiş gibiydi. İnsanın kendi kendine sorabileceği tek sorunun adamın vurulup düşmeden önce *La Marseillaise*'\ mi söyleyeceği, yoksa Almanlarla işbirliği yapmayı kabul mü

edeceği şeklinde olacağına dair karara vardı Radetzky. Radetzky, profesyonel gözlemci duygusu henüz onu terk etmediği için kendini tebrik etti. Eğer yalnızca tanık sıfatıyla, dışarıdan izlenebilse, sahne gerçekten de gülünç gelebilirdi insana. Şimdilik Radetzky kendine karşı, yalnızca bir tür gülünç erkekçe adalet uğruna ve belki de Almayo'nun onun üzerinde uyguladığı, meraklılığı nedeniyle onu gitgide daha uzaklara sürükleyen büyü nedeniyle yaşamını sınırların ötesine fırlatma biçimine karşı şiddetli bir öfkenin pençesinde olduğunu hissediyordu. Yalnızca tutuklanmış ve yargdanıyor olsalar, kesinlikle paçayı kurtarırdı. Alçakça olurdu, ama kesinkes kurtulurdu. Yalnız, eğer Ordu tarafından derhal defteri dürülmezse, başkentte halkın yanlarına kadar gelip onları sokaklarda sürüklemelerini, benzine bulayıp unutulmaz bir *fiesta*'ya kendilerini kaptırmalarını engelleyecek kadar kalın duvarları olan bir cezaevi yoktu ne yazık ki. Kalabalığın dörtte üçü Kızılderililerden oluşacaktı. İçlerinden birinin İspanyolların yerine geçmek istemesini asla bağışlamazlardı. Ne sanıyordu kendini yani üzerlerinde egemenlik kurmaya çalışan bu köpek? İçlerinden biriydi o, köpeğin tekiydi yalnızca, bunu ona göstereceklerdi de. En beter köleci alçaklıklardan kalma, 'aşağıdakileri, iğrençliklerine ikna olacakları biçimde koşullayan psikolojik bir süreçti bu. Radetzky sonuna dek Cujon'un yanında kalacaktı. Sömürgeciler Kongo'da bile henüz hesap vermiş değillerdi. Simbalar, siyah ve beyaz tutsaklarına önce işkence ediyor, sonra da onları yiyorlardı. Alınanlarsa onlardan sabun yapıyorlardı. Barbar Simbalarla uygar Almanlar arasındaki tek fark, yalnızca bu sabundu işte. Temizlik gereksinmesi; kültür buydu.

Cujon o güzel ipek, beyaz takımlarını giyinmiş, elleri serbest kalsın diye beyaz Panama şapkasını da başına takmıştı. Şık giyimli bu seçkin adamlarla uzun elbiseli kadınların arasında, Kolomb öncesi tarihin en derin yerinden fırlamış taş bir heykel gibi dikiliyordu.

Protokol şefine dışarı çıkıp, subayları ateş etmeye, onları tutuklamaya ya da yalnızca peşlerinden gelmeye kalkışırlarsa, rehine olarak yanlarında götürdükleri büyükelçinin kızının derhal öldürüleceği yolunda uyarması için emir verdi. Görüşmeler tam yarım saat sürdü; kararsız bir enkaza dönmüş olan protokol şefi, her seferinde, subaylara isteği dışında, zor altında hareket ettiğine ilişkin güvence vererek iki taraf arasında gidip geliyordu. Sonunda isyancıların, en azından görünürdeki oluruyla döndü.

Lider mcoâmo genç kadını öne doğru iterek kapıya yöneldi. Ama son anda, aklına daha iyi bir fikir geldi. Hepsi üniversiteden çıkma, ona karşı, onun onlara karşı duyduğundan daha fazla nefret duyan subay olacak bu genç köpeklere zerre kadar güveni yoktu. Keskin bir nişancı ve dürbünlü bir tüfekle, daha tetiğe davranıp İspanyolu haklayacak zaman bulamadan rahat rahat onu öldürecek kadar zaman bulurlardı.

Haftalar boyunca, uygar dünyanın gazeteleri, arkası bizzat büyükelçiler tarafından örtülmüş, bir tabancanın namlusu da önünde yürümeye zorladığı bir genç kızın sırtına dayanmış bir halde, dört bir yandan kadınlar, İngiltere, Fransa, Birleşik Devletler büyükelçilerinin karıları tarafından korunur bir biçimde büyükelçilikten çıkan, Trujillo'dan daha kötü, Duvalier'den daha barbar bu iğrenç diktatörü kınayan korku ve öfke dolu çığlıklar kopardılar.

Kapının dışına çıktıklarında, konsolosluğa doğru yönelmiş olan projektörlerin ışıkları yüzünden gözleri bir an görmez oldu; yüzlerce askerle çevrili olduklarım, dört bir yanda silahların üzerlerine doğrultulmuş olduklarını biliyorlardı. Radetzky yalnızca, bir tür mesleki neşe duyduğunu anımsıyordu: oynadığı güldürüye ve mesleğine olan sadakatinde onun kadar ileri gideni hiç olmamıştı herhalde. İlk kez ve herhalde son kez, Ku-zey'in sislerinin içinde hayalperest bir yeniyetmeyken kendine biçtiği serüvenci görüntüsüne sadık davranmıştı. Önemli olan tek şey, Almayo'ya ihanet etmemiş olması değil, asıl kendi kendine ihanet etmemiş olmasıydı. Bu mutlak bir içtenlik ânıydı. Mesleğinin getirdiği özürler daha sonra, eleştiriler ve gözaltına alma tehditleri yağmaya başladığı zaman gelecekti dünyanın aklına.

Bahçe duvarının üstüne, büyükelçiliğin çatısına ve arabaların tepesine tünemiş yirmi-otuz fotoğrafçı vardı; ve elinde tabancası, dudaklarında purosu, diplomat eşleri ve diplomatların kendileri tarafından yakın korumaya alınmış bir halde gülümseyen Cujon'un fotoğrafı, dünya gazetelerinin baş sayfalarında boy göstermeye hak kazandı.

Kör edici ışığın altında ilerliyorlardı; Radetzky Devrim'in genç subaylarının, diktatörün kaçmasına izin verecek yerde çok güzel bir genç kızla, belli bir yaştaki iki-üç kadının, meslek yaşamlarının sonuna gelmiş birkaç büyükelçinin yaşamını feda etmekte duraksayacak kadar idealist ve davalarına bağlı olup olmadıklarım merak etti. Bu, idealizmi ne şekilde

tanımladıklarına bağlıydı. İdealizm hakkındaki düşüncelerine, onun bilinçlerdeki yerine; devrimci bir ülkü mü, yoksa basit bir insanlık kaygısı mı olduğuna bağlıydı. İlerlerken, kendine her taraftan hatırı sayılır sayıda düşman edinmesine, hem de mesleğini uygularken son derece ahlaksız ve hayasız olduğuna ilişkin ününü pekiştirmesine yol açacak biçimde daha sonra herkese duyuracağı birtakım hesaplar yapmaya koyulmuştu kafasında. Sonuç olarak hayatta kalma şanslarının burada onlara kumanda eden subayların ülkücülük, eğitim ve kültür düzeyleriyle doğrudan ilintili olduğunu hesapladı. İyice kemikleşmişler, tümüyle politize, tamamıyla gerçekçi hale gelmişlerse, o zaman ateş etmekte duraksa-mazlardı, kaçaklar da böylece ölüp giderdi. Karşılığında, tepeden tırnağa yüksek duygularla dolularsa, insan yaşamına saygı gösterilmesi konusunda romantik ve soylu düşüncelere sahiplerse, başka bir deyişle insancıl eğilimleri siyasal kavrayışlarından daha ağır basıyorsa, olasılıklar göz önüne alındığında, ateş etmekten kaçınacaklardı. Radetzky aynı yolla, genç devrimcilerin iktidara sağlamca yerleşip bunu sürdürebilmeleri şansının ne kadar olduğunu da kesin olarak hesaplayabileceğine de karar verdi. Eğer şimdi, sırf bir genç kızla birkaç kadının yaşamlarını kurtarmak için ateş etmeyi reddeder, eğer,bu insancıl zayıflığı, yaşama ve kendi onurlarına bu saygıyı gösterirlerse, o zaman hiç kuşkusuz çok geçmeden devrilir, sahneden silinir, idam edilirlerdi, ülkede de her şey eskiye dönerdi. Kadınların ve çocukların kanlarının karşısında duraksayan bir devrim, başarısızlığa mahkûmdur. Ülkü yönünden eksik bir devrimdir bu.

Böylece, tek bir el silah bile atılmadan kamyonete ulaşıp, içine binip hareket ettiklerinde, içi hem rahatladı, hem de üzüntüyle doldu. İlk kez tıpkı Juan Bosch’unki gibi, kazanmayı ve sürüp gitmeyi hak eden, içten ve yeni bir devrim oluyordu; fakat kaybedecekti, çünkü fazla güzeldi. Ömrü güllerinki kadar olacaktı işte.

Radetzky’nin kullandığı araba, önce peşlerinden gelen, ?a-man zaman iyice yanlarına yanaşan projektörlerin ışığının altında, sonra karanlıkların içinde yol alarak gitgide hızlanıyordu.

— Ne olursa olsun, elimden gelenin en iyisini yaptım ben.

Utkulu bir havayla genç misyonere baktı.

— Elimden ne geliyorsa yaptım.

Sessizlik oldu. Dr. Horwat asık suratla ayaklarım seyrediyordu. İnancının sınırları ne denli geniş olursa olsun, böylesi iğrençliklerin gerçekten varolduğuna inanmakta güçlük çekiyordu. Bu kız alçaklığın doruklarına ulaştığının bile farkında değil gibiydi. Yüzünde bir tür gurur, ışıltılı bir hava vardı; elinden gelenin en iyisini yaptığına, almış olduğu eğitimin hakkını verdiğine gerçekten inanıyor gibiydi. Birleşik Devletler’in az gelişmiş ülkelere yardımcı olmak amacıyla gösterdiği bitmek bilmez çabaların içinde, Amerikan dış siyasetinin ön cephesinde yürüdüğüne kendini inandırmıştı. Hatta, başkalarına yardım edece-" ğine, bizzat kendindeki kirlenmenin, ruhsal ve ahlaksal yıkımın farkında bile değil gibiydi.

Peder Horwat şimdi, kanatlarım açarak müritlerinin üzerinde yükseldiği zamanlardaki en hünerli esinlenmelerinde, şeytansı güçlere ilişkin en gerçekçi betimlemelerinde bile bir numaralı halk düşmanının hakkını asla verememiş olduğunun farkına varıyordu. Peder yalnızca Birleşik Devletler’de yaşamıştı ömrü boyunca, herhalde bu yüzden Kötülük hakkında pek bir şey bilmiyordu.

Dağların uzak bir köşesinde kayaların üstüne oturmuşlardı ve Dr. Horwat’ın, bulundukları yer konusunda en ufacık bir fikri yoktu. Her şeye karşın Tanriya inanan bir insan kendini ne kadar kaybolmuş hissedebilirse, o kadar kaybolmuş hissediyordu kendini. Cadillac’lar kara lavlardan oluşan karabasanlara özgü bu dekorun ortasında durduğu, farlar da, yuvarlak gözlerini taş yamaçlarda sabitleyerek donup kaldıkları, kapılar açılıp, Garcia yere inmeleri emrini haykırarak verdiği vakit, Dr. Hor-wat burasının infazları için seçilen yer olduğuna kesinlikle inanmış, bir kere daha kalben yüce Buluşma’ya hazırlamıştı kendini; ama Garcia yalnızca geceyi burada geçireceklerini, hatta belki biraz daha uzun bir süre burada kalacaklarını bildirmişti... Son tümceye herhangi bir alaycı vurguda bulunmuş değildi gerçi ama, hepsine korkunç imalarla dolu görünmüştü tümce. Şimdi, göründüğü kadarıyla ne yorgunluğu, ne korkuyu, ne cesaretsizliği tanıyan bu şaşırtıcı genç kadın sanki bir pikniktelermiş, *marine*İer çoktan karaya çıkmış ve tüm Amerikan vatandaşlarının can güvenliğini sağlamakla uğraşıyorlarmış gibi davranmaya devam ederken, iki saatten fazla zamandır soğuktan titreyerek taşların üstünde, yıldızların altında oturuyorlardı.

— Uzun zaman önce Birleşik Devletler'e dönmüş olmalıydınız, dedi genç kadına sertçe.

— Neden? Yaşamımı kazanmak için mi? Dr. Horwat, bu ülkenin çocukları bir gün gelecek okullarda adımı öğrenecekler ve kimse Amerika'nın onlar için hiçbir şey yapmadığını söyleyemeyecek. Kendimi Dr. Schweitzer'in yerine koyuyor değilim, canım. Henüz pek fazla bir iş başarabilmiş değilim...

— Henüz, diye sordu Dr. Horwat biraz ağır bir alaycılıkla. Yani devam etmek niyetinde misiniz?

— Tamam işte, alay edin benimle, çok kolay bu. Ama her şeye karşın, bu ülke Birleşik Devletler hariç dünyanın en iyi telefon şebekesine sahip olduysa, bu benim sayemde. Telefon en ücra bölgelere dek ulaştı, üstelik de otomatik; telefon ülkenin gururu oldu. Turistlere ilk onu gösteriyorlar. Buna dikkat etmişsinizdir, öyle değil mi? Mola verdiğimiz o iğrenç, yıkık dökük kahvede bile telefon vardı, üstelik çalışıyordu da... Yüzbaşı Garcia'mn ânında iletişime geçtiğini pekâlâ gördünüz.

Dr. Horwat kadına öfkeli bir bakış fırlattı. Ahlaktan, utanmadan tamamıyla yoksun böylesi bir yaratığın, neredeyse yaşamlarına mal olan bir şeyle böyle övünebilmesi -ömrü oldukça tezgâhın üzerindeki ve Garcia'nın koca pençesinin içindeki o kara telefonu unutmayacaktı- gerçekten de çizmeyi aşıyordu.

— Kutlarım sizi, dedi öfkeyle. Gerçekten de övünülebile-cek işler becermişsiniz.

Amerikalı onu dinlemiyordu. Dr. Horwat, kadının ona zerre kadar dikkat edip etmediğini merak etmeye başlıyordu. Kendi kendine vicdan muhasebesi yapıp, bilançoyu da olumlu, hatta cesaret verici bulmuş gibiydi.

— Hem sonra ne yaparsınız, onu seviyordum. Ve hâlâ seviyorum, ömrüm boyunca da sevmeye devam edeceğim...

Dr. Horwat gözlerini kapadı. Bu zavallı düşkün kadın, en aşağı sınıftan basit bir fiziksel bağlılığın söz konusu olduğunun farkına bile varmadan

öylesi bir adamı yürekten sevebilsin, Al-mayo'yu, örneğin Dr. Horwat'ın karısını sevdiği gibi sevdiğini hayal edebilsin; bu bir yerde kendi duygularını kirletmesi, genelde aşkı, tüm saflığıyla değersizleştirmesi demekti. Dr. Hor-wat, en aşağılık türden cinselliğin kollarına kendilerini bırakmak için Meksika'ya giden Amerikalı kadınlardan söz edildiğini çok duymuştu daha önce, burada da söz konusu olan aşağı yukarı buydu açıkça. İlginç olan, kızın yüzünün, onu için için kemiren o derin iç çürümesini zerre kadar yansıtmamasıydı. Ama güzellikle saflığı karıştırmamak gerekirdi. Ondaki yalnızca konacağı insanı karıştırmış, kısacası yanlış insana düşmüş bir güzellikti. Bir topuzla arkaya toplanmış sapsarı saçları son derece duru bir alm ortaya çıkarıyordu, çizgileri de aynı durulukta, sözcüğün sanatsal anlamında, iyi çizilmişlerdi; ama canım, ay ışığı ve yıldızlar insanı yanıltabilirdi; insan onun çekiciliğine kapıldığını, ona daha yakın olmak istediğini hissedebilirdi; insanı gayet kolaylıkla baştan çıkarabilecek bir yüzdü. Dr. Horwat, kadının güzelliğini alıp onu rahat bırakmasını isterdi, ona bakmak bile istemiyordu; varoluşun önemli, hatta trajik anlarında, insan bedensel bakımdan iyi sunulmuş her dişinin çekimine kapılır, erkekler böyle anlarda hep annelerini düşünürler. Belki de kadının elini tutup onu avutması, insanca, yüce bir hareketle, narin omuzlarım kollarıyla sarması gerekirdi. Dr. Horwat birden yaşamakta olduğu fizyolojik olayın bilincine vardı; öyle korkunç ve utanç vericiydi ki, şakakları zonklamaya başladı. Herhalde sinirli gerginliğinden ve yorgunluktan kaynaklanıyordu, heyecanın etkisi altındaki genç bir adamın kör, sinirli bir tepkisiydi bu, cinsellikle ilgili herhangi bir şey olamazdı içinde; bir tür yanlış anlamaydı, kanın yanlış yöne hücum etmesiydi yalnızca. Her ne olduysa, kızdan kurtulmak için bile olsa kıpırdama yetisinden tamamıyla yoksun, olduğu yere çivilenmiş, korkunç bir biçimde dolu hissediyordu kendini. Üzerine çullanan ve boğazını değilse bile... en azından gönlünü sıkıştıran Şeytan'ın eliydi bu apaçık. İçgüdüsel bir tavırla vantrilokun bebeğinin camsı gözlerini aradı; o yaratığın olup bitenleri kelimesi kelimesine bildiğine emindi. Kukla sonuçta her zamanki edepsiz havasıyla bakıyordu ona, ama bu panayır soytarısının bir şeyler sezip sezmediğini anlamak olanaksızdı. Misyoner, birdenbire üzerine çökmüş olan bu fizyolojik bahtsızlık nedeniyle kendini o kadar aşağılanmış hissediyordu ki, neredeyse henüz kurşuna dizilmediği için pişmanlık duyacaktı. Kurşuna dizilme işinin fazla gecikmeyeceğini, zaten böylesi bir cezayı da iyiden iyiye hak ettiğini düşünerek kendini avuttu. Sonuç olarak, bu kızı ve iğrenç öykülerini dinleyecek değildi.

Uzaklaşmak için bir harekette bulundu, ama birden kendini, kızın öncekinden bile yakınında buldu.

— Ne var, Dr. Horwat, diye sordu kız. İyi değil misiniz?

Misyoner çıt çıkarmadan başını salladı. Ay ışığının altında

kızın yüzünde gerçekten de iç çürümesine ilişkin hiçbir iz yoktu. İnsanın içinden o alına, o dudaklara, o ışıltılı saçlara dokunmak geliyordu.

— Size teşekkür ederim, dedi kıza boğuk bir sesle. Yorgundu, şaşkındı, öfkeliydi ve korkmuştu. Papazlar Kurulu -dile getirdikleri üzere, büyük yeteneğine karşın-, gençliği nedeniyle kiliselerinin sözcülüğünü ona vermekte duraksarken belki de haklıydı. O zamanlar gücenmişti buna, ama şimdi, onlara hak vermek üzereydi. Olaylar yolunu şaşırmasını bağışlıyordu, hem sonra, düşman bir ülkede yanardağların ortasında kaybolmuşlarken zavallı bir çocuğun elini tutmasında ne gibi bir kötülük olabilirdi ki? Hem ayrıca, saatler boyunca yol gitmişlerdi ve güneşin batmasından hemen sonra Garcia’mn kafileyi durdurup herkesi bir kez daha arabalardan indirdiği o korkunç ânı yaşamışlardı; bu sefer misyoner kurşuna dizilip cesetlerinin de uçuruma atılması için durduklarından emindi. Sierra’Iardaki bu anlamsız gezintinin başka bir nedeni olamazdı: katledilmeleri, cesetlerinden de asla bulunamayacakları bir biçimde, en uygun koşullarda kurtulmak üzere doğru mekânı bulmak içindi gezinti. Ama Yüzbaşı Garcia'nın niyeti hiç de böyle değildi. Yalnızca

tehlikeli bir biçimde benzin açıklan olduğuna karar vermiş, herkesi tek bir arabaya tıkıştırmıştı, diğer arabaları da depolarındaki benzini çektikten sonra terk etmişlerdi.

— Çok naziksiniz, Dr. Horwat.

Kız, misyonerin elini dostça sıktı. Dostça, hiç ötesi yok. Böylesi çok güzeldi, bunda hiçbir kötülük yoktu. Bir de şu korkunç Kübalı biraz uzaklaşsaydı. Yanlarından bir adım ayrılmıyordu. İnfaz mangasının karşısında, sırtını duvara yaslamış beklerken misyonerin ona sunduğu tinsel desteğin ardından, Dr. Horwat’ın babası ve anası olduğuna karar vermişti besbelli, bu durumdan kurtulmanın da artık bir yolu yoktu. Şimdi bile,

birkaç adım ötede yere çömelmiş oturuyor, Dr. Horwat ne zaman o yöne baksa, onu o iğrenç gülümsemelerinden biriyle ödüllendiriyordu. Dr. Horwat, başındaki sakatlıktan dolayı bile zavallıya merhamet etmeyi beceremiyordu. Nasıl olup da insanların böylesi bir gösteriye katılmak için para verdikleri, bir erkeğin de sakatlığım uluorta sergilemeyi nasıl kabul ettiği, onun anlama yetisinin sınırlarını aşıyordu.

Gece dağlar kadar siyahtı artık, farlar söndürülmüştü, ama gökyüzü ezeli saflığın, karanlıklardan gizlenen o rîıavi aydınlığını taşıyordu hâlâ.

— Bakın, dedi genç kadın.

Bir kayanın üzerinde ayakta duran, kollan hızlı ve düzenli • hareketlerle inip kalkan Mösyö Antoine’ın uzun, kara silueti, yıldızlı bir zeminin üzerinde belirmişti. Mösyö Antoine hokkabazlık yapmaktaydı. Gümüşsü toplar aya doğru, çok yükseklere doğru uçuyorlardı. Mösyö Antoine hırslı bir adamdı. Misyoner, yedi, sekiz, dokuz, on top saydı. İnsanoğlunun elleri için dikkat çekici bir hüner; ama sonra kendi kendine, milyonlarca yıldan beri insan dehasının tüm gösterilerin üzerine eğilen milyonlarca yıldıza bunun nasıl bir etkide olabileceğini düşündü.

— Fena değil, dedi bir ses Dr. Horwat’ın yanı başında.

Bir kolu şefkatle vantrilokun boynuna dolanmış olan kukla, purosunun üzerinden hokkabazı seyrediyordu.

— Fena değil, diye yineledi kukla, ama gene de yeterli değil. Benim naçizane görüşüme göre, az önceki gün batımı çok daha etkileyiciydi. Onda çok daha kusursuz bir yetenek vardı baylar ve onunla boy ölçüşmeye kalkışmak son derece saçma.

Ama bu adamın elinden gelenin en iyisini yaptığım, elinden gelenin de müzikholler dünyası sınırları içinde hiç de fena olmadığım kabul ediyorum.

Toplar göğün yüksekliklerine doğru uçuyor, sonra da hokkabazın ellerinin arasına düşüyorlardı yeniden. Yıldızlar, insan elinin gücünü seyrediyordu.

— Bakın ona, diye gıcırdadı kukla. Onlara yapabilme yetisine sahip olduğumuz ne varsa göstermeye çalışıyor. Yücelik saplantısı bu ya da ben hiçbir şey bilmiyorum. Biz soytarılar, hepimiz megalomanızdır. Sirkler kapanır, müzikholler iflas eder, ama soytarılar ezeli gösterilerine devam ederler. Dinsel kanunlara bağlı insandan sonra, aya giden insan. Ne kadar rekor varsa hepsi kırılacak.

Genç kadın kahkahalarla gülmeye başladı. Misyoner, DanimarkalI vantriloku da, kuklasını da sevmiyordu; herhalde bebeğin edepsiz gülümsemesinden ve sahibinin sürekli olarak ağzında gevelemekten geri kalmadığı kuşkulu şakalardan kaynaklanan, hemen hemen kişisel bir şeydi bu.

— Hepsi hayatta dikiş tutturamamış, kendini beğenmiş insanlardır, diye yeniden başladı kukla. Michelangelo, Shakespe-are, Einstein, bir o kadar da başarısızlık. Gelip geçici ateş böcekleri, faniler... gerçek yetenek yok. Bunun farkına varmak için, şöyle güzel bir gün batımı seyretmek yeter.

Elleri kollan toplarla dolu olan hokkabaz onlara doğru yaklaşıyordu, sanki bir yıldız hasadı yapmış gibi mutlu gözüküyordu. Dr. Horwat, hünerinden dolayı ona sevecenlikle kutladı.

— Deniyorum, deniyorum, dedi Mösyö Antoine, elimden geleni yapıyorum.

Başıboş dolaşan askerlere şöyle bir göz attı.

— Hâlâ bizi kurşuna dizmeyi hesaplıyorlar mıdır sizce?

— Kesinlikle bilmiyorum, dedi Dr. Horwat.

— Diktatör bile olsa, bir insanın böyle bir şeyi neden yaptığını hâlâ anlamış değilim, dedi Mösyö Antoine.

— Belki de sanatçılar dü§ kırıklığına uğratmıştır onu, diye atıldı kukla. Belki de dünyayı yeterince aldattığımız kanısındadır.

— Ölüme karşı öyle aman aman bir korkum yok, dedi Mösyö Antoine. Sonuç olarak, bu da gösterinin bir parçası... Er ya da geç, sahneyi terk etmek gerekecek... Ama Marsilya’da bir karım ve üç çocuğum var.

— Ah! Onlar için hiçbir tehlike yok, dedi genç kadın.

— Biraz fazla edepsizsiniz, küçükhanım. Anlaşılan fazlasıyla uzun bir zamandır bu ülkede yalamaktasınız. Sizi temin ederim ki, Fransa’da insan yaşamının belli bir bedeli var hâlâ.

Gururlu bir havayla uzaklaştı. Genç kadın gülmeye koyuldu.

— Fransızlar, dedi. Her zaman kocaman atlarının üzerinde-dirler, atları da daima beyazdır. Onları ‘insan yaşamindan söz ederken duyan da, bunu onların icat ettiğini sanır. İnsan yaşamı, hemen her yerde vardır. Aslında dünya insan yaşamıyla o kadar dolu ki, bazı insanların canına yetiyor bu; değiştirmek için başka bir şeyler... temiz bir şeyler görmek istiyorlar hararetle.

İçini çekti ve diğerlerine sırtım dönerek yere uzandı.

Dr. Horvvat ceketini çıkarıp kadının omuzlarım örttü.

— Teşekkür ederim, dedi kadın. Siz üşümeyecek misiniz?

— Hayır, diye mırıldandı misyoner.

Her türlü yanlış anlamayı önlemek üzere kızdan biraz uzaklaşan misyoner de yere uzandı. Şimdi, gece aydınlığının içinde şafağı bekleyen gökyüzü kıpırtısızdı. Samanyolu, ışık yılları, ay, yanardağların siyahlığı, lavların üzerinde süzülen mavi gölgeler, müzikhol, soytarılar, gecenin örtemediği sapsarı saçlar; tüm bunlar misyonerin gözünün önünden birer birer geçmeye başlamıştı, son saatlerin etkisi de öyle güçlüydü ki, karısının ve çocuklarının yüzlerini gözünün önüne getirmeyi bile beceremi-yordu bir türlü. Önünden her yeri yıldızlarla kaplı beyaz, haya-letimsi bir gölgenin geçtiğini gördüğünde, gözleri biraz büyüdüler, ama pullu pırıl pırıl elbisesi, sivri külahı, müzikli palyaçolara özgü beyaz, yuvarlak yüzüyle yalnızca Mösyö Manules-co’ydu geçen.

Dr. Honvat, bir panayır gürültüsüyle birdenbire uyandığında artık ne nerede, ne de orada ne işinin olduğunu, ne de milyonlarca yıldızı atıp tutarak hokkabazlık yapan o kara lavdan devin kimi olduğunu anımsıyordu. Sıçrayarak doğruldu ve şaşkınlıkla çığlıklardan, kahkahalardan, şarkı söyleyen sarhoş seslerden oluşan bir şenlik gürültüsünü ayırt etti.

‘Bir içki alemi,’ diye geçirdi içinden hemen Dr. Horwat. Bir bu eksikti. Çabucak çevresine şöyle bir göz attı ve genç kadının hâlâ orada olduğunu, omuzlarında ceketiyle kayalıklara sokulmuş sakin sakin uyuduğunu görerek, hem çok şaşırdı, hem de içinin rahatladığını hissetti. Bir an kadına dokundu, nedenini pek bilemiyordu, sonra geceyi yarıp geçen kaba saba ışığa doğru baktı.

Cadillac’ların farları yakılmış, birinin ya da bir şeyin çevresinde sendeleyip duran bir grup sarhoş askeri aydınlatmaktaydılar. Dr. Horvvat’ın bu hödüklerle başım belaya sokmaya hiç niyeti yoktu ama, gene de kalkıp, birilerini katletmediklerinden emin olmak üzere yanlarına gitmesinin görevi olduğunu düşündü. Derken bir keman sesi duydu. Sanki doğrudan doğruya Macar Puszta’sından ya da Besarabya ovalarındaki Çingene obalarından gelen, yarı-gülüş, yarı-hıçkırık, hem çılgın, hem de hüzünlü bir havaydı çalınan.

Yaklaştı.

Farların çok kuvvetli ışıkları, taştan bir arenayı gecenin içinden çekip çıkarıyordu.

Arenanın ortasında tepe üstü duran küçük Mösyö Manulesco, minyatür kemanıyla o yırtıcı ve ateşli havayı çalıyordu. Korku terleri, iri damlalar halinde unlanmış suratının üstüne akıyordu. Beyaz patikleri, müzikli palyaço giysileri, kabarık pantolonu ışıkta parlıyor ve ışık saçıyorlardı.

Adamakıllı kafayı bulmuş olan Yüzbaşı Garcia, elinde bir *tequila* şişesiyle büyük sanatçıyı yüreklendirerek, çevresinde dans ediyordu. Yüzbaşı Garcia tüm içtenliğiyle eğleniyordu. Kuşkusuz tüm atalarının daima yaptığı işe; dağ haydutluğuna geri dönmüş olmaktan duyduğu mutluluk ve mutlak özgürlükle sarhoş olmuştu.

Yüzbaşı, astlarının onaylayıcı ulumalarının arasında, virtüözün çevresinde delicesine bir dans tutturmuştu. Ve büyük sanatçı, çevresindeki bu çılgınlığı biraz olsun sakinleştirmeye ilişkin olası bir umutla, havayı değiştirmeyi, çardas'ı bırakmayı denedi ve adamlara Bach çalmaya başladı; tüm maestroluk yaşamı boyunca, hiç bu kadar uzun süre tepe üstü dikilip Bach çalmak zorunda kalmamıştı herhalde. Dr. Horwat korkuyla içinden, virtüözün böyle ayakları havaya dikilmiş bir halde, ne kadar zamandan beridir sanatında kendini aşmaya çalıştığını düşündü. Gerçekten de bunda insanlık dışı bir şey, dünya yasalarının üzerine yükselen, böylelikle de Johann Sebastien'in göksel müziğine layık olan bir şey vardı. Belki de bu müzik böyle, en içten bir yükselmeyle yapılmalıydı. Dr. Horwat, müziğin gerçekten de fena olmadığını, insanlığın yetenek sıkıntısı çekmediğini kabul etmek zorunda kaldı.

Büyük virtüöz gene de, bir elinde keman, diğerinde yayıyla, gücünün ve esinlenmelerinin sonuna gelip sonunda yere yığılarak, bitkin bir halde kalakaldı; Yüzbaşı Garcia ise, gözleriyle başka bir gösteri aramaya başlamıştı bile. Genç Kübalı çarptı gözüne, adamı kolundan yakalayıp, far ışıklarının altına çekti, ama sanatçı yüzünde kocaman bir gülümsemeyle çekinerek ona bir şeyler anlattı; Yüzbaşı Garcia alabildiğine neşeli bir 'ho, ho, ho!' patlattı, sonra, bu mükemmel şakayı çetesinin kalan üyeleriyle de paylaştıktan ve ilk fırsatta özel bir gösteri için Kübalıdan söz aldıktan sonra, üstün insanın sırtına sıkı bir şaplak yapıştırdı ve şişeyi adama uzattı. Dr. Horwat Garcia^nın en azından zavallının sakatlığına saygı gösterdiğini, görmekten mutluluk duydu, çünkü Garcia'nın Kübalı canavarı, uyumakta plan genç kadının bedeni üzerinde yeteneğini sergilemeye pekâlâ zorlayabileceği geçmişti aklından.

Sarhoş çetenin gözleri bu sefer de genç misyonere takıldı ve Dr. Horwat, karşı çıkmaya ya da hatta olup bitenleri anlamaya bile fırsat bulamadan, kendini farların kör eden ışıklarının içinde, bu tarifsiz ayaktakımının ortasında buluverdi. Hiçbir özel kötü niyet taşımayan, ne var ki karşısındakinin bir müzikhol sanatçısı olmadığını da tamamıyla unutan Yüzbaşı Garcia, kıllı pençesiyle pederi dürterek, numarasını sergilemesini emretti; Dr. Horwat, gücenme ve öfke yüzünden hıçkırığı andıran bir sesle ona hiç de bir soytarı değil, bir misyoner olduğunu anlatmaya çalıştığı ve daha iyi anlaşılsın diye tüm dünyanın tanıdığı peder Billy Graham'ın ve

Papa VI. PauPün adlarını bir solukta sayıverdiği için, Yüzbaşı, atlatılmaya çalıştığını sanıp sözleri kendisine yönelik kişisel bir hakaret olarak algılayarak, Amerikan ordusuna ait koca tabancasını çekti.

— Dans et. Benim için dans edeceksin!

Ama Dr. Horwat'ın dans etmeye hiç niyeti yoktu. Sonuç olarak, onurunu yitirmektense, oracıkta yaşamını yitirmeyi yeğlerdi. Burnunun dibinde koca tabancasını sallayıp duran o sarhoş gorilin karşısında korkmadığından değil. Ödü kopuyordu. Hatta o kadar korkuyordu ki, bir Amerikalının sözcük hâzinesinin özlülüğüyle pek uyumlu olmayan bir kullanım çeşitliliğine sahip, gök gürültüsü gibi bir sesle söylenen bir hakaret ve edepsizce sözler akını Amerikalı damarlarının en derinlerinden yükselerek dudaklarının ucuna kadar geldi; ve müzikhol dünyasının tarihinde şaşırtıcı ve hatta belki de eşsiz bir gösteriyle -ömrü boyunca ağzından tek bir kaba sözcük çıkmamış sofu bir adamdı söz konusu olan-, korkusundan, öfkesinden, utancından arındı. Hayatta insanların kendilerinde tamamıyla beklenmedik birtakım kaynaklar keşfettikleri ve tarihsel koşulların yarattığı şokla, özgün bir esinlenmenin ışığı altında ellerinden gelenin en iyisini ortaya koydukları anların varolduğu gerçektir.

Dr. Horwat böylece, bariton sesinin genç ve muhteşem güzelliğinin ve ülkesinin en güzel askeri geleneklerinin içinden kopup gelen söz salvolarının şiddetinin, sanki içinde birdenbire bir yanardağ uyanmışçasına dağlan titreten bir güçle kabardığı bir sesle kükremeye başladı. Bu pislikler selinin kilisesini ve milyonlarca müridini derinden yaralayacak olmasına karşın, böylesi koşullarda, ortaya konabilecek çabaların en soylu ve yüreklilerinden olup çıktılar: Birleşik Devletler'in Üçüncü Dün-ya'ya bol keseden attığı tüm güzel sözlere karşın, bu büyük ülkenin son sözünü henüz söylemediğini kesinlikle kanıtlamış oluyordu. Kötü niyetli bir zihniyet -ünlü sahibi Agge Olsen'in omzuna tırmanmış olan vantrilok kuklası Ole Jensen de pek uzakta değildi-, karanlığın içinde sahneyi gizlice gözlerken, Yüzbaşı Garcia'nın, soytarı yerine koyduğu kişiden silah zoruyla tam da istediği şeyi elde edip etmediğini, bu sonuncunun da, hödüklerin 1 nrşısında son derece güzel bir yüreklilik ve yaralanmış onur gösterisinde bulunarak, yalnızca ve yalnızca Gar-cia'nın gönlünü eğlendirip eğlendirmediğini

sorabilirdi kendi kendine. Dr. Horwat kendinden geçmekteydi. Öfkesine, gücenikliğine, hatta korkusuna karşın, hayran olunası sesinin dağları

Yıldızyiyicilcr 257/17 titretir gibi göründüğünün farkına varmaya başlıyordu; kükremeye devam ederken, bir taraftan da yarattığı yankılara kulak vermeye koyuldu hoşnutlukla. Bu sonunda onu sakinleştirdi, soluk almak için durduğunda, Garcia'nın ona saygıyla baktığını fark etti.

— *Muy bien,* dedi Yüzbaşı dudaklarım şaplatarak. *Si senor.* Çok yetenek var.

Şişeyi Dr. Horwat'a uzattı; ve genç misyoner, daha sonraları inanmakta zorluk çekse de, son bir küfürden sonra, *tequ-ila*'dan koca bir yudum alırken buldu kendini.

Sonra şişeyi yere atıp bin parçaya ayırdı ve taşlara takılıp sendeleyerek gecenin içinde kayboldu; genç kadını hâlâ kendi halinde uyurken bulmak içini rahatlattı. Evine gelmiş gibi hissediyordu kendini; olabildiğince rahat bir biçimde kızın yanına yerleşerek, bir koluyla ona sarıldı. Yüreğinin son saldırılarının temposunda hâlâ öfkeyle çarpıyor olmasına, alnının ateşler içinde yanmasına, kafasının adamakıllı sert ve intikam kokan tümceler halinde çaba harcamaksızın bir araya getirilmiş kalaylı sıfatlar ve sövgülerle dolu olmasına karşın, yeni yeni çıkmaya başlayan ve şimdiden çiğ damlaları gibi yanaklarım kaplayan sakalının altından homurdandığı birkaç *bastard'ın* ardından, genç misyoner çabucak derin bir uykuya daldı.

19. Bötiim

Yıldızlar gökyüzünü baştan sona kaplıyor, karanlıkları yalnızca yeryüzüne bırakıyordu; gece onlara iyi geliyor, diye düşündü Almayo, tıpkı gündüzün tarlalara ve hasada iyi geldiği gibi. Bir kayanın üzerine uzanmış yatıyordu, gözleri onlarla dop-doluydu. Yıldızlar. Oralarda doğmuştu eski tanrılar, binlerce yıl önce, işte oralardan inmişlerdi. Gökyüzünden gelmiş, uzun zaman boyunca, sungularına, kurbanlarına, rahiplere daima yanıt vererek adaletle yönetmişlerdi insanları. Ve sonra Ispanyol-lar denizden gelip eski tanrıları yıkmışlardı; bunu yapabilmişlerdi, çünkü yanlarında, diğerlerinden çok daha güçlü olan ve beraber çalışan yeni tanrıyla Şeytan'ı getirmişlerdi. Alaşağı edilmiş, kırılmış eski tanrıların yıkıntıları, ülkenin her

yerini kaplıyordu. Ama artık yenilgiye uğramış taşlardan başka bir şey değildiler ve tüm yenilenler gibi, güçlerini kaybetmişlerdi.

Almayo derin bir saygıyla gökyüzünü seyretmeye devam ediyordu: gerçek yetenek yukarıdaydı, başka bir yerde değil. Başka yerlerde yalnızca soytarılar vardı, insana bir anlık bulanık bir yanılsama yaşatan, güce, dehaya ya da yeteneğe sahip olduklarını öne süren, ama altı üstü bir müzikhol sahnesindeki bir gösteri süresince insanı kandırabilen Diaz, Baron, panayır sihirbazları, hokkabazlar, illüzyonistler, vantriloklar ve gözbağcı-lar.

Hâlâ hayatta olduğuna göre, henüz umudunu kaybetmiş değildi. Bu dünyada olduğun sürece umut vardı. Kötülüğün gücü öbür tarafta bitiyordu belki, ama burada değil. Ordu'nun burnunun dibinde kenti terk etmeyi başardığına göre, şans hâlâ ondan yanaydı. Birisi, bir şey hep kolluyordu onu. Hâlâ güneşin sıcaklığını taşıyan toprağa elini değdirerek gülümsedi.

Başının üzerinde, kaktüslerin eğri büğrü gölgeleri alnına doğru sarkıyordu; kayaların da, kimi zaman sanki hareketlenen, canlanan, ona işaretler gönderen tuhaf biçimleri vardı. Ama bu bir yanılsamaydı yalnızca, susuzluk insanın olmayan kaynaklar görmesine neden olur. Belki de her şey bir yana, yeryüzü insanlara aitti, başka hiç kimse, güç, gizem yoktu, dünya boş sardalye kutularından, Amerikan malı makinelerden ve Co-ca-Cola'dan ibaretti yalnızca. Belki de dünya, Amerika'nın askeri artıklarının boşaltıldığı koca bir depoydu. Ispanyollar hep yalan söylemişlerdi, papazları da yalan söylemişti herhalde ve ne iyilik vardı, ne de Kötülük, ne Tanrı ne Şeytan, mutlak güce sahip gerçek bir yetenek yoktu, yalnızca Amerikan artıkları için koca bir boşaltım yeri vardı. Buna inanamıyordu bir türlü. Yorgunluğuna, idealist ve iyi niyetli genç subaylarla, ne tanrıları, ne şeytanları olan öğrencilerin onu alaşağı edişlerindeki olağanüstü kolaylığa karşın, inancı onu terk etmiyordu. Düşmanları onu sık sık iki yüzlü olmakla suçlarlardı, o da bu sözcüğün anlamını anlattırmıştı birilerine. İki yüzlü değildi. Bu ülkede çiçeği burnunda subaylarla öğrencilerden başka iki yüzlü biri yoktu. Onlar hiçbir şeye inanmıyordu, yalnızca insanlara inanıyorlardı.

Aydınlar, 'seçkinler', arkasından 'yıldızyiyici' demişlerdi onun için. Bu onun Cujon kökenine yapılan bir anıştırmaydı, çünkü bu, geldiği tropikal vadilerde *mastala'yla., mescal'\e,* dağlarda ise *cola y\z* kendilerini

uyuşturan Kızılderililere verilen addı. Ama Kızılderililerin ağızlarına atacak başka hiçbir şeyleri yoktu, hem *mastala* onları mutlu ediyor, güçlü kılıyor, düşlerinde Tanrıyı görmelerini ve daha iyi bir dünyanın gerçekten varolduğunu kendi gözleriyle saptamalarını sağlıyordu. Düşmanları böylece ona hakaret ettiklerini sanıyorlardı, ‘yıldızyiyi-ci’nin yaralayıcı ve aşağılayıcı bir terim olduğunu sanıyorlardı, ama, mescal ya da cola değilse bile, kendileri de sürekli olarak uyuşturucu kullanıyorlardı. Kendileri, yetenekleri, insanlar ve güçleri hakkında edindikleri tüm o güzel düşüncelerle, uygarlığımız dedikleri şeyle, kültür evleriyle, şimdiden tüm dünyayı kaplayan ve şimdi de, pisliklerini boşaltabilecekleri yeni yerlere ilişkin bitmek bilmez bir arayışla ayın çevresinde dönmeye gönderdikleri Amerikan artığı maddelerle uyuşturuyorlardı kendilerini. Kızılderililerden çok daha fazla uyuşturuyorlardı kendilerini, onlar da vazgeçemiyordu uyuşturucularından, onlar da düşlerinde kendilerini evrenin mutlak güce sahip efendileri olarak görüyorlardı. Derin bir nefret sardı içini, yumruklarını sıktı. Gene gülüşler, yuhalamalar arasında devrilmiş bir biçimde arenada hissetti kendini birden.

Doğruydu bu, haklan vardı, olsa olsa annesi gibi yaşlı köylü kadınlarına iyi gelen otlardan asla yememiş olsa da, büyük miktarda yıldız tüketmişti o da; o daha gençlerini, daha tazelerini yeğliyordu, en yenilerini, Hollywood semalarında doğanların en sonuncularını, en büyüklerini ya da henüz parlamaya başlamış olanlarını; uçağa atlar, gelip uzanır, bacaklarım açarlardı, Amerika’nın az gelişmiş ülkelere yaptığı yardım parasıyla onlara sunduğu tüm mücevherlerle iyice parlayarak giderlerdi. Gece kulübünden en büyük yıldızlar, en iyi gösteriler gelip geçmişti. Herkesin yaşamak için büyüye gereksinimi vardı. Yalnız onun duyduğu gereksinme, diğerlerininkinden daha fazlaydı. Onun açlığı çok daha fazlaydı. Tek acıdığı tüm uzmanların, tüm yetenek arayıcılarının durmadan sözünü ettikleri benzersiz, efsanevi gösterinin, dünyanın en büyük numarasının kendini göstermemiş olmasıydı. Müzikhol dünyasının semalarında başka hiçbir yıldız parlamadığı gibi parlayan en büyük yıldız, gözlerinden gizlenmişti. İnsanın bu ‘Jack’in gerçekten varolup varolmadığını soracağı geliyordu.

Onu ve beraber çalıştıklarına, biri varsa, diğeri de varolduğuna göre ortağını görmek için her fiyatı ödemeye razı olmuştu hep.

Şimdi, çevresinde son dostlarıyla Sierra’larda kaçmaktaydı, şansı biraz yardım ederse Güney’deki yarımadada, ona sadık kalmış olan General Ramon’un birliklerine ulaşabilirdi.

Son purosunu içiyor, bakışlarını gökyüzünden ayırmayı beceremiyordu bir türlü. Güzel bir gösteri, ama bu milyonlarca ışık yalnızca kandırmacaydı herhalde, birbiri ardına *El Sefior* sahnesinden geçmiş olan diğer şarlatanların sunduklarının hiçbirinden daha fazla değildi sunabilecekleri.

Gerçek yetenek gözlerden gizleniyordu. Şimdi, onu göremeden ölüp gitme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Belki de ödenmesi gereken bedel tam da buydu. Buna gerçekten emin olsa, se-

ve seve öderdi bu bedeli. Ama, Kopenhag’daki *Tivoli’dt,* Bris-tol’daki *Palladium’*da, hatta *Merida’d*a bile bir sürü insan onu görmek için topu topu bildik giriş ücretini ödemişlerken, ondan bu kadar pahalı bir ücret istemiş olmaları gene de tuhaftı doğrusu. Hepsi onu görmüşlerdi. Bu işten çıkarı olan suç ortakları tarafından özenle sürdürülen bir efsaneden ibaret değildi ortadaki.

Bu dünyanın bir yerlerinde, su götürmez benzersiz güçlere sahip, en ciddi, en inançlı profesyonellerin varlığını ve yeteneğini doğruladıkları tam anlamıyla muhteşem bir yaratık vardı. Ama işte, onunla karşılaşmayı gerçekten hak eden tek adamın gözlerinden gizleniyordu. İçinde ağır bir yoksunluk ve umutsuzluk duyması için, Almayo’nun bu ‘Jack’i ve ortağını aklından geçirmesi yetiyordu. Adil değildi bu. Daha başka ne istiyorlardı ondan? Elinden gelenin en iyisini yapmıştı işte, İspanyol rahiplerin o ikisinin dikkatlerini üzerine çekmesini kesinkes sağlayacağım söyledikleri tüm günahları işlemiş, hatta birkaç tane de kendisi uydurmuştu. Belki Hitler daha fazla günah işlemişti, ama o büyük bir ülkenin başındaydı, ulu Alman halkı topyekûn arkasındaydı.

Neyse, gene de şansı şimdilik iyiydi, henüz her şey bitmiş değildi. Başkent çıkışında Güvenlik Gücü’nün hâlâ yaşayan birkaç adamına rastlamışlar, en ufak bir düşmanlık ya da hatta ya- * şam işaretine ateş saçan mitralyözlerle, beraberce hızla Güney’e doğru dalmışlardı. Kilometreler boyunca, hareket eden her nesneye kurşun sıkmışlardı. Güney vadilerine ulaşabilmek için aşmaları gereken dağın içlerine dalarak yolun gittiği yere

kadar gitmişler, sonra arabaları, motosikletleri terk edip, atlar, katırlar ve onları yolu gösterecek bir rehber bulmuşlardı. Rehber *lider maximo* nun boğazı fazla güçlük çekmeden aşabileceğine, önlerinde aşılabilir bir yol olduğuna, güney yamaçlara ve General Ramon'un ileri karakollarına ulaşmalarının iki günden fazla sürmeyeceğine yemin etti.

Yarımadanın güneyinde bulunan, başkenti doğrudan Gom-baz Limanina bağlayan yolu deneyebilirlerdi; birkaç adam, terk ettikleri arabalarda kalan benzinleri yedekleyerek bu tehlikeye atılmaya karar vermiş, beş yüz kilometre yol yapmak üzere motosikletleriyle yola koyulmuşlardı; esas tehlike, Securidad

üniforması taşıyan herkese karşı çığrından çıkmışa benzeyen yöre halkından geliyordu. Şansları biraz yardım ederse askerler birkaç saate kalmaz General Ramon'a ulaşırlardı, o da Alma-yo'yla arkadaşlarını almak üzere Sierra yoluna bir helikopter yollardı. Henüz her şey yoluna girebilirdi.

Yıldızların altında uzanmış, gözlerini yıldız ışıklarıyla doldurup sessizliği dinleyerek uçurumun kenarındaki kıpırtısız nöbetçileri seyrederken -hiçbir tehlike yoktu aslında, yalnızca dost gece vardı-, her huzur ya da dinlenme ânında, gökyüzünde pırıldayan her yeni işaretle beraber, içinde yeni bir güvenin uyanmakta olduğunu duymaya başlıyordu; bedeni yorgunluğunun derinliklerinden yeni bir güçle, yavaşça yeniden doğuyordu, sanki başının üstündeki tüm o sayısız pırıltı ona kişisel bir haber yolluyordu, sanki onun için daha önce hiç onca vaat ve güzellikle parlamamışlardı. Adamlarından birkaçının başarısızlığa uğraması gerçekten de büyük şanssızlık olurdu, şans, onu hak etmek için gereken her şeyi yapanları kolay kolay terk etmezdi. Yenilmiş olmaktan çok uzaktı. Yarın sabah, günün ilk ışıklarıyla beraber, General Ramon'un helikopteri gelip onu alacaktı. Tıpkı 'Jack'm ünlü gösterisinde yaptığı gibi, gökyüzünden yavaşça inecekti yere. Yıldızlara olan tüm bağlılığına karşın gözlerinin kapanmaya başlamasına, henüz uyumamışken mutlak güce sahip 'Jack'i düşlemeye devam etmesine karşın, yüreğinde öyle yakıcı bir yeteneğe *ve protecciön*'a karşı öyle yakıcı bir susuzluk, öyle bir özlem duydu ki, düşün sonu gibi, bir boşluk gibi, gerçekliğin olanca boşluğu ve hiçliği gibi çökmekte olan uykuya karşı direndi.

20. Bölüm

Şafak söker sökmez, Garcia'mn aldığı, kesinlikle Yüzba-şı'nın ağzının korkunç bir biçimde yapış yapış olmasının rahatsızlığını çektiğini ve... kıyıcı bir gününde olduğunu açıkça ortaya koyan bir kararla, hepsi birden aynı Cadillac'a istiflenerek, tekrar yola koyulmuşlardı. Fakat, tek bir Cadillac ve tek bir jip-le, Garcia, doğru yola ulaşmalarına ucu ucuna yetecek kadar benzinleri olduğunu biliyordu. Arabanın içi o kadar sıcaktı ki, dört bir yandan bedenlerin ağırlığı altında ezilen Dr. Horwat, zaman zaman hiçbir düşünce ya da herhangi türden bir duygu izi taşımayan bir uyuşukluğa gömülüyordu. Sonuç olarak gerçek bir rahatlamaydı bu, çünkü, aklı başına geldiği zaman, arabanın sarsıntıları, bir an bile yakalarını bırakmayan uçurumun görüntüsü, basbayağı onu kollarında taşıyan Kübalının bedeni-' nin iğrenç dokunuşu, şoförün yanında oturan Agge Olsen'in omzunun üstünden ona doğru sarkan kuklanın boş bakışları, arkadaşlarının tere batmış, solgun yüzleri, eteği izin verilen, hayal edilebilecek tüm sınırların ötesine dek çıkmış olan genç kadın, durmadan pencereden kusan avukat Mr. Sheldon'un rahatsızlığı, el değmeyecek kadar ısınmış olan karoserin kükürtlü, madeni kokusu katlanma sınırlarının çok ötesindeydi; kendini, kolunu her yere uzatmış olan Şeytan'ın alaycı bir sırıtışının orta yerine düşmüş gibi hissediyordu; sonuç olarak bu Cehennem çemberi sürüp gittikçe, ölümcül düşmanının özel, kişisel dikkatinin nesnesi olduğu, ülkeye yapılan bu yolculuğun da, rahip daha fazla rezil olsun diye, rahibi düşman topraklarına çekmek üzere 'rekabet' nedeniyle düzenlendiği izlenimine kapılmıştı.

— Cesaret, Dr. Horwat, diye gıcırdadı, vantrilok sahibi hiç kuşkusuz vahşi bir tanrıtanımaz ya da belki de tüm Protestan

inançlardan içtenlikle ıjefret eden sofu bir Katolik olan kukla. Cesaret, benim iyi yürekli misyonerim. Bu iş çok uzun sürmeyecek, içimden bir ses öyle söylüyor...

İmalarla dolu bu uğursuz uyarının haklılık payı taşımanın bile ötesine geçtiği göz ardı edilemezdi, çünkü, şanssızlığın ya da zincirinden boşanmış karanlık güçlerin tasımlamalarının doruğa ulaşmasından dolayı, sabah sabah epey sarhoşlamış olan Yüzbaşı Garcia radyosunu açtı; böylelikle başkentin düştüğünü ve 'cani ve kanlı hırsız Jose Almayo'nun tüydüğünü öğrenmiş oldu; ardından da genel Güney Bölgesi'ni dinleyerek, General

Ramon’un kumandasındaki Gombaz Limanimn *lider maxi-mo*'ya sadık kaldığım, GeneraPin düzeni ve ‘yasallığı’ sağlamak üzere başkent üzerine yürümeye hazırlandığını öğrenmişti. Yüzbaşı Garcia, böylece hızla Gombaz’a doğru ilerlemeye karar verdi; birtakım dost kıyılara demir atabilmek için denize tek çıkış orasıydı. İşte şurada, diye bildirdi tutsaklara, kocaman pis parmağıyla haritanın üzerini lekeleyerek, yazgıları hakkında karar verecek olan yetkililere teslim edileceklerdi... söz konusu yazgının nasıl olacağına gelince, diye ekledi suç ortaklığı yapar bir havayla, tutsaklara mı yoksa ölüme mi yöneldiği anlaşılmayan bir göz kırpışıyla, bu tamamıyla Almayo’nun nerede bulunduğuna, kafasının ne durumda olduğuna bağlıydı. Bazıları bu yeni dönemeçte, olayların umut etmek için nedenler kazandığını düşündüler; Dr. Horwat ise hiç hayallere kapılmıyordu, yüzyıllar önce birilerinin kurşuna dizmeyi unuttuğu bu Garcia serserisinin söylediklerine zerre kadar güveni yoktu; dünyanın yarattığı en rezil namussuzlardan biriydi, en azından işte burası kesindi; büyük olasılıkla yüz kızartıcı hastalıklarla için için çürümüş, oğlancılık da yapan, edepsiz, sarhoş yalancının teki; kesin görüşü bu yöndeydi, Garcia sırtını döner dönmez de, yüksek sesle dile getirdi bunu. Salhaneye yaklaşmış koyunlar gibi umutla melemeye başlayan dostlarındaki ani iyimserlik parlamasından rahatsız olmuştu; ona kalırsa bu, devekuşluğu yapmanın, gerçekle karşı karşıya gelmeyi reddetmenin acıklı ve alçakça bir yoluydu yalnızca. Kendisine gelince, karşı karşıya bulunduğu rakibin ve düşmanın doğası göz önüne alındığında, birtakım mutlak namussuzluklara hazırlıyordu kendini. Düşman’ın karşısında kazandığı tüm raundların bedelini ödemekte olduğunu biliyordu; geçmiş karşılaşmaları boyunca, ringin tozunu yutturmaktan asla geri kalmamıştı Düşman’a. Hakemin sırtı onlara dönükken yiyeceği aşağılık bir darbeyle nakavt olacağını biliyordu; dine ya da kutsallığa karşı herhangi bir kötü niyet taşımaksızın şunu da belirtmek gerekirdi ki, karşılaşma hakemin umurunda bile değildi. Peder, ruhani haçlı seferinde bir yığın zafer kazanmıştı, adil yollardan yenilmezdi. Bu son suçlamanın mantık kurallarına uymadığını fark edemeyecek kadar yorgundu, çünkü Şeytan’ı adil olmamakla suçlamak, gerçekten de mantıksızcaydı. Bu onun mesleğinin bir parçasıydı. Rakip onu haince bu ülkeye, Amerika dışına, tüm az gelişmiş ülkeler üzerinde uzanan saltanatına çekmiş, şimdi de, bu bildik ülkede, rahibi başına vura vura gebertiyordu.

— Bu pis ülkeden sağ salim çıkabileceğimizi zannetmiyorum, diye bildirdi kollarını göğsünde çaprazlayarak, çünkü Kübalı canavarla, karın altı dizlerine dayanan kadın vatandaşı arasında sıkışıp kaldığı için, ellerini nereye koyacağını bilemez durumdaydı.

— Tamam, gene başladı işte, dedi genç kadın esneyerek ve hiç utanmadan külotunu düzelterek. Sonuçta kültürlü ve uygar bir adamsınız siz, Dr. Horwat. Tabii bu güzel bir konuşma, retorik simgesi, simgesel bir anlatım yolu, ama Şeytan diye bir şeyin varolmadığını, bunun yalnızca bir folklor ve batıl inanç ürünü olduğunu gayet iyi biliyorsunuz.

— Ne var, vaiz, diye sordu kukla sahte bir ilgiyle. Amma da uzattınız. Gören de ailenizden birini kaybettiniz sanır.

Dr. Horwat yanıt verme zahmetine girmedi. Görüşlerini savunacak cesarette olmayıp, sevimsiz şeyleri hizmetçilerine söyleten insanlardan tiksinirdi. Küçümsenmeyi hak eden nesneyi hor görüyle şöyle bir süzmekle yetindi.

— Hayır bayım, hayır, tümüyle yanlış düşünüyorsunuz, diye görüş bildirdi bebek ciddiyetle. Ben belki yalnızca zavallı bir kuklayım, ama sanıyorum zannettiğiniz gibi ateist değilim. Ben tamamıyla inançlıyım. Ben Yüce Vantrilok'a inanırım. Biz, kuklalar ve bebekler, hepimiz ona inanırız.

Dr. Horwat gözlerini kapadı.

21. Bötüm

Dağlar gölgelerden sıyrılıyordu; Sierra Dolores'in gri kayalıkları ve altın rengi dikenleri yavaşça, çiğ damlalarıyla ıslanmış örümcek ağlarıyla şamdan biçimli kaktüslerin parmaklarını solduran gökyüzüne doğru yükseliyorlardı, ama ışık vadilere ve dünyanın karanlık köşelerine dokunmayı başaramıyordu. Hemen hemen hiç yol yoktu; bu da, insana işkence çektiren yolun, kayalıklar arasında atılan her adımda bitecek gibi görünmesine neden oluyordu. Atlar yükseltiye alışık değillerdi, onları soluklandırmak için gene yere inmek zorunda kaldılar. Gökyüzü solgun bir yeşillikteydi, güneş, San Cristobal de Las Casas tarafından, okyanusun dışından o ağır yükselişine gökyüzünün derinliklerinden daha yeni yeni

başlamıştı. Az önce, Sierra'nın zirvesinde, güneşe bakmak için gözleri yere eğmek gerekiyordu. Ama gökyüzü yıldızların rengine bürünmeye başlamıştı bile. Atlar başlarını eğiyorlardı. Paralutin taraflarında, karla kaplı çıkıntılar pembeye boyanıyorlardı. Hava buz gibiydi, toprak kokusu taşımıyordu anık.

Radetzky, bir kayaya dirseğini dayamış, Ispanyolu seyrediyordu. Ayaktaydı, gözlerini, doruklarıyla güneşi karşılayan yanardağa doğru kaldırmıştı; bir eli kalçalarının üstündeydi, başka hiçbir şeyi dert etmeden gösterinin güzelliğine dalıp gitmiş gibiydi. Ispanyol, büyükelçiliği terk ettiklerinden beri en ufacık bir kaygı belirtisi göstermemiş, belki de yalnızca güzelliğinden kaynaklanan o bir parça kibirli, ilgisiz havasını korumuştu. Radetzky kendi kendine bunun bir tür aristokrat küstahlık mı olduğunu, yoksa yalnızca hiçbir insancıl duygunun kızın yüzüne kadar ulaşacak bir yol bulamayıp, çizgilerinin mükemmelliğini bozmayı mı başaramadığını merak etti. Ayrıca, toprağın üzerinde de, hiç sızlanmadan, karşı çıkmadan, rahatça uyumuştu. Karman çorman kayalar ve yanardağlardan oluşan bir arka planın üzerinde belirlenen, yeşil bir gece elbisesi giymiş olan bu siluette yersiz, nezakete aykırı bir şey vardı. Sanki tek kaygısı kötü giyinmiş bir biçimde ölmekmişçesine, yalnızca elbisesine özen gösterir gibiydi. Belki de Tanrı'ya inanıyordu; boynundaki bir zincire asılı altın bir haçı vardı, çok eski bir haç ve belki de yalnızca bir mücevher değildi bu. Sabahın ilk ışığının hafifçe dokunup geçtiği koyu kahverengi saçlarıyla, yandan görünüşünü gökyüzüne, bir mücevher kutusunun üstüne yerleştirircesine yerleştirmişti sanki. Gökyüzü çok yakışıyordu ona. Gören de gençliğiyle doğan günün gençliğinin arasında bir bağ var sanırdı. Gizemli güzellik dedikleri türden bir şeydi bu. Ve Radetzky, bu dağın yumuşaklıktan yoksun olduğu kadar dünyanın da gizemden yoksun olduğunu bilmesine karşın, hâlâ o kırılgan umuda tutunuyordu. Leonardo bir dolandırıcıydı, La Jacon-de'un gizemli gülümsemesi ise, yaşlı bir soytarının iyi kotarılmış bir gösterisiydi. Gizem yoktu, insanlar da işte bu yüzden güzellikle yetiniyorlardı. Uyuşturucu almış biri gibi, o yüzdeki tuhaflığı seyretmeye, gözlemlemeye devam ediyordu; kız öyle ulaşılmazca dursun diye, güzelliğinin onu aldatmasına yardımcı olmak için, konuşmaya bile kalkışmıyordu. Bu 'gizem' havasının, belki de yalnızca bir ifade yokluğu olduğunu da biliyordu.

Sabah, illüzyonlara uygun bir zaman değildi. Nesnelerin gerçekliğe karşı korkunç bir eğilimleri vardı.

Yere yatmış uyumakta olan Diaz'ın, Almayo'yu aldatan, uzun zamandan beri Almayo'nun düşmanlarına ve yabancı elçiliklere, onları ilgilendiren ne varsa ileten bir şarlatan olduğunu biliyordu. 'Gizemli' Baron'un ise alt tarafı bir sarhoş, bir asalak olduğunu, o yokluk havasının, insanlık koşullarında yer almayı reddedişin, bu hemen hemen metafizik uzaklaşmanın da gene, birtakım havalara girmiş, tabanca cebindeki bir şişe viskiden daha derin hiçbir şey saklamayan bir soytarının gösterisi olduğunu biliyordu. İnsanlar daha yeni yeni başlıyordu üç boyutlu olmaya; kendilerini değiştirmek için de sanatlarının, müzelerinin, şiirlerinin, müzikhollerinin tümüne gereksinimleri vardı. Ve 'İnsanüstü' bir güzelliğe sahip bu 'gizemli' kızın biraz sonra bir kayanın arkasına işemek için uzaklaşacağını biliyordu. Hepsinden önemlisi, *lider maximo'n\ın* güvenini kazanmak ve sansasyonel bir röportaj, özgün bir inanç sahibinin öyküsünü yazmak uğruna edepsiz ve aslında varolmayan serüvenci Otto Radetzky rolünü elinden geldiğince güzelce ve cesaretle oynayan isveçli gazeteci Leif Bergstrom olarak, tüm o kendinden kaçma girişimlerine karşın, kendi kendisiyle hesaplaşırken nelerle karşı karşıya geleceğini biliyordu.

Kendine tehlikeli bir iş edinmiş, sonunda da, son derece başarılı olmuştu. Hatta diyebilirdi ki, belli bir noktaya kadar, *El Senor* sahnesinde gösterilerini seyrettiği tüm diğer sanatçılardan daha ileriye gitmeyi başarmıştı. Sonuna kadar Almayo'nun peşinden gideceğine ve rolüne sadık kalacağına, rahatlıkla elçilikte kalabilir, onlara kim olduğunu söyleyebilir, postu kurtarabilirdi. Ama bunu yapmamıştı. Hemen hemen başka türden bir özgünlüğe bürünmek için oyundan sıyrılmayı başarmıştı. Çünkü, sonuç olarak, rolünü sonuna kadar götürüp, seçtiği kişiliğe ve oyuna ölünceye dek bağlı kalmaktan başka insanın ulaşabileceği bir gerçeklik yoktur, insanlar Tarih'i, yetim doğmuş biricik gerçek içtenliklerini böyle oluşturuyorlardı işte. Derken, rollerine sadık oyuncular, gösterilerine sadık soytarılar sahneden çekiliyor, oyunlarından gerçeklik doğuyordu. Bu, de Gaulle için olduğu kadar Napolyon için de geçerliydi, hatta belki daha da gerilere, müzikhol tarihi içinde binlerce yıl gerilere gidilebilirdi.

Gerçeği bilen tek insan İsveç Büyükelçisi'ydi, ama o da Bergstrom'u, sıkıntılı durumlarda onun için fazla bir şey yapamayacağı konusunda defalarca uyarmıştı.

Dış görünüşünün, yassı ve küstah yüzünün, ince, utanmaz dudaklarının, Kuzeyli mavisi, solgun gözlerinin, bir düellonun değil de, öğrenciliği zamanında Upsala'da geçirdiği bir motor-siklet kazasının sonucu olan tipik bir Alman yara izi bulunan yanağının yardımıyla, rolünün hakkını vermişti. Belki de kendi dış görünümüne biraz fazla teslim olmuş, bir anlamda çekimine kapılmıştı. Sonunda kendi zekâsının tuzağına düşmüştü. Kendisine saygısı olan tüm oyuncular gibi, gösterisini yerine getirmek için dış görünüşünü sonuna kadar kullanmıştı; bu durum Mus-solini için de doğruydu, birçok başka insan için de. Doğanın ve rastlantıların onlara verdiği sahne donanımlarını sonuna dek kullanmış, sonunda da oyuna kapılmış, kendi oyunlarına inanmış, kendi kendilerine gerçekliklerini kanıtlamak için de, milyonlarca ölüye neden olmuşlardı.

İşte böyle yaratmıştı, Hitler'in gözde paraşütçüsü Skor-zeny'ninkinden kopyaladığı zengin asker Otto Radetzky kişiliğini. Jose Almayo'yu kandırmayı başarmıştı. Sahip olduğu zekâ sayesinde, Ortadoğu'nun ya da Karayipler'in herhangi bir genel karargâhına girdiğinde, daima çok iyi karşılanıyordu. Herkesi kandırmayı başarmıştı. Ama belki de en çok kendini kandırmıştı. Tüm düzmececiler gibi, gerçekliğe duyduğu açlığa kapılmıştı biraz; Goebbels'inkinden çok daha masumca yapmıştı bunu doğrusu; Goebbels ki, kendine yakıştırdığı kişiliğe bağlılığı gereği, kendi canına kıymadan önce altı çocuğunu ve karısını öldürmüştü. Az bir zaman sonra, yolun tozun toprağının içinde kurşunlarla delik deşik olmuş bir ceset halinde gerçekten Otto Radetzky olup çıkarak, yüce bir gerçeklik ânı yaşayacaktı.

Başkentin çıkışında topladıklarıyla Almayo'nun iki koruması dahil, yarılarında hâlâ altı asker vardı. Şimdi, birlikleri vadilerin derinliklerini işgal etmiş olan Rafael Gomez'in kontrolündeki arazinin üstündeydiler. Güney'deki genel karargâha bir mesaj ulaşabileceğini varsaysalar bile, helikopterin bu kayalar karmaşasında yerlerini saptayabileceği bile kuşkuluydu. Tüm ülke o sıralar *lider maximo*'nun devrilmesiyle çalkalanıyor olmalıydı. Afrika'da, Ortadoğu'da, Endonezya'da, Orta

Ameri-* ka'da büyük devrilmeler mevsimiydi... Geriye bir tek Duvalier ve bir gemi bulup Haiti'ye sığınma umudu kalıyordu. Sonuç olarak, şimdilik kovalamacalardan yakayı sıyırmış durumdaydılar. Sierra'mn öbür tarafında, güney yamaçta, General Ra-mon'un birlikleri vardı. Şansları birazcık yardım ederse, oraya ulaşabilirlerdi. Birkaç saat boyunca kimse yanlarına tırmana-mazdı. Radetzky haritasını açarak, bir kez daha emin oldu: bölgeden geçen hiçbir yol yoktu.

Baron, tamamıyla aldırmaz bir havayla, bir kayanın üstünde oturuyordu. Ingiliz usulü takımları az çok buruşmuştu, ayakkabıları ve tozlukları tozlanmıştı; olaylar onu gri melon şapkasından yoksun bırakmıştı, alnında da bir şişlik vardı; ama tüm Tarih'i, dünyanın çalkantılarını, İsa'dan bu yana başına gelmiş tüm kişisel serüvenlerini ayaklarının dibinde sönüp giden köpüklü küçük dalgalara çeviriyormuş gibi görünen o üstünlük havasıyla olanca ağırbaşlılığını koruyordu. Radetzky adamın, insanoğlunun başına gelen her şey karşısındaki üstünlüğünü taklit ettiğini düşünüyordu, ama bu ağırbaşlılık gösterisinin kaynaklarının, Baron'un cebinde sakladığı küçük viski şişesinden daha derin olmadığını biliyordu. Ama gene de, hayran olunacak bir biçimde direndiğini ve bu tarihöncesi zamanlarda karşılaştığı bir insanlıkla düşüp kalkmayı acımasızca reddetmeyi mimiklerle anlatma tarzında bir incelik bulunmadığını kabul etmek gerekiyordu. Güzel bir felsefi gösteriydi bu; hepsinin içinde bulunduğu durumdan yakayı sıyırmayı başarırsa, Baron herhalde asla işsiz kalmazdı. İnsanların kendilerine inanmaya gereksinimleri vardır, güzel onur gösterileri ise nadirdir. Ne katliamların, ne Auschwitz'in, ne de Hiroşima'nın gösterinin saygınlığını ve yorumcusunun kendisi hakkındaki son derece yüksek düşüncelerini azaltmayı başaramadığı açıkça ortadadır. Baron'un önünde hâlâ çok güzel bir gelecek vardı.

Küçük Kızılderili kız, sessizce yere çömelmişti. Tüm yolculuk boyunca aldırmazlığını korumuştu, tek kaygısı, kollarında taşıdığı üç güzel elbiseyle iki çift ayakkabıyı kaybetmemekti sanki. On yedisini geçmiş olmalıydı, bu da bir Kızılderili kız için fazlaydı bile; böyle epeyce askeri birliğin peşine takılmıştı herhalde; korkması için hiçbir neden olmadığını, her zaman birlikler ve askerler olacağını biliyordu. Yalnız Almayo, kızın her yerini kaplayan eşyaların yarısını atmak üzere ellerinden çekip aldığında, eşyaları geri almaya ve adamı tırmalamaya çalışarak ulumaya başlamıştı. Almayo

onu gülerek dövmüş, son molada, yoldan uzaklaşma zahmetine bile girmeden kıza sahip olmuştu. Radetzky'nin büyükelçinin kızına fırlattığı bakışları yakalayarak, şaşkınlıkla sormuştu ona:

— Neden ona sahip olmuyorsunuz?

— Kabalık olur bu, dedi Radetzky.

Biraz sonra, Almayo'nun gülerek ve genç kızı göstererek Diaz'a bir şeyler anlattığını, Diaz'm yüzünde de edepsizce bir anlatım bulunduğunu fark etmişti. Radetzky askerlerden birinin, silahını ödünç aldı.

— Akşam yemeği için bir şeyler bulabilir miyim diye bakacağım.

Kayalara tırmanmaya koyuldu. Gerçekliğe olan açlıklarım o kadar ileri götürmeyi akıllarından geçirdikleri takdirde, yalnızca Diaz'ı öldürmeye değil, Almayo'nun kafasını dağıtmaya da hazırdı. Aşağıya bakarken, Diaz'ın genç kıza doğru küçük, hızlı adımlarla yürüdüğünü gördü. Radetzky birkaç metre aşağıya indi, bir kayanın çevresini dolandı ve açıkça sakin bir yer arayarak dört bir tarafa bakınan ve İspanyol kıza bir şeyler geveleyen Diaz'ı gördü. Derken adam genç kızın elini tuttu ve ne Almayo'nun, ne de askerlerin onları görebilecekleri bir çalılığın arkasını işaret ederek kızı ikna etmeye çalıştı. Radetzky tüfeği omuzladı, parmağı tetikte, özenle nişan aldı, sonra gülümseyerek silahını indirdi.

Diaz cebinden bir deste kâğıt çıkarmış, gözle görülür bir utangaçlık ve sıkıntıyla genç kızın karşısında dikilerek, el çabukluğu numaralarından bazılarını sergilemeye koyulmuştu.

Radetzky sessizce güldü. Bunu tahmin etmeliydi: yaşlı maymunun hâlâ yapabildiği biricik numaralar bunlardı.

Tekrar yola doğru inerek, silahı askere teslim etti.

İşte tam o sırada bir helikopter sesi duydular. İki dağın arasından birdenbire çıkmış, büyük olasılıkla henüz yerlerini saptamamış olmasına karşın, onlara doğru yönelmişti.

Haberci General Ramon’a ulaşmayı başarmıştı.

Bir Ordu helikopteriydi, şimdi artık yan tarafına beyazla ve ulusal renklerle yazılmış olan numara fark edilebiliyordu. Araç onları hâlâ görmüyordu, askerler mürettebatın dikkatini çekmek üzere havaya ateş etmeye ve ellerini kollarını oynatmaya başladılar. Almayo bir kayanın üzerine çıktı, büyük beyaz siluetiyle, iki kolunu havaya kaldırarak, gökyüzüne karşı iyice görülecek bir biçimde dikildi. Helikopter ani bir dönüş yaparak onlara doğru dalışa geçti; sonunda yerlerini saptayabilmişti. Başlarının on-on beş metre kadar üzerinde dalgalanıp duruyordu, Almayo iri iri el kol hareketleri yapmaya devam ediyordu; pilot ve arkasındaki birtakım başka subaylar kolayca seçilebili-yordu.

Birden, helikopterden bir mitralyöz ateşi açıldı, kayaların üzerinde tozlar uçuştu. Almayo, iki kolu havada, bir an öylece kıpırtısız kaldı, sonra ağır ağır kafasını kanamaya başlayan sol bileğine çevirdi. Hemen sığınacak bir yer aramadı. Epeyce bir zaman, çevresinde ufak toz bulutları zıplayıp dururken, sabit bakışlarla bileğine baktı. Derken kolunu indirdi, geri çekilerek, bir taş yığının arkasında çömeldi. Radetzky bir kaya oyuğuna dalmıştı. Bitmek bilmez bir an boyunca, helikopter tepelerinde asılı kaldı, mitralyözler de onları ıslatmaya devam ediyordu. Askerlerin ikisi ölmüştü, ama diğerleri saklanacak kadar vakit bulmuş, şimdi de karşılık vermeye başlamışlardı. Bunun üzerine helikopter, ipliğinin üzerindeki bir örümcek gibi neredeyse dikey bir konuma geldi, ateşin koruması altında bir süre daha orada kaldı; o sırada içindekiler de harita üzerinde Almayo’nun bulunduğu yeri işaretliyor olmalıydılar. Ardından araç uzaklaştı.

Küçük Kızılderili kız, bir kayanın dibinde büzülmüş yatıyordu. Güzel Amerikan elbiseleri, tıpkı kendisi gibi, tamir olunmaz bir biçimde tahrip olmuşlardı. Elbiseler hâlâ ellerin-deydi. Yalnızca iki çift ayakkabıyı bırakmıştı. Tek bir sızlanmada bulunmadı, tek bir damla gözyaşı dökmedi, yüzü, ırkına özgü yazgıya boyun eğişin o yüzyıllık ifadesini yansıtıyordu. Birkaç dakika can çekişti, sonra gözleri sabitlendi; yüzü sakindi. Önlerinde dokuz günlük yollan kalmıştı, ama tüm yapabildikleri silik yol izini izlemekti. Çok geçmeden helikopter geri gelirdi. Atların ikisi yaralanmıştı, vurulmaları gerekti. Rehberleri ortadan kaybolmuştu. İlk ateşte, kayalıkların arasında gerçek bir ceylan gibi sıçramış, sonra da kelimenin tam anlamıyla

buhar olup uçmuştu. Sierra Dolores'in zirvesini izleyerek ve gökyüzünü kolaçan ederek, rastgele bir yol seçtiler.

Almayo sol koluna iki kurşun yemişti, dirseğinde de kötü bir yara vardı. Radetzky yaranın iki saat içinde iltihaplanmaya başlayacağını biliyordu.

Dağın yamacı doğrultusunda ancak birkaç yüz metre yol gitmişlerdi ki, yeniden bir motor gürültüsü duydular. Hemen dağılarak, helikopterin yeniden ortaya çıkacağını bekleyerek, taşlara yapıştılar. Ama gökyüzü bomboştu. Motor gürültüsü bir an devam etti, sonra uzaklaştı. Aracın nereden geçtiğini, gürültünün nereden geldiğini anlayamıyorlardı. Pilot şimdi nerede olduklarını biliyordu, onları ıskalamış olması tuhaftı.

İki saatten fazla bir zaman boyunca yürümeye devam ettiler, sonra motor gürültüsü son derece belirgin biçimde yine ku-

Yıldızyiyicilcr 273/18 laklarına geldi, bu sefer iyice yakınlardaydı. Ses aşağıdan geliyordu. Radetzky kulaklarına inanamıyordu.

— Arabalar, dedi.

— Deli misiniz siz, diye homurdandı Almayo. Burada yol yok, dostum. Haritaya bakınız. İyi bir haritadır. Ordu onu geçen sene bastırdı.

Radetzky haritayı bir kere daha gözden geçirdi. Doğruydu: orada yol yoktu. Bu durumda, nerede bulunduğunu hayal etmeleri olanaksız olsa da, ses helikopterden geliyor olmalıydı. İşte tam o sırada yeniden, çok yakınlarında bir yerden gelen araba seslerini duydular, bu sefer kuşku yoktu artık, frenlerin, lastiklerin, vites değiştirmelerin sesleri açıkça seçilebiliyordu. Koşarak bir tepeye çıkıp aşağıya baktılar. İnanılır gibi değildi, ama orada, yirmi metre kadar aşağıda bir yol, asfaltlanmaya hazır taşlı bir toprak yol vardı.

— Amerikalı orospu, diye haykırdı Almayo umutsuzlukla, sonra yere tükürdü.

Çünkü her yerden çıkıveren bu yol onun eseriydi. Kendi deyimiyle ülkeyi açmak, uzak köylere uygarlık götürmek, köylülerin yazgısını iyileştirmek

üzere her yerde yeni yollar yaptırmaya ikna etmeyi başarmıştı Almayo'yu. Ordu ve polis bunu kanıtlamışlardı. Halkı kontrol altında tutmanın, taşradaki bulaşıcı isyanların kökünü kazımanın en iyi yolu buydu. Böylece, tıpkı yeni telefon şebekesi için yaptığı gibi, tüm ülkeyi elinin altında tutabilsin diye yeni yollar yapılması için Genelkurmay'a açık kart vermişti. Gözlerinin önünde duran da o yollardan biriydi işte, çok yeni olduğu için haritada gözükmüyordu.

Şimdi artık yazgıları tümüyle devriye gezen askerlerin elindeydi. Almayo hiçbir mucizenin onları kurtaramayacağını biliyordu. Ve Almayo'nun güvendiği herhangi bir mucize yoktu. Askerleri de öyleydiler. İçlerinden biri, yolu karanlık bakışlarla süzerek *lider maximo'*ya:

— Bir tek *El Senor* çıkartabilir bizi buradan.

Almayo başıyla onayladığını belirten bir işaret yapmıştı.

Yola bakan dar patikayla dağın yamacı boyunca ağır ilerlemelerini sürdürürlerken, birden atını durdurarak tümüyle taş kesildi, çenesi çöktü, gözleri yuvalarından uğrayacaktı neredeyse ve korktu, daha önce asla korkmadığı kadar korktu, batıl inançlara dayalı bir korku dalgasıyla yere tükürdü.

Çünkü ilk gördüğü şey, Amerikalı kadındı. Siyah bir Ca-dillac'm arkasındaki bir taşın üzerine oturmuş, dizlerinin üstündeki bir deftere bir şeyler yazmaktaydı. Gözlüklerini takmış, tümüyle mektubuna dalmıştı.

22. Botum

İlk ânın korkusu geçtikten sonra Almayo, onu küçümseyen bu hayaletin üzerine, yolculuğunun sonunda onu beklemek ve kendisiyle beraber sürüklemek için topraktan çıkıp gelen bu cesedin üzerine, ölümün kara lekesini arayan bakışlar yöneltti. Çünkü ölmüştü o, ne şimdiden şakaklarını sıkıştıran ateşin, ne sımsıkı bağlanmış kolunun zonklayan acısının, ne de zaman zaman atının üzerinde sallanmasına neden olan mide bulantısının yıkamayacağı, içinde kalmış olan tek gerçeklikti bu. Ölülerin canlıların arasına karışmak için sık sık mezarlarım terk ettikleri bir ülkeydi burası, herkes karnaval maskelerinin ardında binlerce hortlağın gizlendiğini bilirdi.

Onları mezarlarına geri yollamak için, elleri gözlerinin önünde, avuçlar içeri gelecek biçimde birleştirerek, onları tanıdığınızı söylemeniz yeterliydi; o vakit, milyonlarca yıldan beri yerle gök arasında benimsenmiş bu eski işaretten kaçarlardı. İşareti yaparak, yeniden gözlerini kaldırdı. Ölü hâlâ oradaydı; Amerikalılar ülkenin tüm gelenek ve yasalarını her zaman küçümsemişlerdi zaten. Kızın yaşıyor olması düşüncesi, ona ölüm işaretini vermek üzere karanlıklardan çıkıp gelmiş bir hortlağınkinden binlerce kez daha inanılmazdı. En sadık teğmenlerinden birine vermişti kızın infaz edilmesi emrini. Kimse, asla karşı gelmemişti emirlerine. Hareketi yineledi, ama kız hâlâ oradaydı. Gerçek bir öfkeye kapılarak ve belki de yaşamında ilk kez, gerçekten incindi. Ölüler bu ülkede kutsal geleneklere karşı gelmeye asla cüret etmemişlerdi.

Derken Cadillac'ın içinde başka gölgeler gördü, sonra iki askeri jipi, yere oturmuş olan askerleri ve başını geriye atmış bir şişeyi diplemekte olan bir subayı; şişenin altından Yüzbaşı

Garcia'nın yüzünü tanıdı. Emirlerine itaat edilmemişti, bu onu, son saatler boyunca yaşadıklarının hepsinden daha fazla sarstı. O öfkeyle atını topukladı, at az kalsın boşluğa atlayacaktı, sonra kişneyerek geri çekildi, çünkü korkuya olan duyarlılığı, üzerindeki adamınkinden daha fazlaydı.

Almayo küfürler savurarak yere indi, kayalıkların çevresinde dolaştı, gökyüzünü karartarak birdenbire yolun üst tarafında boy gösterdi. At kişnemeye başladığında herkes gözlerini yukarıya çevirmişti. Şimdi onu görebiliyorlardı.

Kimse kımıldamadı. Yüzbaşı Garcia, yan gözle Almayo'ya bakarak içmeye devam etti. Şişeyi dipledi, çünkü onun için yolun sonunun geldiğini biliyordu. Şişeyi fırlattı, ağzını sildi, *lider maximo* kayalardan aşağı inerek ona doğru yöneldiği için, hazı-rola geçerek selam durdu. Emirleri bekledi. Kumanda edeceği bir infaz mangası vardı hâlâ. Kendininki. Bu son onurun ondan esirgenmeyeceğinden emindi.

Biraz daha erken, biraz daha geç. Sonuç olarak, ikisi de oyunu kaybetmişlerdi. Efendi ve hizmetkâr, emri veren ve emre itaat etmeyen. Şimdi artık yalnızca bir nezaket sorunu vardı önada. Birkaç saat önce Garcia radyodan Gombaz'ın garnizonunun Almayo'nun düşmanlarına

katılmak üzere ayaklandığım öğrenmişti. Her ikisi de sıfırı tüketmişti artık. Sendelememeye çalışarak hazırolda bekliyordu.

Amerikalı ilk kez gözlerini yazdığı mektuptan kaldırarak, Almayo'yu fark etti. Zavallının yüzündeki mutluluk ifadesi Dr. Horwat'ı o kadar gücendirdi ki, az kalsın, bir kıskançlık sahnesini pek andıran birtakım kırıcı uyanlara girişecekti. Çünkü, kızın bakışlarında parlayan, misyonerin gerçek bir kişisel hakaret olarak algıladığı şefkati ve merhameti görmemek için insanın tamamıyla kör olması gerekirdi. Bu aşka o kadar benziyordu ki, böyle bir adam bunun gibi bir duyguyu esinleyebildjğine göre, misyoner artık kendi kendine aşkın bir gün gene onurlu bir duygu olup olamayacağını sorabilirdi.

— Bakın ona, diye gıcırdadı vantrilokun kuklası, edepsizliğinden sanki birdenbire arınmış, ilk kez insani bir şeyler taşıyan bir sesle. Neredeyse duygulanacağım.

Kız Almayo'nun yaralı olduğunu gördü, gözleri dehşetle doldu. Dr. Horv/at'ın son gördüğü şey de bu oldu, çünkü tam o anda, Sierra'daki yolculuklarının başından beri korktuğu sonunda başına geldi, birdenbire son dakikalarını yaşamakta olduklarını anlayan zavallı Cadillac yolcularının, güzel bir aşk öyküsüyle ilgilenmek için ne zamanları, ne de istekleri vardı.

Almayo Amerikalıya bakmadı bile ve Garcia'ya emirlerini verdi. Yüzbaşı da, sırası gelince kendi adamlarına birkaç sözcük uludu, onlar da Cadillac'a doğru seğirterek, tutsakları kabaca dışarı çekmeye başladılar ve hepsini yolun kenarındaki kayalığın önüne dizdiler. Garcia infaz mangasını hizaya soktu, askerler tüfeklerini doldurdular, canının bağışlanmış olmasının şaşkınlığından henüz kurtulamamış olan Yüzbaşı da, ilk emrini haykırdı. Askerler nişan almak üzere tüfekleri yanaklarına dayadılar ve Garcia kolunu kaldırdı, göğsünü havayla doldurarak, 'Ateş!' emri uygun düşen güç ve gösterişle yankılansın diye ağzını alabildiğine açtı.

Ama Almayo onu durdurdu. Parmağını kayalığın önünde dizilmiş olan tutsaklara doğru çevirdi. Boğuk bir sesle:

— Sen de onların yanına geç.

Garcia emri derhal yerine getirdi. Almayo’ya ölüm habercisi bakışlar yöneltti, hıçkırmakta olan küçümen Mösyö Manu-lesco’nun yanında, sıra başında yerini aldı. Kasketini geriye iterek, kısa asker ceketinin yakasını düzeltti. Kızılderili haydutlara özgü yüzü, şimdi neredeyse Ispanyollara özgü bir gurur havasına bürünmekteydi. Neredeyse asalet kazanacaktı. Törensel *hi-dalgo*'ya, subayların kendi idamlarına kumanda edebilme haklarına saygı gösterdiği için Almayo’ya minnet duyuyordu. Birden, terfi ettiği duygusuna kapıldı. Ânın güzelliği içini o coşkuyla, her şeye karşın İspanyolların bu köpekler ülkesini, kendi ırkım efendilerine yaraşır bir seviyeye yükseltmeyi, kafasına bir onur duygusu sokmayı başardığını kanıtlayan kendi soyluluğuna, kendi önemliliğine ilişkin duyguların ve ortadaki dramın sarhoşluğuyla dolduruyordu. Garcia’nın artık İspanya’nın, damarlarında tek bir damlası bile olmayan o kanın yüceliğine uygun olduğunu göstermekten, sömürgecilerin ebedi zaferi şerefine, ölümünü tüm yoğunluğuyla yaşamaktan başka istediği bir şey yoktu.

Beklemek zorunda kaldı, çünkü Almayo tutsaklan yeniden ağır ağır gözden geçirmekteydi.

Dr. Horwat, ölümün karşısında, bir tanecik fotoğrafını gösterebilse zavallı karısına gurur ve sevinç gözyaşları döktürecek bir ağırbaşlılık ve hor görü sergiliyordu. Sonunda sınamalarına bir son verdiği için Tanriya şükrediyordu.

Aklına infazının tüm dünya tarihi boyunca gelmiş geçmiş Amerikanca olmayan en önemli olay olduğu düşüncesi saplandı, sonra çarmıha gerilmeyi anımsayarak, son düşüncelerinde dine küfür etmeye ne kadar yaklaştığım anladı. Amerikancılık, Yuda’da ilk ve en büyük bozgununu yaşamıştı.

— Neden yapıyorsunuz bunu, diye sordu Charlie Kuhn.

— Aldırmayın, dedi Almayo. Kişisel bir şey değil, *amigo*. Şöyle güzelinden birkaç Amerikalı cesede ihtiyacım var, hepsi bu. Rafael Gomez bu işten yakasını siyi ramayacak. Bu ülkede şimdiye kadar kimse Amerikan vatandaşlarını kurşuna dizme cüretini göstermemiştir. O ise gösteriyor. İşi yapanlar onun askerleri. Anladınız mı?

Gülmeye başladı.

— Ben belki postu deldireceğim, ama Rafael Gomez'in de kendisininkini deldireceği kesin. Cesetleriniz bulunur bulunmaz deniz piyadeleri karaya çıkacaklar.

Genç Kübalıya bakıyordu.

— Bu da kim böyle?

— Söze söz verdiğim Kübalı üstün insan, dedi Charlie Kuhn umutsuzca, alnını kurulayarak. Bunu görmeliydiniz, Jose. Hepimizinkinden daha büyük... Hemen hemen hiç durmadan tam on yedi kere çekerken gördüm. Kesinlikle üstün bir şey. Bunu yapmayın Jos6. Sorumlunun Gomez olduğuna kimse inanmayacak. Eğitimini Amerika'da yaptı o.

— Birleşik Devletler'i bilirsiniz Charlie, dedi Almayo. Sırf politik hesaplarla öz annemi ve nişanlımı öldürdüğüme inanırlar mı sizce? Amerikalılar böylesi bir pisliğe inanacak yetiye sahip değiller, Charlie. Böylesi şeylerin varolabileceğine inanamaz onlar.

— Siz bunu bu nedenle yapmıyorsunuz, Jos£, dedi Charlie Kuhn titreyen bir sesle. Bu bir insan kurbanı, olup olacağı bu.

Artık umut bağladığı hiçbir şey yoktu. Gerçeği söyleyebilirdi.

— Tam da olduğunuz gibi, batıl inançları olan pis bir Kızılderili köpeği gibi insan kurban etmektesiniz.

Almayo Dr. Horwat'ı süzmekteydi.

— Güzel bir İngilizce cümle öğrendim, dedi, son derece demokratik bir cümle. *Politics are a dirîy business.* İktidarı elde etmek, hak etmek güçtür... İş olacağına varır... Sizin güce sahip olan Kimse hakkında söylediklerinizi seviyorum, vaiz, yeteneğe sahip olan Kimse hakkında söylediklerinizi...

Ayakta durmakta zorluk çektiğini hissederek şaşırdı.

Annesine doğru döndü. Kadın onu tanımıyordu bile. Orada durmuş güleç, ışıl ışıl, zaman zaman bir kahkahayla kasılan bir yüzle, yaşlı bir inek gibi geviş getiriyordu. Almayo, karınları tıka basa ‘yıldız’larla dolu bir biçimde, tam böyle gülerek açlıktan ölüp giden köylüler görmüştü. Kadının elinde tuttuğu şatafatlı Amerikan çantasının ağzına kadar *mastala* yapraklarıyla dolu olduğunu biliyordu. Annesi onun varlığının farkında bile değildi; eski tanrıların yüzlerine bakarak yıldızların arasında dolaşmaktaydı şimdi. Almayo ömrü boyunca,, en ünlü siyaset adamlarının arasında bile kimsenin kendi öz annesini kurşuna dizdirmeye cüret ettiğini duymamıştı. Kurtarıcılar bile yapmamışlardı bunu. Amerikalıların gözünde bu, suçsuzluğunun kanıtı olacaktı. Bir taşla iki kuş vurmuş olacaktı. Daha büyük bir sungu olamazdı, *El Senor* bile etkilenecekti bundan, bunun yüreğin derinliklerinden geldiğini, sevginin ve bağlılığın en büyük işareti olduğunu hissedecekti. Böylelikle Almayo, onun *protecci-6n*’unu, erki hak ettiğini, *lider maximo* olarak kalmayı hak ettiğini kanıtlamış olacaktı. Ona layık olduğunu göstermek için gereken şekilde hareket edecekti. Siyasette bile, insan öz annesini kurşunlamaktan daha iyisini yapamazdı. Hitler bile bu kadar ileri gitmemişti. Dünyayı ele geçirememiş olması da herhalde bu yüzdendi.

Annesine minnetle gülümsedi. Kadın çok işine yarıyordu.

— Bay Almayo...

Titrek bir sesle ona seslenen avukat Mr. Sheldon’du bu.

Almayo suçlayan bir havayla parmağını ona doğru uzattı.

— Bana uğursuzluk getirdiniz, dedi. Asla düzgün işlere bulaşmamalıydım. Siz, siz namuslusunuz. Asla sizinle bir araya gelmemeliydim. İnsan erkini, namuslu işler yaparak tutamaz elinde. Dünya güzel bir çöplüktür, onun boyuna uygun davranmak gerekir...

Onurla şişmiş göğsü ileride, ceketi de özenle katlanıp koluna asılmış bir halde bacaklarını açmış dikilen, kolluklu ve pantolon askılı hokkabaz Mösyö Antoine’a bir kere daha göz attı. Bu pis Kızılderililer bir Napolyon’u da işte böyle kurşuna dizmişlerdi, kurşuna dizilen Napolyon’un kendisi değildiyse bile -Meksikalı Maximilien’in bir Bonaparte mı yoksa

bir Bourbon mu olduğunu hatırlamıyordu artık, olaylar kafasında birbirine girmeye başlamıştı-, sonuç olarak büyük bir Fransızdı. Mösyö Antoine, en güzel müzikhol geleneklerini uygulayarak ölmeye kararlıydı. Hangi nedenle öleceğini kesinkes bilmiyordu, bu nedenle Fransa için ölmeye karar verdi, bu onu bir parça rahatlattı. Biraz sonra, son emrin çınlamasından önce, bütün meslektaşlarından *La Marseillaise'i* başlatmalarını ve tıpkı Güney Afrika'da Zulular tarafından öldürülen yüce prens gibi, dudaklarında bu cumhuriyet şarkısıyla ölmelerini isteyecekti.

Almayo, ayakta durabilmek için artık kayalara yaslanmak zorunda kalıyordu. Gün ışığının altında, şişkin pantolonlu müzikli palyaço, küçük sivri şapkası, minyatür kemanı, müzik notalarının çengelleri şeklinde boyanmış olan takma kirpikleriyle, ona kısa bir zevk ânı yaşattı; bir an için yeniden Cristobal de Santa Cruz sokaklarında ilk karnavalının kalabalığına karışmış, hayranlık dolu o küçük çocuk olduğu izlenimiyle, bakışlarını vantrilokun kucağından onu gözetleyen kuklanın donuk yüzüne dikti. Ama yalnızca tapon sirk malları, fırsatçılar, dolandırıcılar, becerikli dolandırıcılar, zavallı soytarılardı bunlar, hepsini bilirdi bunların. Güneşin altında iyice zavallı, iyice basit gözüküyorlardı. Gün ışığı onları, kendilerine kazandırdıkları tüm o ufak tefek doğaüstü gizem havalarından arındırırdı hep. Bir hamlede müzikhollerle ve şarlatanlarla tüm hesabını kapatacaktı, bir mitralyöz ateşi, yalancılıklarının hak ettiği tek şeydi.

Amerikalı sıradan ayrılmış ve yanına yaklaşmıştı. Onu görmemek için başını çevirdi. Kadın onu korkutuyordu. Hâlâ ona zarar verebilir, onunla, selametini sağlayacak tek gücün arasına girebilirdi. Kadın, ne onun için dua etmekten vazgeçmişti, ne de onu sevmekten ve bu Almayo'ya mutsuzluk getirmişti. Ondaki bu iyilik, o azizelik, işte buydu Almayo'nun iktidarına mal olan. Onu kurşuna dizdirmekle büyük bir riske giriyordu, çünkü bu karının doğrudan Cennet'e gideceğine emindi; oradakileri yakarılarıyla ve sevgisiyle Öylesine zehirleyecekti ki, onu bağışlayacaklardı, böylece kadın belki de hâlâ sahip olduğu tek şansı da çarçur etmiş olacaktı.

— Diğerlerinin yanında dur, dedi boğuk bir sesle kadının yüzüne bakmadan.

— Jose, sen ne yaptığını bilmiyorsun. Ateşin var. Penisilin gerek. Gombaz'da bir Birleşik Devletler konsolosu var, Bay De-acon. Onu çok iyi

tanırım. Geceyi beklemek gerek, sonra ben gider onu bulurum. Seni saklar. Ülken için yaptığın onca işten sonra, Birleşik Devletler'in pekâlâ boynunun borcu bunu yapmak. Gün bitene dek burada kalmak gerek. Peder Horwat, sizden rica ediyorum, onu iyileştirmekte bana yardım edin. Tıptan anladığınıza eminim. Lütfen, onu bağışlamak gerek, koca bir çocuk o.

Dr. Horwat yerinden bile kımıldamadı. Almayo'nun koca bir çocuk olduğuna inanmıyordu, işte o kadar.

— Jose...

Almayo bir küfür savurarak kadını itti. Radetzky yanına gelmiş, Amerikalıların infazı için verdiği emri iptal etmesi için ısrar ediyordu. Böylesi bir manevra için artık çok geçti. Bu cinayetin sorumluluğunu yeni Rafael Gomez rejiminin üzerine yıkmak ve Saint Dominique'teki gibi Amerika'nın müdahale etmesini sağlamak, artık boşunaydı. Çok fazla tanık vardı, infaz mangasındaki askerler konuşmakta ve ona ihanet etmekte duraksamayacakları. Yeni yöneticiler gerçeği ortaya çıkarmakta hiç zorluk çekmeyeceklerdi. Kuşkusuz, büyük bir siyasal dehanın kanıtını taşıyan çok güzel bir fikirdi bu ama, artık çok geçti. Cujon onu sabırla dinledi, Radetzky'ye karşı bir zayıflığı vardı, çünkü adam Hitler'in sadık bir yardımcısıydı, ona sonuna kadar bağlı kalmıştı. Almayo her zaman Hitler'in hâlâ -hayatta olan tüm yardımcılarım ülkeye getirmeye çalışmıştı, erişebileceği tüm yardımlara gereksinmesi vardı. Radetzky'nin konuşmasına izin verdi, ama sonra dirseklerini kıvırıp, kollarını yana açarak o bildik hareketini yapmakla yetindi.

— Tamam, tamam, ama gene de yapacağım bunu, bana mutluluk getirebilir. Ben çocukken, hastalandığım zamanlar, annem piliç öldürürdü. Şimdi piliç yetmez...

Sonra yeniden beklemekte olan askerlere döndü.

Onları Charlie Kuhn kurtardı.

Korkusunun ve alabildiğine yıpranmışlığının içinde, cebindeki telgraf tamamen aklından gitmişti. Onu görünürde hiçbir neden yokken, Tanrının gerçek bir müdahalesinin dışında hiçbir açıklaması olmayan bir biçimde

hatırlamıştı. Birkaç dakikadan beri, Almayo'nun yüzündeki tüm umutsuzluk, acı ve taşkınlık izlerini kaygıyla izleyerek uygun ânı kolluyordu. Cujon haydutu artık yarı deliydi, açıkça çok kan kaybetmişti, ateş onu kemiriyordu, ölmek üzere olan ve erişebileceği herkesten bir boynuz darbesiyle intikam almaktan başka bir şey düşünmeyen öfkeli bir boğa gibiydi. Kendini yenilmiş hissediyor, hiçbir şeyin onu kurtaramayacağını biliyordu. İnsanın en silik umuda bile sımsıkı sarıldığı andı bu.

Charlie Kuhn, terden sırılsıklam olmuş, titreyen elini cebine sokarak, sanki uçmasına engel olmak istermiş gibi, kâğıdın ucuna yapıştı. Bu işten sıyrılabilmeleri için hâlâ sahip oldukları tek umut bu telgrafta, herkesi öldürmeyi, tüm suçları işlemeyi becermiş, fakat içindeki hayalperest çocuğu öldürmeyi başaramamış olan bu Kızılderilinin batıl inançlara sahip, saf kişiliğin-deydi.

One doğru bir adım attı.

— Bu aptallığı yapmanızdan önce, Jose, her şeye karşın sözümde durduğumu bilmenizi istiyorum. Size haberlerim var, sizi görmeye de bunun için geldim. Onu buldum, Jose. Onunla buluşabilirsiniz artık. Nerede olduğunu biliyorum.

Adını söylemesine bile gerek kalmadı. Almayo onun kimden söz ettiğini hemen anladı. Yetenek avcısına doğru küçümser bir bakış fırlattı ama, Charlie Kuhn bu *bandido*'nun gözlerinde o çok iyi tanıdığı saf umut pırıltısını gördü. İnancını asla kaybetmemiş birinin, insanların yazgısını gözetleyen mutlak güce sahip bir yeteneğin varlığından bir an olsun kuşkuya düşmemiş birinin ateşli ve açgözlü bakışlarıydı bunlar. Cortez'in peşinden gelen ilk gerçek inanç hizmetkârının bir taş idolü ilk yıkışından bu yana, tüm rahiplerin ve tüm keşişlerin göğsünü gururla kabartacak gerçek bir inanç sahibinin, bir müridin bakışıydı.

— Yalan söylediğimi sanıyorsunuz, dedi Charlie Kuhn. Yalan söylemiyorum. Söylüyorum size: bunun için buradayım ben. Ama sözüme inanmanızı istemiyorum. Bakın. İşte üç gün önce aldığım telgraf. Burada saklanıyor. O burada, Gombaz'da, Flores Oteli'nde.

Telgrafı cebinden çıkartıp, elinin kasılmalı titremesini durdurmaya çalışarak ona uzattı. Ama Almayo telgrafı almadı.

Kanıtlara gereksinmesi yoktu.

Doğru olduğunu gayet iyi biliyordu.

Tüm zamanların en büyük sanatçısının bir gün gelip onunla buluşacağını, ona lütufta bulunacağını biliyordu. Bunu hak etmek için ne gerekiyorsa yapmıştı. İyi niyetine, dünyanın dizginlerini elinde tutan, bir adamı *lider maximo* yapmak için gereken tüm güce, tüm yeteneğe sahip olan Kimse'ye olan bağlılığına ilişkin en iyi kanıtları ortaya koymuştu. Birden, hatta artık yalnızca bir kurtuluş, düşmanlarının'bozguna uğramasıyla iktidara bir dönüş umudunun ötesine geçen bir neşe ve minnet hissetti. Bu, iyi niyetli adamların terk edilmiş olmadıklarını, bu dünyanın dışındaki birine güvenebileceklerini bilmenin neşesi ve minnetiydi. Sonunda müzikholden, soytarılardan, iki paralık gösterilerinden daha başka bir şeyler vardı. Elle tutulur, egemen bir yetenek, Cujon'ların varlığı konusunda asla kuşkuya düşmedikleri, eski tanrıların yıkılmasının yalnızca içlerinde daha derinlere bir yerlere ittiği bir mutlak güç vardı. Peder Chrysostome yalan söylememişti, San Miguel Manastırindaki öğretmenleri de öyle. O gerçekten vardı. Bu karanlıklar, açlık ve umutsuzluk dünyasına hükmediyordu. Ve size iktidarı verebilir, onu elde tutmanıza izin verebilirdi. Yeryüzü ve dünya, Amerikan artıklarının boşaltıldığı basit bir savak değildi. İspanyollar haklıydılar. 'Jack'in tam da, ona daha önce hiç olmadığı kadar ihtiyaç duyduğu, yalnızca bir mucizenin onu kurtarabileceği bir anda bu uzak Gombaz kentine gelmesi olağandı. Rahipler haklıydılar, İspanyollar haklıydılar, kutsal dudaklar yalan söylemiyorlardı, vaatlerle, umutla dolu sözleri yalnızca Kızılderililer dünyadaki yazgılarını baş kaldırmadan çeksinler diye değildi. İnancı ödüllendirilmişti. Hemen hiç gücü kalmamıştı, dünya ve yüzler çevresinde dans ediyor, hoplayıp zıplıyorlardı, ateş sinekleri gözlerinin çevresinde dönüp duruyor, kulaklarında uğulduyordu; inancı onu ayakta tutmasa, çoktan kendini bırakmış olurdu. Ama inancı olmasa, asla Jos6 Almayo olamazdı.

Gene 'Flores Oteli' diyen bir ses duydu, sonra, ne kolu, ne bedeni olan, havaya asılmış, aşağıda, sıcaklığın sisleri içindeki beyaz kenti gösteren bir parmak gördü.

Radetzky Jose Almayo'nun yüzüne son kez baktığını biliyordu. Bilemediği daha çok ne hissettiğiydi: merhamet mi, yoksa rahatlama mı ya da sömürgeci yüzyıllara, yüzlerce yıllık sömürgeci gelişmenin ardından 'bağımsız' oldukları söylenen, hayran olunası bir biçimde az gelişmiş olarak nitelendirilen tüm ülkelerde daha kuşaklar boyunca sürüp gidecek olan sömürgeci yüzyıllara karşı umutsuz ve boşuna bir öfke mi.

Zırhlılarının içinde, saraylarında ya da mitralyözlerinin arkasındaki kara ya da sarı derili generaller, daha uzun bir süre ustalarının onlara öğrettiği dersi uygulayacaklardı. Kongo'dan Vietnam'a dek, uygarların en karanlık kurallarını büyük bir bağlılıkla sürdüreceklerdi: özgürlük, ilerleme, inanç adına asmak, işkence etmek, baskı uygulamak. 'İlkelleri' sömürgecilerin pençelerinden çekip koparmak için 'bağımsızlık'tan çok daha başka şeyler gerekiyordu.

İsveçli gazeteci, bunun son röportajı olduğunu biliyordu. Bundan böyle yaşamı savaştan ibaret olacaktı.. Radetzky, inanç dolu yüzyılların şekillendirdiği yüze bakıyordu.

Gözleri bu umut ve rahatlık kaynağıyla besleniyormuşçası-na, yüz kısa bir an kente dönük kaldı, sonra Almayo arabaya yaklaşarak, korumaları, Radetzky ve Yüzbaşı Garcia ona bu deliliği yapmaması için yalvarırlarken, direksiyona geçmeye çalıştı. Garcia kentin şimdi en beter düşmanlarının elinde olduğunu, oraya arabasıyla, yolu izleyerek giderse, hemen tanınacağını, yakalanacağını, benzine bulanıp ateşe verileceğini söylüyordu avaz avaz. Para ya da belki bir kadın gibi birtakım önemli işlerse onu böylesi bir tehlikeye atılmaya götüren, saklanmalı, günbatımını beklemeli, dağ yollarını izlemeli ve kente gece indikten sonra süzülmeliydi.

Almayo kendinden geçmiş bir havayla onu dinliyordu. Oradaki, ayaklarının dibindeki beyaz duvarlara, kırmızı çatılara bakarak gülümsüyordu.

Sonra yolu terk ederek patikadan aşağıya inmeye başladı.

Hiçbir emir vermemiş olmasına karşın, iki koruması, tıpkı ıslık çalınmasını beklemeyen iyi yetiştirilmiş köpekler gibi peşinden gittiler.

İşte tam o sırada, bir siluet, sarp ve zor yamaçta şaşırtıcı bir hafiflikle zıplaya zıplaya, Radetzky'yi şaşkınlığa düşürerek Almayo'nun peşinden koşmaya başladı: Diaz'dı bu. Gazeteci gözlerine inanmakta zorluk çekiyordu, bu yaratıktan böylesi bir cesaret ve adalet görmeyi beklemezdi.

Öfkeli bir utkuyla haykırılan boğuk bir emir, silahlar güneşin altında ciddi ve eski bir ışıltıyla parlarken, yol boyunca çınladı. Bir kayanın dibine yuvarlanmış olan Dr. Horwat, bu aşağılık dünyada görülebilecek ne varsa görmüş biri olarak, içinde merakın kırıntısı bile kalmamış olsa da, allak bullak olan yüzünü istemsizce o tarafa çevirdi.

İspanyollara özgü bir coşkunun doruklarında olan Yüzbaşı Garcia, kendi kendini infaz etmekteydi.

İşten yakasını sıyırmak için hiçbir şansının olmadığını çok iyi biliyordu, sonunun da Almayo gibi olmasını, 'halk' isyanlarının siyasal gelenekleri uyarınca hadım edilmeyi, gözlerinin oyulmasını, yumurtalıklarının göz çukurlarının içine sokulmasını, kollarına bacaklarına bağlanmış çöp tenekeleri ve kap kacakla yollarda sürüklenmeyi istemiyordu. *Lider maximo* oyunu kaybetmişti ve Garcia bir imansızdı: dünya yüzünde, efendiyi ve sadık hizmetkârını kurtarmaya gücü yetecek bir güç olmadığını biliyordu. Kap kacakların tıngırtıları, sokaklardaki, pencerelerdeki, balkonlardaki kalabalığın yuhalamaları şimdiden kulağına geliyordu; ta ki yanmış etinin kokusu, yurtsever, arındı-rıcı, büyük bir coşkuyla halkın neşesinin ilk kestane fişeklerine karışana dek -bir zalimin devrilişini ve bir başkasının doğumunu kutlamanın ölmez yolu-; ve cesedi öyle bir halde olacaktı ki, köpekler bile gövdesinin yakınına yanaşmaya cesaret etmeyeceklerdi. Dolayısıyla, onu hem acılardan kurtaran, hem de askeri onurlardan yararlanmasını sağlayan uygun bir çıkış yolunu hayata geçirmekteydi. Tam bir sarhoşluk, umutsuzluk, öfke, neşe hali, işkenceden kaçma, düşmanlarını intikamlarından, son *fiesta*'sının tadını çıkarabilmesi için gereken öfke ve coşkudan yoksun bırakma düşüncesi içindeydi; ve belki de ırzına geçilmiş olan bütün büyükannelerine borçlu olduğu o hayali İspanyol kanının damarlarında kaynadığım gururla hissediyordu. Eli havada, gözleri korku, ciddiyet ve sarhoşluk yüzünden yuvalarından fırlamış bir halde hazırolda duruyordu ve sonunda, son emri haykırdı. Yaylım ateşinin altında öne doğru büküldü, kasketi yere yuvarlandı, bedeni de onu izledi.

— Hay Allah, dedi kukla Ole Jensen boğuk bir sesle ölümcül bir beyazlığa bürünmüş olan ustası Agge Olsen’e. O da bir sanatçıydı. Gerçek bir yetenek, azizim. Müzikhol dünyası ve loncamız büyük bir kayba uğramış durumdadır.

Hareket eden bir motor sesi, lastik gıcırtıları duydular ve kukla kurnaz yüzünü yola doğru çevirdi: genç Amerikalı Cadil-lac’ın direksiyonuna geçmişti, araba da, tozdan grileşmiş kanatlarını iki yana açmış koca bir böcek gibi, tüm haşmetiyle yoldan aşağıya iniyordu.

— Bak sen şu işe, diye içini çekti kukla. Ne yapmaya çalışıyor?

— Besbelli onu kurtarmaya, dedi vantrilok. Hiçbir zaman sevilmemiş olduğunuz hemen belli oluyor, Ole Jensen... Onu kurtarmaya çalışacak işte.

— Hımmm, diye homurdandı kukla. Etten ve kandan oluşan siz zavallı yaratıklardan herhangi birinizin bu dünya üzerinde selamete kavuşmayı başardığını duymadım hiç.

— Siz o iyi niyetlerle dolu, kararlı Amerikalı kadınları bilmezsiniz, dedi Agge Olsen. Asla kararsızlığa düşmezler, o kadar da ülkücülerdir ki, Birleşik Devletler’in toplam servetinin yüzde yetmişini de ellerinde bulundururlar. Erkeklerin kaybettiği tüm savaşları kazanan kadınlardır bunlar. Hem sonra kız onu seviyor, bu çok açık. Olur böyle şeyler.

Kukla yolun üzerinde uzaklaşmakta olan toz bulutlarını gözlüyordu. Kafasını salladı.

— Hımmm, diye homurdandı gene, ama bu sefer bir heyecan kırıntısını, hatta kıskançlığı ya da pişmanlığı çok andıran

bir şeylerle. Sonuç olarak, tüm söyleyebileceğim, her Allah’ın günü insan olmadığım için kendi kendimi kutladığım. Yüreğim yok benim, Tanriya şükürler olsun.

1

Mutlu azınlık. (Çev.)

23. ***Bölüm***

Dudaklarında insanoğlunun, çevresini saran aldırmazlığın içinde sonunda ona yönelmiş bir dikkatin, bir lütfün, hizmetkârla iyiliksever efendisinin arasındaki kişisel bir ilişkinin işaretini görmüş birinin en eski, en saf gülümsemesiyle kaktüs yığınlarının, en küçük bir dokunuşta patlayarak ellerine, yüzüne yeşilimsi sularını fırlatan bitki soğanlarının arasına dalarak, kendine yol açmak için kan içinde kalan avuçlarıyla dikenli dalları avuçlayarak, kayalıklara çarparak süzülüyor, sarp patikanın taşlarının üzerinde tökezliyordu. Sol kolu kaskatıydı, felçli gibiydi, omzundan acılı vuruşlar yayılıyor, bedeninin yarısını etkiliyordu. Beyaz kent bakışlarının altında dans ediyor, bazen tümden yok oluyordu ve bazen durmak, bir kayaya yaslanıp dünyanın geriye gelmesini beklemek zorunda kalıyordu. Kulakları sinek vızıltılarıyla doluydu ve ortalıkta sinek yoktu. Toprak, kan ve bitkilerin suları ak ipekten takımlarım, giydiği ilk çoban elbiselerini kapladıkları gibi kaplıyorlardı. Diken ve taş karmaşasının içinden çıkıp kentin ilk parkeli sokağına vardığı zaman, kadınlar çocuklarını yakalayıp içeriye çekmek ya da onu gözleriyle izleyerek göğüslerine bastırmak üzere dışarıya seğirtirler-ken, dükkâncıklarının önünde sandalyelerine ata biner gibi oturmuş olan dükkân sahiplerinin gözlerinin önünde kendini ereğine o kadar yakın hissetti ki, içinden şarkı söylemek geldi. Gözleri korkuyla faltaşı gibi açılmış insanlar onu baştan aşağı süzüyor, o geçerken taş kesiliyorlardı. Elinde usturasıyla müşterisini terk etme tedbirsizliğini gös:? rmiş olan çılgına dönmüş bir berber, Almayo Flores Otel’in ı erede bulunduğunu sormak üzere önünde durduğunda, sanki l rden dilini yuttu. Dışarıya çıktığı için kendi kendine lanet < ku arak usturayla deniz tarafına doğru kaskatı bir harekette bulundu, sonra, kapalı gözlerle, besbelli onları açtığı zaman *lider maxirno*'nun havaya karışmış olacağı, böylece onun da karısının, çoluk çocuğunun yanma sağ salim dönebileceği umuduyla, elindeki aletle birtakım hareketler yapmaya devam etti.

— Beni oraya götür.

Berberin yüzü kül rengine döndü, ama, elinde açık usturası, camsı bakışlarla bir uyurgezer gibi yürümeye koyuldu. Bu halde otele kadar yürüdü, kapıyı gösterdi, Almayo kapının kanadını itip içeri girerken, o da alelacele geriye çekildi ve Almayo’nun iki korumasından birinin tüfeğine

şiddetle çarptı; bir çığlık kopartarak yana doğru sıçradı ve koşmaya başladı; mucizevi bir biçimde hâlâ yaşadığım fark edince, birden merakı korkusuna baskın geldi. Daha sonra tüm mahallenin yürekliliğin son sınırı olduğunda birleşecekleri bir biçimde, öylece bakmaya devam ederek yolun ortasına çakıldı kaldı, çünkü bunun onu ünlü kılacak, ömür billah müşterilerine sözünü edebileceği bir gözü peklik olduğunu biliyordu.

Almayo, kapalı pancurların arkasında bitkilerin yeşil loşluğunda yüzen lobiye girdi; tüneğine zincirlenmiş bildik papağanı, çeşmeli iç avluyu, iki de pembe renkli telli turna gördü, uzaktan kulağına bir radyonun müziği çalındı; sağda bir bar ve başka bir sokağa açılan başka bir giriş vardı. Radyo birden susunca iç avludaki çeşmenin sesini duydu. Lobide, birdenbire saman dolu kuklalara dönüşüveren birkaç kişi vardı. Bara yönelerek su içti, sonra bir bardak *tequila,* derken şişeyi kavrayarak yarısını boşalttı. Sol kolunu kaybetmiş gibiydi, kolunu şöyle bir yokladı, ama hiçbir şey, hatta acı bile hissetmedi. Şişeyi koyarken tezgâhın arkasında duran patronun başının üzerindeki kendi çerçeveli resmini gördü, adam henüz onu kaldırmayı akıl etmemişti ya da belki de Almayo'dan kurtulduklarından henüz pek emin değildi. Çenesi sarkmış olan patron yuvalarından uğramış gözlerle ona bakıyordu. Almayo sorusunu sormak üzere ağzını açtı, ama 'Jack'in belki de ona boş verip yeni anlaşmalar, Rafael Gomez'in ya da umut vaat eden birtakım yeni politikacıların peşinde kenti terk ettiği düşüncesiyle birden öyle bir korkuya kapıldı ki, yeniden şişeye sarılmak zorunda kaldı, o haldeyken bile, onca zamandır aradığı kişinin adını boğuk bir sesle söylemeyi zar zor başardı:

— *El Senor.*

Patron gözlerini iyice açtı, hafif bir titremeyle sarsılan çenesi daha da sarktı; şaşkınlıktan eli ayağı tutulmuş bir halde, iri iri terler dökerek sustu kaldı.

Almayo sağlam koluyla adamı gömleğinden öyle şiddetle yakaladı ki, adamın göğsünden bir avuç kıl elinde kaldı.

— Konuş, sersem, *Senor* 'Jack'i görmek istiyorum. Odası hangisi? Nerede?

Patron, içinde yüzdüğü korku ve şaşkınlık sisinin arasından, her ne kadar inanılacak gibi olmasa da, büyük General Almayo'nun, Ordu'nun bir isyanıyla karşı karşıya olduğu söylenen, radyonun 'her vatandaşın gördüğü yerde tepelemesi gereken kuduz bir köpek' olarak bildirdiği *lider maximo*'nun ona, yardımcısıyla beraber otelde kalan ve her gece kentin biricik gece kulübünde gösteri yapan bir *artista'yı* sormakta olduğunu anlamayı başardı. Sonunda sesi çıkabilince, kekeledi:

— Üçüncü kat, oda on bir.

Almayo onu itekledi, patron onun döşemenin üzerinde kan izleri bırakarak yalpalayan adımlarla otelin lobisini geçtiğini ve merdivene yöneldiğini gördü. Patron kan izlerine sabit bakışlarla baktı, sonra şişeyi kavradı ve Almayo'nun elinin gücünü yarıya indirdiği gırtlağının izin verdiği kadarını oburca yuttu.

Almayo merdiveni tırmandı, gözlerinin önünde uçuşup duran kara emayeden on bir numaranın rakamlarım sabitlemeye çalışarak bir an kapının önünde durakladı. Ateş, alkol ve sadık hayvanlara özgü gözü kara bir umuttan oluşan bir karışım dünyanın çevresinde dönmesine neden oluyordu, rakamlar da beş ayrı kapı kolunun üzerinde beş-altı farklı yönde zıplayıp duruyorlardı. Sonunda bir kapı kolu bulmayı ve onu elinin içinde sabitlemeyi başardı. Kapıyı itip içeri girdi.

Dünya hâlâ çevresinde dönüyordu, ama onu yerinde tutmaya yetecek kadar güç toplamayı başardı.

İlk gözüne çarpan bir sandalyeye ata biner gibi oturmuş olan göğsü bağrı açık, kötü giyimli, ufak tefek bir adam oldu. Cildi sapsarıydı, çizgilerini oburca bir dikkatle inceleyen Alma-yo, adamın gözaklarınm da, sanki korkunç bir sarılığa yakalan-mışçasına, derisi kadar sarı olduğunu, saçlarının, üzerine doğru sarktıkları surat kadar yağlı olduğunu, adamın bakışlarında alaycı bir küçümseme, hatta nefret dolu bir ifade bulunduğunu fark etti. Sonra ilginç bir şey dikkatini çekti: adamın önünde koca bir kutu mutfak kibriti vardı, kibritlerden biri de adamın elinde yanıp tükenmek üzereydi; alev söndüğü zaman, adam kibriti çabucak burun deliklerinden birine götürerek, yüzünde yoğun bir hayranlık ifadesiyle kükürt kokusunu derin derin içine çekti, sonra, bu nefis kokunun son kalıntısının

kaçmasından korkuyormuşçasma, burnuna bastırdığı kibritin kokusunu burnuna çekti. Sonra, atmadan önce kibrite dalgın dalgın baktı. Yüzünde neredeyse hüzünlü ve özlem dolu bir anlatım belirmişti, bir an, azıcık kükürt kokusunun çağrıştırdığı bir geçmişin anısı ve özlemine dalıp gitmişçesine, bir an hayaller içinde kaldı.

— Hiçbir ilgi çekici yanı olmayan bir kent ve acınası bir otel, dedi İngilizce. Odanızın içine varana dek her tarafta sarhoş, pis Kızılderililer. Hiç utanmadan işte böyle kapıyı falan vurmadan içeri girerler. Ama bunun sizin için fark etmediğini biliyorum Jack, zavallı ihtiyar dostum benim. Hiçbir şey sizi ilgilendirmiyor. Her şeyden el etek çektiniz. Bana öyle geliyor ki, yüzyıllar önce çektiniz elinizi eteğinizi. Eski halinize dönmeyi denemiyorsunuz bile. Bittiniz. Uyuklamakla yetiniyorsunuz... Her şeyin ortasında, yanardağ patlamalarının, depremlerin, her türden felaketin orta yerinde uyuklarsınız siz. Her şey size vız geliyor. Gerçi tek kelime İngilizce anlamıyorsunuzdur kesinkes ama, inanın bana ondan alınacak hiçbir şey yok artık bayım. Bakın ona. Bitik. Bir sokak serserisi. Oysa, yüzyıllar önce -binlerce yıl önce demeliydim, o kadar uzaklarda kaldı ki-, büyük bir yetenekti... *en* büyüğü.

Pencerenin yanında bir yatak vardı; bu sözlerin söylendiği kişi de, yüzünde onu sineklerden koruyan bir gazeteyle battaniyenin üzerine uzanmıştı. Almayo'nun tüm görebildiği, herhalde son gösterisinden bu yana üzerinden çıkarmadığı kara smokin pantolonuna bürünmüş bacaklarıyla, ayakkabılarının aşınmış topuklarıydı. Adam horluyordu, gazete de, burnuyla ağzının üzerinde inip kalkıyordu.

— Onu duyuyor musunuz, bayım, diye sordu diğeri, sırıtarak. Horlaması hâlâ haşmetli. Ama, inanın bana, bunlar onun gücünün son kalıntıları. Tüm dünya tarihi içinde benzersiz bir yetenek... ve işte ondan arta kalanlar.

Arkadaşına alaycı bir havayla bakarak kötü bir neşe ve açık bir memnuniyetle konuşuyordu. Adam bir homurtu çıkararak bacaklarını oynattı, ama yüzü hâlâ görünmüyordu. Almayo'nun tüm fark ettiği, gazetenin iki yanındaki beyaz saçlardı.

— Sonuç olarak, ben de övünecek durumda değilim, diye yeniden başladı diğeri tatsız bir sesle. Durum pek parlak değil. Gerçek yüceliği

eskiden gördük biz, kral bir varoluşu, başarıyı, kalabalıkların pohpohlamalarım, ama bugün bize kalan tek şey, anılar...

Kutunun içinden başka bir kibrit aldı, yaktı, açık bir zevkle küçük aleve bakarak bir an bekledi, sonra kibriti söndürerek, kükürt kokusunu hemen şehvetle içine çekti.

— Evet sevgili bayım, şimdi bize kalan tek şey anılar... anılar ve özlem. Ne yapalım, yasa böyle. Kimseyi atlamayan bir tür Newton yasası. Her şey sonunda devrilir. İstediğiniz kadar en büyük olun, en yukarıya yerleşmiş olun, düşüş yolunuzu gözler. İnsan kendini yerde bulur. Ötekinin dediği gibi, hemen herkesin gerilemesi ve düşüşü. Önünde çok az zaman var artık, yalnızca kırıntılar, tam da yaşamını gece kulüplerinde kazanmasına yetecek kadar. İnanabiliyor musunuz? Müzikhol dünyasının yıldızlı tarihinin görüp geçirdiği en büyük yıldız! Ama siz, bayım, siz benden bile daha fazla sarhoş, pis bir Kızılderili domuzusunuz yalnızca, vız gelip tırıs gidiyor size, hem Shakespe-are'in dilini bile konuşmuyorsunuz.

— İngilizce konuşurum, dedi Almayo.

Adam son derece ince kaşlarım biraz şaşırmış bir havayla yukarı kaldırdı.

— Ah, gerçekten mi? Peki gelmiş burada bizim özel yaşamımıza, her İngiliz centilmeninin bu kutsal hakkına tecavüz ederek ne yapmaya çalışıyorsunuz?

— Ben Jose Almayo'yum, dedi Cujon.

Bazen, çevresinde halka olmuş dans eden altı-yedi tane küçük küçük adamlar görüyordu, bacakları çözülüyordu, ateşten ve umuttan, her zaman en güçlüsü en yakıcısı olan bu son amuttan dolayı alev alevdi: bu adamda tuhaf, pis, şaşırtıcı bir şey vardı, bu da yeterince güven vericiydi, bu umut etmeye, bir şeylere tutunmaya devam etmesini sağlıyordu.

— Jose Almayo, diye yineledi, biliyorsunuz.

Adam Almayo'yu süzerek başka bir kibrit çaktı ve onlarca küçücük alev Almayo'nun çevresinde dans etmeye koyuldu.

— Tanımam, dedi adam, lafı hiç geçmedi.

Almayo yumruklarını sıktı.

- Bu doğru değil, diye gürledi. Her şeyi yaptım. Ben Al-mayo'yum, Jose Almayo.

Diğeri sönmüş kibriti burnuna götürerek neredeyse burun deliğinin içine soktu, sonra kükürt kokusunu içine çekti.

- Kayıp şeylere... yitip gitmiş zamanlara... birtakım hoş yerlere ait harika anılar, dedi. Ama siz bilemezsiniz. Bunları tanımış olmak gerek. Çöküş. Asla, duyuyor musunuz beni, asla başımıza bunun gelebileceğine inanmazdım...

Almayo dünyanın çevresinde dönüp durmasını engellemek, onu sabitleştirebilmek için bir kez daha tüm gücünü toplamak zorunda kaldı. Duvara yaslandı. Diğerinin söylediği anlaşılmaz şeyler çok uzaktan gelir gibiydi, ama bu iyiye işaretti. Gerçekliğin çok ötelerinden geliyordu. Hem dünyanın çevresinde böyle dönüp durması da boşuna değildi. Dünyanın böyle dönebilmesi ve Jos£ Almayo'nun ayaklarının altındaki toprağın sarsılması için çok güçlü biri gerekirdi.

— Dinleyin, dedi. Benim kim olduğumu biliyorsunuz. Benden söz edildiğini duyduğunuza eminim. Ben... Benim sorunlarım var.

Adam ilgilenmiş gibiydi.

- Bunu duydun mu, Jack! Beyefendinin sorunları varmış. Şu ölümlü dünyada bu da yeni çıktı, ha? Bu Kızılderilinin sorunları var ve gelip seni buluyor, senden ona yardım etmeni istiyor, çünkü senden söz edildiğini duymuş. Gösterinden söz etmişler ona. Bunu duydun mu Jack? Haydi, uyan, seni serseri! Bugünkü unutma dozunu aldın. Kendine bir bak, dostum. Sonunun böyle, pis bir taşra köşesinde, onuncu sınıf bir gece kulübünde gelmesi... bu da yetmedi, beni de kendi düşüşünün içine sürükledin... Haydi, ayağa kalk. Ziyaretçimiz var.

Yataktan bir homurtu yükseldi ve adam gazeteyi itti. Yarı uyur bir halde, bakışlarını önüne dikip bir an öylece kaldı. *Hi-dalgo*'lara özgü soylu havaya sahip yaşlı bir adamdı; Ispanyol olabilirdi, tatlı, çok güzel bir yüzü vardı, saçları da bembeyazdı. İspanyol usulü kısa bir keçi sakalı vardı. Papyonu bozulmuştu, üzerinde mor renkli ipek bir yelek vardı. Zorlanarak dirseğinin üzerinde doğruldu ve Almayo'ya baktı. Hüzünlü, mutsuz, yaralı, küçük düşmüş bir hali vardı.

— Neler oluyor, diye sordu. Bu adam kim? Benden gene ne istiyorlar? Neden beni asla rahat bırakmazlar? Ben onlara ne yaptım? Ne olursa olsun, bu berbat dünyayı bir an olsun unutmaya hakkım var. Ama hayır, gelip beni uyandırıyorlar. Büyük sanatçılara hiç saygı kalmamış. Adamakıllı deli gibi gözüken bu Kızılderili kim? Şu aralar bir öfkeye kapılacağım, o zaman görecekler günlerini...

— Kimse hiçbir şey görmeyecek, dedi arkadaşı. Sıfır. Gık! Bitti. Kimse artık sizi ciddiye almıyor.

— Siz kimsiniz?

Almayo yanıt vermedi. Soylu ihtiyara bakıyordu. Adam yatağa oturmuş esniyordu. Pantolon askıları bacaklarının arasından sarkıyordu. Bu olanaksızdı. 'Jack' bu olamazdı. Gerçek 'Jack'in olağanüstü ününden yararlanan bir yalancının, dolandırıcının tekiydi bu. Umuda sarılmaya devam ediyordu hâlâ, ama gerçeklik o kadar sıradan, o kadar bayağıydı ki, inanmaya devam edebilmek için tüm cesaretini, tüm imanını toplaması gerekti.

— Sizden söz edildiğini duydum, dedi boğuk bir sesle. Yıllardan beri sözden söz edildiğini duyarım. Anlaşıldığına göre siz en büyüksünüz, biriciksiniz, gerçeksiniz. Herkes hep bunu yineleyip durdu. Buna inanıyorum.

Sandalyesinin üzerinde ata biner gibi oturan adam sırıttı.

— Bunu duydun mu Jack? Bize inanıyor, bizim en büyükler olduğumuza inanıyor. Gördün mü bak, hâlâ ünlüyüz. Açıkça uyuşturucu çekmiş bir

Kızılderiliden başkası olmasa bile, hâlâ bir yerlerde bize inanan biri var. Yolculuk yaptığımıza değmiş hani.

— *Biz*, diye yineledi yaşlı adam kızgınlıkla. Genç adam, eğer burada bir yüceliğe sahip olmakla övünebilecek biri varsa, o da benim, yalnız ben. Sizinle tanıştığıma memnun oldum.

Almayo'nun sözleri nedeniyle son derece rahatlamış gibiydi. Ayağa kalkmış, parmaklarını soylu yelesinin içinden geçiriyordu.

— *Biz*, diye homurdandı gene. Hâlâ yapabildiğiniz tek şey, daha iyisini beceremediğinizden, kükürtlü kibritleri koklayarak vakit geçirmek.

Göğüs geçirdi.

— Ama belli bir güç kaybı, bir gerileme de olmadı değil, inkâr etmenin yararı yok. Hepimiz günden güne çöküntüyü tanırız. İnkâr etmenin yararı yok.

— Biz tüm zamanların en büyük iki sanatçısıydık, dedi arkadaşı, müzikholler tarihini bilen herkes bunu doğrulayacaktır. Gösteri dünyasının en büyük iki yıldızı. Kesinkes afişlerin en üstündeydik. Kalabalıkların ateşi, kralların pohpohlamaları. Ve şu anda burada bulunan dostumuz Jack, hepimizin en büyüğüydü. Benden daha büyüktü, bunu kabul ediyorum. Gösterimizi beraber yapardık, ama patron oydu. -

— Tüm madalyalar var bende, dedi Jack. Tüm nişanlar var.

Arkadaşı, bir panayır çadırının girişinde müşterilerini tanımayı bilen profesyonel bir çığırtkanın alaycı ve uzman gözleriyle Kızılderiliyi gözlemliyordu.

— Belki bana inanmayacaksınız, ama güneşi durdurabilir, toprağı sarsabilir, ölüleri diriltebilirdi. Yalnızca kaşlarını çatarak su baskınları yaratabilirdi - baskınlara karşı çok güçlüydü, salgınlar için de öyle, ama, eğer beni haksız yere böbürlenen biri zannetmezseniz, salgınlar aslında benim işimdi. Hâlâ birkaç numara çevirebiliyoruz, aslında çeviren o, çünkü bana ait olanlar... Bu akşam gelip gösterisini seyrederseniz, görürsünüz.

— Bu hiçbir şey değil, diye mırıldandı yaşlı adam. Eskiden yapabildiklerimin yanında bir hiç... ama şunu da belirtmek gerekir ki, burada suç halkın. Halk artık eski halk değil. İnancını yitirmiş. İnsanlar fazla edepsiz oldular, masumiyetten, ruhtan yoksunlar, gözleri fazla sert ve bu koşullarda çalışmak çok zor. Bu çok hüzün verici.

— Yeter artık Jack, zırlamaya başlamayacaksın herhalde, dedi diğeri. Yüreğimi parçalarsın. Gerçeği kabul etmen gerek. Sen eski bir soylusun.

— Beni böyle çağırmanı yasaklıyorum, diye gürledi Jack, diğerine öfkeli bir bakış fırlatarak. Ben olmasam sen nerede olurdun?

Diğeri sırıttı.

— Ya sen bensiz nerede olurdun, diye sordu.

Kızılderilinin varlığını tümden unutmuşlar, karı-koca kavgasına girişmiş yaşlı bir çift gibi birbirlerine hakaret etmeye koyulmuşlardı.

— Asla seni ortak olarak yanıma almamalıydım, işte gerçek bu, diye köpürüyordu Jack.

— Ben olmasam, sen artık tek kuruş bile kazanamazdın, diye dalga geçiyordu öbürü. Ben de gösterinin bir parçasıyım, bunu unutma. İşleri bulan benim, sırf sen alkışlanabilesin diye pis işleri de hep ben yaptım... Beyefendi saygıya, zafere, ışığa sahipti, benimse karanlıkta imanım gevriyordu...

Ağzı bir karış açık, gözleri Almayo’nun elinde tuttuğu tabancanın namlusuna dikilmiş bir halde, birden durdu.

— Gösterin, dedi Cujon. Hayatım boyunca ‘Jack’in adını duydum. Numarasını görmek istiyorum.

— Ama bu sonuç olarak son derece sevimsiz, dedi sandalyede oturan adamcağız, titrek bir sesle. Bu akşam gösteriye gelin.

— Bu akşam ben ölmüş olacağım, dedi Almayo sakin sakin. Yapmayı bildiğin neyse, göster onu bana. Gerçek yeteneğin gerçekten varolup

varolmadığını öğrenmek istiyorum. Ölmeden önce onu kendi gözlerimle görmek istiyorum. Elini çabuk tut, yoksa ikinizi de köpekler gibi gebertirim.

Yaşlı adam taş kesilmişti sanki. Namluya sonsuz bir korkuyla bakıyordu. Almayo son umut kırıntısının da onu terk ettiğini hissetti. *'Jack' kurşunlardan korkuyordu.*

— Görünüşe bakılırsa, bu genç adam bizim hakkımızda bir yığın övücü sözler duymuş, dedi küçük pis adam, boğazının iki kasılması arasında. Korkarım ki, bizim gibi iki zavallı gezgin sihirbazdan çok fazla şey bekliyor. Sana onun için bir şey yapmanı öneririm. Haydi, çaba harca... Adamın haline bakılacak olursa, böylesi temkinlice... akıllıca olur. Deli ya da uyuşturucu almış ya da ikisi birden. Gıdalarını almadıkları zamanlarda şu yıl-dızyiyicilerden daha tehlikelisi yoktur.

— Neden beni asla rahat bırakmazlar, dedi Jack. Bilmek istediğim işte bu.

— Hâlâ belli bir ünün var diyeceğim geliyor, dedi yardımcısı. Geçmişteki zaferlerinden sana kalan bir şeyler hâlâ var.

— Herhangi bir şey yapabilecek halde değilim, dedi Jack, başını öne eğerek.

— Artık yaşamını herkes gibi kazanman gerekiyor, dedi yardımcısı. Güzel günlerin geride kaldı. Hâlâ iş bulabildiğime şükür. Hatta içime korkunç bir kuşku düştü. Öyle sanıyorum ki şu genç adam kalbinin orta yerine bir kurşun yollasa ve bana öyle geliyor ki bunu pekâlâ yapabilecek durumda, sana ne olacağını biliyor musun Jack? *Sanırım ölürsün* Jack. Her ne kadar olanaksız görünüyorsa da durum böyle.

— İşte burada abartıyorsun, diye homurdandı Jack.

— Söylemedi deme. *Ölürsün.* İşin büyüklüğünün sonuna kadar farkındayım, ama buna inanıyorum. Sanırım *bunu* bile kaybettin Jack. Buraya kadar düştün. Bahse girerim ki *ölümlü* olup çıktın. Denemek ister misin?

— İyi, güzel, bu kadar yeter, diye homurdandı Jack. Onunla ilgileneceğim.

Ayağa kalktı ve pantolon askılarını peşinde sürükleyerek Almayo'ya yaklaştı.

Gözlerinin içine baktı.

Cujon ateşten yanıyordu, yarım şişe *tequila'y* devirmişti, sıkıntıdan, umutsuzluktan, hâlâ inanma isteğinden, son umuda tutunma isteğinden deliye dönmüştü. Elinde tabancasıyla oraya dikilmişti, görmekten başka bir isteği yoktu. Bütün istediği, geberip gitmeden önce, yeniden bir inanç kırıntısı yakalayabilmekti. Yüreğinin derinliklerinde bir yerde, kendi kendini kandırmaya bile hazırdı. Ama çok fazla oyun, çok fazla soytarı görmüştü, bütün düzenleri bilirdi, tüm yıpranmışlığına karşın, yalnızca çok büyük bir yetenek onun bir hipnotizmacının bakışlarına boyun eğmesini sağlayabilirdi.

— Peki, dedi Jack. Gözlerimin içine bakın. Neler yapabildiğimi göreceksiniz. Görünüz... Havaya yükseliyorum... Boşlukta salınıyorum...

Ne var ki Almayo'nun tüm görebildiği pis bir otel odasının ortasında dikilmiş kollarını kanat gibi çırpan yaşlı bir adamla, mutfak kibritlerinin kükürtlü kokusunu içine çekmekte olan sapık bir panayır çığırtkanıydı.

— İşte, dedi ciddiyetle yaşlı adam. Yavaş yavaş, karşı konulmaz bir biçimde, hep daha yükseklere çıkıyorum... ışıklarla çevrilmişim... bir bulutun üzerinde oturuyorum... melekler korosunu duyuyorsunuz.

Düğmeleri iliklenmemiş pantolonu, bacaklarının arasında pantolon askılarıyla, kollarıyla havayı döverek, olanca ağırlığıyla yıpranmış halının üstünde dikilmekteydi.

— İhtiyarın görkemli zamanlarında yapabildikleriyle karşılaştırıldığında bu hiçbir şey değil, diyordu bir yerlerde, çok uzaklarda yardımcının tıslayan sesi. O en büyüktü. Seviliyor, yüceltiliyor, pohpohlanıyor, dünyanın tüm müzikhollerinde afişlerin en başındaydı, halklar, hatta taçlı başlar karşısında saygıyla eğilirdi. Ama bugün, tüm yapabildiği yerden birkaç adım

yükselmek ve ben alevler ve kükürt konusunda... Bana kalan da yalnızca mutfak kibritleri!

— Şimdi, yavaş yavaş aşağıya indiğimi görüyorsunuz, dedi yaşlı adam... çok yavaşça... hâlâ iniyorum... gitgide daha aşağıya... İşte, yeniden yerdeyim. Her şeyi gördünüz.

— Ve belki de, dostumun dikkat çekici güçlerinin bu özel sergilenişinden sonra, sırf dostluk hakkı olarak sizden yirmi dolarlık alçakgönüllü bir miktarı borç alabilirim, dedi çığırtkan.

— İkinizi de öldüreceğim, diye mırıldandı Almayo.

İki arkadaş üzüntülü bir sessizlik içinde bakıştılar.

— Havalarda süzüldüğümü görmediniz mi, diye sordu yaşlı adam kaygılı bir sesle.

— Seni serseri, dedi Almayo. Senin gibi yüzlercesini gör-.düm ben. Sen bir hiçsin. *Sen yoksun.*

— Kahretsin, dedi çılgına dönen yaşlı adam. Bu gerçekten son. Güçsüzleştim. Ne olacağız biz şimdi?

Arkadaşı iyice kötüleşmiş gibiydi.

— Genç adam, dedi içler acısı bir sesle, usta yeni bir denemede bulunmak durumundadır... Belki, tabancayı çekseniz... koşullar mükemmel denildiği türden değil...

Jack yatağın üzerine yuvarlanmıştı. Başını ellerinin arasına almıştı.

— Asla buraya adım atmamalıydım, diye geveliyordu ağzında. Evimde kalmalıydım. Eskiden neler yapabildiğimi anımsıyor musun? Sahip olduğum hayranlan? Hakkımda yazılanları? Böylesi bir şey başıma nasıl gelebildi? Bana bunu kim yapabildi?

— Beş para etmeyen hayranlar, diye homurdandı yardımcısı. Böylelerinin sürüsünü gördüler, artık hiçbir şeye inanmıyorlar. Denemeye

bile değmez artık.

Rol yapmaya, kendi kendilerini kandırmaya; içlerini rahatlatmaya çalışan insanlar, zavallı küçücük insanlar. Onları öldür-meyecekti. Yaşamayı, çamurlu toprağa bağlı kalmayı, solucanlar gibi yerde sürünmeyi hak ediyorlardı. Almayo onlara sırtını döndü, merdiven korkuluklarını kavradı ve sallanarak merdivenlerden indi.

Bardan, lobiyi bir sarhoş gibi geçtiğini ve kör edici güneşe daldığını gördüler.

Bir an gözleri kamaştı, sonra çevresine baktı. •

Korumaları ortadan yok olmuştu. Hâlâ dünyaya, dünyanın sunabildiklerine tutunuyorlardı. '

Amerikalıyı işte tam'o anda karşısında gördü. Ayağının altındaki toprak sallanır, onu devirmeye çalışırken, gözünü kör eden kaba öğle güneşinin altında görmekte zorluk çekiyordu.

Ama oydu. Başını saran sarı aydınlığı, defalarca kirlettiği, ama saflıklarından, yumuşaklıklarından hiçbir şey kaybetmeyen o dudakları, gözlerini, özellikle de onca aşkla, bağlılıkla, iyilik yapma isteğiyle dolu gözlerini tanıdı; yere tükürdü ve kadını itip, huysuz toprağın üzerinde sendeleyerek kaçmaya çalıştı. Kadının sesini duydu, ona destek olan elini hissetti ve bakışlarında hayatta en çok korktuğu şeyi gördü; sanki Tanrının tüm iyiliği ve merhameti buradaydı ve onu yenmeye çalışıyordu, onunla bir Cujon köpeğinin, bu boktan dünyayı da iyi tanıyan bir bok çocuğunun bağlanabileceği tek gücün arasında dikiliyordu.

— Dinle beni Jos£. Jos£... Beni duyuyor musun? Teslim olman gerek. Ben de seninle kalacağım. Onlara söyleyeceğim... Birleşik Devletler müdahale edecek, bu ülkeyi başıboş bırakamazlar... Jose! Belki bir zaman sürgüne gitmen gerekir... Bir elçilik görevini kabul etmen... Bütün dünya senin ülken için neler yaptığını biliyor...

Jose bir çığlık kopararak tabancasını çekti.

Ama onu öldüremezdi. Bu çok tehlikeli olurdu. Kadın onları ikna edebilecek yetenekteydi. Onu öldürürse, gerçek bir hain olurdu, ırkına, kanma, pisliğine, gururuna ihanet etmiş biri olurdu. Biricik onurunu, tek bir sahip kabul eden köpeğin, evrensel köpekliğin köpek-tanrısının biricik özsaygısını yitirecekti. Biricik şansını, sonunda onu bulup sadık başım dizlerine dayama şansını harcamış olacaktı. Çünkü yukarıda kadını dinleyeceklerini biliyordu. Bıkmak nedir bilmeden davasını savunacaktı, bilgece, karmaşık sözler edecekti, üstelik kimse ona karşı koyamazdı. Onlara psikolojiden, yollardan, telefon şebekesinden, kültür evinden söz edecekti. Onlara aşkını anlatacaktı.

Ve Jose bağışlanacaktı. Ama o Cennet’le, ölüme, köpekliğe ve çirkefliğe Kızılderili topraklarında hüküm sürmesi, en ufacık köşelerine bile sızmasına izin veren, her şeyi oluruna bırakan, yüzyıllar boyunca Cujon’ların boka ve balgama gitgide daha batmasına aldırmazlıkla bakan Cennet’le herhangi bir alışverişinin olmasını istemiyordu. Cennet soylu ve güzeldi, Cennet Is-panyoldu. Belki de, yukarıda hizmetçilere gereksinmeleri varsa, Kızılderililerin Cennet’e girmesine izin verirlerdi. Belki de onlar onu bağışlamaya hazırdılar, ama Jose Almayo bağışlamıyordu. O bir Cujon’du. Cujon’lar bağışlayamazlar. Onlar yalnızca öldürebilirler, öldürebilirler, sonunda kan, boku vc balgamı yıkamayı başarana dek öldürebilirler.

Kadın şimdi ağlıyordu. Bir an ve yalnızca güçleri onu terk ettiği için, Jose ona yaslandı.

— Seni seviyorum, diye hıçkırdı kadın. Seni öldürmelerini istemiyorum, istemiyorum! Bir dava açılacak, ben de tanıklık yapacağım...

Jose korktu, yaşamında ilk kez, iğrenç ve mutlak bir Cujon korkusuna kapıldı, buz gibi bir ürperti tüylerini ürpertti, çünkü daha şimdiden kadının sesinin arkasından Cennet korolarının sesini duyuyordu açıkça.

Bir şeyler haykırarak koşmaya başladı.

Sanki saatlerden beridir koşuyormuş gibi geliyordu ona, ama pencerenin kenarından bakma cüretini gösterenler, yalnızca Cujon'un Amerikalı sevgilisinden uzaklaştığını ve bir fiesta sarhoşu gibi elinde tabancasıyla

rastgele ateş ederek meydanın ortasına doğru sendeleyerek sürüklendiğini gördüler.

O bildik müzikli barakayı, ülkenin tüm küçük kentlerinin müzikli barakasını tamdı ve onu diri ele geçirebileceklerini sanmasınlar diye, onu öldürsünler, o da Cujon yazgısını tamamlasın, sonunda dünyanın sahibiyle, dünyanın ait olduğu tek Kişiyle, en büyüğüyle buluşabilsin diye bir kurşun daha sıkarak oraya dikildi. Sonunda onu, dünyanın mutlak güce sahip, gerçek yeteneğe sahip olan, zavallı bir taklit, bir soytarı olmayan Efendisi'ni kendi gözleriyle görecek ve ona, kendini beğendire-bilmek için yaptığı her şeyi anlatacaktı ve ikisi bir pazarlığa oturacaklardı, sonra yeniden dünyaya dönecek ve ona ve sunabileceği tüm güzelliklere, tüm Cadillac'lara, ekrandaki tüm kızlara gerçekten sahip olacaktı, ona ihanet etmiş olan herkesten intikamını alacaktı.

İşte tam o sırada meydana geldi bu.

Tozun toprağın binlerce kırbaç darbesi altında çevresinde dans ettiğini gördü, tıpkı fatihler zamanındaki gibi göğsünde bir kırbaç darbesi hissetti, bir an başım kaldırarak, yeni bir kırbaç darbesi sırtına inene dek hareketsiz kaldı. İspanyollar geri dönmüşlerdi, onu yola sokmaya çalışıyorlardı. Yere yuvarlandı, ama hâlâ yaşıyordu ve gülümsüyordu. Gözleri gökyüzünde değil, yeryüzünde, kendi Cujon topraklarında dolanıyordu, acı umuttan daha zayıftı.

Bir sessizlik oldu, sonra çatılardaki askerler mitralyözleri-nin arkasından, her şeye karşın köpeğin dostsuz olmadığını şaşkınlıkla gördüler.

Teslimiyet anlamında ellerini başının üstüne kaldırmış, teslim olduğunu herkese iyice göstermek üzere kendi çevresinde dönüp duran, tozun içinde dans edercesine halkalar çizen, ama her seferinde Almayo'ya biraz daha yaklaşan, tutsak alınmaktan başka bir isteğinin olmadığını iyice belli etmek için ellerini gitgide yukarıya kaldıran, yüzü dehşet ve yakarı dolu bir gülümsemeyle kaplanmış bir adam, can çekişene doğru koşmaktaydı; yeni, kaçamak bir sıçramayla, sonra bir diğeriyle, sürekli kendi çevresinde dönerek, sonunda Almayo'ya yaklaşmayı başardı ve yanına çömeldi.

Diaz ağlıyordu. İnsanoğlunun yeryüzünde varolduğundan beri kimselerin korkmadığı kadar korkuyordu ve buna karşın, o yaşlı dolandırıcı yüreği, hileye duyduğu derin sevgi, ölmek üzere olan, dolayısıyla hiç olmadığı kadar alıcı ve inanmaya hazır bir adamın karşısında sonunda gerçek bir el çabukluğu numarası gerçekleştirmeye duyduğu gereksinim, tüm bunlar ona yaşamım tehlikeye atması ve karşısında son bir numara yapmak üzere Almayo'nun yanına dek süzülmesi için gereken cesareti vermişti.

Dizlerinin üstüne çökmüş, başı çırpınmak bir titremeye tutulmuş bir halde, kolları hâlâ havada, can çekişene hiç bakmadan dört bir yana çılgın bakışlar fırlatarak, hıçkırıklı bir sesle şu sözleri gevelemeyi başardı:

— Başaracaksın Jose. Birkaç saniye daha gerek, sonrası çantada keklik. Başardın. Tüm itliğinle dosdoğru Cehennem'e gideceksin, O da seni kabul edecek. O'nunla buluşacaksın, O zaten orada. Kısacık bir zaman sonra, hiç olmadığın kadar güçlü bir biçimde geri döneceksin. Senin gibi pislik herifler hep geriye dönerler.

Cujon büyük bir ciddiyetle onayladı.

— Tamam, dedi. Tamam. Biliyorum. Başaracağım.

Asker onlara doğru koşuyordu, Diaz kollarını daha da yükseğe kaldırmaya çalıştı. Boyalı saçları toza toprağa bürünmüştü, yüzündeki her yağ damlası çırpınmalı kasılmalarla oynayıp duruyordu. Bir yanlış anlamaya yol açacak bir harekette bulunmamak için kendini zorluyordu, çünkü sinirli askerin teki pekâlâ tetiği çekebilirdi; ne var ki eski ve derin özlemi, yeteneksiz, ama sonunda gösterisinde başarılı olmak için eline bir şans geçirmiş bir soytarının düşü korkusundan daha güçlüydü, güven verici bir sesle mırıldandı:

— İçini rahat tut. Bu sefer başardın. Kazandın. O'nunla anlaşacaksın. Güce kavuşacaksın. İntikamını almak için geri geleceksin.

Yalan söylediğini kendi de biliyordu, ama maskesinin asla düşmeyeceğini de biliyordu. Tüm illüzyonistlik yaşamı boyunca ilk *kez* gösterisinin başarılı olacağından emindi. Sonuç olarak yaşadıkları bir içtenlik, bir zafer ânıydı. Sonunda hepsini, bütün büyük sihirbazları, müzikhol dünyasının en

büyüklerini alt ediyordu. Ve bu sefer kimse kol ucunda ne sakladığını keşfede-meyecek, kimse düzenini açığa çıkaramayacaktı, çünkü can çekişen birine Cehennem ya da Cennet vaat ettiği an, bir düzenbazın tüm kariyeri boyunca kendini bütünüyle güvenlikte hissedebileceği tek andı.

Askerler çevrelerinde halka olmuş, sessizce köpeğin gebermesini bekliyorlardı. Subayın elindeki tabanca hâlâ Cujon'a çevriliydi, ama bu son güvensizlik ya da korku işareti, hemen hemen bir saygı belirtisiydi.

— Bu köpekler benim buraya geldiğimi nereden biliyorlardı?

— Onlara ben söyledim, diye hemen yanıtı yapıştırdı coşkudan yerinde duramayan Diaz.

Gülümsedi ve göz kırptı.

— Sana ihanet ettim. Sana hep ihanet ettim.

Almayo başıyla onaylayan bir işaret yaptı.

— Peki, diye mırıldandı. İş... olacağına varır.-Sen... gerçekten... elinden gelenin... en iyisini yapıyorsun... Peki.

— Kendime acı veriyorum, dedi Diaz, gözyaşlarının arkasından şefkatle gülümseyerek. Yukarıda onlara bunu söyle. Her zaman gerçekten itin tekiydim ben. Böylesi daha güvenli. Böylece insanın içi rahat olur.

Almayo'nun gözleri kapanıyordu, dudakları bembeyazdı.

— Başarıyorsun, dedi aceleyle Diaz. Hemen hemen başardın. Bunu görmeni sağlayacağım... Görüyor musun... O orada... Seni karşılamaya geliyor...

Kolunun tekini indirmeye cesaret ederek, Almayo'nun omuzlarına doladı.

— Başardın, orospu çocuğu seni.

Diaz hıçkırıyordu. Özlemden, şefkatten, umuttan ve imansızlıktan dolayı hıçkırıyordu. Diğerlerini kandırabilirdi, ama kendi kendini kandıramazdı. Dünya, tıpkı bu ışığa boğulmuş, saklayacak hiçbir şeyi olmayan meydan gibi tek bir gizem gölgesinin olmadığı bir yerdi; insanların yalnız başlarına ve yazgılarının tek hâkimi olduklarına ilişkin acımasız kesinlik, onu mutlak bir üzüntüyle doldurmaya devam ediyordu ve gözyaşlarına, zorlukla katlanabildiği bir içtenlik kazandırıyordu.

Saçı başı dağınık, yüzü gözyaşlarmdan sırılsıklam bir genç kadın Flor6s Otel’e girerek, tezgâhın arkasına saklanan otel sahibine doğru koştu.

— Rica ediyorum, dedi. Çabuk, çabuk, bana Birleşik Devletler konsolosluğunu bağlayın...

Patron bir an onu hüzün ve acımayla süzerek, numarayı çevirdi.

Amerikalı telefona tuhaf bir doyumla bakarak gülümsedi.

Atlar dağın yamacındaki yolu izliyor, batan güneşin altında adım adım vadiye doğru iniyorlardı.

Genç misyoner ilginç, rahatsız edici bir duygunun esiriydi. Böyle bir şeyi daha önce hiç yaşamamıştı. Boğazına kadar yükselen, onu yutkunmaya zorlayan yüreğindeki bir boşluk duygusuydu bu. O kadar yıpranmış ve yitmişti, son yirmi dört saat boyunca yaşadığı dehşetler öylesi bir tuhaf canavarsılığın damgasını taşıyorlardı, kafasında öylesi bir karmaşa hüküm sürüyordu ki, yüreğinde kazılıp durmakta olan bu yeni deliğin içinde, hangi yeni tehdidin saklı olduğunu hayal edemiyordu. Sonunda onun için o kadar yeni olan bu duygunun mantığını kavramak için bir çaba harcayabildi: açlıktan ölmek üzereydi. Uzun zamandan beridir ilk kez güldü ve çevresine ani bir neşeyle baktı. Kendini biraz farklı ve ilginç şey, neredeyse daha kaygısız hissediyordu ve ona, bir daha asla böyle olamayacakmış gibi geliyordu. Belki de bundan sonra kitlelerle daha az ilgilenmesi ve insanlara daha fazla önem vermesi gerekecekti; insanlara yüksek bir yerlerden bakmak yerine onlarla buluşmak; projektörlerin ışığı altında onları uzaktan görmek yerine gidip içlerinde oturmak; sesine daha az şimşek ve gök gürültüsü, sözcüklerine daha fazla şefkat koymak ve Kötülük’e karşı giriştiği seferi sürdürmekte her zamanki kadar kararlı olsa da, tarzın

güzelliğine, kutsa! uzdilliliğe, doruklardaki kartal uçuşlarına sırt çevirmek ve dünyaya, yeryüzünün tümüne değil, bir mahalleye, bir sokağa, birkaç eve kendini adamak daha iyiydi. Belki de Tanriyt biraz fazla hırpalamıştı, O da çalışmanın boyutlarını

305/20

Yıldızyiyiciler tam olarak ölçebilsin diye ona bu dersi vermişti. Tanriya da, sanki O da insani bir varlıkmış gibi, biraz daha fazla hoşgörülü davranmak gerekiyordu. Hatta, bağışlayıcı, neredeyse iyilik dolu bakışlarının altında korumasına sığınmışçasına, bir an bile yanından ayrılmayan zavallı Kübalıya bile baktı; böylesi özel bir yeteneğe -Daha çok derde, diye kendini düzeltti Dr. Hor-wat- sahip olması bu zavallı şeytanın suçu değildi, hem zaten bir insanın yapabildiği en iyi işle yaşamaya çalışması, son derece anlaşılabilir bir şeydi.

İşin doğrusu, genç Dr. Horwat'ın yediği onca darbeden sonra bir parça tuhaflaşmış olduğuydu, geniş gülümsemesi, neredeyse keyifli denebilecek hali, arkadaşlarını biraz kaygılandırıyordu.

Peşindeki Kızılderili kadın, manzaraya hiçbirinin yakışmadığı kadar yakışıyordu; rengârenk çullan, gri melon şapkasıyla sanki yüzyıllardır böyle eğerin üzerinde oturuyor gibiydi; bir tek atın sağrısında birkaç sepet sebzeyle piliç eksikti. Tüm gizleri biliyormuş gibi gözüken, ama gerçekte yaşlı yıldızyiyicilerin o mutlak uyuşukluğundan başka bir şey yansıtmayan gizemli yüzüyle, ülkenin alışılmış siluetiydi; misyoner, o yapraklan çiğnemekte hiçbir kötülük olmadığına karar verdi; içinde bulundukları koşullarda, hangi doktor olsa, benzer bir uyuşturucu yazardı; hatta kendi kendine, açlığını, yorgunluğunu bastırmak, moral durumunu yükseltmek için kadından birkaç *mastala* yaprağı istemesinin iyi olup olmayacağını düşündü.

Avukat, en iyi müşterisinin dünyalık işlerini düzene koyması, İsviçre'deki gizli hesaplarını ve dünyanın hemen her yerindeki farklı farklı işlerini tasfiye etmesi söz konusu olduğunda ortaya çıkacak karışıklıkları düşünüyordu. Kendi kendine işleri kiminle görüşmesi gerektiğini, bilgi almak için kiminle ilişkiye geçmek zorunda kalacağını sorup duruyordu, bu son düşünce, sırtında buz gibi küçük bir ürperti yarattı.

Genç İspanyol kızının yandan görünüşü gökyüzünün kendisi gibi sakin, uzak ve gizemli bir biçimde gökyüzünde belirmişti; yanında atını sürmekte olan ve asla Otto Radetzky olmayacak olan kişi, oralarda *Dios gradas* denilen küçük mavi çiçeklerden bir demeti hazır tutarak -oysa, kızın onun varlığının bile farkında olup olmadığını bilmiyordu-, her şey bir yana, bu dünyada bir, yalnızca bir büyünün varolduğunu, her şeye karşın Tanrı'nın insanlara, çoğunlukla yararlanmadan yüreklerinde sakladıkları, ama kıza her baktığında uyandığını ve içinde büyüdüğünü hissettiği biricik, altüst edici bir yetenek bahşettiğini düşünüyordu.

Baron eyerin üzerinde uyukluyordu.

Onu şaşırtabilecek ya da güç durumda bırakabilecek herhangi bir şey asla meydana gelmemişti ve soytarı olmaktan vazgeçip, gerçek sanatçılar, esinlerini kendilerinden, kendi saygınlıklarından alan özgür yaratıcılar olana dek, insanların önünde daha birkaç bin ışık yılı sürecek bir yol bulunduğunu biliyordu; bu dehayı gerektiriyordu, yaşadığı sürece insanların böylesi bir ustalığa eriştiklerini görmek konusunda umudu pek azdı; ama gene de onlara bir şans vermeye tüm kalbiyle hazırdı ve mutlak aldırmazlık kılığının, yokluk maskesinin altında, çevresindeki gerçek bir yeteneğe ilişkin en ufacık belirtileri bile kollayarak merakla dünyayı dolaşmaya devam edecekti.

Charlie Kuhn hayatında ilk kez ata biniyordu ve hiç de bu deneyimi tadacak havada değildi; yoldan ayrılmak daha temkinlice olurdu, ama acelesi vardı, havayollarının güvenliğinin sağlanıp sağlanmadığını, yoksa daha birkaç gün kaybetmek zorunda kalıp kalmayacağını merak etti. Birleşik Devletler'den ayrılmadan az önce birtakım gösteriler çalınmıştı kulağına, başka bir yetenek avcısı onu arkada bırakmadan gidip onları görmek için telaşlanıyordu. Havana'da, görünürde kalabalıkları heyecana getiren -çok yeni ya da çok farklı herhangi bir şey yoktu, ama seyirciler tarafından benimsenmişti- ilginç bir hokkabaz vardı, Madras'taki bir müzikholde ise, kendini tam yerinden, hem de öyle herkes gibi iğnelerle değil, kılıçlarla şişleyebilen, üstelik tek bir damla kanı akmayan bir 'şerbetli' vardı. Büyük umutlar vaat eden bir numaraydı, tabii gerçekse; uzun zaman önce işitilmemiş yetenekleriyle insanın gözünü kamaştırabilen büyük sanatçılara ilişkin öyküler dinlemeye alışmıştı. Özünde, daha

yakından bakıldığında, hepsi yalnızca birer soytarıydılar. Bunlar, meslekten insanların özlemlerini beslemek için birbirlerine anlattıkları öykülerdi. Ama o, direngen umuduna her zaman boyun eğerek, nereye olsa koşmaya hep hazırdı ve yüreğinin dayandığı yere dek, hatta belki de daha uzun bir süre yetenek aramaya kararlıydı.

Mösyö Antoine, elinde üç çakıltaştyla hokkabazlık yaparak, eğerin üstünde dimdik duruyordu; bu küçük oyundan ilginç bir doyum alıyordu. Yazgısını kabullenmiş değildi, ama gene de, yaşıyor olmak, üç çakıl taşıyla hokkabazlık yapabiliyor olmak, o kadar da fena değildi. Nedenini bilemiyordu ama, içinde büyük bir başarıya ulaştığı duygusu vardı. Belki de yalnızca yaşıyor olduğu için, çünkü bunun gerçekleştirilmesi çok zor bir oyun olduğunu, insanların bu konuda pek yetenekli olmadıklarını, sonuç olarak her zaman çuvalladıklarını öğrenmişti.

— Ölüm nedir, diyordu kukla Ole Jensen, gökyüzünü seyrederek. Yalnızca bir yetenek eksikliği.

Müzikli palyaço, küçücük kemanıyla yumuşak bir Yahudi havası çalıyordu.